శ్రీరస్తు.

[illegible] మద్వైత వేదాంత [illegible] ప్రకాశిత [illegible]

[illegible] సభాధీనా,

[illegible] కల్ప సూత్రకృతా శ్రీమదాపస్తంబమునినా

[illegible] కృతాని [illegible] గృహ్యసూత్రాణి [illegible] సహితం.

[illegible] యోగ [illegible] విషయసమవేతం,

[illegible] సమయోచితమ్,

యాజుష [illegible] చింతామణి [illegible]

[illegible]

నానాదేశ [illegible] ప్రతిపన్న

[illegible] లేఖకప్రమాదజనితదోష

రహితం [illegible] సంశోధితమ్,

ముళపూడి - రామలింగశాస్త్రిణా

చెన్నపురీస్థిత,

శారదానిలయ, శ్రీవాణీనిలయ, సరస్వతీనికేతన

ముద్రాక్షర [illegible] ముద్రాపితం ప్రకటీకృతంచ

విజయతాంతరామ్,

౧౯౧౩ సం॥ జులై నెల

మా వద్దవిక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు పుస్తకముల వివరము.

	క్రయం.			పోస్టేజి.		
	రు.	అ.	పై.	రు.	అ.	పై.
కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమప్రపాఠకము (మొదటిఅష్టకము) శ్రీవిద్యారణ్యభాష్యసహితము. బైండు ప్రతి ౧కి.	౧౧	౦	౦	౦	౧౦	౦
అష్టోత్తరశతోపనిషత్తులు	౮	౦	౦	౦	౯	౦
కాలమాధవీయము (ధర్మశాస్త్రము.)	౧	౪	౦	౦	౨	౦
మహాన్యాసము	౦	౪	౦	౦	౦	౬
శ్రీసూక్తభాష్యము	౦	౪	౦	౦	౦	౬
వ్రతచూడామణి (ఇది ౪౧ వ్రతములుగలది)	౨	౦	౦	౦	౪	౦
అద్వైతపాఠవిశిష్టశ్రీమద్రామాయణము	౨	౦	౦	౦	౬	౦
జాతకాలంకారము (సంస్కృతాంధ్రవ్యాఖ్యానవిశిష్టము.)	౦	౧౨	౦	౦	౧	౦
యాజుషప్రయోగచింతామణి (షోడశకర్మలు)	౨	౦	౦	౦	౪	౦
గీతాభాష్యము (శంకరకృతము)	౧	౮	౦	౦	౦	౦
వేంకటేశ్వరస్తోత్రకదంబము	౦	౪	౦	౦	౦	౬
సప్తర్షికృతరామస్తోత్రము	౦	౦	౬	౦	౦	౬
మేఘసందేశము-సవ్యాఖ్యానము	౦	౨	౦	౦	౦	౬
శృంగారతరంగిణి (శుద్ధభాణము)	౦	౪	౦	౦	౦	౬
పంచబాణవిజయము	౦	౪	౦	౦	౦	౬
దశాభుక్తిచంద్రిక	౧	౪	౦	౦	౧	౦
నరసభూపాలీయము (అలంకారశాస్త్రము)	౦	౧౨	౦	౦	౧	౦
గణపతిసహస్రనామస్తోత్రము	౦	౨	౦	౦	౦	౬
కాళిదాసప్రహసనము	౦	౨	౦	౦	౦	౬

మదరాస్.

కృష్ణమ్మనాయుడు అగ్రహారములో నివసించు
ములుకుట్ల-రామలింగశాస్త్రిలు.

శ్రీరస్తు.

విషయానుక్రమణికా

ఏతద్విషయానుక్రమణికాసమాప్తా

శ్రీరస్తు.

యాజుషప్రయోగచింతామణిప్రారంభః.

విఘ్నేశ్వరపూజా.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

హరిః - ఓం - శుక్లాంబరధరంవిష్ణుంశశివర్ణంచతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ ౧ ॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలంచంద్రబలంతదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవలక్ష్మీపతేతేంఘ్రియుగంస్మరామి ॥ ౨ ॥ సుముహూర్తమస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ దేవీంవాచమజనయంతదేవాస్తాం విశ్వరూపాఃపశవోవదంతి। సానోమంద్రేషమూర్జందుహానాధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు ॥ సుముహూర్తమస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ కళ్యాణాద్భుతగాత్రాయకామితార్థప్రదాయినే। శ్రీమద్వేంకటనాథాయ శ్రీనివాసాయమంగళం। యత్రయోగీశ్వరఃకృష్ణోయత్రపార్థోధనుర్ధరః। తత్రశ్రీర్విజయోభూతిర్ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ॥ ౩ ॥ స్మృతేసకలకళ్యాణభాజనంయత్రజాయతే। పురుషస్తమజంనిత్యం వ్రజామిశరణంహరిం ॥ ౪ ॥ సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తితేషామమంగళం। యేషాంహృదిస్థోభగవాన్మంగళాయతనంహరిః ॥ ౫ ॥ లాభస్తేషాంజయస్తేషాం కుతస్తేషాంపరాభవః। యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థోజనార్దనః ॥ ౬ ॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారంసర్వసంపదాం। లోకాభిరామంశ్రీరామం భూయోభూయోనమామ్యహం॥౭॥ సర్వమంగళమాంగల్యేశివేసర్వార్థసాధికే। శరణ్యేత్ర్యంబకేదేవి నారాయణినమోస్తుతే॥ ౮ ॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః। ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః। వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాంనమః। శచీపురందరాభ్యాంనమః। అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాంనమః। సీతారామాభ్యాంనమః। సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంవిశిష్టేశుభాభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమాన్ గోత్రఃనామధేయః శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య

ఉపాత్తసమస్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రారిప్సితకర్మకరిష్య
మాణ స్తదంగత్వేన దదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుద
యార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌనిర్వి
ఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే । తదంగకల
శారాధనంకరిష్యే । కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః। మూలే
తత్రస్థితోబ్రహ్మామధ్యేమాతృగణాస్మృతాః । కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వేస
ప్తద్వీపావసుంధరా। ఋగ్వేదోథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః। అం
గైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ * (ఆకలశేషుధావతి పవి
త్రేపరిషిచ్యతే । ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే) ఆపోవాఇదగ్ం సర్వంవిశ్వాభూ
తాన్యాపః ప్రాణావాఆపఃపశవఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడా
పోవిరాడాపస్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్ం ష్యాపోజ్యోతీగ్ం ష్యాపోయజూగ్ం
ష్యాపస్సత్యమాపస్సర్వా దేవతాఆపోభూర్భువస్సువరాపఓం। గంగేచయ
మునేకృష్ణే గోదావరిసరస్వతి । నర్మదేసింధుకావేరి జలేస్మిన్సన్నిధిం
కురు । ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతిపూజార్థం దురితక్షయకారకాః ।
కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య।ఓం
అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుఃపునః ప్రాణమిహనోధేహిభోగం । జ్యోక్ప
శ్యేమసూర్యముచ్చరంతమనుమతే మృళయానస్స్వస్తి । అమృతంవైప్రా
ణాఅమృతమాపః ప్రాణానేవయథాస్థానముపహ్వాయతే। స్థిరోభవ । వర
దోభవ। సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ । స్థిరాసనంకురు । ఓంగణా
నాంత్వాగణపతిగ్ం హవామహేకవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం । జ్యేష్ఠరా
జంబ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనం। శ్రీమ
హాగణాధిపతయేనమః। ధ్యాయామి । ఆవాహయామి। సువర్ణరత్నఖచి
తసింహాసనంసమర్పయామి । పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి । హస్త
యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి । శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి। ఓంఆ
పోహిష్ఠామయోభువస్తానఊర్జేదధాతన। మహేరణాయచక్షసే। యో
వశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః। తస్మాఅరంగ
మామవోయస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః । శ్రీమహాగణాధి
పతయేనమః । శుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామి । స్నానానంతరమాచ
మనీయంసమర్పయామి । ఓంఅభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సుదు

ఘాః ఫూాయమానాః। అభిచంద్రాభ ర్తవేనోహిరణ్యాః సమస్తదేశేష్వశేషేషు । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి దివ్యమాస్త్రయుగ్మధారణానంతరమాచమనీయం సమర్పయామి ।

మంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ ।ఆయుష్యమగ్య్రంప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి । యజ్ఞోపవీతానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి । శ్రీగంధంచందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణసుసంయుతం । విలేపనంసురశ్రేష్ఠప్రీత్యర్థంప్రతిగృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః శ్రీగంధంసమర్పయామి । గంధస్యోపరి అలంకరణార్థమక్షతాన్ త్సమర్పయామి । పుష్పైఃపూజయామి । ఓంసుముఖాయనమః । ఓం ఏకదంతాయనమః । ఓం కపిలాయనమః । ఓంగజకర్ణకాయనమః । ఓంలంబోదరాయనమః। ఓంవికటాయనమః । ఓంవిఘ్నరాజాయనమః । ఓంగణాధిపాయనమః। ఓంధూమకేతవేనమః । ఓంగణాధ్యక్షాయనమః । ఓంఫాలచంద్రాయనమః । ఓంగజాననాయనమః । ఓంవక్రతుండాయనమః । ఓంశూర్పకర్ణాయనమః।ఓంహేరంబాయనమః। ఓంస్కందపూర్వజాయనమః।శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । షోడశనామపూజాం సమర్పయామి । వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతః । ఆఘ్రేయస్సర్వ దేవానాంధూపోయంప్రతి గృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । ధూపమాఘ్రాపయామి । సాజ్యంత్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినాయోజితం ప్రియం। గృహాణమంగళందీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహం । భక్త్యాదీపంప్రయచ్ఛామి దేవాయపరమాత్మనే । త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతిర్నమోస్తుతే। శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । దీపందర్శయామి । ధూపదీపానంతరమాచమనీయంసమర్పయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం। భర్గోదేవస్యధీమహీ । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు । అమృతోపస్తరణమసి । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యథాభాగం గుడనైవేద్యం సమర్పయామి । ఓంప్రాణాయస్వాహా ఓంఅపానాయస్వాహా । ఓంవ్యానాయస్వాహా । ఓంఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి । అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనం

ఉపాత్తమునితత్తుయస్త్రప్రక్షాళనం సమర్పయామి । పాదప్రక్షాళనం సమర్ప
మాణ స్తదంగత్వేన యిం సమర్పయామి। పూగీఫలైశ్చకర్పూరైర్నాగవల్లీ
యాంకం * మహచ్చూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం। శ్రీమ
హాగణాధిపతయే నమః। తాంబూలం సమర్పయామి। తాంబూలచర్వణా
నంతరం హస్తప్రక్షాళనం సమర్పయామి। ఉత్తరనీరాజనం దర్శయామి। నీరాజనా
నంతరమాచమనం సమర్పయామి । సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణ
కః। లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః । ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః
ఫాలచంద్రో గజాననః । వక్రతుండశ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్స్కందపూర్వజః।
షోడశైతాని నామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్ర
వేశే నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే। శ్రీమ
హాగణాధిపతయే నమః । సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి । ఆత్మప్రద
క్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి । వక్రతుండ మహాకాయ సూర్యకోటిస
మప్రభ। అవిఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా। మంత్రహీనం క్రియా
హీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే।
అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్ సర్వాత్మ
కశ్శ్రీమహాగణాధిపతిస్సుప్రీతో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమ
స్తు । శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి । యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహ నాకం మహిమానస్సచం
తే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః। శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానం
ప్రతిష్ఠాపయామి । ఓం తత్సత్ * సమాప్తా శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా॥ *

పుణ్యాహవాచనం.

ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ । త్వామవస్యురా
చకే। తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం స మా న ఆయుః ప్రమోషీః ॥ ఓం
భూః - వరుణమావాహయామి। ఓం భువః - వరుణమావాహయామి। ఓం సు
వః - వరుణమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః । వరుణమావాహయామి।
వరుణాయ నమః। ధ్యానాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ అనయా

పూజయా వరుణః ప్రియతాం । ఓం సర్వేషు కాలేషు సమస్తదేశేష్వశేష కార్యేషు తథేశ్వరేశ్వరః । సర్వస్వరూపీ భగవాననాదిర్మమాస్తు మాంగల్యవివృద్ధయే హరిః॥

పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య శుభతిథౌ శోభనముహూర్తే ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సకుటుంబానాం... ఐశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం అస్య కుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః చౌలోపనయనాంగభూత నాందీశోభనదేవతా ఉద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతా ప్రీత్యర్థం నాందీఆహ్వానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః । చౌలోపనయనలగ్నకాలే ఆదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాం మధ్యే యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణామనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణామత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థం ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య నవగ్రహదేవతాప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః॥ అంకురార్పణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ్యాః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥

ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। శివా ఆపస్సంతు। సౌమనస్యమస్తు। అక్షతం చారిష్టం చాస్తు। *అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురం న ధృష్ణ్వర్చత । గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం। గంధాః పాంతు। సౌమంగల్యమస్తు । ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః । హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాంతు। ఆయుష్యమస్తు। పుష్పాణి పాంతు। సుమంగల్యం చాస్తు। తాంబూలాని పాంతు । ఐశ్వర్యమస్తు । దక్షిణాః పాంతు। బహుదేయం చాస్తు। స్వశ్రేయసమస్తు । ప్రజాపతిః ప్రియతాం। శాంతిరస్తు । యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాః శుభాః శోభనాః ప్రవర్తంతే తమహమోంకారమాదిం కృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే । వాచ్య

తాం। భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థి
రైరంగైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। ద్రవిణోదా
ద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయగ్ంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమి
షంనో ద్రవిణోదా దదాతు దీర్ఘమాయుః। సవితా పశ్చాత్తాత్సవితా పురస్తా
త్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్। సవితానస్సువతు సర్వతాతిగ్ం సవితా
నోరాసతాం దీర్ఘమాయుః। నవో నవో భవతి జాయమానోహ్నాం కేతురుష
సామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమా
యుః। అపహంకం తుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। యస్త్వాహృదాకీ
రిణా మన్యమానోమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధే
హి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం। యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలో
కమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయింనశ
తే స్వస్తి। సంతాన్సించామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ। దక్షిణకలశ
మాదాయ। ప్రాక్కలశే కించిత్ప్రసించ్య కంసేనయేత్। దీర్ఘమాయురస్తు।
మనస్సమాధీయతాం॥ సమాహితమనసస్స్మః। ప్రసీదంతు భవంతః। ప్రసం
న్నాస్స్మః। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు।
ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। స్వస్త్యస్తు। శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధి
రస్తు। పుత్రసమృద్ధిరస్తు। వేదసమృద్ధిరస్తు। శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు।
ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు। ఈశాన్యాం బహిర్దేశే
అరిష్టనిరసనమస్తు। కలశానామీశాన్యదేశే ఉదకం సించేత్। యత్పాపంత
త్ప్రతిహతమస్తు। యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు। శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతిశ
నైశ్చర రాహుకేతుసోమ సహితా ఆదిత్య పురోగాస్సర్వే గ్రహాః ప్రియం
తాం। తిథికరణముహూర్తజన్మనక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రియంతాం। నైరృతి
దిశి। శామ్యంతు ఘోరాణి। శామ్యంతు పాపాని। శామ్యంత్వీతయః। ప్రథ
మకలశే। శుభాని వర్ధంతాం। శివా ఆపస్సంతు। శివా ఋతవస్సంతు। శివా ఓషధయస్సంతు। శివా వ
నస్పతయస్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతాం। ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమ
స్తు। ఉత్తరోత్తరం మహాభివృద్ధిరస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియాస్సంపద్యం
తాం। అగ్నిపురోగా విశ్వే దేవాః ప్రియంతాం। మాహేశ్వరీపురోగా
మాతరః ప్రియంతాం। ఇంద్రపురోగా మరుద్గణాః ప్రియంతాం। వసిష్ఠపు

రో గా ఋషిగణాః ప్రియంతాం । శ్రీవిష్ణుపురోగాస్సర్వే దేవాశ్చ ప్రియంతాం । ఆదిత్యపురోగాస్సర్వే గ్రహాః ప్రియంతాం । ఋషయశ్ఛందాగ్స్యాచార్యా వేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రియంతాం । బ్రహ్మ చ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియంతాం । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః తుష్యంతాం । శ్రద్ధామేధే ప్రియేతాం । ప్రియతాం భగవాన్నారాయణః । ప్రియతాం భగవాన్పర్జన్యః । ప్రియతాం భగవాన్స్వామీ మహాసేనః । ప్రియతాం భగవాన్పితామహః । సర్వా ఏతా ఆశిషస్సంతు । పుణ్యాహం ... ప్రియంతాం । ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శంససి । వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతో నశ్శకునే భద్రమావద । విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్యమావద యాజ్యయాయి జతః ప్రతిష్ఠాయై యాజ్యా । పుణ్యే వ లక్ష్మీః పుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతే పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే । యత్పుణ్యం నక్షత్రం । తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషం । యదా వై సూర్య ఉదేతి । అథ నక్షత్రం నైతి । యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్ । తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి । తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । పుణ్యాహమేవ కురుతే । ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు । ఓం పుణ్యాహం ॥ ఏవం త్రిః । స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామహే సోమం । స్వస్తి భువనస్య యస్పతిః । బృహస్పతిగ్ం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః । ఆదిత్య ఉదయనీయ స్వస్త్యా ప్రియం తే పథ్యాం స్వస్తిమభ్యాయంతి స్వస్త్యై వేదః ప్రియం తే స్వస్త్యై యంతి స్వస్త్యుద్యంతి । స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు । అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీరజరాః శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పరస్తాత్ । సంవత్సరీణమమృతగ్గ్ స్వస్తి । మహ్యం సహకుటుంబాయ మహాజనాన్నమస్కుర్వాణా ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ ... శోభనార్థే ... ఆయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఆయుష్మతే స్వస్తి । ఏవం త్రిః । ఓగ్ స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి । ఏవం త్రిః । ఋధ్యాము స్తోమగ్ం సనుయామ వాచమానో మంత్రగ్ం సంధేహూయాపయాతం । యశో నపక్వాం మధుగోష్వంతరాభూలాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః । సర్వాప్యృద్ధిమృద్ధ్ను

యామిష్టం తంపైత్రేణ సైవపుత్రస్తాగ్ం స్వాహా భవచ్ఛందోభిర్యత్రోక్షు ఆదుపరిష్టా
ద్గాయత్ర్యా స్వస్త్యశోద్వ్యాశాహం పరిభూయాత్సర్వామృద్ధి మార్ధోనేత్స
ర్వామృద్ధిమృధ్నోతియఏవం వేద। ఋద్ధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య। మి
త్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషావర్ధయంతః। శతం
జీవేమశరదస్సవీరాః ఋద్ధ్యై దేవ నామృద్ధాని। త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణి
సవనాని। త్రయ ఇమే లోకాః తద్వ్యేవఋషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి।
వామదక్షిణహస్తాభ్యాం కలశౌ యుగపద్గృహీత్వా। ఋద్ధింభ
వంతో బ్రువంతు। ఋధ్యతామ్। ఋద్ధిః సమృద్ధిః సమముద్ధృత్య। స్వస్తిపుణ్యా
హసమృద్ధిరస్తు। వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గోత్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిః
పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। శుభగంశుభమస్తు। పురోహితగోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభ
వతు। సర్వసంపదస్తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిః ప్రియతామితి భవంతో బ్రువం
తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిః ప్రియతాం। శుచీవో హవ్యామరుతశ్శుచీనాగ్ంశు
చిగ్ంహినోమ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః। ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయన్ శుచిజన్మా
నశ్శుచయః పావకాః। అగ్నిస్సుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః। శుచీరో
చత ఆహుతః। ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రాభ్రాజంత ఈరతే। తవజ్యోతీగ్
ష్యర్చయః। యతో న్వింద్రం స్తవామ। శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా। శుద్ధైరుక్థై
ర్వావృధ్వాంసం। శుద్ధ ఆశీర్వాన్మమత్తు। ఇంద్రశ్శుద్ధోన ఆగహి। శుద్ధశ్శు
ద్ధాభిరూతిభిః। శుద్ధోరయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః। ఇంద్రశ్శు
ద్ధోహినోరయిం। శుద్ధోరత్నాని దాశుషే। శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే। శు
ద్ధో వాజగ్ంసిషాససి। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। యేన దేవాః పవిత్రేణ।
ఆత్మానంపునతేసదా। తేనసహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతుమా। ప్రా
జాపత్యంపవిత్రం। శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయం। తేనబ్రహ్మవిదోవయం।
పూతంబ్రహ్మపునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు। సోమస్స్వస్త్యా
వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా। జాతవేదామూ
ర్జయంత్యాపునాతు। ప్రాచ్యాందిశిదేవా ఋత్విజో మార్జయంతాం। దక్షి
ణాయాందిశిమాసాః పితరో మార్జయంతాం। ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశ
వో మార్జయంతాం। ఉదీచ్యాందిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయం
తాం। ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏతే
భ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారాయణ

ఉమామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహస్వరూపేభ్యస్స్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం సంప్రదదే నమమ। వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్త్స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శన్నఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। పాహిక్షేమ ఉతయోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్। సఖా సుశేవ ఏధినః। శుభగ్ం శుభం। స్వస్త్యయనం తార్క్ష్యమరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానాం। అసురఘ్నమింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ। అగ్ంహోముచమాంగిరసం గయం చ స్వస్త్యాత్రేయం మనసా చ తార్క్ష్యం। ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధేష్వభయం నో అస్తు। శుభగ్ం శుభం। హరిః ఓం తత్సత్॥

పుణ్యాహవాచనం సమాప్తం.

* అథ నాందీప్రయోగః. *

పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణే త్యాది శుభతిథౌ అస్మాకం……వృద్ధ్యర్థం… ధర్మార్థ…సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం అస్య కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతం నాందీ శోభనదేవతా ఉద్దిశ్య నాందీ శోభనదేవతా ప్రీత్యర్థం నాందీ ఆహ్వానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే। నమో దివే। నమః పృథివ్యై॥ అత్ర దేవతాః। నాందీముఖాః। నాందీ। వృద్ధప్రపితామహీ। వృద్ధపితామహీ। వృద్ధమాతరః। గోత్రాః। నాందీముఖాః। నాందీ। వృద్ధప్రపితామహవృద్ధపితామహవృద్ధపితరః। గోత్రాః। నాందీముఖాః నాందీ। మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహాః। పత్నీసమేతాః। గోత్రాః। నాందీముఖాః। నాందీ। ఉభాభ్యాముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతో పయిష్యే॥ అత్ర దేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే। ఇడా దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని। శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాస్సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యే మధుజ

నిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మా దేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇడపిహి। పితాశ్శోభన దేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాది చతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు। మాగ్ం రక్షంతు। మమకుమారం రక్షంతు। అదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమదితిర్మాతా స పితా స పుత్రః। విశ్వే దేవా అదితిః పంచజనా అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వం। అదితపహి। పితాశ్శోభన దేవతా మమకుమారస్య ఉపనయనాది చతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు। మాగ్ం రక్షంతు। మమకుమారగ్ం రక్షంతు। ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు। ఆనో దివో బృహతః పర్వతాదా సరస్వతీ। యజతా గంతు యజ్ఞం। సరస్వత్యైహి। మమకుమారస్య ఉపనయనాది చతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు। మాగ్ం రక్షంతు। మమకుమారం రక్షంతు॥ శోభనం శోభనం శోభనం॥ నాందీ శోభన దేవతాభ్యో నమః। ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి। అనయా పూజయా నాందీ శోభన దేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు। (అభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజనాసనాచ్ఛాదన ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ)

* నాందీ విధిః. *

శ్లో॥ మాతా పితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ। పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః। మాతామహస్సపత్నీకా విశ్వేదేవాస్త్వనంతరం। ఏతే రక్షంతు నః ప్రీతాః ప్రయచ్ఛంతి మహామంగళం। శం... దక్షస్య దుహితా సాధ్వీ విశ్వా నామ ప్రకీర్తితా। తస్యాః పుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ। ఇష్టిశ్రాద్ధే క్రతుర్దక్షః సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధే నురుచీ తద్ధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః। వివాహే కన్యకాయాశ్చ వరస్యైవ గృహేపి చ। నాందీశ్రాద్ధం హి పూర్వేద్యుః కర్తవ్యం స్మృతిశాసనాత్। మాతుః శ్రాద్ధం తు పూర్వం స్యాత్పితౄణాం తదనంతరం। తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతం। అత్ర కాలనియమమాహ। గర్గః। మాతుః శ్రాద్ధం తు పూర్వేద్యుః కర్మాహని తు పైతృకం। మాతామహ్యం చోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతం।

ఏతచ్చ సతి సామర్థ్యే వేదితవ్యం । అసామర్థ్యే త్వేకస్మిన్నేవ దివసే। వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయమభిహితం। కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః॥ పూర్వాహ్ణే మాతృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి । తత్రాసామర్థ్యే స ఏవాహ। పృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వదేవం తు తాంత్రికం। ఇతి। మనురపి । అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధత్రయం బుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వకమితి । సూత్రార్థసంగ్రహకారః। నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామహపూర్వకం। అపి జీవపితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే। పితుశ్చ ప్రపితామహస్యాపి తస్య చ యథావిధి। ఏభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యాత్స్వయం సుతః। జీవమానే పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రశస్యతే। నాందీముఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితా గృతో జీవతి యస్య పుంసః। యేభ్యశ్చ దద్యాత్స్వపితా స్వయంచ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధం । నాందీశ్రాద్ధం స్వయం కుర్యాదిత్యనేన ద్వితీయవివాహాదిషు పుత్రః స్వయమేవ నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి। ఉక్తం చ కాలచంద్రికాయాం॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాత్పుత్రీ పుత్రవివాహయోః। ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వయం కుర్యాత్తు నందన ఇతి । గతాధికారస్యాపి పితుః యాంగాంగాభట్టీయే శాతాతపః। నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యాద్యేభ్య ఏవ పితేతి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః। సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేషవర్గౌ సమర్చయేత్ । మాతామాతామహౌ సంతౌ జీవంతౌ పితరం యజేత్ ॥ ప్రయోగపారిజాతే। జీవమానే మాతృవర్గే మాతామహ్యాదివర్గయేత్ । షట్పిండపితృనా కుర్యాత్తీర్థ శ్రాద్ధే మహాలయే॥ పితాదిజీవనే పిష్టుః॥ పితృజీవతి యః శ్రాద్ధం కుర్యాత్ । యేషాం పితా తేషాం కుర్యాత్ । పితరి పితామహే చ జీవతి । యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యాత్ । పితరి పితామహే ప్రపితామహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్ । ఏకద్విత్రిజీవనే పూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే। సూత్రార్థసంగ్రహకారః। అసగోత్రస్సగోత్రో వాపి య ఆచార్య ఉపాయనే। స తూపనేయ పిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యుదయం చరేత్ । కన్యకాయాం మయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః। ఇత్యుక్తం యాజ్ఞవల్క్యైర్గృహ్య విద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః। తస్మా

ద్ధిపుత్రీకృతపుత్రికాత్మజామాతామహస్యాఖిలరిక్థహారిణః। తథాసురోద్వాహితకన్యకాత్మజా స శ్రాద్ధకర్తృత్వే హవ్యానకారిణ స్త్రయః। వృద్ధౌగయాయాంచమహాలయే కురుక్షేత్రేప్రయాగాద్యఖిలేషుకర్మసు। మాతామహశ్రాద్ధమేకకాలినోభవంత్యమాదిష్వపి నేత్రేసదేత।ఇతినాందీముఖం॥

* నవగ్రహమఖః. *

పశ్చాద్యజమానస్సహప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ ప్రారిప్సితకర్మణః। లగ్నకాలే ఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యేయే యేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వ సిద్ధ్యర్థంయేయేగ్రహాః శుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాం అత్యంతశుభ ఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఆదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య నవగ్రహ దేవతాప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। పరిస్తరణాంతంకృత్వా। తదీశాన్యదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్। మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ। ఆగ్నేయ్యాం చతురశ్రగ్ సోమాయ। దక్షిణే త్రికోణమంగారకాయ। ఈశాన్యాంబాణాకారం బుధాయ। ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే। ప్రాచ్యాంపంచకోణగ్ శుక్రాయ। పశ్చిమేధనురాకారగ్ శనైశ్చరాయ। నైరృత్యాంశూర్పాకారంరాహవే। వాయవ్యాంధ్వజాకారంకేతవే। అర్కసమిధమాదిత్యాయ। పాలాశగ్ సోమాయ। ఖాదిరమంగారకాయ। అపామార్గంబుధాయ। అశ్వత్థంబృహస్పతయే। ఔదుంబరగ్ శుక్రాయ। శమీగ్ శనైశ్చరాయ। రాహవేదూర్వాః। కేతవేకుశాః॥ ఆకృష్ణేనాగ్నింమూర్ధంకద్రుద్రాయేత్యాదిత్యాయ। ఆప్యాయస్వసమేతుగౌరీమిమాయేతి సోమాయ। అగ్నిర్మూర్ధాస్యోనాపృథివీక్షేత్రస్యపతినాఇయమేత్యంగారకాయ। ఉద్బుధ్యస్వేదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షాపురుషఇతిబుధాయ। బృహస్పతే అతిబ్రహ్మజజ్ఞానమింద్రంవోవిశ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే। శుక్రంతే అన్యదింద్రాణీంద్రమరుత్వశ్శుక్రాయ। శమగ్నిఃప్రజాపతేనేతిశనైశ్చరాయ। కయానశ్చిత్రఆయుంగౌర్నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇతిరాహవే। కేతుంకృణ్వన్సచిత్రం చిత్రంబ్రహ్మదేవానామితికేతవే॥

సూర్యస్య॥(ఆకృష్ణేనహిరణ్యస్తూపస్సవితాత్రిష్టుప్) ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య।హిరణ్యస్తూపఋషిః।సూర్యగ్రహో దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః।సూర్యగ్రహదేవతాముద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థంసూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితసూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆకృష్ణేన। అంగుష్ఠాభ్యాంనమః।రజసావర్తమానః।తర్జనీభ్యాంనమః।నివేశయన్।మధ్యమాభ్యాంనమః।అమృతంమర్త్యంచ।అనామికాభ్యాంనమః।హిరణ్యయేనసవితారథేన కనిష్ఠికాభ్యాంనమః। ఆదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్। కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః। భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ వేదీమధ్యేలలితకమలేకర్ణికాయాం రథస్థస్సప్తాశ్వోరోరుణ రుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రే...బహుః...సప్తాశ్వే ప్రసూతఃకాళింగాఖ్యే విషయజనితఃప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥ పద్మాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరోలోకగురుః కిరీటీమయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ (మంత్రః) ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ। హిరణ్యయేనసవితారథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్యన్। ఓంభూర్భువస్సువః। సూర్యగ్రహాగచ్ఛ। సూర్యగ్రహంరక్తవర్ణం రక్తగంధంరక్తపుష్పంరక్తమాల్యాంబరధరంరక్తచ్ఛత్రధ్వజపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణంప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం। ద్విభుజం। సప్తాశ్వం। సప్తరజ్జుం। కళింగదేశాధిపతిం। కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సరమాఘశుద్ధసప్తమ్యాం విశాఖనక్షత్రేజాతం సింహరాశ్యధిపతిం। భానువారప్రయుక్తం కిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యేవర్తులాకారమండలేగోధూమధాన్యస్యోపరిసూర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి। అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవిశ్వవేదసం। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహాధిదేవతాంఅగ్నింసాంగంసాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ హృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రంసాంగంసాయుధంసవాహనం

సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్య ఉత్తరతః రుద్రమావాహ
యామిస్థాపయామిపూజయామి ॥౧॥

చంద్రస్య॥ (ఆప్యాయస్వ గౌతమసోమోగాయత్రీ) ఆప్యాయస్వే
త్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। సోమోదేవతా। గాయత్రీఛందః। యజ
మానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్ర
గ్రహావాహనే వినియోగః॥ ఆప్యాయస్వ। అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। సమేతు
తే। తర్జనీభ్యాంనమః। విశ్వతః। మధ్యమాభ్యాంనమః। సోమవృష్ణియం।
అనామికాభ్యాంనమః। భవావాజస్య। కనిష్ఠికా। సంగథే। కరతల॥ఏవం
హృదయాదిన్యాసః। భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ ఆగ్నే
యభాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమమస్స్వభావః। శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ
పుఃకిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరోద్విబాహుః। చంద్రోమృతాత్మావరదః కిరీ
టీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః। ఆప్యాయస్వసమేతుతేవిశ్వత
స్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్యసంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః। చంద్రగ్రహ
మాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహాం। శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమా
ల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం
మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం దండ
ధరం యామునదేశాధిపతిం। ఆత్రేయసగోత్రం నందనసంవత్సరకార్తిక
శుద్ధచతుర్దశ్యాం కృత్తికానక్షత్రేజాతం కర్కటకరాశ్యధిపతిం ఇందువాస
రప్రియుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే
ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమం
డలే తండులధాన్యస్యోపరి భగవంతం చంద్రగ్రహం మావాహయామిస్థాప
యామిపూజయామి॥ అప్సుమేసోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నిం
చవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః। చంద్రగ్రహాధిదేవతాం అపఃసాంగం
సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం చంద్రగ్రహస్య
దక్షిణతః అపఆవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ గౌరీమిమాయసలి
లానితక్షత్యేకపదీద్విపదీసాచతుష్పదీ। అష్టాపదీనవపదీబభూవుషీ। సహ
స్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్। చంద్రగ్రహప్రత్యధిదేవతాం గౌరీంసాంగాం

సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్త
రతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥౨॥

అంగారకస్య॥(అగ్నిర్మూర్ధా విరూపోంగారకో గాయత్రీ॥) అగ్ని
ర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః। అంగారకగ్రహో దేవతా।
గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితఅంగార
కగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారకగ్రహారాధనే వినియోగః। అగ్నిర్మూర్ధా।
అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। దివఃకకుత్। తర్జనీ।పతిఃపృథివ్యాః।మధ్య। అయం।
అనామికా।అపాంరేతాంసి।కనిష్ఠికా।జిన్వతి। కరతల। ఏవంహృదయాది।
న్యాసః। భూర్భువ...దిగ్బంధః। ధ్యానం। యామ్యోగదాశక్తిధరస్త్రిశూలీ
వరప్రదోయామ్యముఖోఽరిరక్తః। కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణస్థస్మేభర
ద్వాజకులేప్రసూతః। రక్తాంబరోరక్తవపుఃకిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమోగ
దాభృత్। ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదఃప్రశాంతః।
ఓంఅగ్నిర్మూర్ధా దివఃకకుత్పతిఃపృథివ్యాఅయం। అపాగ్ంరేతాగ్ంసిజిన్వతి।
ఓంభూర్భువస్సువ। అంగారకగ్రహాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహంరక్తవర్ణం
రక్తగంధంరక్తపుష్పం రక్తమాల్యాంబరధరం శక్తిశూలధ్వజరథపతాకాది
శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేషవాహ
నందక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। గదాశూలశక్తిధరం।అవంతిదేశాధిపతిం।
భారద్వాజసగోత్రం క్షయసంవత్సరే ...యాం పూర్వఫల్గునీ నక్షత్ర
జాతం। మేషవృశ్చికరాశ్యధిపతిం। భౌమనామరదప్రియుక్తం। కిరీటినంసు
ఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికర
ణేసూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే ఆఢకధాన్యస్యోప
రిభగవంతం అంగారకగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। స్యో
నాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః।అంగారకగ్రహా
ధిదేవతాంపృథివీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివార
సమేతాంఅంగారకగ్రహస్యదక్షిణతఃపృథివీమావాహయామిస్థాపయామి
పూజయామి।క్షేత్రస్యపతినావయగ్ంహితేనేవజయామసి।గామశ్వంపోష
యిత్వాసనోమృడాతీదృశే। అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాంక్షేత్రపాలకం
సాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంఅంగారకగ్ర
హస్యోత్తరతఃక్షేత్రపాలకమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥౩॥

బుధస్య॥ (ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే మధుశ్ఛందబుధస్త్రిష్టుప్ ॥) ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య । మధుశ్ఛందఋషిః । బుధగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితబుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే। అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । ప్రతిజాగృహ్యేనం । తర్జనీ । ఇష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథాం। మధ్యమా। అయంచ । అనామికా । పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వా పితరంయువానం। కనిష్ఠికా । అన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతం । కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం। ఏవంహృదయాదిన్యాసః । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హరిత్స్థశ్చాత్రేయగోత్ర శ్శరమణ్డలస్థః। సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఽబ్జ స్సింహాసనస్థో వరదస్సుపీతః । పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మాసిధృక్సోమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదో బుధశ్చ । ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథామయంచ । పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వా పితరంయువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతం। ఓం భూర్భువస్సువః। బుధగ్రహ ఆగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీతగంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం । సింహవాహనం। ఉదఙ్ముఖం । మగధదేశాధిపతిం । చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబరధరం । ఆత్రేయసగోత్రం । సౌమ్యసంవత్సర ఏకాదశ్యాముత్తరాఫల్గునీనక్షత్రజాతం । కన్యామిథునరాశ్యధిపతిం । సౌమ్యవారప్రయుక్తం । కిరీటినం సుఖాసీనం । పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యేశాన్యదిగ్భాగే బాణాకారమండలే ముద్గధాన్యస్యోపరిభవంతం బుధగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం । సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహస్య దక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। సహస్రశీర్షా... ద్దశాంగులం। బుధగ్రహప్రత్యధిదేవతాం నారాయణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహస్యోత్తరతః నారాయణ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ౪॥

బృహస్పతేః॥ (బృహస్పతే గృత్సమదో బృహస్పతిర్జగతీ.) బృహస్పతే అతియదర్య ఇత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా । జగతీ ఛన్దః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత బృహస్పతిగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బృహస్పతిగ్రహారాధనే వినియోగః॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాత్ । అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః । ద్యుమద్విభాతి । తర్జనీ । క్రతుమజ్జనేషు । మధ్యమా । యద్దీదయచ్ఛవస । అనామికా । ఋతప్రజాత తదస్మాసు । కనిష్ఠికా । ద్రవిణం ధేహి చిత్రం । కరతల । ఏవం హృదయాదిన్యాసః । భూర్భువ... దిగ్బన్ధః । ధ్యానం॥ సౌమ్యే మధ్యే చతురశ్రపీఠే రథేఽత్ర రాః స్వాముఖస్స్వభావః । దండాక్షమాలాజలపాత్రధారీ సింధ్వాఖ్యదేశే వరదస్సుకేశః । కనకాంబరః కనకవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దేవగురుః ప్రశాంతః । తథాపి దండం చ కమండలుం చ తథాక్షసూత్రా ద్వరదోస్తు నాస్మై॥

బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవస ఋతప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రం । ఓం భూర్భువస్సువః । బృహస్పతిగ్రహ ఇహాగచ్ఛ । బృహస్పతిగ్రహం కనకవర్ణం । కనకగన్ధం । కనకపుష్పం కనకమాల్యాంబరధరం । కనకచ్ఛత్రధ్వజపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథసమారూఢం । మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం । పూర్వాభిముఖం । పద్మాసనస్థం । చతుర్భుజం । దండాక్షమాలాధారిణం । సింధూద్భవ దేశాధిపతిం । ఆంగీరసగోత్రం సౌమ్యసంవత్సరే వైశాఖశుక్లైకాదశ్యాం ఉత్తరానక్షత్రజాతం । ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువాసరాభిముఖం । కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం । గ్రహమండలే ప్రతిష్ఠాపయిష్యమాణాధికరణే సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘ చతురశ్రమండలే చణకధాన్యస్యోపరి బృహస్పతిగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి । బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః । బృహస్పతిగ్రహాధిదేవతాం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి । ఇంద్రం వో విశ్వతస్పరిహవామహే జనేభ్యః । అస్మాకమస్తు కేవలః । బృహస్పతిగ్రహప్రత్యధిదేవతామింద్రం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ౫

శుక్రస్య। (శుక్రంతే భరద్వాజ శ్శుక్ర(స్త్రి)ష్టుప్.) శుక్రంతేఅన్య
దిత్యస్యమన్త్రస్య భరద్వాజఋషిః। శుక్రగ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః।
యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
శుక్రగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శుక్రంతేఅన్యత్। అంగు। యజతంతేఅన్యత్
తర్జనీ। విషురూపేఅహని। మధ్యమా। ద్యౌరివాసి। అనామికా। విశ్వా
హిమాయాఅవసిస్వధావః। కనిష్ఠికా। భద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు।
కరతల। ఏవంహృదయాదిన్యాసః భూర్భువ...దిగ్బంధః। ధ్యానం॥ ప్రా
చ్యాంభృగుర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖ స్వభావః। సపంచ
కోణేశరథాదిరూఢో దండాక్షమాలా వరదాంబుపాత్రః। శ్వేతాంబర
శ్శ్వేతవపుఃకిరీటీచతుర్భుజో దైత్య గురుఃప్రశాన్తః। తథాసిదండంచకమం
డలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుతస్మై। శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్య
ద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయాఅవసిస్వధావోభద్రా
తేపూషన్నిహరాతిరస్తు। ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహఆగచ్ఛ। శు
క్రగ్రహంశ్వేతవర్ణం। శ్వేతగంధం। శ్వేతపుష్పం। శ్వేతమాల్యాంబరధరం
శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుంప్ర
దక్షిణీకుర్వాణం। పూర్వాభిముఖం। పద్మాసనస్థం। చతుర్భుజం। దండా
క్షమాలా జటావల్కల ధారిణం। కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగో
త్రం। మన్మథసంవత్సరదశమ్యాంపుష్యనక్షత్రజాతం। తులావృషభరా
శ్యధిపతిం। భృగువారప్రయుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారస
మేతంగ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగేపం
చకోణాకారమండలే రాజమాషధాన్యస్యోపరి శుక్రగ్రహమావాహయా
మిస్థాపయామిపూజయామి॥ ఇంద్రాణీమాసునారిషుసుపత్నీ మహమశ్ర
వం।నహ్యస్యాఅపరంచనజరసామరతేపతిః॥శుక్రగ్రహాధిదేవతాంఇంద్రా
ణీంసాంగాంసాయుధాంసవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంశుక్ర
గ్రహస్య దక్షిణతఃఇంద్రాణీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి
ఇంద్రమరుత్వఇహపాహిసోమంయథాశార్యాతేఅపిబస్సుతస్య తవప్రణీ
తీతవశూరశర్మన్నావివాసంతికవయస్సుయజ్ఞాః। శుక్ర గ్రహప్రత్యధిదే
తాం ఇంద్రమరుత్వంతంసాంగం సాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రప
వారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మావాహయామి

స్థాపయామి పూజయామి॥..................................౬

శనైశ్చరస్య॥ (శమగ్నిరిళింమిళిశ్శనిరుష్ణిక్.) శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్యమంత్రస్య। ఇళింమిళిఋషిః। శనైశ్చరగ్రహోదేవతా। ఉష్ణిక్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనేవినియోగః॥ శమగ్నిః। అంగు। అగ్నిభిస్కరత్। తర్జనీ। శంనస్తపతుసూర్యః। మధ్యమా। శంవాతః। అనామికా। వాత్వరపాః। కనిష్ఠికా। అపస్రిధః। కరతల। ఏవం... న్యాసః। భూర్భువ... దిగ్బంధః॥

ధ్యానం॥ చపాసనోగృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖఃకాశ్యపతిః ప్రతీచ్యాం। సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశేప్రభవశ్చసౌరిః। నీలద్యుతిర్నీలవపుఃకిరీటీగృధ్రస్థితశ్చాపకరోధనుష్మాన్। చతుర్భుజస్సూర్యసుతఃప్రశాంతః స్సచాస్తుమహ్యంవరమందగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః। శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః। ఓంభూర్భువస్సువః। శనైశ్చరగ్రహ ఇహాగచ్ఛ। శనైశ్చరగ్రహంనీలవర్ణం। నీలపుష్పం। నీలమాల్యాంబరధరం। నీలచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం। చాపాసనస్థం। ప్రత్యఙ్ముఖం। గృధ్రరథం। చతుర్భుజం। శూలాయుధధరం। సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం। విరోధిసంవత్సరనవమ్యాం రోహిణీనక్షత్రజాతం। మకరకుంభరాశ్యధిపతిం। మందవారప్రియుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకారమండలేతిలధాన్యస్యోపరిభగవంతంశనైశ్చరగ్రహమావాహయామి। స్థాపయామి। పూజయామి। యమాయసోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః। యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః। శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాంయమంసాంగంసాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శనైశ్చరగ్రహస్యదక్షిణతః। యమమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తువయగ్ంస్యామపతయోరయీణాం। శనైశ్చరగ్రహప్రత్యధిదేవతాంప్రజాపతింసాంగం। సాయుధం। సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంశనైశ్చరగ్రహస్యోత్తరతః ప్రజాపతిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ౭

రాహోః ॥ (కయానో వామదేవో రాహుర్గాయత్రీ.) కయానశ్చిత్రే త్యస్య మన్త్రస్య । వామదేవఋషిః । రాహుగ్రహో దేవతా । గాయత్రీ ఛన్దః । యజమానస్యాధి ... సహిత రాహుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహారాధనే వినియోగః ॥ కయానః । అంగుష్ఠా । చిత్రఆభువత్ । తర్జనీ । ఊతీ । మధ్య । సదావృధ । అనామి । సఖా । కనిష్ఠికా । కయాశచిష్ఠయా వృతా । కరతల । ఏవం హృదయాది న్యాసః । భూర్భువ.. దిగ్బంధః ॥ ధ్యానం ॥ పైఠీనసో బర్బరదేశజాతశ్శూర్పాసనస్సింహగతస్సదా హ్యః । యామ్యాననో నైఋతికగాఙ్గో వరప్రదశ్శూలసచర్మఖడ్గః ॥ నీలాంబరో నీలవపుః కిరీటీ కరాళవక్త్రః కరవాలశూలీ । చతుర్భుజశ్చర్మధరశ్చ రాహుస్సింహాధిరూఢో వరదోస్తు శాంత్యై ॥ కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదావృధస్సఖా । కయాశచిష్ఠయావృతా । ఓం భూర్భువస్సువః । రాహుగ్రహ ఇహాగచ్ఛ । రాహుగ్రహం నీలవర్ణం నీలగంధం । నీలపుష్పం । నీలమాల్యాంబరధరం । నీలఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథసమారూఢం । మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం । సింహాసనం నైఋతిముఖం శూర్పాసనస్థం చతుర్భుజం కరాళవక్త్రం ఖడ్గచర్మవరకరం పైఠీనసగోత్రం బర్బరదేశాధిపతిం । కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం । గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య నైఋతిదిగ్భాగే శూర్పాకారమండలే మాషధాన్యస్యోపరి భగవంతం రాహుగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరం పునః । పితరం చ ప్రయన్త్సువః । రాహుగ్రహాధిదేవతాం గాం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం రాహుగ్రహస్య దక్షిణతః గామావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ నమోఽస్తు సర్పేభ్యో యే కే చ పృథివీమను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమః । రాహుగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం సర్పం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారం సమేతం రాహుగ్రహస్యోత్తరతః సర్పమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥......౮

కేతోః ॥ (కేతుం కృణ్వన్మధుచ్ఛందాః కేతుర్గాయత్రీ.) కేతుం కృణ్వన్నిత్యస్య మన్త్రస్య । మధుచ్ఛంద ఋషిః । కేతుగణో దేవతా । గాయత్రీ ఛన్దః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత కేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనే వినియోగః ॥ కేతుంకృణ్వన్ । అంగుష్ఠా । అకే

తవే। తన్వస। పేశో మర్యా। మధ్య। అపేశసే। అనామికా। సముషద్భిః। కనిష్ఠికా।అజాయథాః।కరతల।ఏవం హృదయాది న్యాసః। భూర్భు...దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ధ్వజాసనో జైమినిగోత్రజోంతర్వేదీషు దేశేషు విచిత్రవర్ణః। యామ్యాననో వాయుది శి పక్షిధ్వజశ్చాసిభిశ్చాప్త ఇతశ్చ కేతుః ॥ ధూమ్రో ద్విబాహు ర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ। కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సచాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః। ఓం భూర్భువస్సువః। కేతుగణేహాగచ్ఛ। కేతుగణం చిత్ర వర్ణం। చిత్ర గంధం। చిత్రపుష్పం। చిత్ర మాల్యాంబరధరం। చిత్రచ్ఛత్రధ్వజపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। ధ్వజాసనస్థం। దక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। అన్తర్వేది దేశాధిపతిం। ద్విబాహుం। గదాధరం। జైమినిసగోత్రం। అభిజిన్నక్షత్రజాతం। సింహాసనాసీనం। గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే। కుశస్థధాన్యస్యోపరి కేతుగణమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ సచిత్ర చిత్రం చితయంత మస్మే చిత్రక్షత్రం చిత్ర తమం వయోధాం। చంద్రం రయిం పురువీరం బృహంతం చంద్రచంద్రాభి ర్గృణతే యువస్వ। కేతుగణాధిదేవతాం చిత్రగుప్తం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం। కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్త మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణాం। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్। కేతుగణ ప్రత్యధిదేవతాం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ౯

జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః। స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః। దుర్గామావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ గణానాం ..నం। గణపతిమా...మి। క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో మృ

గాంటీదృశే। క్షేత్రపాలకమావా...మి * స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ। వృషేంద్రః పుర ఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకరమా...మి। ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరిహవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః। ఇంద్రంలోకపాలమావా...మి। అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవిశ్వవేదసం। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। అగ్నింలోకపాల...మి। యమాయసోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః। యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః। యమంలోక...మి। మహాపునః పరాపరాని ర్ ర్ తిర్ద్రుహాణావధీత్। సోస్తృత్స్నయాసహ। నిర్ ఋతింలోక ..మి।ఇమంమేవరు...చకే। వరుణంలోకపా...మి।తవవాయువృతస్పతేత్వష్టుర్జామాతురద్భుత।ఆవాంస్యావృణీమహే। వాయువ్యంలోక...మి। సోమోధేనుగ్ంసోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు। సాదన్యంవిదథ్యగ్ంసభేయంపితుశ్రవణం యోమదదాశదస్మై। కుబేరంలోక...మి। తమీశానంజగతస్తస్థుషస్పతింధియంజిన్వమవసేహూమహేవయం। పూషానోయథావేదసామసద్వృధేరక్షితాపాయురదబ్ధస్స్వస్తయే। ఈశానంలోకపా...మి। ఊర్ధ్వఊషుణఊతయే తిష్ఠాదేవోనసవితా। ఊర్ధ్వోవాజస్యసనితాయదంజిభిర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే। ఊర్ధ్వపురుషమా...మి। స్యోనాపృథి...థాః। పృథివీమా...మి। వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యా...శంచతుష్పదే। వాస్తుపురుషమా...మి। బ్రహ్మదేవానాం...రేభన్। బ్రహ్మాణమా...మి। ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి। ధీనామవిత్ర్యవతు। సరస్వతీమా...మి। ఇదంవిష్ణు...సురే। విష్ణుమా...మి। సక్తుమివతితఉనాపునంతోయత్రధీరామనసావాచమక్రత। అత్రాసఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాంలక్ష్మీర్నిహితాధివాచి। లక్ష్మీమా...మి। కద్రుద్రాయప్రచేతసే...హృదే।రుద్రమా...మి। గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్।గౌరీమా...మి। క్రాణాశిశుర్మహీనాంహిన్వన్నృతస్యదీధితిం।విశ్వాపరిప్రియాభువదద్వితా।ఆదిత్యప్రత్నస్యరేతసోజ్యోతిః పశ్యంతివాసరం పరోయదిధ్యతేదివా। అశ్వనీ దేవతమా...మి। ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛతిప్రియాదివః। స్తుషేవామశ్వి

---

* యత ఇంద్రభయామహే తతోనో అభయంకృధి। మఘవంఛగ్ధి తవతన్న ఊతయే విద్విషో విమృధోజహి। అభయంకరమావాహయామి ...పూజయామి॥ క్షత్రోస్తోరియఃసాంతః.

నాబృహత్ ॥ అశ్వనీదేవతాంనమా...మి॥ సుపర్ణోసిగరుత్మాన్త్రివృత్తేశిరో గాయత్రంచక్షుస్స్తోమ ఆత్మాసామతేతనూర్వామదేవ్యం బృహద్రథంతరే పక్షౌయజ్ఞాయజ్ఞియంపుచ్ఛం ఛందాగ్‌స్యంగానిధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ। సుపర్ణోసిగరుత్మాన్దివంగచ్ఛసువఃపత। గరుడమావా...మి। ధన్వనాగాధన్వనాజింజయేమ ధన్వనాతీవ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రోరపకామంకృణోతుధన్వనాసర్వాఃప్రదిశోజయేమ। ధన్వంతరిమా...మి। ముంచామిత్వాహవిషా జీవనాయక మజ్ఞాతయక్ష్మా దుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యద్యేతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనం। ఇంద్రాగ్నీఆ...మి। యదిక్షితాయుర్యదివాపరేతో యదిమృత్యోరంతికంనీతమే వతమాహరామినిర్ఋతేరుపస్థా దస్పార్షమేనంశతశారదాయ। నిర్ఋతిమా...మి। సంసృష్టం ధనముభయం। సమాకృతమస్మభ్యందత్తాంవరుణశ్చమన్యుః। భియందధానాహృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిలయంతాం। శత్రుఫలమా...మి। దూరమస్మచ్ఛత్రవోయంతుభీతాః। తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే। తన్నోదేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీవిశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపౌ। విషూచశ్శత్రూనపబాధమానౌ। అపక్షుధన్నుదతామరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా...మి॥ మంటపస్థఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః॥ దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలక అభయంకరవాస్తుపురుషాది దేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి॥ నమ స్సూర్యాయ సోమాయ మంగళాయబుధాయచ। గురుశుక్రశనిభ్యశ్చ రాహవే కేతవేనమః॥ ప్రార్థనాంసమర్పయామి॥ అనయాపూజయామంటపస్థదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు

ఇతినవగ్రహారాధనవిధిః.

అథ మృత్యుంజయం.

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణపుత్రోవసిష్ఠ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబకరుద్రోదేవతా। దేవదేవ్యౌప్రణవోబీజశక్తిః। అత్రమూలమంత్రేణకరశుద్ధింకృత్వా। ప్రణవంకరతలయోర్విన్యస్య। వ్యాహృత్యాదిమన్త్రపాదచతుష్టయంకరయోరంగుష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగుళీషువిన్యస్యతతస్సర్వేణవ్యాపకన్యాసంకృత్వాదే

హాంగన్యాసమాచరేత్ । ఓంభూః...వః అంగుష్ఠాభ్యాంనమః త్రియంబకం
యజామహే । తర్జ । సుగంధింపుష్టివర్ధనం । మధ్య । ఉర్వారుకమివబంధ
నాత్ । అనా । మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ । కని । ఓంభూః...వఃత్రియం
బకం...తాత్ । కరతల । త్రియంబకమితి శిరసి । యజామహ ఇతి లలాటే । సుగం
ధిమితిముఖే । పుష్టివర్ధనమితి హృదయే । ఉర్వారుకమితికుక్షౌ । ఇవేతినాభౌ
బంధనాదితికట్యాం । మృత్యోరితిఊర్వోః । ముక్షీయేతిజాన్వోః । మా
ఇతి జంఘయోః । అమృతాదితిపాదయోః । ఏవందేహాంగన్యాసంకృత్వాష
డంగన్యాసమాచరేత్ । ఓంనమోభగవతేత్రియంబకాయ శూలపాణయే
స్వాహా । హృదయే । ఓంనమో... తేరుద్రాయామితమూర్తయే మాంజీవయశిర
సేస్వాహా । శిరసి । ఓంన... తేనీలకంఠాయచంద్రజటినేస్వాహా । శిఖా । ఓం
న... తేత్రిపురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం । కవ । ఓంన... తేత్రిలోచనాయఋ
గ్యజుస్సామాథర్వణమూర్తయే । నేత్ర । ఓంనమోభగవతేరుద్రాయాగ్ని
త్రయాయజ్వలజ్వలమాం రక్షరక్షఅఘోరాస్త్రాయఫట్ । భూర్భు
వస్సువరోమితిదిగ్బంధః । ధ్యానం । తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాస
నం చంద్రవర్ణం స్రవదమృతపూర్ణచంద్రకళాధరం । యోగముద్రాక్షమా
లాబద్ధాధరహస్తద్వయంధృతామృతపూర్ణకనకకలశోత్తరకరద్వయం । సో
మసూర్యాగ్నిత్రిలోచనంబద్ధపింగజటాజూటంనాగయజ్ఞోపవీతినం నాగా
భరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం భక్తానుకంపనంభస్మానులేపనంశ్రీ
రుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశ
రణంవ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబకమహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం ॥ జన్మమృత్యు
జరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః । తావకస్త్వద్గతప్రాణస్త్వచ్చిత్తోహం
సదామృడ । ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రంత్రియంబకం ॥ ఇతిప్రార్థనాం
కృత్వాజపేత్ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ॥ త్రియంబకంయజామహే సు...మా
మృతాత్ ॥ అపమృత్యుమపకుధమపేతశ్మపథంజహి ॥ అథానో అగ్న ఆవహ
రాయస్పోషగ్ సహస్రిణం ॥ ఏతేసహస్ర...మృత్యవేస్వాహా ॥ మమసర్వా
పమృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం ॥ (యథాశక్తిజపంకుర్యాత్.) అచ్యుతః
కల్పవృక్షశ్చ అనంతః కామధేనవః చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రియము
దాహృతం ॥ అచ్యుతాయనమః ॥ అనంతాయనమః ॥ గోవిందాయనమః ॥

ఇ తి మృ త్యుం జ య వి ధా న మ్.

* అథనవగ్రహపూజావిధిః. *

యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్రీకామశ్శాంతికామోవాగ్రహయజ్ఞంసమాచరేత్। వృష్ట్యాయుఃపుష్టికామోవాతథైవాభిచరన్నపి ॥ సూర్యస్సోమోమహీపుత్రస్సోమపుత్రోబృహస్పతిః। శుక్రశ్శనైశ్చరోరాహుఃకేతుశ్చేతిగ్రహాస్స్మృతాః॥ తామ్రకాత్స్ఫటికాద్రక్తచందనాత్స్వర్ణకాదుభౌ। రాజతాదయసస్సీసాత్కాంస్యాత్కార్యాగ్రహాఃక్రమాత్ ॥ స్వవర్ణైర్వాపటేలేఖ్యాగంధైర్మండలకేషువా । యథావర్ణంప్రదేయానివాసాంసికుసుమానిచ ॥ గంధాశ్చబలయశ్చైవధూపోదేయశ్చగుగ్గులుః । కర్తవ్యోమంత్రవంతశ్చచరవఃప్రతిదైవతం॥ ఆసత్యేనఇమందేవాఅగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్। ఉద్బుధ్యస్వేతిచఋచోయథాసంఖ్యంప్రకీర్తితాః ॥ బృహస్పతేఅతియదర్యస్తథైవాన్నాత్పరిస్రుతః। శంనోదేవీస్తథాకాండాత్కేతుంకృణ్వన్నిమాస్తథా ॥ అర్కఃపలాశఃఖదిరఅపామార్గోఽథపిప్పలః। ఉదుంబరశ్శమీదూర్వాఃకుశాశ్చసమిధఃక్రమాత్ ॥ ఏకైకస్యత్వష్టశతమష్టావింశతిరేవవా। హోతవ్యామధుసర్పిర్భ్యాందధ్నాక్షీరేణవాయుతాః ॥ గుడౌదనంపాయసంచహవిష్యంక్షీరషాష్టికం। దధ్యోదనంహవిశ్చూర్ణంమాంసంచిత్రాన్నమేవచ॥ దద్యాద్గ్రహక్రమాదేవవిప్రేభ్యోభోజనంబుధః। శక్తితోవాయథాలాభంసత్కృత్యవిధిపూర్వకం ॥ ధేనుశ్శంఖస్తథానడ్వాన్హేమవాసోహయఃక్రమాత్। కృష్ణాగౌరాయసశ్ఛాగఏతావైదక్షిణాస్స్మృతాః ॥ యశ్చయస్యయదాదుస్స్థస్సతంయత్నేనపూజయేత్ । బ్రహ్మణైషాంవరోదత్తః పూజితాఃపూజయిష్యథ॥

విజ్ఞానేశ్వరః॥ ఏతేసూర్యాదయోనవగ్రహాఃపూజ్యాఇత్యుక్తం।కింకృత్వేత్యతఆహ। తామ్రకాదితి। సూర్యాదీనాంమూర్తయస్తామ్రాదిభిర్యథాక్రమంకార్యాస్తదలాభేస్వవర్ణైఃపటేలేఖ్యాః। మండలేషువాగంధైరక్తచందనాదిభిర్యథావర్ణంలేఖ్యాఇత్యన్వయః । ద్విభుజత్వాదివిశేషస్తుమత్స్యపురాణోక్తోద్రష్టవ్యః । తద్యథా । పద్మాసనఃపద్మకరఃపద్మగర్భసమద్యుతిః। సప్తాశ్వరథసంస్థోపిద్విభుజస్స్యాత్సదారవిః। శ్వేతశ్శ్వేతాంబరధ

రోదశాశ్వశ్శ్వేతభూషణః । గదాపాణిర్ద్విబాహుశ్చ కర్తవ్యో వరదశ్శశీ। రక్తమాల్యాంబరధరశ్శక్తిశూలగదాధరః । చతుర్భుజో మేషగమో వరదస్స్యాద్ధరాసుతః । పీతమాల్యాంబరధరః కర్ణికారసమద్యుతిః। ఖడ్గచర్మగదాపాణిస్సింహస్థో వరదో బుధః । దేవదైత్యగురూ తద్వత్ పీతశ్వేతౌ చతుర్భుజౌ । దండినౌ వరదౌ కార్యౌ సాక్షసూత్రకమండలూ । ఇంద్రనీలద్యుతిశ్శూలీ వరదో గృధ్రవాహనః। బాణబాణాసనధరః కర్తవ్యోర్కసుతస్సదా కరాళవదనః ఖడ్గచర్మశూలీ వరప్రదః । నీలస్సింహాసనస్థశ్చ రాహురత్ర ప్రశస్యతే। ధూమ్రా ద్విబాహవస్సర్వే గదినో వికృతాననాః । గృధ్రాసనగతా నిత్యం కేతవస్స్యుర్వరప్రదాః । సర్వే కిరీటినః కార్యా గ్రహా లోకహితావహాః। స్వాంగులేనోచ్ఛ్రితాస్సర్వే శతమష్టోత్తరం సదేతి । ఏతేషాం స్థాపనదేశశ్చ తత్రైవోక్తః। మధ్యే తు భాస్కరం విద్యాల్లోహితం దక్షిణేన తు। ఉత్తరేణ గురుం విద్యాద్బుధం పూర్వోత్తరేణ తు। పూర్వేణ భార్గవం విద్యాత్సోమం దక్షిణపూర్వతః । పశ్చిమేన శనిం విద్యాద్రాహుం దక్షిణపశ్చిమే । పశ్చిమోత్తరతః కేతుం స్థాపయేచ్ఛుక్లతండులైరితి॥ ఇతి నవగ్రహపూజావిధిః.

* అథాగ్నిముఖం. *

హరిః ఓం। అథ కర్తా స్వాచాంతో వ్యసిగ్రుహ్యం తేఅథ గార్హ్యాణి కర్మాణి ప్రాఙ్ముఖో విధ్యుపవీతీ దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ । ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య ముకం కర్మ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। ఉపలిప్య ఉద్ధేశే శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రం మండలం వా కల్పయిత్వా। దర్భాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య। ప్రాచీః పూర్వముపక్రమం దక్షిణారంభమాలిఖేత్ । అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ॥ అపాం కర్తారో భ్యుక్ష్య నిధాయ హస్తమభిమృశ్య ప్రోక్షణతోయశేషం । పంక్తోయ సున్యన్నిరధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యాచ్ఛపరిస్తరాణాం । భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రోక్షణశేషతోయం ప్రాగుదగ్వోత్సిచ్య అన్యదుదకమానీయ యథా పరిస్తరణాద్బహిః ప్రాగుదగ్వా నిధాయ ప్రాగ్న్యాసాయన పాత్రయోరక్షతోదకం నినీయాగ్ని

విధ్యా । ఓం చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ంఆవివేశ । అగ్నింధ్యాయామి । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్న వదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తిమన్నంస్రుచంస్రువం । తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంచధారయన్ । మేషారూఢోజటాబద్ధంగౌరవర్ణంమహౌజసం । ధూమధ్వజంలోహితాక్షంసప్తార్చిస్సర్వకామదం । ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవంధ్యాయేద్ధుతాశనం । ఏషహిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణఃప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః । ప్రాఙ్ముఖాగ్నేమమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । ఓంభూర్భువ—త్ । సోదకేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య । అలంకృత్య । అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశనేనమః । కృష్ణవర్త్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వాయనమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః । ప్రాగుదగగ్రైర్దర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి ఉత్తరానధరాన్ । ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్దర్భాన్సంస్తీర్య । ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణిప్రయునక్తి । దర్వీమాజ్యస్థాలీంప్రోక్షణీముపవేషమిధ్మం । అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనంతర్గర్భౌదర్భౌప్రాదేశమాత్రౌపవిత్రేకురుతే । తృణం కాష్ఠంవాంతర్ధాయఛినత్తి । ననఖేన । అపఉపస్పృశ్య । ఉద్ధృత్యాపఃప్రోక్షణీమవదాయప్రోక్ష్య । తస్యామపఆసిచ్య । హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రేగృహీత్వాపవిత్రేత్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య । ఉత్తానానిపాత్రాణికృత్వా విస్రస్యేధ్మంత్రిఃప్రోక్ష్య । శేషంనినీయ । తత్పాత్రందక్షిణతోనిధాయ । తేపవిత్రేపూర్ణపాత్రేనిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయపూర్వవత్కృత్వా । సముంప్రాగగ్రేకృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిందర్భేషుసాదయిత్వా । దర్భైఃప్రచ్ఛాద్య । బ్రహ్మార్థేదక్షిణతోగ్నేర్బ్రాహ్మణందర్భేషూపవేశ్య (బ్రహ్మణేతపఖావేబ్రహ్మేయతనే ।) అస్మిన్కర్మణి త్వంబ్రహ్మాభవ । బ్రహ్మాస్మి

ప్ర్యేనసమస్తేబ్రహ్మన్ప్రోక్ష్యాసి। ఇతి బ్రహ్మోక్షనంకృత్వా తేపవిత్రే ఆజ్యపాత్రే నిధాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్య స్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వల తాతృణేనావద్యోగామిన్యాప్యాగ్నౌప్రాస్యఫలీకృత్య। ద్వేదర్భాగ్రేప్రఛ్ఛిద్యప్ర క్షాళ్యప్రత్యస్యాపఉపస్పృశ్యతేనాసహపర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వా స్య। అంగారాన్ప్రత్యూహ్యోదగగ్రాభ్యాంపవిత్రాభ్యాంపునరాహారమా జ్యంత్రిరుత్పూయపవిత్రేగ్రంథింవిస్రస్యాద్భిఃసంస్పృశ్య।ప్రాగగ్రమగ్నౌపవిత్రేప్ర నుప్రహరతి।దర్భైస్సహస్రువంతూష్ణీంసహస్తేనాదాయ।వామేనజుహూంయు గపత్ప్రతితప్య। వామస్త్రికానామికాసంఘేనజుహూంగృహీత్వా। తస్యాః పరిస్రవమంతరతోభ్యాకారంసవ్యతోబిలమశేసమాహారంమూలాద్దండమితి స్రుక్త్రయమేణధారయిత్వాజుహూమగ్రేంతరతోభ్యాకారంప్రాచీమ గ్రైర్బాహ్యతఃప్రతీచీంమూలైర్దండమితిక్రమేణ స్రువస్థాగ్రైరేవసంమృజ్య। నసంమృష్టమసంమృష్టనసన్స్పృశ్యయతి। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। ని ధాయ। దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। ఇధ్మమాదాయపరిధీ న్పరిదదాతి। స్థవిష్ఠోమధ్యమఃఅణీయాన్ద్రాఘీయాన్దక్షిణార్ధ్యః। అణిష్ఠో హ్రసిష్ఠఉత్తరార్ధ్యః। ఉదగగ్రంమధ్యమం। ప్రాగగ్రావితరౌ।మధ్యమం పరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూర్ధ్వేద్వేఆఘారసమిధావాదధాతి। అగ్నింప రిషించతి। అదితేనుమన్యస్వేతిదక్షిణతఃప్రాచీనమనుమతేనుమన్యస్వేతిప శ్చాదుదీచీనగ్ం సరస్వతేనుమన్యస్వేత్యుత్తరతఃప్రాచీనందేవసవితఃప్రసు వేతిసమంతంఇధ్మమలంకృత్య। స్రువమలంకృత్య। బ్రహ్మాణమలంకృత్య। ఇ ధ్మంద్విరభిఘార్య। స్రుచాలమధ్యమయోస్సంధ్యనాగంకృత్వా। అస్మిన్హోమా మకర్మణిబ్రహ్మన్ఇధ్మమాధాస్యే। అథతేనాభ్యనుజ్ఞాతఉపవిశ్య। హస్తా భ్యాంతూష్ణీమిధ్మమాదధాతి। ప్రజాపతయఇదం। ఇధ్మప్రక్షేపణముహూ ర్తస్సుముహూర్తోస్తు। ఆఘారావాఘారయతిదర్శపూర్ణమాసవత్తూ ష్ణీం। ఇతరదర్భమాదాయ ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్యప్రజాపతింమ నసాధ్యాయన్దక్షిణతఃప్రాంచమృజుగ్ంసంతతమాఘారయతి వాయు

వ్యాదాగ్నేయాంతం ప్రజాపతయ ఇదం । ప్రథానదర్వీషూరాయ ద్వితీ
యమైంద్రమితరపరిధిసంధిషున్యవహృత్య స్రోగ్రేణ కం । పూర్వవదాఘా
రయతి। నైరుత్యాదీశానాంతం। ఇంద్రాయేదం। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వా
రి । అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి । అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధ
పూర్వార్ధే। అగ్నయ ఇదం । సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం। సమంపూర్వేణ । మధ్యేగ్నౌ జుహోతి యథోపదేశం
ప్రధానాహుతీర్జుహోతి। ఆకృష్ణేన...నివేశయన్ స్వాహా। సూర్యగ్రహాయే
దం । అగ్నిం దూతం...సుక్రతున్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । కద్రుద్రా
య...హృదే స్వాహా। రుద్రాయేదం। ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా।
చంద్రగ్రహాయేదం । అప్సు మే భేషజీ స్వాహా। అద్భ్య ఇదం । గౌరీమిమా
య...పరమే వ్యోమన్ స్వాహా । గౌర్యా ఇదం । అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి
స్వాహా। అంగారకగ్రహాయేదం। స్యోనా పృథివి...సప్రథా స్వాహా। పృథి
వ్యా ఇదం। క్షేత్రస్య పతినా...కృశే స్వాహా। క్షేత్రపాలకాయేదం। ఉద్బుధ్య
స్వాగ్నే.....మేనగ్ స్వాహా। బుధగ్రహాయేదం। ఇదం విష్ణు.....సురే
స్వాహా। విష్ణవ ఇదం। సహస్రశీర్షా.. ప్రదశాంగులమ్ స్వాహా। నారాయణా
యేదం। బృహస్పతే...చిత్రగ్ స్వాహా। బృహస్పతిగ్రహాయేదం। బ్రహ్మజ
జ్ఞానం...వివస్స్వాహా। బ్రహ్మణ ఇదం। ఇంద్రం వో విశ్వ...కేవలస్స్వాహా।
ఇంద్రాయేదం। శుక్రం తే అన్యత్...రస్తు స్వాహా। శుక్రగ్రహాయేదం। ఇం
ద్రాణీమాసు...పతిస్స్వాహా। ఇంద్రాణ్యా ఇదం । ఇంద్ర మరుత్వ...య
జ్ఞా స్వాహా। ఇంద్రమరుత్వత ఇదం॥ శమగ్నిరగ్నిభిః...శ్రిధస్స్వాహా । శనై
శ్చరగ్రహాయేదం। యమాయ...అరంకృత స్వాహా। యమాయేదం। ప్రజా
పతే...రయీణాగ్ స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। కయానశ్చిత్ర ..శచిష్ఠయా
వృతా స్వాహా। రాహుగ్రహాయేదం। ఆయంగౌః ..ప్రియంతస్సువస్స్వాహా
గవ ఇదం। నమో అస్తు...సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా। సర్పేభ్య ఇదం। కేతుం
కృణ్వన్...రజాయథాః స్వాహా । కేతుగణాయేదం। సచిత్రచిత్రం...దువ
స్వ స్వాహా । చిత్రగుప్తాయేదం । బ్రహ్మా దేవానాం...రేభన్ త్స్వాహా। బ్ర

మహ ఇహమావత అస్మిన్ ...స్వాహా। పిత్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం। జీవపి
తృకశ్చేత్। పితామహా అవరేతరే మహా ఇహమావత।అ...స్వాహా। పితా
మహేభ్యోవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం। పితామహశ్చేత్। పితరః పరేత
తా ఇహమావత। అ. స్వాహా। పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం।పితృపితా
మహయోర్జీవతోస్తతోర్జీవనసన్న్యాః। అపఉపసవ్యశ్య।* ఋతాషాడృతధా
మాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌషధయోప్సరస ఊర్జో నామసఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపా
తుతా ఇదంబ్రహ్మక్షత్ర పాంతుతస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహా ఋతధామ్నే
అగ్నయే గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యోప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇ
దం॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయోప్సరస ఆ
యువో నామసఇదం...స్వాహా। సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ
గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। మరీచిభ్యోప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం। సు
షుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో
నామసఇదం... స్వాహా। సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమసే గంధ
ర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। నక్షత్రేభ్యోప్సరోభ్యో బేకురుభ్య ఇదం॥ భు
జ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామసఇదం... స్వా
హా। భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। దక్షి
ణాభ్యోప్సరోభ్యస్తవాభ్య ఇదం। ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధర్వస్తస్య
ర్ క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామసఇదం... స్వాహా। ప్రజాపతయే వి
శ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। ఋక్సామేభ్యోప్సరోభ్యో
వహ్నిభ్య ఇదం। ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వస్తస్యాపో అప్సరసో ముద

---

* ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు త
స్మై స్వాహా। ఋతాసాహా ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదం తస్యౌ
షధయోప్సరస ఊర్జో నామ తా ఇదంబ్రహ్మక్షత్రంపాంతు తాభ్యస్స్వాహా - ఓ
షధీభ్యోప్సరోభ్యః ఊర్గ్భ్య ఇదం ॥ ఏవమేవ సర్వత్ర కేచిదాత్తరీయాః ప
ఠిణా వ్యాఖ్యశ్చ పఠంతి.

నామసఇదం…స్వాహా । ఇషిరాయవిశ్వవ్యచసేవాతాయగంధర్వాయే
దం। తాభ్యస్స్వాహా । అద్భ్యోప్సరోభ్యఃముదాభ్యఇదం ॥ భువనస్యపతే
యస్యతఉపరిగృహాఇహచ । సనోరాస్వాజ్యాసిగ్ం రాయస్పోషగ్ంసువీ
ర్యగ్ంసంవత్సరీణాగ్ స్వస్తిగ్ స్వాహా భువనస్యపతయఇదం ॥ పరమేష్ఠ్యధిప
తిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్యవిశ్వమప్సరసోభువో నామసఇదం…స్వాహా । పర
మేష్ఠినేఅధిపతయేమృత్యవేగంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వస్మాఅ
ప్సరోభ్యఃభువాభ్యఇదం ॥ సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యోగంధ
ర్వస్తస్యవిద్యుతోప్సరసోరుచో నామసఇదం… స్వాహా। సుక్షితయేసుభూ
తయేభద్రకృతేసువర్వతేపర్జన్యాయగంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా।
విద్యుద్భ్యోప్సరోభ్యఃరుగ్భ్యఇదం । దూరేహేతిరమృడయో మృత్యుర్గం
ధర్వస్తస్యప్రజాఅప్సరసోభీరువో నామసఇదం…స్వాహా । దూరేహేత
యేఅమృడయాయమృత్యవేగంధర్వాయేద। తాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాభ్యో
ప్సరోభ్యఃభీరుభ్యఇదం॥ చారుఃకృపణకాశీకామోగంధర్వస్తస్యాధయోప్స
రసశ్శోచయంతీర్నామసఇదం…స్వాహా। చారవేకృపణకాశినేకామాయ
గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా । ఆధిభ్యోప్సరోభ్యశ్శోచయంతీభ్యఇ
దం । సనోభువనస్యపతేయస్యతఉపరిగృహాఇహచ। ఉరుబ్రహ్మణేస్మైక్ష
త్రాయమహియశర్మయచ్ఛస్వాహా। భువనస్యపతయేబ్రహ్మణఇదం।ప్రజాప
తింమనసాధ్యాయన్ । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబ
భూవ। యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామపతయోరయీ
ణాగ్ స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువ
స్స్వాహా। వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం।యదస్యకర్మణో
త్యరీరిచంయద్వాన్యూనమిహాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్గ్ స్వి
ష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥*(శమ్యాఅపోహ్య)
మధ్యమపరిధింప్రహృత్య। ఇతరౌప్రహరన్।ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేషూ
పగూహతి। పరిధీనభిమంత్ర్య । ఆఘారసమిధౌప్రహరతి। విశ్వాన్ దేవానుద్ది

* కామ్యకర్మసుశమ్యాఇతితదితరత్రపరిధిరితిసంప్రదాయః.

శ్యసర్వప్రాపేణాభిజుహోతి । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సర్వప్రావశ్చాగేభ్యఇ
దం। అస్మిన్ప్రవృత్తేకర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోష నిర్హరణార్థం మనా
జ్ఞాతత్రయం । కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వంనో
అగ్నేసత్వంనోఅగ్నఇతి । స్వరాక్షరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ
మాభిర్గీర్భిరితివాజ్నియుకు లోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణుస్త్రియం
బకమిత్యృత్విక్షేశ్యప్రాయశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ం సఇతిస్కాన్నాదిదోష
ప్రాయశ్చిత్తార్థమసాంద్యోరితి । పిండాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థంయస్మ
ఆత్మనఇతిసమస్త భయాపద్యుపద్రవదోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురి
త్యగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యాఇతిసర్వ ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం-భూర్భువస్సువరోమిత్యేతైర్మంత్రైరాజ్యాహుతీర్హోష్యామి।
అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వ
గ్ంహివేత్థయథాతథగ్స్వాహా। అగ్నయఇదం। పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయ
జ్ఞఃపురుషసమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్స్వాహా।
అగ్నయఇదం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానో యజ్ఞస్యమన్వతేమర్తా
సః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి
స్వాహా। అగ్నయఇదం। త్వన్నోఅగ్నేవరుణస్యవిద్వాన్దేవస్యహేడోవ
యాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ంసిప్రముము
గ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। సత్వన్నోఅగ్నేవమోభవోతీనేదిష్ఠో
అస్యావుషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనోవరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ంసు
హవోనఏధిస్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। అభిగీర్భిర్యదతోనఊనమా
ప్యాయయహరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయి
ష్ఠభాజోఅధతేస్యామస్వాహా। ఇంద్రాయహరివతఇదం। ఇదంవిష్ణుర్విచ
క్రమేత్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా। శ్రీవిష్ణవఇదం।
త్రియంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివబంధనా
న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా। త్రియంబకాయేదం। యద్విద్వాగ్ం
సోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాఃకుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధా

జేపీచముంచతాగ్ స్వాహా । అగ్నయేశ్రద్ధాదేవ్యాఇదం । అసావంద్యోః పృథివీమసావన్తరిక్షమసౌ యవా గాః । సహస్నే మాంవిశ్వాభువనా సహనో యజ్ఞఃప్రజనయతు । అసౌ నజనిపా9జనీఅసౌ న్నాజ్యాయతేవృషా। సౌ న్నాత్ప9జనీమహిస్వాహా।సౌ న్నాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం।యస్మఆత్మనో మిందాభూదగ్నిస్తత్పునరాహా జ్ఞాతవేదా నివర్షణిస్వాహా। మిందాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం। పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిందో9బృహస్పతిః। పునర్మేఅ శ్వినాయువంచక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం। పునస్త్వాదిత్యారుద్రా9వసవస్సమింధతాంపునర్బ్ర9హ్మణోవసునీథయ జ్ఞైః।ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయస్వసత్యాస్సంతుయజమానస్యకామాస్స్వాహా । అగ్నయేవసునీథాయేదం । సంభావితసమస్తవిఘ్నపరాధపా9యశ్చిత్తార్థంసర్వపా9యశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। శ్రీవిష్ణవేస్వాహా । విష్ణవేపరమాత్మనఇదం। ద్వాదశగృహీతేనాజ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతిసప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా। అగ్నయేసప్తహోత్రఇదం । పూర్ణాహుతిముత్తమాంజుహోతి। సర్వంవైపూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి। అథోఇయంవైపూర్ణాహుతిః। అస్యామేవప్రతితిష్ఠతి। వసోర్ధారాంజుహోతివసోర్మేధారాసదితివా ఏషాహూయతేఘృతస్యవా ఏనమేషాధారాముష్మిన్లోకేపిన్వమానోపతిష్ఠతఆజ్యేనజుహోతి । తేజోవాఆజ్యంతేజోవసోర్ధారాతేజసైవాస్మైతేజో వరుంధేథో కామావై వసోర్ధారాకామానేవావరుంధే। పూర్ణాహుతిముహూర్తస్సుముహూర్తోఅస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు। సుముహూర్తమస్తు॥ అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః । అనుమతేన్వమగ్గ్ స్థాః। సరస్వతేన్వమగ్గ్ స్థాః। దేవసవితఃప్రాసవీః। ప్రణీతాస్వపలనీయ। సదసస్పతిమద్భుతం। యాం స్సర్వమసిసర్వంమేభూయాః పూర్ణమసిపూర్ణంమేభూయాః అక్షితమసిమామేక్షేష్ఠాః। యేనదేవాఃపవిత్రేణ...మాన్యంతాం। సముద్రం

వః ప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసం
మాపరాసేచిమత్పయః। అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి। రేతఏవాస్యాం
ప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యః పూర్ణః। ముఖంవిమృష్టే। అవభృథ
స్యైవరూపంకృత్వోత్తిష్ఠతి। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు।
కర్మసమృద్ధిరస్తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిః ప్రియతాం । ప్రాగాదిపరిస్తరణము
త్తరేవిసృజేత్। బ్రహ్మణేవరందదామి। అగ్నేస్త్వాస్యే దీనోమి। తేజ
స్వియశస్వి బ్రహ్మవర్చసీభవతి । హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః।
ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి। స్వస్తి। శ్రద్ధాంమేధాం
యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యాంతేజఆరోగ్యం దేహి
మేహవ్యవాహన। యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపోహోమక్రియా
దిషు। న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతిసద్యోవందేతమచ్యుతం। యద్ధుతం
తుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే। (చతుస్సాగరపర్యంతం...అహంభో
అభివాదయే।) అనేననవగ్రహహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకశ్శ్రీయజ్ఞేశ్వ
రః ప్రియతాం॥ మంటపస్థ ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతాభ్యోనమః। ఇంద్రా
ద్యష్టదిక్పాలకదేవతాభ్యోనమః। పునఃపూజాంచకరిష్యే। ఛత్రంధార
యామి। చామరంవీజయామి। నృత్యందర్శయామి। గీతంశ్రావయామి। వా
ద్యంఘోషయామి।ఆందోళికానారోహయామి।అశ్వానారోహయామి।గ
జానారోహయామి। సమస్తరాజోపచారదేవోపచారభక్త్యుపచారశక్త్యు
పచారపూజాస్సమర్పయామి। అనయాపూజయాఆదిత్యాదినవగ్రహాఃఇం
ద్రాద్యష్టదిక్పాలకాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు। యజ్ఞేనయజ్ఞమ
యజంతదేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్స
చంతేయత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః। మంటపదేవతాః యథాస్థానం
ప్రతిష్ఠాపయామి।(అథనవగ్రహధాన్యదానానికార్యాణి।)బృహత్సామక్షత్ర
భృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేనపంచద
శేన మధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష। సుమంగలీరియం...విపరేతన। అగ్నే
నయసుపథారాయే అస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్। యుయోధ్యస్మ

జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతే నమఉక్తింవిధేమ ॥ ప్రవశ్శుక్రాయభా
నవేభరధ్వం। హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం ॥ యోదైవ్యానిమానుషా
జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి। అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీర
గ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసంధృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్‌స్వంచగ్ంహ
వ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్ని
త్రాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవ క్షాంవిశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్ర॥ అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాగ్ంస్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా।పూ
శ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః। ప్రకారవో
మననావచ్యమానాదేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రా
చ్యేతి। హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ॥ నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తే దక్షి
ణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయమహావైశ్వానమోనమః। కాండద్వయోప
పాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే।స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయనమో
నమః। యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణుహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే। సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తేనమః। చతు
స్తేనమః। పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తేనమః। శతకృత్వస్తేనమః।
సహస్రకృత్వస్తేనమః ఆసహస్రకృత్వస్తేనమః। అపరితకృత్వస్తేనమః।నమ
స్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః। అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావిత
మోవవార। యదంతరిక్షంతదుమేపితాభూదహగ్ంసూర్యముభయతో
దదర్శాహంభూయాసముత్తమస్సమానానాం। అనృణాఅస్మిన్ననృణాః
పరస్మిగ్‌స్తృతీయేలోకే అనృణాస్యామ। యేదేవయానాఉతపితృయా
నా సర్వాన్పథోఅనృణాఆక్షీయేమ। ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మప్రచ్యవే
తాధ్వరేయది। స్మరణాదేవతద్విష్ణోః సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః। విష్ణుర్వి
ష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఇతిజయాదయః॥ ....*

—(*)అథముఖావలోకనమ్.(*)—

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం- ప్రీత్యర్థంఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణజా
తస్యకుమారస్యతిథివారనక్షత్రవర్గాదిసకలారిష్టనివృత్తిద్వారా పరమేశ్వర

ప్రీత్యర్థం ముఖావలోకనపూర్వకం గ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగ త్వేన తదాదౌ కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ముఖావలోకనపూర్వకం గ్రహమఖం కుర్యాత్ ॥ రూపఙ్ రూపం ప్రతిరూపో బభూవ। తదస్య రూపం ప్రతిచక్షణాయ। ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే యుక్తా హ్యస్య హరయశ్శతా దశ।ముఖావలోకనసముప ఖా స్తస్సుముహూర్తోఅస్తు॥ ఏవం ముఖావలోకనం కృత్వా పూర్వోక్తవిధినా గ్రహపూజాం సమాప్య తత్తద్ధోమదానాదికం యథావిధి కుర్యాత్ ॥ కేవలముఖావలోకనపక్షే ముఖావలోకనం కృత్వా గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ సమాచరేత్ ॥ ఇతి ముఖావలోకనమ్॥ ....*

—(*)అథ గర్భాధానమ్.(*)—

(షోడశర్తుర్నిశాః స్త్రీణాం తస్మిన్యుగ్మాసు సంవిశేత్ । శుభేహని చకల్యాణేన తు త్రే ప్రాణసంయమః। ఋతుస్వాభావికా స్త్రీణాం రాత్రయష్షోడశస్మృతాః । ఇతి మనువచనాత్ ।) ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... శుభతిథౌ అస్మాకం...వృద్ధ్యర్థం ధర్మార్థ... సిద్ధ్యర్థం మమ ధర్మపత్న్యాః రాత్రౌ గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః గర్భాధానాంగభూతం నాందీశోభనదేవతా ఉద్దిశ్య .. ప్రీత్యర్థం ఆభ్యుదయికం యథాశక్తి హిరణ్యద్రవ్యేణ కరిష్యమాణః గర్భాధానలగ్నకాలే ఆదిత్యాదినవగ్రహప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః రాత్రౌ ఆవయోః సత్సంతానసౌభాగ్యఫలసిద్ధ్యర్థం...ఫలదానాకర్తుం ఫలపూజాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థమభ్యుదయార్థం చ మహాజనైస్సహాస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। పుణ్యాహవాచనాదిన గ్రహమఖాంతం కుర్యాత్ ।రాత్రావగ్నిమనుసంధాస్య।ఔపాసనం కృత్వా। పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। కర్మణః పుణ్యాహవాచనం ఫలపూజాం చ కృత్వా సూక్తపారాయణం కుర్యాత్ ।విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పింశతు।ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే।గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సర

స్వాహా। గర్భం తే అశ్వినా* దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మంథతో అశ్వినా। తం తే గర్భం హవామహే।దశమే మాసి సూతవే। యథేయం పృథివీ మహీ ఉత్తానా గర్భమాదధే॥ ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేంద్రేణ గర్భిణీ। వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే। విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యాం। పుమాంసం గర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే। నేజమేష పరాపత సుపుత్రః పునరాపత। అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్ పుత్రో ధీయతాం గర్భో అంతః। తం మాతా దశ మాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్స్వానాం। ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్ బాణ ఇవేషుధిం। ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోనౌ ౘేతు తే। అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణోపిశాచధీతః। పుమాంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం। యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః। తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతు నః। తైస్త్వం పుత్రాన్ విందస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ। కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజిత మేవ మే।యం కామం కామయే దేవతం మే వాయో సమర్ధయ।ఇతి పత్నీమభిమంత్ర్య।ఆశిషో వాచయిత్వా ఫల దానాని దత్వా। తయా సహ సంభోగం కుర్యాత్। (చతుర్థీ ప్రభృత్యా షోడశీముత్తరాముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజాని శ్రేయస్యృతుగమనమిత్యుపదిశంతి) ఇతి గర్భాధానం॥..... ....*

—(*) అథసీమంతం (*)—

సీమంతోన్నయనం ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి షష్ఠే అష్టమే వా శుభేహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా। వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం విశేషణ విశిష్టాయాం తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహం మద్ధర్మపత్న్యాం ప్రథమ గర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భ సంస్కారార్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్యే। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ధర్మపత్నీసమే

* అశ్వినావుభావితి తత్తద్దేశీయ వైదిక సమ్మతః పాఠః.

తోహం సీమంతోన్నయనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరి
ష్యే। విశ్వేత్వా తేసవనేషు...బంధనే। బృహత్సామక్షత్ర...సగరేణరక్షు।
వామకరేవధ్వాః। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వాబ్రాహ్మణా
నాయమ్య।ఏవంగుణ సీమంతోన్నయనాంగత్వేనఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే।
శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయ య
థాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। తదంగకర్మణఃపుణ్యాహం
వాచయిష్యే। ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జ
నాంతంకుర్యాత్। ఔపాసనాగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥
శ్లో॥ యవాన్వ్రీహీన్ఫలలీసపుంజాన్గ్లప్సోయవానామపిబంధనంచ। ఏ
తానిసీమంతవిధౌప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణిసాకంఖలుమానుషాణి। పవిత్రకర
ణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్హుత్వా। ధాతాద
దాతునోరయిమితి చతస్రోయస్త్వాహృదాకీరిణేతిచతస్రఇతిప్రతిమంత్రమష్టా
వాజ్యాహుతీర్హుత్వా స్రుచాఆజ్యమాదాయ।ధాతాదదాతునోరయిమీశానో
జగతస్పతిః।సనఃపూర్ణేనవావనస్వాహా।ధాత్రఇదం। ధాతాప్రజాయా-ఉత
రాయఈశేధాతేదంవిశ్వంభువనంజజాన।ధాతాపుత్రంయజమానాయదా
తాతస్మాఉహవ్యంఘృతవద్విధేమస్వాహా। ధాత్రఇదం। ధాతాదదాతునో
రయింప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి। సుమతిగ్ంసత్య-
సత్యరాధసస్స్వాహా। ధాత్రఇదం। ధాతాదదాతుదాశుషే వసూనిప్ర
జాకామాయమీఢుషేదురోణే। తస్మైదేవాఅమృతాస్సంవ్యయంతాంవిశ్వే
దేవాసోఅదితిస్సజోషాస్స్వాహా। ధాత్రఇదం।యస్త్వాహృదా-కీరిణామన్య
మానోమర్త్యంమర్త్యోజోహవీమి।జాతవేదోయశోఅస్మాసుధేహి ప్రజాభిర
గ్నేఅమృతత్వమశ్యాగ్ స్వాహా। అగ్నయేజాతవేదసఇదం। యస్మైత్వగ్ం
సుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం।అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం
గోమంతగ్ంరయిన్నశతే- స్వస్తిస్వాహా। అగ్నయేజాతవేదసఇదం। త్వేసు
పుత్రశవసోవృత్రన్కామకాతయః।నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా।ఇంద్రా
యపుత్రిణఇదం। ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాద। నీథేనీథేమఘవానగ్ంసుతా

సః । యదీగ్ంసబాధః పితరంనపుత్రాస్సమాన దక్షా అవసేహవంతే
స్వాహా । ఇంద్రాయమఘవత ఇదం । ఇత్యేతాజ్యాహుతీర్హుత్వా సమి
ధమిద్ధ్వా సన్నహనంచాగ్నౌప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్ట పంచాశదపచారా
న్హుత్వా బహిస్సంచయనంవర్జగ్ంశమ్యాః పరిధ్యగ్నేస్స్విష్టప్రస్తేక
ర్మణోత్యాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే । అపరేణాగ్నిం ప్రాచీ ముపవేశ్య త్రిశ్యేతల
ల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సేన ఔదుంబరశాఖయాచ । వ్యాహృతి
భీ రాకామహమితిచ పురస్తాన్నాభేరూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి । తతస్సు
మహవాన్తైవపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖీంజాయా ముపవేశ్యస్వయంతు ప్రత్యఙ్ము
ఖః త్రేణ్యాశలల్యేత్యాది ద్రవ్యాణి యుగపద్గృహీత్వా తైరేవ నాభిప్రదేశమా
రభ్యోర్ధ్వగ్ంశిరః కేశమధ్యస్థసీమంతరేఖాంతమున్నయతి తత్పుంజం ప్రతీచీనం
నిరస్యాపఉపస్పృశేత్ । భూః । భువః । సువః । రాకామహగ్ంసుహవాగ్ం
సుష్టుతీహువేశృణోతునస్సుభగాబోధతుత్మనా । సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛి
ద్యమానయాదదాతువీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం । **యాస్తే** రాకేసుమతయ
స్సుపేశసోయాభిర్దదాసిదాశుషే వసూని । తాభిర్నో అద్యసుమనా ఉపాగ
హి సహస్రపోషగ్ంసుభగే రరాణా । ప్రతీచీనంనిరస్యాపఉపస్పృశ్య । గాయత
మితివీణాగాథినౌసగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాసాల్వానాం । యౌగంధరి
రేవనోరాజేతిసాల్వీరవాదిషుః । వివృత్తచక్రా ఆసీనా స్తీరేణ యమునే తవ
బ్రాహ్మణానామితరా । సోమఏవనోరాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః ।
వివృత్తచక్రా ఆసీనా స్తీరేణాసౌతవ । నదీనామ శ్చయస్యాంవసంతి । యవా
న్విగూఢానాబధ్య అంకురితాన్ తత్సూత్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి ।
వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవాదిశ
ముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చజపిత్వా వాచంవిసృజేత్ ॥
(శ్లో॥ అన్వారభ్య తదావత్సంవ్యాహృతీశ్చజపేదథ । విసృజేత్పునర్వాచం
భుంజీతసహబంధుభిః । అతిక్రామతి కాలశ్చేద్ద్విజః పుంసువనస్యతు ।)
సీమంతోన్నయనేప్రాప్తే పశ్చాత్పూర్వంసమాపయేత్ । యస్మిన్కాలే
సీమంతోక్తచతుర్థమాసాదికాలే సీమంతంపుంసువనంచకరోతి । తదాస్య

కాలబలపత్తరేణ సీమంతం కృత్వా పశ్చాత్పుంసువనం కుర్యాత్ । నత్వే
కదినే । తత్రాప్యేకస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచంయచ్ఛేత్యేన
తు తే(?)త్యుక్తి వచనబలాత్ పూర్వం పుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం కుర్యాత్ ॥
శ్లో॥ సీమంతోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేకదినే భవేత్ । తత్ర పుంసువనం చై
త్తు పూర్వాహ్ణే సువనక్రియా । ఏకస్మిన్దివసే చేత్స్యాదుభయోర్గర్భకర్మణోః।
తత్ర పుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంతమాచరేత్ । ఇతి స్మృతేః । స్త్రియ
దాన్యత్సీమంతాపత్తిర్వా మేత్రా క్షేత్ర వనా గృహీతవ్యాదివ ప్రభృతిస్సా
రమహా...తి) ఇతి సీమంతం॥ .... *

—(*) అథ పుంసువనం (*)—

స్వస్త్రీగర్భే తృతీయమాసే ఽభ్యుపగతా పుష్యాదిషు తేషు పున్నక్షత్రేషు వా
పత్న్యాః పుంసువనకర్మకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య పూర్వేద్యుర్భార్యాయుక్తం
కృతాచమనః పత్న్యా సహ స్నాత్వా ధౌతవస్త్రో భూత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా
ఔపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ
మమ ధర్మపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారా
ర్థం పుంసువనాఖ్యం కర్మ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । పత్నీం దక్షిణత ఉపవేశ్య
స్వయముత్తరత ఆసీనః పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవం ధర్మపత్న్యా సమేతస్య మ
మ పుంసువనాంగత్వేనోభయోః ప్రతిసరబంధనం కరిష్యే । విశ్వేత్తా
తే - బంధ వే । బృహత్సామ - ఉత్తర । వామకరే పత్న్యాః । పుంసువనం స్వ
త్రైగర్భే పైత్య...(?) ...స్యయా...దీవాశా...తలస్వప్తమాణాగం
శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నిరుపసమాధానాది ఔపాసనాగ్నిం ప్ర
జ్వాల్యధ్యాత్వాలంకృ*(పరిస్తీర్య పాత్రప్రయోగకాలే)శ్లో॥ ఫలద్వయేన
సంయుతం వటాంకురం వృషత్సుతౌ । సుపాయనాయపత్త్రా కంఠికే పాత్రసైహైవ
పుంసువే । పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే న్యగ్రోధాయాం సీమంతవద్ధాతాద
దాతున ఇత్యష్టాభిస్స్రుత్వా అపాత్తసమిధమిధ్మసన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య
చిత్తం చేత్యాది అష్టపంచాశదుపహోమాన్ హుత్వా మధ్యమ పరిధిం ప్ర
హృత్యేత్యాది బ్రహ్మాసనాంతే । అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే

ధృవత్వాత్తేనవటశృంగాణి పేషయిత్వా వస్త్రేణపరిస్రావ్య అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖీముత్తానాం నిపాత్య పుంసవనమసీతియజుషా అంగుష్ఠేనదక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రేరసం నిషేచేత్। పుంసవనమసి। సాతమాంగర్భాద్బిభ్రాత్యాశిషో వాచయిత్వా అభిష్ట్వేత్యభిమృశ్య। అభిష్ట్వాహం దశభిరభిమృశామి దశమా స్యాయసూతవే। యథైవసోమః పవతియథాసముద్రఏజతి। ఏవంతే గర్భఏజ తు। సహజరాయుణానిష్క్రమ్య ప్రతితిష్ఠాయుష్మిన్బ్రహ్మవర్చసియశసేవీర్యా న్నాద్యే। దశమాసాంశ్చశయానో ధాత్రా హితో ధాత్రా కృతం। ఐతుగర్భోఅ క్షితో జీవో జీవంత్యాః ॥ ఆయుష్యంసుయతగర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః। ఇత్యభిమృశ్య। తిలదేవపద్య స్వాహేద్వాభ్యామవోక్షేత్। తిలదేవపద్యస్వస మాగంసదసినోదభం। స్థసిత్వ్యాపద్యస్వనమాగం సేషునస్నాపసునబద్ధ మసిమజ్జసు। నిరైతుపృశ్నికేవలం గంధర్వేగాయుపస్తావే। ఇత్యవోక్షేత్। యస్యస్తృత్యే ఇత్యాది హోమశేషం సమాప్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్। (శ్లో॥ పరిస్రావ్యచవస్త్రేణవధూంతత్సన్నివేశయేత్। తత్రోత్తానాం నిపా త్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతో రసం। దక్షిణేనాసికాఛిద్రేతంపుంసువనమంత్రి తః। నినయేత్సావధూః పశ్చాత్పుమాంసంజనయిష్యతి। అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమమస్మిస్తుంతవర్ధవేత్। ప్రపుహోమోపి చ సంస్రావోపి శేష ఇతి సంస్మృతః। చంద్రమోదయే॥ ద్వితీయే చతృతీయే వామాసి పుంసువనం భవేత్। వ్యక్తే గర్భే భవేన్నార్యం సీమంతేన సహ వా॥) ఇతి పుంసువనం॥......*

—(*) అథక్షిప్రపుంసువనం (*)—

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్యాన్వాయ ముత్తరత ఆసీనః। ప్రాణానాయ మ్య। ఏవం- ధర్మపత్నీసమేతోహం క్షిప్రపుంసువనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। క్షి ప్రపుంసువనమనాప్రీతేన శరావేణానుస్రోతసముదకమాహృత్యపత్నీస్తూ ర్యంతీంనిధాయ మూర్ధని చోష్యంతీముత్తరేణయజుషాభిమృశ్య। అభిష్ట్వా హం దశభిరభిమృశామిదశమాస్యాయసూతవే। హస్తాభ్యాం మూర్ధానమ భిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్। యథైవసోమః పవతి యథా సముద్రఏజతి। ఏవంతేగర్భఏజతు సహజరాయుణానిష్క్రమ్య। ప్రతితిష్ఠ

త్వాయుషిబ్రహ్మవర్చ సేయశసివీర్యేనాన్నాద్యే। దశమాసాగ్ శ్చశయానో ధాతాశ్రిహితధాకృతం। ఐతుగర్భోఅక్షితో జీవోజీవంత్యాః। ఆయమనీ ర్యుమయతగర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః। యదిజరాయునపతేదేవంవిహితాభి రేవాఙ్భిరుత్తరాభ్యాముపోక్షేత్। తిలదేవపద్యస్వనమాగ్ంసమసినోదలం స్థవిత్ర్యవపద్యస్వనమాగ్ం సెహునస్నావసునబద్ధమసిమజ్జసు। నిరైతుపృ శ్ని కేవలగ్ం శునెజరాయువత్తవె..........................*

(శ్లో॥ అనాప్రీతశరావేణ చానుస్రోతస్సమాహరేత్। జలంపత్తస్తు తూర్యంతిరంనిధాయాఙ్భిః ప్రసేచయేత్। సూతాశ్రిసంగ్రహకారోపి॥శ్లో॥ క్షిప్రప్రసూత్యర్థమిహోహచానాప్రీతేనచాక్షాళితనూతనేన। క్వచిన్మనాక్త్సా శనవద్ధితేన గాశ్రిహ్యాం హ్యనుస్రోతసమంభఎతత్। తతఃపరంబ్రాహ్మణ భోజనంచకృత్వా శిషోవాచనమాచరేయుః। శ్రౌపాసనాగ్నౌద్వేకార్యే హిసీమంతకపుంసవనాఖ్యే। గర్భిణీశోపపరిహారార్థంసద్యఃకుంభకారగృ హాదానీ తేనాప్రీతేనఅప్రక్షాళితేన నవేనశరావేణ అనుస్రోతసంస్రోత పోనులోమముదకమాహృత్యానీయ పత్తస్యాః పాదయోఃమూలేతూర్యం తీమధఃపుష్పికా ఖ్యామోషధింనిధాయతథాఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్యశో వ్యంతింప్రసవపీడాయాశ్మ్నుష్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్। తస్యాఃమూ ర్ధానం హస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః)॥ ఇతిక్షిప్రపుగ్ంసువనం॥......*

—(*అథజాతకర్మప్రకరణమ్.*)—

(పుత్రేజాతేపితుస్స్నానంస చేలంతువిధీయతె।యావన్నచ్ఛిద్యతేనాళం తావన్నాప్నోతిసూతకం। ఛిన్నేనాళేతతఃపశ్చాత్సూతకంతువిధీయతె॥)

అథజాతకర్మ॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ...ప్రీత్యర్థం శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయు ష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమధర్మపత్న్యాంజాతస్యకుమారస్య జాతకర్మకరిష్యే। జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య। దివస్పరిప్రథమంజజ్ఞెఅగ్ని రస్మద్ద్వితీయంపరి జాతవేదాః। తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధానఏనంజరతేస్వాధీః।వి ద్మాతెఅగ్నెత్రేధాత్రయాణి విద్మాతేసద్మవిభృతంపురుత్రా॥ విద్మాతేనా

నుపరమంగుహాయ ద్విరస్మాతముత్సంయతఆజగంథ । సముద్రేత్వానృమణా
అప్స్వంతర్నృ చక్షాఈధేదివోఅగ్నఊధన్ । తృతీయేత్వారజసితస్థివాగ్ం
సమృతస్యయోనౌమహిషాఅహిన్వన్ । అక్రందదగ్నిస్తనయన్నివద్యౌః క్షా
మారేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యోజజ్ఞానోవిహీమిద్ధో అఖ్య దారోదసీ
భానునాభాత్యంతః । ఉశిక్పావకోఅరతిస్సుమే ధాసుత్రేష్వగ్నిరమృతోని
ధాయి । ఇయర్తిధూమమరుషంభరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణశోచిషాద్యామినక్షత్ ।
విశ్వస్యకేతుర్భువనస్యగర్భఆరోదసీఅపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రిమ
భినత్పరాయంజనాయదగ్నిమయజంతపంచ । శ్రీణాముదారోధరుణోర
యీణాం మనీషాణాంప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసోస్సూనుస్సహసోఅప్సు
రాజావిభాత్యగ్రఉషసామిధానః । యస్తేఅద్యకృణవద్భద్రశో చేపూపందే
వఘృతవంతమగ్నే । ప్రతంన్నయప్రతరాంవస్యోఅచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభ
క్తంయవిష్ఠ । ఆతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్నఉక్థఉక్థఆభజశస్యమానే । ప్రియ
స్సూర్యేప్రియో అగ్నాభవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నేయజ
మానాఅనుద్యూన్ విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి । త్వయాసహద్రవిణమి
చ్ఛమానావ్రజంగోమంతముశిజోవివవ్రుః । దృశానోరుక్మఉర్వ్యావ్యద్యౌ
ద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః । అగ్నిరమృతోఅభవద్వయోభిర్య ద్యేనం
ద్యౌరజనయత్సురేతాః । అంతేసకృదభిమృశతి । అస్మిన్నహమితియజుషా
అంకఉపవేశ్య । అస్మిన్నహగ్ం సహస్రంపుష్యాస్యేధమానాస్స్వేవశే ।
ఉత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణేజాపః । అంగా
దంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే । ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీ
వశరదశ్శతం । అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ । పశూనాం
త్వాహింకారేణాభి జిఘ్రామిరౌహిణ । తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రా
ణం । అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ । తాభ్యామేవ దక్షిణేకర్ణే
జాపః । అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ । నక్షత్రనామచనిర్దిశతి ।
తద్రహస్యంభవతి ॥ (శ్లో॥ రోహేమమృజ్యేచిమృవృద్ధిరాదౌష్ఠాత్వేచవాంత్య
శ్రవశాశ్వయుక్షు । శేషేషునాగ్నోః కపరస్స్వరోంత్యస్స్వావ్యోరదీర్ఘ

స్పృశః స్వర ఇష్టః। రౌహిణ। రైవత। మాఘ। మార్గశీర్ష। జ్యైష్ఠ। చైత్ర ప్రోష్ఠపాత్వే చ। పూర్వప్రోష్ఠపాద। ఉత్తరప్రోష్ఠపాద। వాంగ్యస్త్వ శాశ్వయుక్తః। అపభరః। ఆపభరణ। శ్రవణ। శ్రావిష్ఠ। శతభిషక్। శాతభిషజః। అశ్వయుక్। ఆశ్వయుజః। శైషిష్మన। కృత్తిక। తిష్య। ఫల్గున। హస్త। విశాఖ। అనూరాధ। శ్రవిష్ఠ। ఆర్ద్రేత్యపస్వరో త్యాః। ఆర్ద్రిక। మూలః। స్వాత్యస్వరదీర్ఘస్వవిసర్గ ఇష్టః। స్వాతిః। పునర్వసుః। ఏతేషాం నక్షత్రనామ్నాం ప్రథమయా నిర్దేశః స్యాత్తదా కేజాతపత్న్యర్ణేదుత సంబుద్ధ్యా దశమీ కృతసూక్తవాకం న్మహాత్రిశనాభి వాదనాదిషు నిత్యం పసాస్యమేవ భవేత్)। మధుఘృతమితి సగ్ంసృజ్య తస్మిన్ దర్భేణ హిరణ్యేన త్వాగ్రంధిం బద్ధ్వా పదాయ మేధాం త ఇత్యేతైర్మంత్రైః కుమారం సంప్రాశయతి। మేధాం తే దేవస్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ప్రాశనం చతుర్ణాం మంత్రాణాం సకృదేవ। ఉత్తరాభిః పంచభిస్స్నాపయిత్వా। క్షేత్రియై త్వా నిర్ఋత్యై త్వా ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవంతు। యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే। తాసాం త్వా జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం పరాచైః। అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋత్యై చోదమోచి। అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య లోకే। సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచన్నసృజన్వ్యేనసః। ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశంసాద్ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్। స్నానం పంచానాం మంత్రాణాం సకృదేవ। దధిఘృతమితి సగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యేన పృషదాజ్యం వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిః కుమారం ప్రాశయిత్వా భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। ఓగ్ం స్వాహా। అద్భిశ్శే

షుంసంస్పృశ్య గోష్ఠేనసమే దనోవాసిథయేత్। ఉత్తరయా మాతురుపస్థ ఆధాయ। మా తే కుమారం రక్షో వధీర్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే। ఉత్తరయా దక్షిణం స్తనం ప్రతిధాప్య। అయం కుమారో జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః। యస్మై త్వం స్తన ప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలం। ఉత్తరాభ్యాం పృథివీమభిమృశ్య। యద్భూమేర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్య మాహం పౌత్రమఘం రుదం। యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ। వేదామ తస్య తే వయం మాహం పౌత్రమఘం రుదం। యత్ర కుమారస్యైవ తేత త్రితం కుమారమభిమృశ్య తాయాం భూవతా మాతా సం వేశయతి। ఉత్తరేణ యజుషా సంవిష్టం కుమారమభిమృశ్య। నామయతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి। ఉత్తరేణ యజుషా శిరస్త ఉదకుంభం నిధాయ। ఆపస్సుప్తేషు జాగ్రత రక్షాంసి నిరితో నుదధ్వం। సప్తాహ్ని ... ఉత్తరైస్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహాకారం ఫలీకరణాన్ మిశ్రాన్ సూతికాగ్నౌ జుహోతి। అయం కలిం పతయన్తం శ్వానమివోద్వృద్ధం। అజాం వాశితామివ మరుతః పర్యాధ్వం స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం (ఏవం సర్వత్ర)। శండో రథశ్శండికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। అయశ్శండో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। కేశినీశ్శ్వలోమినీః ఖజాపో జోపకాశినీః। అపేత నశ్యతాదితస్స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షోరాజేన ప్రేషితాః। గ్రామం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో పరిదాకృతాన్త్స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః। తానగ్నిః పర్యసరత్తానింద్రస్తాన్బృహస్పతిః। తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశాల్లంబనస్తనాంత్స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాఞ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్। పూర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చైశ్శ్రావ్యకర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధురమిచ్ఛన్తీ స్వాహా। మరుద్భ్య

ఇదం। నిశీథచారిణీస్వసా సంధినా ప్రేక్షతే కులం। యా స్వపంతం బోధయతి యస్మై విజాతాయాం మనః। తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్। అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం। ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్ణీమగ్నావాపతేతి। సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రాన్ అంజలినా స్మిన్నేవాగ్నావాగ్యతా ఆవపతేతి। (తే పితథా కుర్యుః। ఏవమహరహరా నిర్దశతాయాః। ఏవమహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఇత్యాదిరానిర్దశతాయాః। అయం కలిమిత్యేతైర్మంత్రైస్త్రిస్త్రిరహరహరేవ। ఆజ్ మర్యాదాయాం - తేన దశమే హాని రాత్రౌ క్షిపంతి॥ (శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి - పారిశాయామేన చాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనం॥) ఇతి జాతకర్మప్రకరణం॥....*

—(*)అథ నామకరణం(*)—

(దశమ్యాముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రస్య నామ దధాతి) ఏకాదశేహ్ని మాతాపితరౌ మంగళస్నాతౌ భూత్వోపవిశ్య- ప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణవిశిష్టే ..ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే- ఇతి మాతాపితరౌ సంకల్ప్య కర్మణః పుణ్యాహవాచనాది నాందీశ్రాద్ధాంతం కృత్వా ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నాపపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థంతం తండులపూర్ణకాంస్యపాత్రే మాసనామనక్షత్రనామవ్యావహారికనామాని చ లిఖిత్వా) వ్యవహారనామ సమాక్షరం పుంసః అసమాక్షరం స్త్రియః ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా లిఖిత్వా। తత్కథం। చైత్రాదిఫాల్గునాంతాః క్రమేణ విజ్ఞేయం శ్లో॥ కృష్ణోనంతోచ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోథ జనార్దనః। ఉపేంద్రో యజ్ఞపురుషో వాసుదేవస్తథా హరిః॥ యోగీశః పుండరీకాక్షో మాసనామాన్యనుక్రమాత్ నక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి। కథం। కార్త్తిక। రౌహిణ। మార్గశీర్షక ఆర్ద్రిక। పునర్వసు। తిష్య। ఆశ్రేషా। మాఘ। ఫాల్గున। ఫల్గున। హాస్త। చైత్ర స్వాతి। వైశాఖ। అనూరాధ। జ్యేష్ఠ। మూలక। ఆషాఢ। శ్రావణ। శ్రవిష్ఠ శాతభిషజ। ప్రోష్ఠపద। ప్రోష్ఠపద। అహిర్బుధ్న్య। రైవత। ఆశ్వయుజ

అపభరణేవా। ఏవంలిఖిత్వా। (అయుష్మత్పుత్రనామకుమార్యాః। శ్రీః, గౌః।
భారతీ। పార్వతీ। పసివల్లభా। కమలేక్షణీ - ఏవంనామత్రయే (స్త్రీ)పుంనా
మ్నాగాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా - మాసనామనక్షత్రనామవ్యవహా
రనామాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాస్సమ
ర్పయామి। (శ్లో॥ అమంత్రకాతుకార్యేయం (స్త్రీ)ణామావృదశేషతః। సం
స్కారార్థంశరీరస్య యథాకాలంయథాక్రమమ్) ప్రవాసాదేత్యపుత్ర
స్యోత్తరాభ్యాంమభిమంత్రణం మూర్ధ్న్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి
హృదయాదధిజాయసే। వేదోవైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం। అశ్మాభ
వపరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రా
మి శ్రీనివాసశర్మన్। ఏవముత్తరాభ్యాం మూర్ధన్యవఘ్రాణం। అంగాదంగా
త్సంభవసి... అభిజిఘ్రామి శ్రీనివాసశర్మన్। దక్షిణేకర్ణే ఉత్తరాన్మంత్రాన్జ
పేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాన్ త్సవనస్పతిభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయు
ష్మంతంకరోమి। సోమఆయుష్మాన్ త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషా
యుష్మంతంకరోమి। యజ్ఞఆయుష్మాన్ త్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్ తేనత్వా
యుషాయుష్మంతంకరోమి। బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వా
యుషాయుష్మంతంకరోమి। దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంతస్తేన
త్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి। ఘృతన్నిష్పిబత్యాయుష్వై ఘృతమమృత
ంహిరణ్యమమృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి। శతమానంభవతిశతాయుఃపురు
షశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి। నక్షత్రనామ్నాకార్తికఃవ్య
వహారనామ్నాశ్రీనివాస ఇత్యయంకుమారో దేవబ్రాహ్మణేభ్యోనమస్క
రోతి। (స్త్రీ)యాస్తు॥ (మార్గశీర్షేచవార్ధకీపుష్యే పద్మావతీతథా। శ్రీదేవీచా
సావిత్రీభూమిః కళ్యాణీకీతథా। సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవతీందుము
ఖీ। చంద్రావతీచలక్ష్మీశ్చ (స్త్రీ)నామకరణేషుచ।) మాసనామ్నాకళ్యా
ణీ నక్షత్రనామ్నాకార్తికీ వ్యవహారనామ్నా సావిత్రీతీయంకుమారీదేవ
బ్రాహ్మణేభ్యోనమస్కరోతి। సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాసి సాజీవశరద
శ్శతమితియజుషా। బ్రాహ్మణైః (స్త్రీ)వార మాశీర్వచనంకారయేత్। నామకర

ణము హూర్తస్య సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, సుముహూర్తమస్తు.
(శ్లో॥ నామాన్నాంతకరణం పుణ్యాహాంతం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నా
దిచౌలాద్యం పునస్సమం) ఇతి నామకరణమ్।.....................*

—(*)అథాన్నప్రాశనం(*)—

జన్మనోఽధి షష్ఠే మాసి బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాఽఽశిషో వాచయిత్వా ప్రాణానాయమ్య ప్రణవం శుభే శోభనముహూర్తే ఇత్యాది మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం। శ్రీనివాసశర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనేన కర్మణా సంస్కరిష్యే। అన్నప్రాశనాంగత్వేన రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ బృహంతత్వా మాసుత్ర భృహ్యాభివృద్ధ్యై ఇత్యాద్యగ్రహీగం। ఇంద్రస్తోమాన్ ... రక్షాబంధనం కర్తవ్యం। అస్య కుమారస్యాన్నప్రాశనాంగత్వేనాచమనాధికారసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే। ఆచమ్య బృహస్పతే ... రక్షా। నవతంతుధారణం కర్తవ్యం। ఆచమ్య। అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే। కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు। ... మిత్యనేన ... సృజ్యా ... కుమారం ప్రాశయేత్। భూరపాంత్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు శ్రీనివాసశర్మన్। భువోఽపాంత్వౌషధీనాగ్ం .. శ్రీనివాసశర్మన్। సువరపాంత్వౌషధీనాగ్ం... శ్రీనివాసశర్మన్। భూర్భువస్సువరపాంత్వౌషధీనాగ్ం. శ్రీనివాసశర్మన్। సకృద్దేవకుమారం ప్రాశయేత్తూష్ణీం ... అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు సుముహూర్తోఽస్తు। ఇత్యన్నప్రాశనమ్।...........*

—(*)అథాంకురారోపణమ్(*)—

(శ్లో॥ సర్వేషు మంగళేష్వాదావంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వం వా నవసప్తదినే పంచమే పి వా। పంచాంగశుద్ధిదినే బీజనక్షత్రసంయుతే। సహామంగళఘోషాద్యైర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః। స్వగాత్రిమాత్రా ఉదగాత్ముమృత్తికానయనం శుభం) అథాతోఽంకురార్పణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామస్త

త్తత్కర్మాంగభూతమంకురార్పణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య బ్రాహ్మణాన్నన్నేన పరి
తుష్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా శుచౌ దేశే గోచర్మమాత్రం చతురశ్రం స్థండి
లం గోమయేనానులిప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంకీర్య పంచ పాలికా స్సౌవర్ణరజ
తతామ్రమృణ్మయీర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ (శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం
విద్యాత్పూర్వే వజ్రిణమేవచ। దక్షిణే చ యమం విద్యాత్పశ్చిమే వరుణం త
థా। ఉత్తరే శశినం విద్యాత్పాలికాస్థాపనక్రమాత్। దూర్వా ముశ్వత్థపర్ణం
చ శిరీషం బిల్వపత్రకం। తాసాం మూలేతు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూత్రేణ వేష్ట
యేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమిర్భూమ్నేతి భూమిమభిమంత్ర్య। భూమిర్భూ
మ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమ
న్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరం
చ ప్రయంత్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వ
హ ద్యుభిః। అస్య ప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః।
యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవపమన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీ
పయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమనువధ్వసే। ఆదిత్యా విశ్వే త
ద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్। మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞ
గ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతిస్తనుతామిమన్నో విశ్వే దేవా ఇహ
మాదయంతాం। సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త ధామ
ప్రియాణి। సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీరాపృణ
స్వా ఘృతేన। పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పా
హి విశ్వతః। సహ రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్ని
యా విశ్వతస్పరి। లేకస్సలేకస్సులేకస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు
కేతస్సకేతస్సుకేతస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు వివస్వాగ్ం అ
దితిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు। మావోరిషత్ఖనితేతి
మంత్రేణ భూమిం ఖనతి। మావో రిషత్ ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామి వః॥
ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురం। అప ఉపస్పృశ్య। భూ
మిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య। భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారిణీ। ప్రణవేన

పూరయిత్వా ॥ శ్లో ॥ వల్మీకమృత్తికాంచైవ గోమయంచతథైవచ । పతా
న్ప్రక్షిపేత్తాసు పాలికాసుయథాక్రమం । పాలికాసుకించిత్కించిదుదకం
సంప్రోక్ష్య శిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణకకుళుత్థగోధూమప్రియం
గుశ్యామాకాదిచతుర్దశద్వాదశవా యథాసంభవం గృహీత్వా। యాజా
తా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రీకృత్య క్షీరేణప్రక్షాళ్య। యా
జాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా। మందామి బభ్రూణామహగ్ంశ
తంధామానిసప్తచ। శతంవో అంబధామాని సహస్రముతవోరుహః। అథా
శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదంకృత। పుష్పావతీః ప్రసూవతీః। ఫలినీర
ఫలా ఉత। అశ్వా ఇవసజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః । ఓషధీరితిమాతరస్త
ద్వో దేవీరుపబ్రువే। రపాగ్ంసి విఘ్నతీరితరపః॥౧॥ చాతయమానాః। అశ్వత్థే
వోనిషదనం పర్ణేవోవసతిష్కృతా । గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథపూరు
షం। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్తఆదధే। ఆత్మాయక్ష్మస్యనశ్య
తి పురాజీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే రాజానస్సమితావివ।
విప్రస్సఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః। నిష్కృతిర్నామవో మాతాథో
యూయగ్ం స్థసంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః।౨। స్థనయదామయతి నిష్కృత। అ
న్యావో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత । తాస్సర్వా ఓషధయస్సంవి
దానా ఇదం మే ప్రావతావచః। ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాదివేరతే।
ధనగ్ంసనిష్యంతీనా మాత్మానంతవపూరుష। అతివిశ్వాః పరిష్ఠాస్తేనఇవవ్రజ
మక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించతనువాగ్ంరపః। యాః। ౩॥ తా
ఆతస్థుర్జాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః । తాస్తే యక్ష్మంవిబాధంతాము
గ్రోమధ్యమశీరివ। సాకంయక్ష్మప్రపత శ్యేనేనకికిదీవినా। సాకంవాతస్యధ్రా
జ్యా సాకం నశ్యనిహాకయా । అశ్వావతీగ్ం సోమవతీ మూర్జయంతీముదోజ
సం । ఆవిత్సిసర్వా ఓషధీరస్మా అరిష్టతాతయే। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపు
ష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వగ్ంహసః।
యాః।౪॥ ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను । తాసాంత్వమ
స్యుత్తమా ప్రణో జీవాతవేసువ। అవపతంతీరవదందివ ఓషధయః పరి। యం

జీవనుశ్చన్నహామస్యైన సరిష్యాణిప్రారుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వంతియా
శ్చదూరంపరాగతాః। ఇహసంగత్య తాస్సర్వా అస్మై సంధత్తభేషజం। మా
వోరిషత్ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామి వః। ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వ
నాతురం। ఓషధయస్సంవదంతే సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మ
ణస్తగ్ం రాజన్పారయామసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతే న త్వదేతానీతి మధ్యమ
పాలికాయాం। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః।
స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః। ప్రజాపతే న
త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్త
న్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం। బ్రహ్మపాలికాయామయం బీ
జావాపస్సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। యత ఇంద్ర భయామహే స్వస్తిదా వి
శస్పతిరితి పూర్వస్యాం। యత ఇంద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి। మ
ఘవంఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో వి మృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృ
త్రహా విమృధో వశీ। వృషేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః। ఇంద్ర
పాలికాయామయం బీజావాపస్సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీమ్। యమాయ సో
మమిమం యమ ఇతి దక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహు
తా హవిః। యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః। ఇమం యమ ప్ర
స్తరమాహి సీదాంగిరోభిః పితృభిస్సంవిదానః। ఆ త్వా మంత్రాః కవిశస్తా వ
హంత్వేనా రాజన్హవిషో మాదయస్వ। యమరాజపాలికాయామయం బీజా
వాపస్సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీమ్। ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామీతి ప్రతీచ్యాం
ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ। త్వామవస్యురా చకే। తత్త్వా
యామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమా
నో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః। వరుణపాలికాయామ
యం బీజా...స్తూష్ణీం। సోమో ధేనుమాప్యాయస్వేత్యుదీచ్యాం। సోమో
ధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం
విదథ్యగ్ం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే

విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్య సంగథే। సోమరపాలికాయామయం
టీ... హూష్మిమ్। శుద్ధాభిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాద్య యథోక్తం పంచగవ్యేన జలేన వా ప్రో
క్షయేత్। మధ్యమపాలికాయాం। ఓం భూః। బ్రహ్మాణమావాహయామి।
ఓం భువః। ప్రజాపతిమావాహయామి। ఓగ్ం సువః। హిరణ్యగర్భమావాహ
యామి। ఓం భూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖమావాహయామి। ప్రాచ్యాం। ఓం
భూః। వజ్రిణమావాహయామి। ఓం భువః। ఇంద్రమావాహయామి। ఓగ్ం
సువః। శతక్రతుమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః। శచీపతిమావాహ
యామి। దక్షిణస్యాం। ఓం భూః। యమమావాహయామి। ఓం భువః। వై
వస్వతమావాహయామి। ఓగ్ం సువః। పితృపతిమావాహయామి। ఓం భూ
ర్భువస్సువః। ధర్మరాజమావాహయామి। ప్రతీచ్యాం। ఓం భూః। ప్రచేత
సమావాహయామి। ఓం భువః। వరుణమావాహయామి। ఓగ్ం సువః। అ
పాంపతిమావాహయామి। ఓం...భూవః। సకాపిణీమావాహయామి। ఉదీ
చ్యాం। ఓం భూః। శశినమావాహయామి। ఓం భువః। నిశాకరమావాహ
యామి। ఓగ్ం సువః। చంద్రమావాహయామి। ఓం భూ...వః। సోమమావా
హయామి। అక్షైతాస్స్వద్భిరాపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిః హిరణ్య
వర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన చ సంప్రోక్ష్య। స
ర్వోపచారాన్కృత్వాముష్మైనమోముష్మైనమ ఇతి। ఆపోహిష్ఠా...జన
యథా చనః। హిరణ్యవర్ణాః...బలమోజో నిధత్త। పవమానస్సువర్జనః।
పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతా స పునాతు మా। పునంతు మాం దేవజనాః। పు
నంతు మనవో ధియా। పునంతు విశ్వ ఆయవః। జాతవేదః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ
పునాహి మా। శుక్రేణ దేవదీద్యత్। అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను। యత్తే పవిత్ర
మర్చిషి। అగ్నే వితతమంతరా। బ్రహ్మ తేన పునీమహే। ఉభాభ్యాం దేవస
వితః। పవిత్రేణ సవేన చ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగా
త్। యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంతస్సధమాద్యేషు। వ
యగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు। వాతః
ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః। ఋతావరీ

యజ్ఞైర్మామాపునీతాం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిః। వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అ
గ్నేదక్షైః పునాహిమా। యేనదేవా అపునత। యేనాపోదివ్యంకశః। తేనది
వ్యేనబ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే। యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సం
భృతగ్ంరసం। సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి। స్వదితంమాతరిశ్వనా। పావమానీ
ర్యో అధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం। తస్మైసరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పిర్మ
ధూదకం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సం
భృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీర్దిశంతునః। ఇమంలో
కమథోఅముం। కామాన్త్సమర్ధయంతునః। దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః। పావ
మానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః।
బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। యేనదేవాః పవిత్రేణ... జాతవేదా మూర్ధ
యంత్యపునాతు। సర్వోపచారాన్కృత్వా। బ్రహ్మణేనమః। ఇంద్రాయన
మః। యమాయనమః। వరుణాయనమః। సోమాయనమః। ఇతినమస్కృత్య
దిశాంపతీన్నమస్యామిసర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుసఫలంకర్మకుర్వం
తుసతతంశుభం। తాః పాలికాయావత్కర్మాంతంసురక్షితంకృత్వాతత్తచ్ఛ
భకర్మకాలేతాంకురాః పాలికావేదికాచతుష్కోణేషు। సంస్థాపయేదేకాం
గృహదేవతాభ్యోవ్యాహృతీభిరుద్వాసయేత్సప్తమాత్రిజాకాసు అపం
చమంత్ర్పశుకామ ఆత్రేరాత్రిః నాన్యకామస్యసాంఽఆయుష్యకామ
ఇత్యాహభగవాన్బోధాయనః॥ ఇత్యంకురారోపణమ్॥............*

—(*)అథచౌలప్రకరణమ్.(*)—

(జన్మనోధితృతీయేవర్షేచౌలంపునర్వసోః)। శుభాహానిదంపతీమంగ
ళస్నాతౌభూత్వాప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృధ్యర్థం ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణం కుమారంచౌలేన
కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వేద్యురాభ్యుదయికంకృత్వాపరేద్యుః కర్మ
ణః పుణ్యాహంవాచయిత్వా। చౌలోపనయనాంగత్వేనరక్షార్థంరక్షాబం
ధనంకరిష్యే। బృహత్సామేతిమంత్రేణవటోఃకరేకంకణంబధ్వా। బ్రా

—(*) గోదానవ్రతం. (*)—

హరిః ఓమ్॥ ఏవం గోదానమప్యస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశే వర్షే ఽగ్నిగోదానో వా స్యాత్। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం। ఇమం శ్రీనివాసశర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిఖోవాపయిత్వా। స్థండిలోల్లేఖనాది॥ శ్లో॥ సూత్రప్రయోగే ఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి చౌలవత్తు। సగ్లప్సుపుంజీలశలల్య ఇష్టా అత్రార్థలుప్తా హి భవంతి యస్మాత్॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే న్యాయస్థేకుమారే ధాతాదదాతు నో రయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృత్వా శిఖామాత్రమవశిష్య సర్వాన్కేశాన్వాపయతి। స్నాత్వా బ్రహ్మణే వరం దదాతి॥ *

—(*) అగ్నిగోదానం. (*)—

పక్షాంతరమాహ। అగ్నిగోదానో వా స్యాత్। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం విశేష్టే... ప్రీత్యర్థం ఇమం శ్రీనివాసశర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా। అగ్నయే కాండర్షయ ఇదం। జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృత్వా। సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉపదిశంత్యేకావన్నా నా। సర్వాన్కేశాన్వాపయిత్వోదకోపస్పర్శనమితి। ఛందోగాః। ఆచార్యాయ వరం దదాతి। పూర్వవత్కేశవపనం........................ *

—(*) అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం. (*)—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం। ఏవం విశేష్టే శుభాభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయః ...మతః గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్సంస్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చ మహాజనైః స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్న

నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం
కృత్వా। పుణ్యాహంవాచయిత్వా। జాతాదికర్మణాముక్త కాలానుష్ఠానా
భావాత్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతె। తతఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం
మమకుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాధికారసిద్ధ్యర్థంచ య
థాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। అత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥
సమస్తసంపత్సమవాప్తి హేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపార
సంసార సముద్రసేతవఃపునంతుమాంబ్రాహ్మణ పాదపాంసవః। ఆపద్ఘ
నధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాం
బుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహ
రంన్బ్రాణాంమృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందెవిప్రశ్రీపాదపం
కజం। అశేషెహపరిషన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవ ధార్యమయాసమర్పితాం
పరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యమమకుమారస్యజన్మాభ్యాసాది
జ్జన్మప్రభృతిచౌలోపనయనపర్యంతమధ్యేసంభావితానాంపాపానాంమా
తృస్తన్యపానత్వష్ట సహ్యాత్ర పర్యుషితాన్నభోజనోచ్ఛిష్టాన్నభోజనసహ
భోజనకామచారకామవాదాభక్ష్యభక్షణాభోజ్యభోజనాలెహ్యాలేహ
నాపెయపానాస్పృశ్యసజాతీయవిజాతీయసహచారక్రీడాసల్లాపసంస్ప
ర్శనాదిమూత్రపురీషోత్సర్జనాదితత్తత్కాలశౌచాభావప్రభృతీనాం స్వగృ
హ్యోక్తముఖ్యకాలాతీతజాతకర్మనామ కరణాన్నప్రాశనాదికర్మణాం
తత్తత్కాలాతీతాద్యోదోషస్సమ జనితదోషపరిహారార్థం మమసావిత్రీ
ప్రదానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యచసావిత్రీప్రతిగ్రహణయో
గ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థంచ యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తముపదిశ్యానుగృహ్ణం
తు। ఉపనయనాధి కారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు। ఉపనయనాధి
కారసిద్ధిరస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణప్రీత్యర్థంమమకుమారస్యాయు
ష్యాభి వృద్ధ్యర్థంశరీరశుద్ధ్యర్థంచస్వర్ణాద్యన్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥
స్వర్ణంపవిత్రమమలంస్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం।

దేవానామాజ్య మాహారితమస్మాం_త్స్మింప్రయచ్ఛమే। ధన్యంకరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మాత్సుఖం మిన్నాద్యమస్మాంశ్చం ప్రయచ్ఛమే। శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కామయమానః శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతయే కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ। పూర్వోక్తవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ మమకుమారస్య కృతైః ఏభిస్సువర్ణాద్యధాన్యకృచ్ఛ్రైస్స గవాంఙ త్సగ్న్యాత్మకశ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభూత్వా మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం దుర్గ్యాదిభిర్భవంతో బ్రువంతు। అస్యకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్త్వితి ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... ప్రశస్తాయాం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంజాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశనచౌలానాంతత్తత్కాలేష్వననుష్ఠితానితేషాంతత్తత్కాలాతిక్రమదోషస్యసముత్పన్నదోష పరిహారార్థం లౌకికకర్మభిస్సహ కుమారస్యపురస్తాత్సంస్కారం కర్తుమస్మాకమాచార్యత్వయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే। తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ నచేధ్మం నజయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చితోక్తం కపర్దినా॥ పూర్వవత్పరిషేచనంకృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా। పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహివిశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేపిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం। భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా। అగ్నయే పృథివ్యై మహత ఇదం। భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా। వాయవే అంతరిక్షాయ మహత ఇదం। సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా। ఆదిత్యాయ దివే మహత ఇదం। భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా। చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం। పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా। విశ్వవేదస ఇదం। యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా। విభావసవ

ఇదం। సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా, శతక్రతవ ఇదం। పాహి నో అగ్న ఏ
కయా। పాహ్యుత ద్వితీయయా। పాహ్యూర్జం తృతీయయా। పాహి గీర్భి
శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా। వసవ ఇదం పునరూర్జా ని... విశ్వతస్స్వాహా। అగ్న
య ఇదం। సహ రయ్యా ని... తస్పరి స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। స్వ। ప్రాయశ్చి
త్తం కరిష్యే భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఉత్తరపరిషేచనం
కృత్వా। అవ తే త్వమగ్నే స్తోమైః... ప్రణాంసి ఇతి॥ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం॥

— * అథ ఉపనయనం. * —

గృహ్యసూత్రే॥ శ్లో॥ జాతకాదిక్రియాస్వపి వాచనే చ సంకల్ప ఆశీర్వచ
నే చ నామ్ని। అబ్రహ్మచారిణోऽపి దక్షిణస్యాం పటోష్ణీషం స్వాపి మతేన
సిద్ధం॥ ౧॥ ఉపాయనాగ్నిక్రుత శౌచ బాలం కౌపీనవస్త్రైస్సుబద్ధకచ్ఛం।
ఆచార్య ఆచాంత ఉపస్థితాంతం వా మేఖలాం కృపయా చకీష్యం। అన్వారభ్య సా
గ్నీకరణం చ కృత్వా స్వయాంత్ర సంమత్యను సారమాహ॥ ....*

గృహ్యసూత్రే॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రా
హ్మణముపనయీత। గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం। వ
సంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ। పూర్వేద్యురాభ్యుదయికం న
వతంతుధారణం రాత్రావంకురారోపణం రక్షాబంధనం చ కృత్వా పరేద్యుః
పుణ్యాహం వాచయిత్వా। ఏవం పిత్రా... ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమార
స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీమంత్రేనివాసప్రీత్యర్థం కుమారముపనేష్యే। పునః
ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యోపనయనాం
గభూతమాభ్యుదయికం కరిష్యే। శ్రీమదుపనయనస్యాంగాత్మకం బ్రాహ్మణా
యాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రద
దే న మమ। పునః ప్రాణానాయమ్య। శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమా
రస్యోపనయనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే। కర్మణః పుణ్యా
హం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమంత్రనాంతం కుర్యాత్। బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వా। శిఖో వాపయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-శ్రీ[illegible]ధర్మప
త్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యోపనయనాంగత్వేన। శ్రౌతస్మార్తసిద్ధ్యర్థం స్నాప

స్థానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం। యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। యజ్ఞో పవీతపూజాంకృత్వా। బ్రాహ్మణేభ్యోయజ్ఞోపవీతదానానికారయిత్వా। యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్। ఆయుష్య మగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః। ఇతిమంత్రేణయజ్ఞో పవీతంసంధార్యవాచయిత్వా। ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూ ర్తస్సుముహూర్తో అస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। సుముహూర్తోఽస్తు॥ తతః కుమారంభోజయేత్॥ శ్లో॥ కుమారలగ్నకాలేతు మాత్రాసహభోజనం। సహాశనాహుతివ్రతానంచ గురుర్మాణవకంవదేత్॥ భోజనఆచమనేస్వా ధ్యాయేచ యజ్ఞోపవీతీస్యాదితి ధర్మశాస్త్రవచనాత్। కుమారంభోజ యిత్వా। ద్విరాచమయ్య। అనువాకస్య। ప్రథమేనయజుషాపస్సగ్ం సృజ్య। ఉష్ణేనవాయ ... కేశాన్వపతు। ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వసీయోత్తర యాశిరఉనత్తి। ఆపఉందంతు...సూర్యాంద్యశే। ప్రాగారభ్యప్రదక్షిణ మునత్తి। త్రీన్ (స్త్రీన్) దర్భానంతర్ధాయోత్తరాభిశ్చతసృభిః ప్రతిమంత్రంప్ర తిదిశంప్రవపతి। యేనావపత్సవితా...న్నారాయణశర్మా। వపంతముత్తర యానుమంత్రయతే। దక్షిణతోమాతాబ్రహ్మచారీవా నడుహశ్శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ। తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య। యత్క్షురేణమ ర్చయ- ప్రమోషీః। వపంతమాచార్యమనుమంత్రయతే। పునస్త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ। యేనపూషా...స్వస్తయే। దక్షిణతః। తస్మిన్కేశానుపయ మ్యా...నంతర్ధాయ। యేనభూయ...స్వస్తయే। ఇతిపశ్చాద్దిశంప్రవపతి। తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య। పునస్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ। యేన పూషా...అసౌ। ఉత్తరతః। తస్మిన్...స్పృశ్య। ఉత్తరయోదుంబర మూలేదర్భస్తంబేవానిదధాతి। ఉప్త్వాయకేశాన్...అపస్సువః। ఇత్యం తం కృత్వాకుమారం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి। స్నాతమగ్నేరుపసమాధానా ది। అథకుమారంస్నాపయిత్వాగ్నేరుపసమాధానాది॥ శ్లో॥ స్నాత్రప్రయో గేకుశాంబుపూర్వ వస్త్రాణిదండాజినమేఖలాంశ్చ। దైవ్యానిపాత్రాణిని యుజ్యపశ్చాద్ధ్యంజీత చాన్యేఽపిసహోపనేతా॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభా

గాంతేకుమారంపాలాగ్ం సమిధముత్తరయాధాప్య। ఆయుర్దాదేవజర
సంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతపృష్ఠోఅగ్నే। ఘృతంపిబన్నమృతంచారుగ
వ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమం। ఆధేహి। అగ్నయఇదం। కుమారస్యైవ
హోమకర్తృత్వంనతుమంత్రోచ్చారణం। స్వాహాకారః। ఆధేహీతిబ్రూ
యాత్। శ్లో॥ స్వాహాకారోనచాయుర్దా ఇత్యత్రసమిధాహుతౌ। ఆధేహీ
త్యేవమంత్రాంతే వటుమాధాపయేద్బుధః। ఉత్తరేణాగ్నిందక్షిణేనపదా
శ్మానమాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్ంస్థిరోభవ। అభితి
ష్ఠపృతన్యతస్సహస్వపృతనాయతః॥ శ్లో॥ అశ్మనిస్థాపితోయేనవాసోపిపరిధా
యచ। మేఖలామజినంచైవయావదశ్మానమాచరేత్ ॥ వాసస్స్యూతఃకృత్తోత
ముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య ॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణన్కృత్తికాశ్చాకృతగ్ంస్త్వా
ధియోవయన్నవగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితోఅయచ్ఛన్।
దేవీర్దేవాయపరిధీసవిత్రేమహత్తదాసామభవన్మహిత్వనం। ఉత్తరాభి
స్తిసృభిఃపరిధాప్య। యాఅకృంతన్నవయన్యాఅతన్వతయాశ్చ దేవీరం
తానభితోదదంత। తాస్త్వా దేవీర్జరసేసంవ్యయంత్వా యుష్మానిదంపరిధ
త్స్వవాసః। పరిధత్తధత్తవాససైనగ్ంశతాయుషంకృణుతదీర్ఘమాయుః।
బృహస్పతిఃప్రాయచ్ఛద్వాసఏతత్సోమాయరాజ్ఞేపరిధాతవాఉ। జరాంగ
చ్ఛాసిపరిధత్స్వవాసోభవాకృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతంచజీవశరదస్సువ
ర్చారాయశ్చపోషముపసంవ్యయస్వ। పరిధాప్యదష్య పరిహితముత్తర
యానుమంత్రియతే। పరీదంవాసోఽధాస్స్వస్తయేభూరా పీనామభి
శస్తిపావా। శతంచజీవశరదః పురూచీర్వసూనిచార్యో విభజాసిజీ
వన్। మౌంజీంమేఖలాం త్రివృతాంత్రిః ప్రదక్షిణముత్తరాభ్యాం పరివీ
య। ఇయందురుక్తాత్పరిబాధమానాశర్మవరూథంపునతీనఆగాత్। ప్రాణా
పానాభ్యాం బలమాభరంతీప్రియాదేవానాగ్ంసుభగామేఖలేయం। ఋ
తస్యగోప్త్రీతపసఃపరస్పీఘ్నతీరక్షస్సహమానాఅరాతీః। సానస్సమంతమ
నుపరీహిభద్రయాభర్తారస్తేమేఖలేమారిషామ॥ శ్లో॥ మౌంజ్యజినావష్టాప
వప్రోక్షణోత్థాపనానితు। సమంత్రమేతాన్యాచార్యఃపూర్వంకృత్వాథవా

చమేత్ ॥ అజినముత్తరయా । మిత్రస్యచక్షూర్ధరుణంబలీయస్తేజోయశస్వి స్థవిరగ్ంసమిద్ధం । అనాహనస్యంవసనంజరిష్ణుపరీదంవాజ్యజినందధేహం। వాచయేత్ । ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్ ఆస్తీర్య తేష్వేనముత్తరయావస్థాప్య । ఆగంత్రాసమగన్మహిప్రసుమృత్యుంయుయోతన । అరిష్టాస్సంచరేమహిస్వస్తిచరతాదిహాస్వస్త్యాగృహేభ్యః । వాచయేత్ । ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయోత్తరయాత్రిఃప్రోక్ష్య । సమిద్ధాత్రిర్నిర్గృహ్య మాంగ్ంఉదారమపాగ్ంశునాసమమృతత్వమశ్యాం । ఇమేనుతేశ్మయుస్స్వర్గస్యరయేభిస్సపిత్వంపితరోనఆయన్ । సప్రస్యవ్రతేనదక్షిణాహస్తంవాచయతి। ఉత్తరైర్దక్షిణేహస్తేగృహీత్వా । అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్ । సోమస్తేహస్తమగ్రభీత్ । సవితాతేహస్తమగ్రభీత్ । సరస్వతీతేహస్తమగ్రభీత్ । పూషాతేహస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతిస్తేహస్తమగ్రభీత్ అర్యమాతేహస్తమగ్రభీత్ అగ్ంశుస్తేహస్తమగ్రభీత్ । భగస్తేహస్తమగ్రభీత్ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్ మిత్రస్త్వమసిధర్మణాగ్నిరాచార్యస్తవ । సదేవోహంతేసకృష్టస్తంగృహ్ణీయాత్ । ఉత్తరైర్దేవతాభ్యఃపరిదాయ । అగ్నయేత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । సోమాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । సవిత్రేత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । సరస్వత్యైత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ మృత్యవేత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । యమాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । గదాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । అంతకాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । అద్భ్యస్త్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । ఓషధీభ్యస్త్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । పృథివ్యైత్వాసవైశ్వానరాయైపరిదదామినారాయణశర్మన్ ॥ శ్లో ॥ అంతేతుసర్వమంత్రాణాం హస్తగ్రహణమిష్యతే । దేవతాభ్యఃపరిదానం । రక్షణాయపృథక్పృథక్ ॥ దేవస్యత్వేతి యజుషాకుమారమంకఉపవేశ్య । మాంగళ్యాష్టకాని పాఠయిత్వా * ఉపనయనమంగళాష్టకాని * శ్లో ॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవతారాబలంచంద్రబలంతదేవ । విద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేతేంఘ్రియుగంస్మరామి * సులగ్నా । ఆదౌగణేశస్తదనుస్వయంభూస్తతోగిరీశ

స్తదనంతరంహరిః। ఏతేసదాదేవగణాదిశంతువటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తి
విద్యాః॥ ౧ ॥ సుమేరుసారత్నగిరీంద్రనీలకైలాసవింధ్యాచలహేమకూటాః।
గిర్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువటోశ్చిరాయు...విద్యాః॥౨॥ గోదావరీసిం
ధుమలాపహారీవేగావతీనందవతీప్రశస్తాః। నద్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువ
టోశ్చి...విద్యాః॥ ౩॥ కృష్ణాజినందర్భమయీచమౌంజీపాలాశదండఃపరి
ధానశాటీ। యజ్ఞోపవీతానిదిశంతుతానివటోశ్చి...విద్యాః॥ ౪॥ తాంబూ
లగంధాక్షతపత్రపుష్పదీపాంశురాశీర్వచనానియాని। పుణ్యాహవాక్యానిది
శంతుతానివటోశ్చి...విద్యాః॥ ౫॥ మందారధాత్రీరుహపారిజాతసంతా
నకల్పద్రుమచందనాని। కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశంతుతానివటోశ్చి...విద్యాః॥
౬॥ జంభారివైశ్వానరకాలపుణ్యాస్సరిస్పతిర్వాయుకుబేరఈశాః। ఏతేస
దాదిక్పతయోదిశంతువటోశ్చి...విద్యాః॥ ౭॥ ఓంకారసవ్యాహృతిమంత్ర
ముద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్స్వరాః। ఛందాంసివేదాశ్చదిశంతుస
ర్వేవటోశ్చి...విద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలిపరాశరాత్రివాధూలబోధాయ
నజామదగ్న్యాః।భృగ్వంగిరోగౌతమకాశ్యపాశ్చవటోశ్చి...విద్యాః॥ ౯॥
సులగ్నాసావధానా। సుముహూర్తాసావధానా॥.................

*చూర్ణికా॥ స్వస్తిశ్రీసహస్రాణాంద్విజగురుదైవత్యానాం।పురుహూ
తహుతవహదండధరనిశాచరపాశపాణిసమీరణవైశ్రవణశశిశేఖరాణాం।
ఆయుష్మతఃకమలాసనస్య గౌరీమనోవల్లభస్యశ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్యప్రజ్ఞాసు
రోస్సురగురోర్మృకండుమునినయన మార్తాండాతులధుర్యవర్యస్యవాలఖిల్య
స్యతపోనిష్ఠాగరిష్ఠవరిష్ఠస్యవసిష్ఠస్య ఊర్వీయుర్వారపీర్యకృతాంభోనిధేఃకుంభి
నీవిజృంభణస్తంభ విభ్రమస్యపారావార వీర్యగాంభీర్యస్య శ్రీశైలసురని
వాసినాం। మందమకరందబిందుసందోహపురందరపాదపానాం। చింతా
మణిమరకతమాణిక్యముక్తాప్రవాళవజ్రవైడూర్యగోమేధికపుష్యరాగకౌస్తు
భాదీనాం।దినమణిరమణీయరమణీతాశేషజనజీవనకిరణానాం।గీర్వాణప్ర
భృతీనాం।చింతామణికల్పవృక్షకామధేనూనాం।అగణ్యపావిగణ్యవరేణ్యశ
రణ్యానాం। సనకసనందనసనత్కుమారసనత్సుజాతనారదాదిదేవర్షీణాం।చ

తుర్ముఖ వేదవ్యాసజపితషడంగ సహితఋగ్యజుస్సామాథర్వణోపనిషద్వేద
బ్రహ్మవేదాంతకర్మవేదానాం। తత్ప్రచారస్యజగన్మాయాలీలావిలాసస్యస
చ్చిదానందవిగ్రహస్యైకస్యపరబ్రహ్మణః భూకిరణకళాపరిపూర్ణయోశ్చంద్ర
సూర్యయోర్ద్వయస్యసత్వరజస్తమోగుణాత్మకమూర్తిత్రయాణాం త్రిలోకా
నాం। చతురాననస్యచతుర్ముఖానాం। పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం।కుమా
రస్వామినఃషణ్ముఖానాం। సప్తర్షీణామష్టవసూనాంనవగ్రహాణాందశావ
తారాణామేకాదశరుద్రాణాం।ద్వాదశాదిత్యానాం త్రయోదశవిశ్వేషాం।
చతుర్దశమనూనాం పంచదశదినానాం షోడశకలానాం సప్తదశపశూ
నాం। అష్టాదశస్మృతిపురాణానాం। అష్టావింశతినక్షత్రాణాం। త్రయస్త్రిం
శత్కోటిదేవానాం। పట్టమాంజిష్ఠకౌసుంభసువర్ణాభరణచీనచీనాంబరా
లంకృతదివ్యస్త్రీబాహ్మణానాం అవిఘ్నవినాయకప్రసాదేనశ్రీలక్ష్మీనారా
యణప్రసాదేనచాస్యవటోఃఇక్షుజీరకదధిగుడఫలకుసుమానిమంగళద్రవ్యా
ణిశుభకరాణిసన్త్వితి। అస్మిన్ముహూర్తేతల్లగ్నహోరాద్రేక్కాణనవాంశ
ద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశైశ్శుభాను కూలాస్సర్వేగ్రహాస్సనక్ష
త్రాశ్శుభాఏకాదశస్థానఫలదావరదాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుముహూ
ర్తాభవంతు* దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవఉపనయేనారాయణశర్మన్।ముహూ
ర్తకాలేఆత్మనస్సమీపమానయతి।సుప్రజాఇతిదక్షిణేకర్ణేజపతి। సుప్రజాః ప్రజ
యాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషఃపోషైః।బ్రహ్మచర్యమా
గామితిప్రసూత ఇత్యంతంకుమారఆహ। బ్రహ్మచర్య మాగాముపమాం
నయస్వదేవేనసవిత్రా ప్రసూతఃప్రష్టంపరస్య। ప్రతివచనంకుమారస్య।
కోనామాసి। ఇత్యాచార్యః। నారాయణ శర్మానామాస్మీతికుమారః।
కస్య బ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మన్। ఇత్యాచార్యః। ప్రాణస్య
బ్రహ్మచార్యస్మీతికుమారః। ఆచార్యః। నారాయణశర్మన్నేషతేదేవసూ
ర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయసమామృతైషతే సూర్యపుత్రస్స దీర్ఘాయు
స్సమామృతయాగ్ స్వస్తిమగ్నిర్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా ఆపోనుసంచ
రంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచర నారాయణశర్మన్। శేషం పరోజపతి

ప్రత్యగాశిషంచైనంవాచయతి । అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పార మశీయ। కుమారంవాచయతి।ఉక్తమాంజ్యభాగాంతమత్రైనముత్తరాఆహుతీర్హావయిత్వా । యోగేయోగఇతి ప్రతిమంత్ర మేకాదశాజ్యాహుతీఃకుమారేణ హావయిత్వా॥ (శ్లో॥యోగాదీన్వాచయన్నేవ కుమారంహావ. యేత్ఖలు। ద్వితీయచతుర్థౌబ్రూయాదాచార్యోజుహుయాద్వటుః।) కుమారోజు హెూతి। యోగేయోగేతవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇంద్రమూతయేస్వాహా। ఇంద్రాయేదం । తతఆచార్యః । ఇమమగ్న ఆయుషెవర్చసే కృధిప్రియగ్ంరేతోవరుణసోమరాజన్ । మాతేవాస్మా అదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్స్వాహా। అగ్నివరుణసోమాదితివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। కుమారః। శతమిన్నుశరదోఅంతిదేవాయత్రా నశ్చకాజరసంతనూనాం । పుత్రాసోయత్రపితరోభవంతిమానోమధ్యా రీరిషతాయుర్గంతోస్స్వాహా। దేవేభ్యఇదం । తతఆచార్యః।అగ్నిష్టఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టేపుష్టిం ప్రతరాంకృణోతు । ఇంద్రోమరుద్భిరృతుధాకృణోత్వాదిత్యైస్తేవసుభిరాదధాతుస్వాహా।అగ్నీంద్రమరుదాదిత్యవసుభ్యఇదం । కుమారః। మేధాంమహ్యమంగిరసోమేధాగ్ంసప్తఋషయోదదుః । మేధాంమహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దధాతుమెస్వాహా । అంగిరస్సప్తర్షిప్రజాపత్యగ్నిభ్యఇదం । అప్సరాసుచయామేధాగంధర్వేషుచయద్యశః ।దైవీయామానుషీమేధాసామామావిశతాదిహస్వాహా । మేధాయాఇదం । ఇమంమెవరుణ...రాచకేస్వాహా । వరుణాయెదం । తత్వాయామి...పరిమోషీస్స్వాహా-వరుణాయేదం - త్వన్నో అగ్నె... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నివరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నోఅగ్నె...సుహవోనఏధిస్వాహా।అగ్నివరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నెఅయాస్యయాసన్...భేషజగ్ స్వాహా । అయసెగ్నయఇదం । ప్రతిమంత్ర మేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణహావయిత్వా । అపాస్తసమిధమిధ్మ సన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్ట పంచాశ దుపహోమానాహుత్వా । శమ్యాఅపోహ్య । అస్మిన్ప్రకృతె కర్మణీత్యాదిఅనా

జ్ఞాతాదిహోమాంతే అస్మిన్కర్మణి యజుర్భ్రేష ప్రాయశ్చిత్తంకరి
ష్యే । భువస్స్వాహా । వాయవ ఇదం ॥ (శ్లో ॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మ
ణశ్శబ్ద ఉక్తో భ్రేషోస్తి చేత్తత్ర తత్కోపనీతౌ । తత్కర్మవహ్నౌ భువఆహుతి
స్స్యాదృక్ష్వేదనాజ్ఞాతవిషత్రయం వా) హస్తం ప్రక్షాళ్యేత్యాది పరిషేచ
నాంతంకృత్వా । అపరేణాగ్నిముదగగ్రంకూర్చంనిధాయ । తస్మిన్నుత్తరే
ణయజుషోపనేతోపవిశతి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం ॥
(శ్లో॥ ఆచార్యాయపటుఃకూర్చందద్యాదగ్రముదగ్యథా । తథానిధాయత
త్కూర్చేరాష్ట్రభృద్యజుషాగురుః) పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారోదక్షి
ణేనపాణినాగురోః దక్షిణంపాదమన్వారభ్యాహసావిత్రీం భో అనుబ్రూ
హీతిబ్రూయాత్ తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితిపచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వా
వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా తథార్ధర్చయో రుత్తమాం
కృత్స్నాయాం । ఓంభూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । ఓంభువః । భర్గోదేవ
స్యధీమహి । ఓగ్ంసువః । ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । ఓంభూః । తత్సవితు
ర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి । ఓంభువః । ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ।
ఓగ్ంసువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోద
యాత్ ॥ గాయత్రీఉపదేశ ముహూర్త... సుముహూర్తోఅస్తు । కుమారఉత్త
రేణమంత్రేణోత్తర ఓష్ఠముపస్పృశతి । అవృధమసౌసోమ్యప్రాణస్వం
మేగోపాయ । ఆపృష్య । శ్వ్యావాంతపర్యంతావోష్ఠావుపస్పృశ్యాచామే
దితివచనాత్ । కర్ణావుత్తరేణ । బ్రహ్మణఆణీస్థః । కర్ణౌస్పృశతి । దండ
ముత్తరేణా దత్తే పాలాశోదండోబ్రాహ్మణస్య నైయగ్రోధస్కంధజోవా
ఽగ్రోరాజన్యస్యబాదరఔదుంబరో వా వైశ్యస్యవార్క్షోదండ ఇత్యవర్ణసం
యోగేనైకఉపదిశంతి । సుశ్రవస్సుశ్రవసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్రవస్సు
శ్రవాఅస్యేవమహమగ్ంసుశ్రవస్సుశ్రవాభూయాసంయథాత్వగ్ంసుశ్రవో
దేవానాం నిధిగోపోస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణోనిధిగోపో
భూయాసం । స్మృతంచమఇత్యేతద్వాచయిత్వా । స్మృతంచమేస్మృతంచ
మేతన్మఉభయంవ్రతం । నిందాచమేనిందాచమేతన్మఉభయంవ్రతం - శ్రీ

ర్ధాచమేశ్రీర్ధాచమేతన్మఉభయంవ్రతం। విద్యాచమేవిద్యాచమేతన్మఉభ
యంవ్రతంశ్రుతంచమే।శ్రుతంచమేతన్మఉభయంవ్రతం। సత్యంచమేనృతం
చమేతన్మఉభయంవ్రతం।తపశ్చమేతపశ్చమేతన్మఉభయంవ్రతం।వ్రతంచమే
వ్రతంచమేతన్మఉభయంవ్రతం।యద్బ్రాహ్మణానాంబ్రహ్మణివ్రతం।యదగ్నే
స్సేంద్రస్యసప్రజాపతికస్యసదేవస్యసదేవరాజస్యసమనుష్యస్యసమనుష్యరా
జస్యసపితృకస్యసపితృరాజస్యసగంధర్వాప్సరస్కస్యయన్మఆత్మనఆత్మనివ్రతం।
తేనాహగ్ంసర్వవ్రతోభూయాసం।గురవేవరందత్వా గురో వరంతేదదా
మీతికుమారోబ్రూయాత్ । ఆచార్యస్స ప్తదశకృత్వోపాస్య। దేవస్యత్వా
సవితుః ప్రసవేఅశ్వినోర్బాహుభ్యాం । పూష్ణోహస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి।
రాజాత్వా వరుణోనయతుదేవిదక్షిణేరుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమ
శ్యాం।వ...ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉదాయుషేత్యుత్థాప్య। ఉదాయుషాస్వాయు
షోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామ మృతాగ్ంఅను।
వాచయతి।ఉత్తరైరాదిత్యముపతిష్ఠతే। తచ్చక్షుర్దేవహితంపురస్తాచ్ఛుక్ర
ముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం। జీవేమశరదశ్శతం - నందామశరదశ్శ
తం। మోదామశరదశ్శతం।భవామశరదశ్శతం - శ్రుణవామశరదశ్శతం।
ప్రబ్రవామశరదశ్శతం - అజీతాస్యామశరదశ్శతం - జ్యోక్చసూర్యందృ
శే॥ యంకామయేతనాయముచ్ఛిద్యేతేతితముత్తరయా దక్షిణేహస్తేగృహ్ణీ
యాత్ - అథకామ్యవిధిమాహ - యస్మిన్భూతంచభవ్యంచసర్వేలోకాస్స
మాహితాః - తేనగృహ్ణామిత్వామహంమహ్యంగృహ్ణామిత్వామహంప్రజా
పతినాత్వామహ్యంగృహ్ణామి నారాయణశర్మన్ - త్ర్యహమేతమగ్నింధార
యంతిక్షారలవణవర్జనంచ- పరిత్వేతిపరిమృజ్య- *అగ్నికార్యం* ప్రాణా
నాయమ్య- ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టే...శుభేభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమా
న్గోత్రః నామధేయోహం మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వ
ర...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యే - పరిత్వాగ్నేపరిమృజామ్యా
యుషాచధనేనచ- సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సువర్చా
వర్చసా సుపోషఃపోషైస్సు గృహోగృహైస్సుపతిః పత్యాసుమేధామేధ

యాపుబ్రహ్మభిః బ్రహ్మచారిభిః - పరిష్యుజ్యాలంకృత్యాదితేనుమన్యస్వ।అను
మతేనుమన్యస్వ - సరస్వతేనుమన్యస్వ దేవసవితః ప్రసువ - తస్మిన్నుత్తరే
స్సమిధమాదధ్యాత్ - అగ్నయే సమిధమిత్యాదిద్వాదశసమిధఆదధాతి అగ్నయె
సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే । యథాత్వమగ్నే సమిధాస
మిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్ర
హ్మవర్చసేన అన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - ఏధోస్యేధి
షీమహి స్వాహా - అగ్నయ ఇదం సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా।అగ్న
య ఇదం తేజోసి తేజోమయి ధేహి స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - అపోఅద్యా
న్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తంమా
సగ్ంసృజవర్చసా స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - సంమాగ్నే వర్చసాసృజ
ప్రజయాచధనేనచ స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - విద్యున్మే అస్యదేవా ఇం
ద్రోవిద్యాత్సహఋషిభిః స్వాహా - ఇంద్రాయేదం - అగ్నయే బృహతేనా
కాయ స్వాహా - అగ్నయే బృహతేనాకాయేదం - ద్యావాపృథివీభ్యాగ్
స్వాహా - ద్యావాపృథివీభ్యామిదం - ఏషాతే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ
చాప్యాయస్వ చతయాహంవర్ధమానో భూయాసం సమాప్యాయమానశ్చ
స్వాహా । అగ్నయ ఇదం - యోమాగ్నే భాగినగ్ంసంతమథాభాగంచి
కీర్షత్యభాగమగ్నే తం కురుమామగ్నే భాగినంకురు స్వాహా । అగ్నయ ఇ
దం । సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ స్వాహా । అగ్నయ
ఇదం । భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం । అంతేతూష్ణీంపరిస
మూహ్య । అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః । అనుమతేన్వమగ్గ్ స్థాః । సరస్వతేన్వమగ్గ్
స్థాః। దేవసవితః ప్రసావీః। యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీ భూయాసం
యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే హరస్తేనా
హగ్ం హరస్వీ భూయాసం। మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో ద
ధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు।మయి మే
ధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు । మానస్తోకే తనయే మాన
ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వ

ధీమహి విష్ణుం తో నమసావిధేమతే। త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యా
యుషం యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం। భస్మనా శిరోల
లాటవక్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్। మేధావీ భూయాసం। తేజస్వీ భూ
యాసం। వర్చస్వీ భూయాసం। బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం। ఆయుష్మాన్
భూయాసం। అన్నాదో భూయాసం। యశస్వీ భూయాసం। సర్వసమృద్ధో
భూయాసం। పునస్త్వాదిత్యా .....కామాస్స్వాహా। స్వస్తి శ్రద్ధామిత్యా
దినమస్కారం కుర్యాత్। హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః। ధ్యానా
దిషోడశోపచారపూజాస్సమర్పయామి యస్య స్మృత్యేత్యాది॥ ఏవమస్మిన్
స్నపిసదారణ్యాదేధానాహృత్యోత్తరయా సగ్ంశాస్తి............*

ఆచార్యః। బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః। బాఢం కామచారవాదభక్షు
ణకామోనభవామి ఆచార్యః। అపోశాన। కుమారః బాఢమశ్నామి। ఆచా
ర్యః। కర్మకురు। కుమారః। బాఢంకరోమి। ఆచార్యః। మాసుషుప్థాః। కుమా
రః। బాఢం దివా నస్వపామి। ఆచార్యః। భిక్షాచర్యం చర। కుమారః బాఢంచ
రామి। ఆచార్యః। ఆచార్యాధీనో భవ। కుమారో బాఢంభవామి। భవద్భిర
నుజ్ఞాతస్సన్ యాజనాదికర్మ నకరోమి। తతో గురుం మాతరమన్యాగ్ శ్చ
వృద్ధాన్నమస్కుర్యాత్। భవాన్ భిక్షాం దదాత్వితి పురుషం; భవతీ భిక్షాం దే
హీతి (స్త్రి)యం యాచయేత్॥ (శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం త్ర్యన్నాసూ
ర్యమభ్యసేత్। సూర్యేస్తశిఖరం ప్రాప్తే సాయం సంధ్యాముపక్రమేత్।
అగ్నికార్యం తతః కుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి। తతోభివాదయేద్వృ
ద్ధానసావహమితిబ్రువన్) సగ్ంశాసనాం తే భిక్షాచరణం। అథాస్మా అరి
క్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రే భిక్షస్వేతి బోధాయనగృ
హ్యత్॥ (శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్యపోశానేత్యనుశిష్యవటుం గురుః। బాఢమిత్యే
వ సర్వత్ర ప్రతిబ్రూయాత్తతో వటుః। ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపల
క్షితః। బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమం॥) వాసశ్చాహ ర్ధీము
త్తరయాదత్తేన్యత్పరిధాప్య। యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా
విశ్వే అవంతు దేవాః - తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమను జాయం

తాంబహవస్సుజాతం। గురోర్వాసస్తేదదామీతిదద్యాత్। ఆపస్తంబమిత్యే
తదంతముపనయనమ్॥.................................*

—(*) పాలాశకర్మ. (*)—

కేచిత్పాలాశంకర్మకుర్వంతి। త్ర్యహేసిద్ధేత్ర్యహం మాసంభైక్షమా
చరేత్। చతుర్థేహన్యన్నసంస్కారేణసంస్కృత్యాచార్యేణ సహప్రా
చీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య। పాలాశానాయమ్య। ఏవంవిశిష్టే...
ధర్మపత్నీ సమేతస్యమనుకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్య
ర్థం పాలాశంకర్మకరిష్యే। పలాశమూలమలంకృత్య। తత్రత్రీణ్యుదగపవ
ర్గాణిస్థండిలానికల్పయిత్వా తేషుయథాక్రమమావాహ్య। యశ్ఛంద
సామృషభోవిశ్వరూపః। ఛందోభ్యోధ్యమృతాత్సంబభూవ। సమేంద్రో
మేధయాస్పృణోతు। అమృతస్యదేవధారణోభూయాసం।శరీరంమేవిచ
ర్షణం। జిహ్వామేమధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాంభూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణః
కోశోసిమేధయాపిహితః। శ్రుతంమేగోపాయ। ఇతిప్రథమస్థండిలేప్రణవ
మావాహయామి।శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే।శ్రద్ధయావిందతేహవిః। శ్రద్ధాం
భగస్యమూర్ధని।వచసావేదయామసి। ప్రియగ్ంశ్రద్ధేదదతః।ప్రియగ్ంశ్రద్ధేది
దాసతః। ప్రియంభోజేషుయజ్వసు।ఇదంమఉదితంకృధి।యథాదేవాఅసు
రేషు।శ్రద్ధాముగ్రేషుచక్రిరే।ఏవంభోజేషుయజ్వసు। అస్మాకముదితంకృధి।
శ్రద్ధాందేవాయజమానాః। వాయుగోపాఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ంహృద
య్యయాకూత్యా శ్రద్ధయాహ్వాయతేహవిః। శ్రద్ధాంప్రాతర్హవామ
హే।శ్రద్ధాంమధ్యందినంపరి।శ్రద్ధాగ్ంసూర్యస్యనిమ్రుచి।శ్రద్ధేశ్రద్ధాపయే
హమా।శ్రద్ధాదేవానధివస్తే। శ్రద్ధావిశ్వమిదంజగత్।శ్రద్ధాంకామస్యమా
తరం।హవిషావర్ధయామసి।ద్వితీయస్థండిలేశ్రద్ధామావాహయామి।మేధా
దేవీజుషమాణానఆగాద్విశ్వాచీభద్రాసుమనస్యమానా। త్వయాజుష్టాను
దమానాదురుక్తాన్బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః। త్వయాజుష్టఋషిర్భవతి
దేవిత్వయాబ్రహ్మాగతశ్రీరుతత్వయా। త్వయాజుష్టశ్చిత్రంవిందతేవసుసా
నో జుషస్వద్రవిణోనమేధే। మేధాంమఇంద్రోదదాతు మేధాందేవీసర

స్వతీ । మేధాం మె అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా - అప్సరాసు చ
యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః - దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సు
రభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా - ఆమాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగ
తీ జగమ్యా - ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుష
తాం - మయి మేధాం... సూర్యో భ్రాజో దధాతు- తృతీయస్థండిలే మేధా
మావాహయామి । ప్రణవశ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యోర్ఘ్య పాద్యాచమన
స్నానవస్త్రగంధమాల్య ధూపదీపబలీన్ దత్వాథోపతిష్ఠతే । ప్రణవశ్రద్ధా
మేధా దేవతాభ్యో నమః। పాద్యం సమర్పయామి। అర్ఘ్యం నైవేద్యం తాం
బూలం నీరాజనం। యశ్ఛందసాం శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే। మేధా దేవీ ఇమం
మంత్రపుష్పం। మమ కుమారస్య మేధాజననసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। మే
ధాజననసిద్ధిరస్తు సమంగాదగ్నిమప్రూహైః పరిశ్రిత్య । * ప్రాణానాయమ్య।
ఏవం... ప్రీత్యర్థం । మమ కుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ హోమం
కరిష్యే । అగ్నింధనాంతాద్యాజ్యభాగాంతే । యశ్ఛందసామితి ఛందస్సూ
క్తం వాచయన్నిమాయంత్వాం యది చత్వారిత్యస్తా ప్రతిమంత్రమేకాదశా
జ్యాహుతీః కుమారేణ హావయిత్వా। యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛం
దోభ్యోధ్యమృతాత్సంబభూవ। స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృత
స్య దేవధారణో భూయాసగ్ం స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం । శరీరం మే విచర్ష
ణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోసి
మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ స్వాహా । ఛందోభ్య ఇదం । ఆవహం
తీవితన్వానా। కుర్వాణా చీరమాత్మనః। వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ। అన్నపా
నే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియమావహ । లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా।
ఛందోభ్య ఇదం। ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । ఛందోభ్య ఇదం।
యశో జనేసాని స్వాహా । ఛందోభ్య ఇదం। శ్రేయాన్ వస్యసోసాని స్వాహా।
ఛందోభ్య ఇదం। తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। స మా భగ ప్ర
విశ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం । తస్మిన్ సహస్రశాఖే। నిభగాహం త్వయి మృజే
స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। యథాపః ప్రవతాయంతి। యథా మాసా అహర్జ

రం। ఏవంమాంబ్రహ్మచారిణః। ధాతరాయంతుసర్వతస్స్వాహా। ధాతో
త్ర్యఇదం।ప్రతివేశోసిప్రమాభాహిప్రమాంపద్యస్వస్వాహా। ధాతోత్ర్యఇదం।
తత్రఆచార్యోజుహుయాత్స్విత్స్నహనంజయాదిప్రః పద్యతే। పరిషేచనాం
తంకృత్వా। స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారంకుర్యాత్। తతఃపలాశమూ
లేదండముపస్పృశ్య। (శ్లో॥ మేఖలామజినందండం పాలాశాగ్రేపనిక్షిపేత్।త
ద్వాసో గురువేదద్యాద్వటురన్యానిధారయేత్) సుశ్రవఇతిమంత్రేణాన్య
దండమాదాయ। రేవతీస్త్వేతిద్వాభ్యాం వాసోభిమంత్ర్య। యాఅకృంత
న్నవయన్నితిస్మృభిర్వాసఃపరిధాప్య పశ్చాత్।ఆచార్యః। పరీవమింపహితం
కుమారమభిమంత్రయతే। ఇయందురుక్తాదితిద్వాభ్యాం మేఖలాంధారయి
త్వాత్రిమధురేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సహాచార్యోగృహాంగచ్ఛే
దితి॥ (శ్లో॥ సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రంవినావటుః। సర్వాంపలాశే
నిక్షిప్యనవాన్యన్యానిధారయేత్। మేఖలామజినందండ ముపవీతంకమండ
లుం। అప్సుప్రాశ్యవినష్టాని గృహీత్వాన్యానిపూర్వవత్। నవనంమేఖలా
దండం భైక్షచర్యవ్రతానిచ। నివర్తంతేద్విజాతీనాం పునస్సంస్కారకర్మ
ణి॥ ప్రకృతమనుసరామః। ఉపనీతస్యధర్మాఉపదిష్టాః। హరిఃఓంతత్సత్।
ఇత్యుపనయనం।..*

—(*)పాహిత్రయోదశహోమాః(*)—

* ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్యకుమారస్యతత్తత్కాల విహితకర్మ
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే।
తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే।చతుష్పాత్రప్రయోగంకు
ర్యాత్॥ (శ్లో॥నాఘారౌనాజ్యభాగౌచ నచేధ్మంనజయాదయః। చతుష్పా
త్రప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తంకపర్దినా॥) పూర్వవత్పరిషేచనంకృత్వా। స్రు
వేణచతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా। పునరూర్జా......విశ్వతస్స్వా
హా। అగ్నయఇదం। సహరయ్యా... స్వరిస్వాహా। అగ్నయఇదం।

---

* దేశభేదాత్కర్మభేదఃఅస్మిన్పాలాశకర్మణిపాహిహోమం
కేచనకుర్వంతి అపరేనేతిజ్ఞేయమ్.

పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా| అగ్నయఇదం। పాహినోవిశ్వవేదసేస్వా
హా| విశ్వవేదసఇదం। యజ్ఞంపా...వసోస్వాహా। విభావసవఇదం।స
ర్వంపా...క్రతోస్వాహా। శతక్రతవఇదం। పాహినోఅగ్న...చతసృభిర్వ
సోస్వాహా| వసవఇదం| భూరగ్నయేచ...మహతేచస్వాహా। అగ్నయే
పృథివ్యైమహతఇదం | భువోవాయవే...మహతేచస్వాహా| వాయవే
అంతరిక్షాయమహతఇదం। సువరాదిత్యాయ ... మహతేచస్వాహా।
ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం। భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసేచ...మహతే
చస్వాహా|చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహతఇదం| పునరూర్జా...
విశ్వతస్స్వాహా|అగ్నయఇదం|సహరయ్యా...తస్పరిస్వాహా। అగ్నయఇ
దం। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా| ప్రజాపత
యఇదం| ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా|ఆనేనపాహిత్రయోదశహోమేన
భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రియతాం ॥ (శ్లో ॥ పునరూర్జాసహ
ర్యంతే మధ్యేపాహీతిపంచకం। మహావ్యాహృతిభిశ్చైవపాహిహోమ
మంసమాచరేత్ ||)ఇతిపాహిత్రయోదశహోమః||...............*

—(*)ఉపాకర్మప్రకరణం(*)—

శ్రీగురుభ్యోనమఃహరిఃఓమ్। గృహ్యాసూత్రే॥ ఉపాకరణేసమా
పనేచఋషిర్యఃప్రజ్ఞాయతే| సగసప్తర్షిర్యోయః ఓషధీషుప్రాదుర్భావే
శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాంపైస్సహాచార్యఃనదీంతటాకంవాగత్వా। కేశ
శ్మశ్రులోమనఖానివాపయిత్వా|మృత్తికాస్నానంవారుణస్నానంకృత్వా|
ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ| మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం
శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యా
యోత్సర్జనాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః। ఉత్సర్జనకాలాతిపన్నదోషప్రాయశ్చి
త్తార్థంపాహిత్రయోదశహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః। అధ్యేష్య
మాణానాంఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మక
రిష్యమాణః। ప్రాజాపత్యాదినవర్షిపూజా హోమాఖ్యం కర్మకరి
ష్యమాణః। సర్వేషాం మహాజనానాం సంవత్సర కృతదోష ప్రాయ

శ్చిత్త్యర్థం విరజాహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనఙ్కరిష్యే । ఇతి సంకల్ప్య । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ । శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే। ఉపాకరణే। అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే। తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। ప్రాజాపత్యాదినవర్షీనర్చయేత్।నివీతీభూత్వా।ప్రజాపతింకాండర్షిమావాహయామి।సోమంకాండర్షిమావాహయామి।అగ్నింకాండర్షిమావాహయామి । విశ్వాన్దేవాన్కాండర్షీనావాహయామి। సాంహితీర్దేవతాఉపనిషదఆవాహయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషదఆవాహయామి। వారుణీర్దేవతాఉపనిషదఆవాహయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్స్వయంభువమావాహయామి। సదసస్పతిమావాహయామి।ఉపవీతీ - ప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాభ్యోనమః।ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాస్సమర్పయామి॥ నివీతీభూత్వా।ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామితర్పయామి। సోమంకాండర్షింత...మి॥౨॥అగ్నింకాండర్షింత...మి॥౨॥విశ్వాన్దేవాన్కాండర్షీగ్స్త...మి॥౨॥ సాంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్త...మి॥౨॥యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషదస్త...మి। వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్త...మి।౨॥బ్రహ్మాణగ్గ్స్వయంభువంత...మి.సదసస్పతింత...మి॥౨॥ ఇతితర్పయిత్వా।ఉపవీతీభూత్వా। ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్దర్భాన్త్సగ్గ్స్తీర్య ..అగ్నిముఖాంతంకృత్వా । అన్వారబ్ధేష్వం తేవాసిషు స్వహస్తేనాజ్యాహుతీర్జుహోతి సర్వేనివీతినః।ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా। ప్రజాపతయేకాండర్షయఇదం సోమాయకాండర్షయేస్వాహా।సోమాయకాండర్షయఇదం।అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా। అగ్నయేకాండర్షయఇదం । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా - విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యఇదం-సాంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । సాంహి

తిభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। వారుణీభ్యో దేవతాభ్యః ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా- బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతయేస్వాహా సదసస్పతయఇదం- ఉపవీతీ। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యం- సనింమేధామయాశిషగ్ంస్వాహా - సదసస్పతయ ఇదం- అథవేదాదీన్జుహుయాత్ - ఇషేత్వోర్జేత్వా...కర్మణేస్వాహా - ఛందోభ్యఇదం-అగ్నిమీళే ..రత్నధాతమంస్వాహా ఛందోభ్యఇదం-అగ్న ఆయాహి...బర్హిషిస్వాహా - ఛందోభ్యఇదం - శంనోదేవీరభిష్టయ...రభి స్రవంతునస్స్వాహా - ఛందోభ్యఇదం యజ్ఞోపవీతగ్రంథిం విస్రస్యఆజ్యేనాక్త్వా స్రుచినిధాయ- యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజస్స్వాహా- అగ్నయేపరమాత్మనఇదం - శిష్యైస్సహాచార్యః ప్రాణానాయమ్యపవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ-మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం అధీతానాంఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ ..అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగ...శ్రౌతస్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానంకారణంచకరిష్యే - యజ్ఞోపవీతదానానంతరం యజ్ఞోపవీతమితిమంత్రేణధారయేత్ * బ్రహ్మయజ్ఞః * దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ధారయమాణః ప్రాణానాయమ్య - పవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌమమోపాత్త ... ప్రీత్యర్థంశ్రావణ్యాం ... అధీతానాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ అధ్యేష్యమాణానాంఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయఅధ్యాయోపాకర్మాంగదేవర్షిపితృతుష్ట్యర్థంబ్రహ్మమేధాసిధ్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ ....*

—(*)అథబ్రహ్మయజ్ఞః. (*)—

* విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । హస్తావవనిజ్య। త్రిరాచామేత్। ద్విఃపరిమృజ్య।సకృదుపస్పృశ్య । యత్సవ్యం పాణీపాదౌ

నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞస్యాప్యయమేవక్రమఃపరంతుసంకల్పభేదోస్తీతిజ్ఞేయమ్.

ప్రోక్షణ౦। శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య। దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రౌ ఓమితి ప్రతిపద్యతే। ఓం। ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్। యస్మిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి। య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే। ఏవం త్రిః। ఓం భూః। తత్సవితుర్వరేణ్యం। ఓం భువః। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ఓగ్ం సువః। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। ఓం భూః। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ఓం భువః। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। ఓగ్ం సువః। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। (ఓం పరోరజసి సావదోం॥) హరిః ఓం। ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో వః సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి। హరిః ఓం॥ బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతం। క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతం। ఇషగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। పశూన్త్సంధత్తం తాన్మే జిన్వతం స్తుతోసి జనధాః। దేవాస్త్వా శుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి॥ హరిః ఓం॥ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోః శ్రుతం మా చ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓం। ఋతం తపః సత్యం తపః శ్రుతం తపః శాంతం తపో దమస్తపః శమస్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూర్భువః సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్స్వైతత్తపః। యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గంధో వాతి యథాసిధారాం కర్తేవహితామవక్రామే యద్యువేయువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీత్యేవమనృతాదాత్మానం జుగుప్సేత్। ఓం సహ నావవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్యం కరవావహై। తేజస్వి నావధీతమస్తు మా

విద్విషావహై। ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ అహం వృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోక్షితః। ఇతి త్రిశంకోర్వేదానువచనం। ఋగ్వేదః। అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజం। హోతారం రత్నధాతమం సామ। అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే। నిహోతా సత్సి బర్హిషి। అథర్వణః। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే శంయోరభిస్రవన్తు నః। అథ శిక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః। వృద్ధిరాదైచ్। మయరసతజభనలగసమ్మితం। సమామ్నాయస్సమామ్నాయః। పంచసంవత్సరమయం। గ్మాః। గ్మా। జ్మా। క్ష్మా। అథాతో దర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః। అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా। అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా। అథాతస్సామయాచారికాన్ ధర్మాన్ వ్యాఖ్యాస్యామః॥ ఓం భూర్భువస్సువస్సత్యం తపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి। ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి। ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం॥ ఇత్యాచమనం కృత్వా ఏవం - ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షి పితౄనుద్దిశ్య దేవర్షి పితృప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే॥ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యే ఋషయః। తానృషీగ్ స్తర్పయామి తర్పయామి॥౨॥ సర్వానృషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥ సర్వానృషిగణాగ్ స్తర్పయామి॥౨॥ సర్వాః ఋషిపత్నీ స్తర్పయామి॥౨॥ సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త-మి॥౨॥ సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి॥౨॥ భూరృషీగ్ స్త-మి॥౨॥ భువరృషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥ సువరృషీగ్ స్త-మి॥౨॥ భూర్భువస్సువరృషీగ్ స్త-మి॥౨॥ అథ కాండర్షి తర్పణం॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిం త-మి॥౨॥ సోమం కాం

డర్షింత-మి॥౨॥ అగ్నింకాండర్షింత-మి॥౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్త-మి॥ ౨॥ సాగ్‌హితీర్దేవతా ఉపనిషదస్త - మి॥౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్త - మి॥౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్త-మి॥౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి॥౨॥ సదసస్పతింతర్పయామి॥ ౨॥ ప్రాచీనావీతీ। సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యేపితరః। తాన్ పితౄగ్ స్తానమస్తర్పయామి తర్పయామితర్పయామి ఏవంత్రిః। సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్త యామి॥ 3॥ సర్వాః పితృపత్నీ స్తర్పయామి॥ 3 ॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్ ... స్తర్పయామి॥ 3॥ సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్ ... స్తర్పయామి॥ 3॥ భూః పితౄగ్ ... స్తర్పయామి॥ 3॥ భువః పితౄగ్ ... స్తర్పయామి॥ 3 సువః పితౄగ్ ... స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్ ... స్తర్పయామి॥ 3॥ అనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షి పితృతర్పణేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకశ్శ్రీపరమేశ్వరః ప్రీణాతు ॥ ఇతిబ్రహ్మయజ్ఞవిధిః ॥ * * * * * * *

—(*) విరజాహోమః. (*)—

* ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం - సంవత్సరకృత దోషప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమంకరిష్యే - ఇతిసంకల్ప్య - తిలాన్ జుహోమీత్యాది పంచవిగ్ంశతిమంత్రైః తిలాజ్యసమిశ్రస్తర్భిః హస్తేనజుహోతి - తిలాన్ జుహోమిసరసాగ్ం సపిష్టాన్గంధారమమచిత్తేరమంతుస్వాహా- శ్రియాఇదం- గావోహిరణ్యంధనమన్నపానగ్ం సర్వేషాగ్ శ్రియైస్వాహా - శ్రియాఇదం - శ్రియంచలక్ష్మీంచపుష్టించకీర్తించానృణ్యతాం- బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతాం- శ్రద్ధామేధేప్రజాస్సందదాతుస్వాహా- శ్రియాఇదం - తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వేతాస్తిలాస్సౌమ్యావశానుగాః - తిలాఃపునంతుమేపాపం యత్కించిద్దురితంమయిస్వాహా . శ్రియాఇదం - చోరస్యాన్నంనవశ్రాద్ధం బ్రహ్మహాగురుతల్పగః - గోస్తేయగ్ంసురాపానంభ్రూణహత్యాతిలాశ్శాంతిగ్ంశమయంతుస్వాహా

---

* ఉపాకర్మణ్యేవ తేతత్రతత్రవిరజాహోమస్యఅనుష్ఠితత్వాదత్రగ్రథితః.

శ్రియా ఇదం - శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చపుష్టిశ్చ కీర్తించానృణ్యతాం। బ్రహ్మణ్యం
బహుపుత్రతాం - శ్రద్ధ మేధే ప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సందదాతు స్వాహా
శ్రియా ఇదం - ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి
రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా - ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం- వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణ రేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పా మే
శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం...స్వాహా-వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం-త్వక్చ
ర్మమాగ్ంసరుధిర మేదోమజ్జాస్నాయ్వస్థీని మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం
...స్వాహా- త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠో
రూదరజంఘశిశ్నోపస్థ పాయవో మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా।
శిరాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం। ఉత్తిష్ఠపురుషహరితపింగళలోహితాక్షదే
హి దేహి దాదపైతా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా। ఉత్తిష్ఠాది
భ్యో దేవతాభ్య ఇదం। పృథివ్యాపస్తేజోవాయ్వాకాశా మే శు ధ్యంతాం
జ్యోతిరహం .. స్వాహా పృథివ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం। శబ్దస్పర్శరూప
ఇదం।రసగంధా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా।శబ్దాదిభ్యో దేవతా
భ్యమనో వాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యంతాం జ్యోతి...స్వాహా। మానసాది
భ్యో దేవతాభ్య ఇదం। అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం... స్వాహా।
అవ్యక్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం। ఆత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం...స్వా
హా।ఆత్మన ఇదం। అంతరాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం...స్వాహా।అంత
రాత్మన ఇదం।పరమాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం...స్వాహా। పరమాత్మ
న ఇదం। క్షుధే స్వాహా। క్షుధ ఇదం। క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా। క్షుత్పిపా
సాయేదం। వివిట్యై స్వాహా। వివిట్యా ఇదం। ఋగ్విధానాయ స్వాహా। ఋ
గ్విధానాయేదం। కషోత్కాయ స్వాహా। కషోత్కాయేదం। క్షుత్పిపాసా
మలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం నాశయామ్యహం। అభూతిమసమృద్ధించ సర్వా
న్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్గ్ స్వాహా। క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం। అ
న్నమయప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయమానందమయ మాత్మా
మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా। అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య

ఇదం। అపాస్తసమిధమిద్ధసన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్యచిత్తంచేత్యష్ట
పంచాశదుపహోమాన్ హుత్వాబర్హిస్సమంజనం వర్జగ్ంశమ్యాఃపరి
ధృద్ధేస్మిన్నప్రీకృతే కర్మణీత్యాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే । హోమాంతేశ్రీ
యజ్ఞపురుషాయనమఇత్యాదిపూజాంకృత్వా సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రీణా
తు। ఆరాధితానామృషీణాంపునరారాధనంకరిష్యే। ఛత్రంధారయామీత్యా
ద్యుపచారంకృత్వా అనయాపూజయాప్రాజాపత్యాది కాండర్షిదేవతా
స్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు। యజ్ఞేనేతిమంత్రేణ ఋషీనుద్వా
స్య। మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయంజపిత్వా। పుణ్యతీర్థేఋషీనుద
ద్వాస్య। ఆచార్యపురస్సరంగృహానేత్య ఆచార్యంవస్త్రాదిభిరలంకృత్య
యథావిధి సంపూజ్యానుజ్ఞాం గృహీత్వాస్వస్వగృహాన్ వ్రజేయుః॥ ఇత్యు
పాకర్మప్రకరణమ్..*

ఉపాకర్మోత్సర్జనం.

హరిః ఓమ్. శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణకుర్యాత్।
తైష్యాంపౌర్ణమాస్యాముత్సర్గః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... ధర్మప
త్నీసమేతోహముపాకర్మోత్సర్జనంకరిష్యే * ఆదితశ్చతురోనువాకానధ్య
యనంవినా సర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉపక్రమోత్సర్జనయోస్సశి
ష్య ఆచార్య ఆప్లుత్యానుహోపగాసు। సంతర్ప్యవార్యంజలిభిర్మునీంస్తా నేభ్య
స్తుహోమావ్యక్ త్సదసస్పతించ। కెంద్వాగ్నివిశ్వాంశ్చనిషత్స్వయంభుం
హుత్వాముఖాంతే సదసస్పతించ। ఆద్యాననువాకాంశ్చతురోపరార్ధ్యాన
ధీయ తేతత్రతతోజయాది। చరుప్రధానేష్వఖిలేషుకర్మసుప్రధానకత్వాచ్చ
రుణాముఖాహుతిః। ఉత్సర్జనోపాకరణవ్రతేష్వప్యతేన కార్యాగ్నిముఖా
హుతిస్స్యాత్। ఆవాహనాసనేపాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకం। స్నానవస్త్రో
పవీతానిత్వర్చనంతదనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపౌనైవేద్యమేవ
చ। తాంబూలంచతతోదద్యాద్విధివత్తర్పయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేతాం
స్తుతతోనత్వావిసర్జయేత్। ఋషీణామర్చనం సర్వంకర్తవ్యంహినివీతినా॥

---

* ఇషేత్వాద్యనువాకచతుష్టయంఉపాకర్మవ్రతేప్రాజాపత్యాదిన
వర్షిహోమానంతరం పఠేదితివైదికసమ్మతవ్యవహారః। గ్రంథవిస్తరభ
యాన్నాత్రలిఖితః.

—(*)అథ వేదవ్రత ప్రకరణం.(*)—

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యు క్తకాలెవేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతంకర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నభవేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాంవైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచత్వృషువిని వత్యూపజయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేవైతాన్ పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్థ్యేషుతర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయఃకీర్తితాహోమేయేచైవం మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్। వాక్యస్థిష్వ్యాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః। సదస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయ ఇతిసూత్రాచ్చతుర్ష్వపి। సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్ర శేషంయథాక్రమం। అథ్యాపయేచ్చవిధివత్ తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంత ఏవమేవహికారయేత్।షణ్మాసేవాథమాసేవాపక్షేవాథపరేహని। తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తైనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః। ఆసన్నేద్వ్యాహఆస్తేవాఆపదిస్స్వయమేవవా।ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదేతద్వ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీనికర్మాణివివాహాత్పూర్వవాసరె। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదోవిదుః।వటోశ్చకేశవపనం వ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికెచితన్నైవ్యాఖ్యవ్రతఏవేతరేషున॥ ....*

—(*)ప్రాజాపత్యవ్రతం.(*)—

ప్రకృతమనుసరామః। అథప్రాజాపత్యవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహప్రాణానాయమ్య। ఏవం...శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన సంస్కరిష్యే। ఋషిపూజాంకృత్వా। షడృషీన్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి। సాంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణస్స్వయం

భువంతర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి। తర్పయిత్వా। ఉపవీతి।అగ్నే
రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతీగ్ంహుత్వాన్వారబ్ధేబ్రహ్మణి
జుహోతి। ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా। ప్రజాపతయేకాండర్షయ
యఇదం। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। య
త్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయోరయీణాగ్
స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। రయీణాంపతింయజతం బృహంతమస్మిన్భ
రేనృతమంవాజసాతౌ। ప్రజాపతింప్రథమజామృతస్య యజామదేవమధి
నోబ్రవీతుస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణోదే
వానాంపితాజనితా ప్రజానాం। పతిర్విశ్వస్యజగతఃపరస్పాహవిర్నోదే
వవిహవేజుషస్వస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। తవేమేలోకాఃప్రదిశోదిశశ్చ
పరావతోనివతఉద్వతశ్చ। ప్రజాపతేవిశ్వసృజ్జీవధన్యఇదంనో దేవప్రతిహ
ర్యహవ్యగ్గ్ స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ప్రజాపతింప్రథమంయజ్ఞియానాం
దేవానామగ్రేయజతంయజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్ంసువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషంవిష్యతునాభిమస్మేస్వాహా। ప్ర...దం।యోరాయఈశేశతదాయ
ఉద్భోయఃపశూనాగ్ంరక్షితావిష్ఠితానాం। ప్రజాపతిః ప్రథమజాఋతస్య
సహస్రధామాజుషతాగ్ంహవిర్నస్స్వాహా। ప్ర...దం। సూక్తేనప్రత్యృచం
షడాజ్యాహుతీర్జుహోతి। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వా
హా। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతా
భ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం।
వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉ
పనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా। బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।
సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్
స్వాహా। సదసస్పతయఇదం। తతఃప్రత్యుక్థాయ। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్
షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం। వాయో
వ్రతపతేకాండర్...తాం।ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్...తాం।వ్రతానాంవ్ర
తపతేకాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం... రాధ్యతాం। అగ్నిపురోగా
శ్చతస్రోదేవతాఉపతిష్ఠతే। జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వాద

ర్వ్యుపరిధీన న్త్రిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్ స్రావంచకృత్వానాజ్ఞాత మిత్యాది
పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్ । తత్సంగభూతమాభ్యుద
యికం కర్మణః పుణ్యాహంవాచయిత్వా । సమాపనేప్యేవమేవ ప్రయోగః।
సంవత్సరేపర్యవేతే। ఇతిప్రాజాపత్యవ్రతమ్. * * * * *

—*) ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనం. (*)—

ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యం
ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేన కర్మణాసగ్గ్ స్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానంతర్ప
ణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు।అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్యః ప్రా
జాపత్యవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయోవ్రతపతేకాండ...రాధి।
ఆదిత్యవ్రతపతేకాండ...రాధి।వ్రతానాం వ్రతపతేకాండ...రాధి।పూర్వ
వదుపతిష్ఠతే। శేషంపూర్వవత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచ
నంచ కుర్యాత్, ఇత్యుత్సర్జనమ్..............................*

—(*)సౌమ్యవ్రతం.(*)—

అథసౌమ్యవ్రతం। ఉదగయనేపర్వణిపూర్వపక్షేపుణ్యనక్షత్రేపూ
ర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా। తతఆచార్యశ్శిష్యేణ సహస్నాత్వాప్రా
ణానాయమ్య । ఏవం ..తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యంసౌమ్యవ్ర
తేనసగ్ స్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వాషడృషీగ్ స్తర్పయేత్ ।
నివీతీభూత్వా।సోమంకాండర్షింతర్పయామి । సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉప
నిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ।వారుణీర్దేవ
తా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సదసస్ప
తింతర్పయామి। తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ।తతోపరాహ్ణేప్రాచీముదీచీం వాది
శముపనిష్క్రమ్య । అరణ్యేచ్ఛదిర్దర్శేగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తేముఖాహుతిగ్ంహుత్వాన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి।సోమాయకాండర్ష
యేస్వాహా। సోమాయకాండర్షయఇదం।సోమోధేనుమితిసూక్తేనషడా
జ్యాహుతీర్జుహోతి।సోమోధేనుగ్ంసోమోఅర్వంతమాశుగ్ంసోమో
వీరంకర్మణ్యందదాతు। సాదన్యంవిదథ్యగ్ సభేయంపితుశ్రవణంయోదదాశ

దస్మైస్వాహా। సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సుపృతనాసుపప్రిగ్ంసువర్షామ
ప్సాంవృజనస్యగోపాం। భరేషుజాగ్ంసుక్షితిగ్ంహస్రవసంజయంతంత్వా
మనుమదేమ సోమస్వాహా। సోమాయేదం। త్వాగ్ంసోమక్రతుభిస్సుక్రతు
ర్భూస్త్వందక్షైస్సుదక్షో విశ్వవేదాః। త్వంవృషావృషత్వేభిర్మ హిత్వా
ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్యభవోనృచక్షాస్స్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధా
మానిహవిషాయజంతితాతే విశ్వాపరిభూరస్తుయజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతర
ణస్సువీరోఽవీరహాప్రచరాసోమదుర్యాన్త్స్వాహా। సోమాయేదం। త్వమిమా
ఓషధీస్సోమవిశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః। త్వమాతతంథోర్వంతరి
క్షంత్వం జ్యోతిషావితమోవవర్థస్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధామా
నిదివియాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నోవిశ్వైస్సుమనా
అహేడన్రాజన్త్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయస్వాహా। సోమాయేదం। సా
గ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతా
భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞి
కీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా। వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయం
భువేస్వాహా। బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిం
ద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాశిషగ్ంస్వాహా। సదసస్పతయఇదం। మ
దంతీరుపస్పృశ్యప్రథమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। నమోవాచేయాచో
దితాయాచానుదితాతస్యైవాచే నమోనమోవాచేనమోవాచస్పతయేన
మఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యోమామామృషయోమంత్రకృతో
మంత్రపతయఃపరాదుర్మాహమృషీన్మంత్రకృతోమంత్రపతీన్పరాదాంవైశ్వ
దేవీంవాచముద్యాసగ్ంశివామదస్తాంజుష్టాందేవేభ్యశ్శర్మమేద్యౌశ్శర్మపృథి
వీశర్మవిశ్వమిదంజగత్। శర్మచంద్రశ్చసూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ। భూ
తంవదిష్యేభువనంవదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యేతపోవదిష్యే బ్ర
హ్మవదిష్యేసత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణ ముపస్తృణ ఉపస్తర
ణంమే ప్రజాయైపశూనాం భూయాదుపస్తరణమహం ప్రజాయైపశూ

నాంభూయాసం ప్రాణాపానౌమృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మాహాసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్యస్తం మాదేవా అవంతుశోభాయై పితరోనుమదంతు। ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్రఔదుంబరీస్సమిధో ఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ఓంపృథివీసమిత్। తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। అంతరిక్షగ్ంసమిత్। తాంవాయుస్సమింధే। సావాయుగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా। వాయవ ఇదం। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే। సాదిత్యగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం। ప్రాజాపత్యామేన మిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మేసి స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్య... తాం। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్య... తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్య... తాం। ఉపస్థాయ। శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభివ్యాహార్యవాచయిత్వాచార్యః। నమః। యుంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మన్। బ్రహ్మన్। దశ। అపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః। సావిత్రం। పవిత్రే తే। బ్రహ్మన్। అగ్నిః। శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుంజతే సవితేతివా। జయాది ప్రతిపత్యంతే స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యా పరిధీననక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య। సగ్ంస్రావం కృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా మదంతీరుపస్పృశ్యోక్తమేనానువాకేన శాంతింకుర్యాత్॥ * * * * * * * *

శంనోవాతఃపవతాం మాతరిశ్వాశంనస్తపతుసూర్యః । అహానిశం భవంతునశ్శగ్ంరాత్రిఃప్రతిధీయతాం । శముషానోవ్యుచ్ఛతుశమాదిత్య ఉదేతునః । శివానశ్శంతమాభవ సుమృడీకాసరస్వతీ । మాతేవ్యోమసందృశి। ఇడాయైవాస్త్వశివాస్తునుద్వాస్తుమంతో భూయాస్మమావాస్తోశ్ఛిత్స్యహ్యావాస్తుస్సభూయాద్యోస్మాన్ ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసిప్రతిష్ఠావంతో భూయాస్మమాప్రతిష్ఠా యాశ్ఛిత్స్యహ్యాప్రతిష్ఠస్సభూయాద్యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మః। ఆవాతవాహిభేషజం వివాతవాహియద్రపః।। త్వగ్ంహివిశ్వభేషజోదేవానాం దూతఈయసే । ద్వావిమౌవాతౌ వాత ఆసింధోరాపరావతః। దక్షంమెఅన్యఆవాతు పరాన్యోవాతుయద్రపః।యదదోవాతతెగృహే మృతస్యనిధిర్హితః।తతోనోధేహిజీవసే తతోనోధేహిభేషజం।తతోనోమహఆవహ వాతఆవాతుభేషజం। శంభూర్మయోభూర్నోహృదేప్రణఆయూగ్ంషితారిషత్ । ఇంద్రస్యగృహోఽసితంత్వాప్రపద్యేసగుస్సాశ్వః। సహయన్మెఅస్తితేన। భూఃప్రపద్యేభువఃప్రపద్యేసువఃప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యేవాయుంప్రపద్యే నార్తాందేవతాం ప్రపద్యేశ్మానమాఖణం ప్రపద్యేప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మప్రపద్యేఓంప్రపద్యే । అంతరిక్షంమఉర్వంతరం బృహదగ్నయఃపర్వతాశ్చయయావాతస్స్వస్త్యాస్వస్తిమాంత యస్వస్త్యాస్వస్తిమానసాని । ప్రాణాపానౌమృత్యోర్మా పాతంప్రాణాపానౌ మామాహాసిష్టం మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాంమయీంద్రఇంద్రియం దధాతు మయిమేధాంమయి ప్రజాంమయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు। ద్యుభిరక్తుభిఃపరిపాత మస్మానరిష్టేభిరశ్వినాసౌభగేభిః। తంనోమిత్రోవరుణో మామహంతామదితిస్సింధుఃపృథివీఉతద్యౌః। కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదా వృధస్సఖా। కయాశచిష్ఠయావృతా । కస్త్వాసత్యోమదానాం మగ్ంహిష్ఠోమత్సదంధసః।దృఢాచిదారుజేవసు। అభీషుణస్సఖీనామవితాజరితౄణాం। శతంభవాస్యూతిభిః । వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రంప్రియమేధా ఋషయోనాధమానాః। అపధ్వాంతమూర్ణుహి

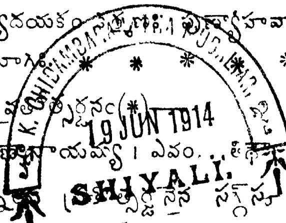
పృధ్విష్ణచక్షుస్సుమధ్యస్మాన్నిధయేవబధ్నాః । శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభ
వంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః। ఈశానావార్యాణాంక్షయంతీశ్చర్
షణీనాం। అపోయాచామభేషజం । సుమిత్రానఆపఓషధయస్సంతు దుర్మి
త్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆపోహిష్ఠామ
యోభువస్తానఊర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే। యోవశ్శివతమోర
సస్తస్యభాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅరంగమామవో
యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః । ప్రథివీశాంతాసాగ్నినా
శాంతాసామెశాంతాశుచగ్ంశమయతు । అంతరిక్షగ్ంశాంతంతద్వా
యునా శాంతంతన్మేశాంతగ్ంశుచగ్ం శమయతు । ద్యౌశ్శాంతాసాది
త్యేన శాంతాసామెశాంతాశుచగ్ం శమయతు । పృథివీశాంతిరంతరి
క్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌశ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశాశ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతి
ర్వాయుశ్శాంతిరాదిత్యశ్శాంతి శ్చంద్రమాశ్శాంతి ర్నక్షత్రాణిశాంతిరా
పశ్శాంతిరోషధయశ్శాంతి ర్వనస్పతయశ్శాంతి ర్గౌశ్శాంతిరజాశాంతిరశ్వ
శ్శాంతిః పురుషశ్శాంతి ర్బ్రహ్మశాంతి ర్బ్రాహ్మణశ్శాంతి శ్శాంతిరేవశాం
తిశ్శాంతిర్మేఅస్తుశాంతిః । తయాహగ్ంశాంత్యాసర్వ శాంత్యామహ్యం
ద్విపదే చతుష్పదే చశాంతిం కరోమిశాంతిర్మే అస్తుశాంతిః । ఏహ
శ్రీశ్చహ్రీశ్చధృతిశ్చ తపోమేధాప్రతిష్ఠా శ్రద్ధాసత్యం ధర్మశ్చైతానిమో
త్తిష్ఠంతుమనూత్తిష్ఠంతుమామాగ్ శ్రీశ్చహ్రీశ్చధృతిశ్చతపోమేధాప్రతిష్ఠా
శ్రద్ధాసత్యం ధర్మశ్చైతాని మామాహాసిషుః । ఉదాయుషాస్వాయుషో
దోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్యశుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ంఅను। తచ్చ
క్షుర్దేవహితంపురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం। జీవేమశర
దశ్శతం। నందామశరదశ్శతం । మోదామశరదశ్శతం। భవామశరదశ్శ
తం । శ్రుణవామశరదశ్శతం। ప్రబ్రవామశరదశ్శతం । అజీతాస్స్యామశ
రదశ్శతం। జ్యోక్చసూర్యందృశే। యఉదగాన్మహతోర్ణవాద్విభ్రాజమాన
స్సరిరస్యమధ్యాత్సమా వృషభోలోహితాక్ష స్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసాపు
నాతు। బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణఆణీస్థో బ్రహ్మణఆవపనమసిధారితే

త్యతః। మదంతీస్తాఉపస్పృశ్య నమోవాచేతిశాంతికం। జప్త్వాచతస్రస్స మిధస్స్వాజ్యాఔదుంబరీర్వటుః। పృథివీసమిదిత్యేతైరుత్తిష్ఠన్నాదధాతిహి। యుంజతేవృష్ణఇత్యాద్యాద్వాదశద్వాదశోత్తరే।మంత్రబ్రాహ్మణపాఠానువాకానాంపదవాచనం। యుంజతేసవితేత్యేతౌ ద్వౌవావాచయేత్స్ఫుటం। అగ్నేవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। శన్నోవాతశ్శాంతిజపస్సమిల్వ్యాహృతవాససా।శిరస్సంవేష్ట్యోత్తమితేత్యగారంవాప్రవేశయేత్। పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాంచభోజనంకారయేదితి। ఉత్సర్జనంత్వేవమేవద్వారావైశ్యస్సమిధఃక్షిపేత్। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సౌమ్యాఖ్యవ్రతపవెతరేషున ॥ ఇతిసౌమ్యవ్రతమ్॥ ... ... *

—* అగ్నేయవ్రతం. *—

ప్రకృతమనుసరామః ॥ ఆగ్నేయవ్రతేనద్యాంవపన పూర్వకం స్నాత్వాచార్య శ్శిష్యేణసహప్రాణానాయమ్య । ఏవం ...... తిథౌ । ధర్మపత్నీ సమేతోహం మమంశిష్యం ఆగ్నేయ వ్రతేనసగ్ గ్ స్కరిష్యే। పూర్వవదృషి పూజాంకృత్వా । మదృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షిం తర్పయామి । సాగ్ హితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్ప యామి । యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । వారుణిర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి । సదస స్పతింతర్పయామి । తర్పయిత్వా । ఉపవీతీ । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వాన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి।అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా। అగ్నయెకాండర్షయఇదం । అగ్నే నయసుపథా రాయె అస్మాన్విశ్వాని దేవవయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తేనమఉక్తిం విధేమస్వాహా।అగ్నయఇదం।ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యాని మానుషాజనూగ్ష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం। అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీరగ్నియంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసందృ

శగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రకారవో మనునా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయత దేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా। బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయ...తాం। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయ...తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయ...తాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాది ప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా। దర్వ్యా పాత్రీం నక్తి పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చ కృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్। అభ్యుదయకం [illegible] పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ సమాపనేప్యేవమేవ ప్రయోగః। * * * * * *

—(*)ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనం(*)

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌ [illegible] ధర్మపత్నీ సమేతోహమిమం శిష్యమాగ్నేయ[illegible]వ్రతోత్సర్జనేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయో వ్ర

ణ...గాధి। ఆదిత్య...రాధి। వ్రతానాం...తస్మైగాధి; దేవతాఉపస్థాయజ యాదిప్రతిపద్యతె సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదగ్న్యై పరిధీనసక్తిపరిధీన్ప్ర హృత్యసగ్గ్ స్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్।అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

—(*)అథవైశ్వదేవవ్రతం.(*)—

వైశ్వదేవవ్రతేనచ్యాంపవనపూర్వకం స్నాత్వాచార్యశ్శిష్యైస్స హప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ... తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమి మంశిష్యంవైశ్వదేవవ్రతేనసగ్స్కరిష్యే।పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వావదృ షీగ్స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా।విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్స్తర్పయా మి।సాగంహితీ...యామి।యాజ్ఞికీ...యామి।వారుణీర్దేవతా...యామి। బ్రహ్మాణ్...యామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా।ఉపవీతీ।అగ్న రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతెముఖాహుతిగ్ంహుత్వాన్వారబ్ధేవశిష్యని జుహోతి। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవే భ్యఃకాండర్షిభ్యఇదం। ఆనోవిశ్వేఅస్క్రాగమంతు దేవామిత్రోఅర్యమావరు ణస్సజోషాః।భువన్యథానో విశ్వేవృధాసః కరన్త్సుషాహా విధురంనశవ స్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। శంనో దేవా విశ్వదేవాభవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శముచాతిషాచ శ్శంనోదివ్యాః పార్థివా శ్శంనోఅప్యాస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। యెసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్యవ్రతెవరుణస్యదేవాః। తెసౌభగంవీరవద్గోమదప్నోదధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మెస్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। అగ్నెయాహిదూ త్యంవారిషేణ్యోదేవాగ్ంఅచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన। సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపోయక్షి దేవాన్రత్నధేయాయవిశ్వాన్త్స్వాహా।విశ్వేభ్యోదేవే భ్యఇదం।ద్యౌఃపితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నె భ్రాతర్వసవోమృడతానః।విశ్వ ఆదిత్యాఅదితెసజోషా అస్మభ్యగ్ంశర్మబహులంవియంతస్వాహా।విశ్వే భ్యోదేవేభ్యఇదం। విశ్వేదేవాశ్శృణుతెమగ్ంహవంమెయె అంతరిక్షెయ ఉపద్యవిష్ఠ। యెఅగ్నిజిహ్వాఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమా

దయధ్వగ్ం స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । సాగ్ంహితీభ్యో... ద్భ్యస్స్వాహా । సాగ్ం హితీభ్యోదేవ... ద్భ్యఇదం । యాజ్ఞికీభ్యో...స్స్వాహా । యాజ్ఞి...దం । వారుణీ...స్స్వాహా । వారుణీ...దం । బ్రహ్మణే...వె స్వాహా । బ్రహ్మణె...ఇదం । సదసస్పతి ...యాసిషగ్ం స్వాహా । సదసస్పతయ ఇదం । అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతె కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం । వాయోవ్రత... భ్యోవైశ్వ దేవవ్రతంచరిష్యామి...రాధ్యతాం । ఆదిత్యవ్రత ... భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామిత...రాధ్యతాం। వ్రతానాంవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామిత...రాధ్యతాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతె సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్ంస్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా । బాహ్మణాన్ తర్పయేత్ । అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ సమాపనేప్యేవ మేవప్రయోగః.............*

—(*)అథవైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనం(*—

సంవత్సరేఽర్ధ్యవేతె।పౌర్ణమాస్యాంపుష్యే। ఏవం... ఽథాధ్యేష్యత్సమేతోహామిమం శిష్యంవైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంసృజిష్యే। పూర్వవత్సాఽనంతర్పణంహోమాదయశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నేవ్రతపతె కాండర్షిభ్యోవైశ్వదేవవ్రతమచారిషంత దశకంతన్మేరాధి।వాయోవ్రత... రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతె...రాధి।వ్రతానాం...రాధి।దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతె సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్ంస్రావంచ కృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బాహ్మణాన్తర్పయేత్। అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యావాచనంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ యజుర్వేదెతుచత్వారః కాండాఃకాండపతీన్ఋషీన్ । తర్పయంత్యర్చయంత్యేతానుపచారైశ్చసూరయః। ఋషింముఖాంతెజుహుయాద్వ్రతెమసూక్తోక్తహోమాన్త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితిశ్చాపిచదేవతానాం యాదయోబ్రాహ్మణతర్పణంచ। వ్రతేషుసువన్నైవతథైవాధ్యయనేమ

ఖ। పరిధిపరిహరణంకుర్యాల్లేపకార్యంనవిద్యతే। సువనే గ్రహపూజాయాం। ఉపాకర్మవ్రితోత్సృజే। పరిధిప్రహరణంకుర్యాత్సం స్రావస్తువిధీయతే వ్రితాని। వేదవ్రితాని। సువనం। పుగంసువనం। అధ్యయనం। ఉపాకర్మ మఖః। గ్రహపూజా।హరిః ఓంతత్సత్॥.................. ......(*

—(*)అథస్నాతకం.(*)—

* అథసమావర్తనముచ్యతే॥ శ్లో॥ వేదోదితానాంనిత్యానాంకర్మణాంసమాకర్మె। స్నాతకవ్రితలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనం। ప్రాగ్ణానాయమ్య। ఏవం - తిథౌ స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజ్ఞస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా యథాశక్తిదక్షిణాంగృహీత్వా ఉపస్థాయ। బ్రహ్మణాన్ప్రార్థయేత్। అశేషేహపరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాపనాంసావధార్యమమఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేశౌచస్నాన సంధ్యావందన జపభిక్షాగ్నికార్యస్వాధ్యాయవ్రతమేఖలాదండాజినరాహిత్యదివాస్వాపనఛత్రపాదుకమాల్యోపవర్తనానులేపన శూద్రస్పర్శస్త్ర్యాతపతితసంభాషణ గురూణాదిష్టయథోక్త సంధ్యావందనద్విరగ్నికార్యసాయం ప్రాతర్భిక్షాన్నభోజనగురుర్వభివందనాది నియమోల్లంఘనక్రముక భక్షణతాంబూలచర్వణ అశ్వారోహణగజారోహణ శకటారోహణనటవిట గాయకగీతవాద్యశ్రవణగురుశుశ్రూషాద్యవ్రతలోపే తేషామపనోదనార్థం ఉత్తరతస్స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధ్యర్థంపరిషదుపస్థానపురస్సరంశక్త్య ప్రాయశ్చిత్తామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఆత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతు

* స్నాతకవ్రతాత్పూర్వం గోదానికంకార్యం। తదుపనయనపూర్వభావికర్మసుపఠితత్వాదత్రనోక్తమ్. ద్రష్టారస్తత్రద్రష్టవ్యంతు.

మాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరంన్నృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందేవిప్రశ్రీపాదపంకజం। అశేషేహాపరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయాసమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతమధ్యేశౌచస్నానసంధ్యావందనాద్యతిక్రమేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయాదిత్యేషాసభానుగృహ్ణాతు। స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌనామధేయోహంమమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే। స్వర్ణంపవిత్రమతులం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయమమశరీరశుద్ధింకామయమానఃశ్రీమహావిష్ణుప్రీతయేకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ।పూర్వోక్తఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌమయాకృతైరేభిస్స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ త్సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభూత్వామమశరీర శుద్ధింకుర్యాదితిభవంతోబ్రువంతు। ...స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌమమబ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థంపాహిత్రయోదశ హోమంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యసర్గ్ సాక-రాంతేచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్। పూర్వపరిషేచనంకృత్వా। పునరూర్జాని...విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। సహరయ్యాని...స్ఫరిస్వాహా।అగ్నయఇదం। భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచస్వాహా।అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం। భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచమహతేచస్వాహా।వాయవేఅంతరిక్షాయ మహతఇదం।సువ

రాదిత్యాయచదివేచ మహతేచస్వాహా। ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం। భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా। చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహతఇదం। పాహి నో అగ్నఏనసేస్వాహా। అగ్నయఇదం। పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా। విశ్వవేదసఇదం।యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా। విభావసవఇదం। సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా। శతక్రతవఇదం। పాహినోఅగ్నఏకయా। పాహ్యుతద్వితీయయా। పాహ్యూర్జంతృతీయయా । పాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా। వసవఇదం। పునరూర్జాని...విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయఇదం సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే...స్పరిస్వాహా। అగ్నయఇదం। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా।శ్లో॥ పునరూర్జాసహోద్వయం తేమధ్యేపాహీతిపంచకం। వ్యాహృతీభిశ్చతుర్హుత్వా త్రయోదశఉదాహృతాః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌ ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యే।పరిత్వాగ్నే—అహంభోఅభివాదయే। * * * *

వేదమధీత్యస్నాస్యన్ ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నాచర్మణాద్వారమపిధాయాస్తే। గురుకులాత్సమావృత్తస్యాస్తేయం సమావర్తనాపర పర్యాయంస్నానాఖ్యంకర్మ। కుమారః ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...తిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయోహంస్నానాఖ్యంకర్మకరిష్యే।పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే।విశ్వేత్తాతే...బంధవే।నైనమేతదహరాదిత్యోభితపేత్। మూత్రపురీషోత్సర్జనార్థం ననిర్గచ్ఛేత్ । మధ్యందినేగ్నెరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥శ్లో॥సూత్రేవస్త్రేమణియుగ సమిత్స్రక్సు, ధాన్ప్రవర్తౌ। శీతోష్ణాంబుక్షురకటయవచ్ఛత్రవండాంజనాని।ఆదర్శోపానహౌకుశశకృత్వాస్నానచూర్ణానికుర్వన్స్నానంయుంజాత్సకృదిహనరఃకాష్ఠమాదుంబరంచ। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేపాలాశీగ్ం సమిధముత్తరయాధాయ। ఇమగ్గ్ స్తోమమర్హతేజాతవేదసేరథమివసమ్మహేమమనీషయా।భద్రాహినః ప్రమతిరస్యసగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యేమారిషామవయంతవస్వాహా

అగ్నయ ఇదం । అపరేణాగ్నిం కటఏరకాయాంవోపవిశ్యోత్తరయాక్షుర
మభిమంత్ర్య। త్ర్యాయుషం... త్ర్యాయుషం। ఉత్తరేణయజుషావప్త్రే ప్ర
చాయ। శివో నామాసిస్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః। అపా
గ్ంసగ్ంస్జ్ఞానాద్యాకేశనిధానాదుపనయనవత్సమానం । అనువాకస్య
ప్రథమేనయ జుషాపస్సగ్ంసృజ్య । ఉష్ణేన... అపస్స్రవః । ఇత్యంతం
కృత్వా క్షురంప్రక్షాళ్య గూఢంనిదధాతి । జఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్యవి
స్రస్యమేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి । తాగ్ంసఉత్తరేణయజుషోదుం
బరమూలే దర్భస్తంబేవోపగూహతి । ఇదమహంవిష్ణుశర్మణో గౌతమస్య
పాప్మానముపగూహామ్యుత్తరో నారాయణశర్మా ద్విషద్భ్యః । ఏవంవి
హితాభిరేవాద్భిరుత్తరాభిష్షడ్భిస్స్నాత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః...
చనః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః...శగ్గ్స్యోనాభవంతు। ఆపోహిష్ఠామయో
భువఇతితిస్రో హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతితిస్రః । తూష్ణీంమిశ్రితాభి
శ్శీతోష్ణాభిరద్భిష్షణ్ణామంతే సకృదేవస్నాతి । ఉత్తరయోదుంబరేణదతో
ధావతే। అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయురహమన్నాదోభూయా
సం। సోమోరాజాయమాగమత్సమేముఖంప్రవేక్ష్యసిభగేనసహవర్చసా
నైర్ఋత్యాందిశినిరస్యాపఉపస్పృశ్య । ఆచమ్య । స్నానీయేనాచ్ఛాదిత
స్స్నాతః । మసూరచూర్ణాదిభిరుద్వర్త్యామలకపిష్టాదిభిశ్శిరస్స్నానీయై
స్స్నాతశ్చభవతి। ఉత్తరేణయజుషాహతముత్తరంవాసఃపరిధాయ। సోమ
స్యతనూరసితనువంమేపాహిస్వామాతనూరావిశ । వాసఃపరిధాప్యాచ
మ్య। సార్వసురభిణాచందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యఃప్రదాయ । నమోగ్రహా
యచాభిగ్రహాయచ। నమశ్శాకజంజభాభ్యాం। నమస్తాభ్యోదేవతాభ్యో
యాఅభిగ్రాహిణీః। ప్రదానంనమశ్శబ్దేన। ఉత్తరయానులిప్య। అప్సరస్సు
యోగంధోగంధర్వేషుచయశః । దైవోయోమానుషోగంధస్సమాగంధ
స్సురభిర్జుషతాం। మణిగ్ంసౌవర్ణగ్ంసోపధానగ్ంసూత్రోతముత్తరయో
దపాత్త్రిఃప్రదక్షిణంపరిప్లావ్య । ఇయమోషధీత్రాయమాణా సహమా
నాసహస్వతీ। సామాహిరణ్యవర్చసంబ్రహ్మవర్చసినంమాకరోతు । ఉత్తర

యాంగ్రీవాస్వాబధ్య। అపాశోస్యురో మె మా సగ్ంశారీః।శివో మోపతిష్ఠస్వ
దీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ । శతగ్ంశరద్భ్య ఆయుషే వర్చసె జీ
వాత్వై పుణ్యాయ। తృతీవసానయాంగ్రీవాస్వాబధ్య। ఏవమేవ బాదరమణిం
మంత్రవర్జగ్ంసవ్యే పాణౌ వాబధ్య।ఆహతముత్తరం వాసో రేవతీస్త్వేతి సమా
నం। వాసస్సద్యఃకృత్తోతముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య । రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణన్
మహీత్వనం। ఉత్తరాభిస్తిసృభిః పరిధాప్య।యా అకృంతన్నవయన్...సం
వ్యయస్వ। పరిధాప్యాపమ్య। పరిహితముత్తరయానుమంత్రయతే।పరీదం
వాసో...విభజాసిజీవన్ । తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్భ్యైమాధా
యాజ్యేనాఘ్నానయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా। ఆయుష్యమితి ప్రతిమం
త్రమష్టాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ంసువీర్యగ్ంరా
యస్పోషమౌద్భిద్యం । ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంమాగ్ స్వా
హా। హిరణ్యాయేదం। ఉచ్చైర్వాజిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయం।స
ర్వాస్సమృద్ధిర్ ర్ధయోహిరణ్యేస్మిన్త్సమాహితా స్వాహా। హిరణ్యాయే
దం। శునమహగ్ంహిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషం । తంమాహిరణ్యవ
ర్చసంపూరుషు ప్రియంకురుస్వాహా। హిరణ్యాయేదం। ప్రియంమాదేవేషు
కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియగ్ంరాజసు
మాకురుస్వాహా । హిరణ్యాయేదం । యాంతిరశ్చీనిపద్యసేహంవిధరణీ ఇతి।
తాం త్వాఘృతస్యధారయాయజే సగ్ంరాధనీమహగ్గ్ స్వాహా। సగ్ంరాధ
న్యా ఇదం। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా ఇదం। ప్ర
సాధన్యైదేవ్యై స్వాహా। ప్రసాధన్యైదేవ్యా ఇదం। సమ్రాజంచవిరాజం
చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖే తయా మా సగ్ంసృజామ
సి స్వాహా। లక్ష్మ్యా ఇదం। ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా। జయాది ప్రతిపద్య
తె పరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవ దక్షిణేకర్ణే ఆబధ్నీత। ఆయుష్యంవ
ర్చస్యగ్ం- తయా మా సగ్ంసృజామసి । దక్షిణేకర్ణే ఆబధ్నీత। నస్వాహా
కారః।ఏతాభిస్సవ్యే । ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం...తయా మా సగ్ంసృజామ
సి। సవ్యేకర్ణే బధ్నాతి। ఏవముత్తరైర్యథాలింగం స్రజశ్శిరసి। శుభికేశిరఆ

రోహాశోభయంతీముఖంమమ। ముఖగ్ంహిమమశోభయభూయాగ్ంసం
చభగంకురు। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామాయాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేహంభగేనసహవర్చసా। బధ్నాతి। ఆంజనమాదర్శంవేక్ష
ణంఉపానహౌఛత్రందండమితి। ఆంజనం। యదాంజనంత్రైకకుదంజాత
గ్ంహిమవతఉపరి। తేనవామాంజేతేజసేవర్చసేబలాయచ। మయిపర్వ
తపూరుషం మయిపర్వతవర్చసంమయి పర్వతభేషజంమయిపర్వతఆయు
షం।త్రైకకుదీనాక్షే-ఆదర్శావేక్షణం। యన్మేవర్చః పరాగతమాత్మానముప
తిష్ఠతి। ఇదంతత్పునరాదదేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। ఉపానహౌ। ప్రతి
ష్ఠేస్థోదేవతానాంమామాసంతాప్తం। యుగపత్। ఛత్రంతూష్ణీమాదా
య। ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాసిసర్వతో
మాపాహి। ఆత్మానమభిచ్ఛాదయతి। వైణవందండమితి। దేవస్యత్వాసవితుః
ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదేద్విషతోవధాయేం
ద్రస్య వజ్రోసివార్త్రఘ్నశ్శర్మ మేభవయత్పాపంతంనివారయ। వాచం
యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవాదిశముపని
ష్క్ర-మ్యోత్తరార్ధేన దిశముపస్థాయ। దేవీష్షడుర్వీరురుణఃకృణోత విశ్వే
దేవాసఇహవీరయధ్వం। ఉత్తరేణనక్షత్రాణిచంద్రమసమితి।మాహాస్మహి
ప్రజయామాతనూభిర్మార ధామద్విషతేసోమరాజన్। రాతినాసంభాష్య
యథార్థంగచ్ఛతి। మిత్రేణగార్హస్థ్యగ్ం సంభాష్యగచ్ఛతీతి (కాశీయా
త్రాయాం॥) శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోహంకృతవ్రతచతుష్టయః। కాశీయా
త్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహిమేశుభాం। (ప్రతివాక్యం।) సాలంకారాం
మమసుతాం కన్యాందాస్యామితేద్విజ। పాణింగృహీత్వాసాగ్నిస్త్వంగ
చ్ఛస్వాగచ్ఛమద్గృహం। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ..ప్రీత్యర్థంస్నాతక
వ్రతాంగభూతమాభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ
బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్య
మహంసంప్రదదేనమమ। పునః ప్రాణానాయమ్య। * ఏవం...ప్రీత్యర్థంత

* స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహంచనానుష్ఠేయ
మితిపాశ్చాత్యవైదికసమ్మతవ్యవహారః॥

దుఃఖకర్మణాం పుణ్యాహం వాచయిష్యే। ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రు
వంత్వితి పుణ్యాహాంతం కుర్యాత్ । హరిః ఓం తత్సత్ ॥ ఇతి స్నాతకం.

—(*) వైకల్పిక సమావర్తనమ్. (*)—

(అథైతకపరం తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధా
తి।) పూర్వేద్యురాచార్యేణానుజ్ఞాతః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం నామధేయో
హం వైకల్పిక సమావర్తనం కరిష్యే। తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా శ్రోత్రియాగా
రాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం కృత్య పాలాశీగ్ం సమిధం
ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్నాద
ధాతి॥ (శ్లో॥ స్నానం వర్జ్యం పరం తూష్ణీం తీర్థే స్నానే త్వవలౌకికం । వహ్ని
మాధాయ విధివత్ప్రోక్ష్య సమంతతః। పాలాశీం సమిధం తూష్ణీమగ్నావా
ధాయ యత్నవాన్। పరిషేచనం తథా కుర్యాద్యథా పూర్వమితి స్మృతిః॥ ఇతి వై
కల్పిక సమావర్తనమ్॥ .... *

—(*) అథ వివాహః. (*)—

హరిః ఓం॥ (అథ వివాహప్రయోగ ఉచ్యతే।) అత్రైతే శ్లోకాః॥ ప్రా
ణసంయమనం ప్రథమం భవేత్ప్రేక్షణం సుహృదామభిమంత్రణం । సంగతా
య వరాయ సమర్ప్యతే స్నాపనం తు వధూర్జలపూర్వకం॥౧॥ స్థాప్యతే చ వి
వాహముహూర్తే పావకో విధివన్మధుపర్కకః । సోత్తరగోసహితో౽సహితో
పి వా దీయతే పరవృత్తసమీక్షయా॥ ౨ ॥ ఏవమేవ వరాపచితిస్తతో భార్గిత్ర్య
మంత్రజపోక్షసమీక్షణం । అత్ర చాంగీకరణం వరకన్యయోర్హృదయాంతరం యజు
షా పరిమృజ్యతే ॥ ౩ ॥ కన్యకా స్వజనో యది సాపి వా యదిహోరోదితి బంధువి
యోగతః। తర్హి జీవవతీం తు జపేచ్చ కన్యకాం పరదేయ విసర్జనం॥౪॥ స్నా
పనాదిషు యద్బహుమంత్రకం కర్మ తత్క్రియతేంతత ఏవహి। గృహ్యతే ఖ
లు పాణిరమంత్రకం గమ్యతే జ్వలనస్తు సమంత్రకం॥ ౫ ॥) తత్రాయం ప్రయో
గః । ముహూర్తసమయే వరో మంగళస్నానం కృత్వా । పూర్వమేవ వధూం
మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ శుభమస్తు ॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూ
ర్తో అస్తు। శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః

మః। ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే। ప్రాణానాయమ్య శుభేశోభనే ముహూర్తే శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ వృద్ధ్యర్థం శుద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। అదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కృత్వా। యతాంసుః ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం (స్త్రీ) యముద్వహ ఇతి సంకల్ప్య। సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్। మద్ధ్యం కన్యాం వృణీష్వేతి వరాన్ప్రేషయతి। తాన్ప్రహిసుర్యం తేతి ద్వాభ్యామభిమంత్రయతే। ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణివరేభిర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సౌమ్యస్యాంధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయో యంతి నో వరేయం। సమర్యమా సంభగో నో నినీయాత్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః। తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే। కాశ్యపావత్సార నైధ్రువ త్ర్యార్షేయ ప్రవరాన్విత కాశ్యపసగోత్రోద్భవస్య కేశవశర్మణో నప్త్రే। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవస్య నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవస్య మాధవశర్మణః పుత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాసశర్మణే వరాయ। అంగిరస బార్హస్పత్య భారద్వాజ త్ర్యార్షేయ ప్రవరాన్విత భారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య శ్రీరామశర్మణో నప్త్రీం। అంగిరస...ద్భవస్య శంకరశర్మణః పౌత్రీం। అంగిరస...ద్భవస్య రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। అంగిరస...గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమహే। వృణీధ్వం। దాస్యామీతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్। ఏవం త్రిః। కృతార్థావయమితి వరసమావేదయేయుః। వరః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం—ప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ం స్త్రియముద్వహే। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగు—ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే। ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీ—తేజః। యజ్ఞోపవీతం ధృత్వాచమ్య। దాతా ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ—శ్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీ

నారాయణప్రీత్యర్థం సాలంకృతకన్యాదానంకరిష్యే। అస్య శ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య। తతో విష్ణుసాయుజ్యఫలావాప్త్యర్థంకన్యాదానమహంకరిష్యే। మహాసంకల్పముచ్చార్య। వరమభ్యర్చ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్యవరస్యఇద మాసనం। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర ఉభాభ్యామిదం పాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ——యుగధారిణేనమః। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవరఅమీగంధాః। అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకిలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥ శ్లో॥ కన్యాంకనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా। ౧। కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయాస్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥ ౨॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః। కన్యామిమాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై॥ ౩॥ కన్యాంసాలంకృతాంసాధ్వీం సుశీలాయసుధీమతే। ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ ౪॥ ఆంగీరస...గోత్రస్య శ్రీరామశర్మణో నప్త్రీం। ఆంగీరస...గోత్రస్య శంకరశర్మణః పౌత్రీం। ఆంగీరస..గోత్రస్య రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। ఆంగీరస...భారద్వాజసగోత్రాం శ్రీభవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం। కాశ్యపావత్సార..కాశ్యపసగోత్రస్య కేశవశర్మణో నప్త్రే। కాశ్యప...గోత్రస్య నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యప...గోత్రస్య మాధవశర్మణః పుత్రాయ। కాశ్యప...కాశ్యపసగోత్రాయ శ్రీనివాసశర్మణే వరాయ తుభ్యం। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వం దద్యాత్। స్వస్తీతి ప్రతివచనం। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వా వరుణో నయతు దేవిదక్షిణే ప్రజాపతయేకన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయోదాత్రే। మయోమహ్యమస్తుప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదంకస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామదక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ సాల

గార్హమదానం। దాతా। ధర్మార్థకామేషుత్వయైషానాతిచరితవ్యా। వరః।
నాతిచరామీతిప్రతివచనం। తత్రైవకన్యాస్తే। వరోపివాహవేదికాయామ
గ్నిప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్। వరః। ప్రాణానాయమ్య। మమోపాత్త...ప్రీ
త్యర్థంసకలశ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్నిప్రతిష్ఠా
పనంకరిష్యే। స్థండిలంకృత్వోల్లిఖ్యాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృ
త్య* తతోమధుపర్కః। దాతా। ప్రాణానాయమ్య। మయాక్రియమాణకన్యా
దానాంగత్వేనవరంమధుపర్కేణపూజయిష్యే। కూర్చంప్రయచ్ఛతి। య
తారిష్టాఅపచితింకుర్వంతితతూర్చఉపవిశతి। యథాపురస్తాత్। రాష్ట్ర
భృదస్యాచార్యాసందిమాత్వద్యోషం। ఆపఃపాద్యాః। ఇతిదాతాప్రాహ।
ఉత్తరయాభిమంత్ర్య। ఆపఃపాదావనేజనీర్ద్విషంతంనాశయంతుమే। అస్మి
న్కులేబ్రహ్మవర్చస్యసాని। దక్షిణపాదంపూర్వంబ్రాహ్మణాయప్రయచ్ఛే
త్సవ్యగ్ం శూద్రాయప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య। ఉత్తరేణయజుషా
త్మానంప్రత్యభిమృశేత్। మయిమహోమయియశోమయీంద్రియంవీ
ర్యం। కూర్చాభ్యాంపరిగృహ్యాన్నస్యమేనాహార్హణీయాఆపఇతిప్రాహ।ఉ
త్తరయాభిమంత్ర్య। ఆమాగన్యశసావర్చసాసగ్ంసృజపయసాతేజసా
చ। తంమాప్రియంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం। అంజలావేకదేశఆనీ
యమానఉత్తరంయజుర్జపేత్। విరాజోదోహోసివిరాజోదోహమసీ
యమమపద్యాయవిరాజః। శేషంపురస్తాన్నినీయమానముత్తరయానుమం
త్రయతే। సముద్రంవఃప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజ
యాభూయాసంమాపరాసేచిమత్పయః। దధిమధ్వితిసగ్ంసృజ్యకాగ్ంస్యేన
వర్షీయసాపిధాయకూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యమధుపర్కఇతి ప్రాహత్రివృ
తమేకేఘృతంచపాంక్తమేకే। ధానాస్సక్తూగ్ంశ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య।
త్రయ్యైవిద్యాయై యశోసియశసోయశోసిబ్రహ్మణోదీప్తిరసి। తంమాప్రి
యంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం। ఆమాగన్యశసావర్చసాసగ్ంసృ

---

* భట్టిమేమధుపర్కస్యకన్యాదానాత్పూర్వభావిత్వముక్తం। సూత్రే
తుకన్యాదానాంగత్వేనోత్తరకర్తవ్యతా। అనుష్ఠానంతుయథామతికర్తవ్యం॥

జపయసా తెజసాచ। తం మా ప్రియం ప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం। యసు ర్భాగ్యమపఆచామత పురస్తాదుపరిష్టాచ్చ। అమృతోపస్తరణమసి। పీత్వా ద్విరాచమ్య। ఉత్తాయ ఆశ్రిః పాత్రీస్య। యన్మధునో మధవ్యం పరమమన్నా ద్యం వీర్యం। తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పర మోన్నాదో మధవ్యోసాని। సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। అమృతాపిధాన మసి। అపః పీత్వా। హస్తం ప్రక్షాళ్య। ద్విరాచమ్య అనుకం ప్యాయ ప్రయ చ్ఛేత్ప్రీంగృహ్యైవ రాజాస్థపతిర్వా పురోహితాయ గౌరితిగాం ప్రాహ ఉ త్తరేణ యజుషాభిమంత్ర్య॥ గౌః స్యపహత పాప్మాసపాప్మానం జహి మమచా ముష్యచ। తస్యైవ పాగ్ శ్రపయతోప స్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమేనాంత మేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి। అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్స హి వెదయథాహవిః। అనష్టమస్మాకంయుర్వ న్ప్రాప్తుణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యు ద్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాం జపిత్వా - యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్యవృద్ధిమ నువర్ధాపచితిరస్యపచితిం మాకుర్వపచితోహం మనుష్యేషుభూయాసం। గౌ ర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాదిత్యానామ మృతస్యనాభిః - ప్రణువోచం చికితుషేజనాయ మాగామనాగామదితిం వధి ష్ట - పిబతూదకం తృణాన్యత్తు - ఓముత్సృజత - ఉచ్చైరనుజానాతి - అన్నం ప్రోక్తముపాగ్ంశూత్తరయాభిమంత్ర్య - ఓంకల్పయతేత్యుచ్చైః - సిద్ధమ న్నంభూతం - చాతా ప్రాహ - భూతం వరః సా విరాట్ - తన్మాక్షాయి తస్య తెశీయతన్మడోర్జ్గంధాః - ఓంకల్పయత - ఉచ్చైః। వరం వస్త్రాదిభిర్వ ధూహాం పూజయేత్ - తతస్సుముహూర్తేస్వయం దృష్ట్వా తృతీయాం జపే త్ - అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే - ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం ల క్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ - దృష్ట్వైవ చక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి - చతుర్థ్యాస మీక్షేత - అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధిశివాపతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః - జీవ సూర్దేవకామాస్యోనాశం ౨ భవద్విపదె శం చతుష్పదె - కృతప్రాణాయా మః - ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని - ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః - వధూ వరౌ సంకల్పయతః - అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుళ్యా దర్భం సం

గృహీత్వోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరగ్ం సంమృజ్యప్రతీచీనంనిర
స్యేత్ - ఇదమహంయాత్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాంనిర్దిశామి అపఉపస్పృశ్య
పాణిప్తైనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్। జీవాగ్ంరుదంతివిమయంతెఅధ్వరేదీర్ఘా
మనుప్రసితిందీధ్యుర్నరః । వామంపితృభ్యోయఇదగ్ంసమేరిరేమయఃప
తిభ్యోజనయః పరిష్వజె । యుగ్మాకాన్సమవెతాన్మంత్రవత ఉత్తరయా
ద్భ్యఃప్రహిణుయాత్।వ్యుక్షత్క్రూరముదచంత్వాప ఆస్యైబ్రాహ్మణా
స్స్నపనగ్ంహరంతు । అవీరఘ్నీరుదచంత్వాపః। ఉత్తరేణయజుషా తస్యా
శ్శిరసిదర్భేణ్వంనిధాయ । అర్యమ్ణోఅగ్నింపరియంతు క్షిప్రంప్రతీక్షంతా
గ్శ్వశ్రోశ్వ్రోదేవరశ్చ। తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రంప్రతిష్ఠాప్య।
ఖేనసఃఖేరథఃఖెయుగస్యశచీపతే। అపాలామింద్రత్రిఃపూర్త్వ్యకరత్సూర్య
వర్చసం। ఛిద్రెసువర్ణముత్తరయాంతర్ధాయ । శంతెహిరణ్యగ్ంసముశం
త్వాపశ్శంతెమేధీభవతుశంయుగస్యతృద్మ । శంతఆపశ్శతపవిత్రాభవంత్వ
థాపత్యాతన్వగ్ంసగ్ంస్పృశస్వ। ఉత్తరాభిఃపంచభిస్స్నపయిత్వా। హిర
ణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వావద్యమాపః । శతంపవిత్రా
వితతాహ్యాసుతాభిష్ట్వాదేవస్సవితాపునాతు। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావ
కాయాసుజాతఃకశ్యపోయాస్వగ్నిః। యాఅగ్నింగర్భందధిరేసువర్ణాస్తా
స్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు। యాసాగ్ంరాజావరుణోయాతిమధ్యేసత్యా
నృతెఅవపశ్యంజనానాం। యాఅగ్నింగర్భందధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శ
గ్గ్స్యోనాభవంతు। యాసాందేవాదివికృణ్వంతి భక్షంయా అంతరిక్షేబ
హుధానివిష్టాః। యాఅగ్నింగర్భందధిరేసువర్ణాస్తాస్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవం
తు। శివేనత్వాచక్షుషాపశ్యంత్వాపశ్శివయాతనువోపస్పృశంతుత్వచంతే।
ఘృతశ్చుతశ్శుచయోయాఃపావకా స్తాస్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు । స్న
త్వాస్నపయతి। ఉత్తరయాహతేనవాససాచ్ఛాద్య । పరిత్వాగిర్వణోగిర
ఇమాభవంతువిశ్వతః। వృద్ధాయుమనువృద్ధయోజుష్టాభవంతుజుష్టయః ।
ఆచమ్య।ఉత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యతి। ఆశాసానాసౌమనసంప్రజాగ్ం
సౌభాగ్యంతనూం।అగ్నేరనువ్రతాభూత్వాసన్నహ్యేసుకృతాయకం।ఉత్త

రేణనాభింనిష్టరీ—య్యగ్రింకృత్వా ప్రదక్షిణంపర్యాహృత్య దక్షిణేననాభిమవ
స్థాపయతి।మాంగల్యపూజాంకుర్యాత్ । మాంగళ్యతంతునానేనమమజీవన
హేతునా।కంఠేబధ్నామిసుభగేత్వంజీవశరదశ్శతం।మంగళసూత్రంబధ్వా।
మాంగల్యధారణమస్తు...తతఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్ । తతఃకపిలావాచ
నంవరఃపయసావధ్వాంజలావుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్యద్విరభిఘారయతి।వ
రాంజలావన్యఃకుర్యాదేవంవధ్వాంజలెరుపరిస్థాప్య।సోదకంకలశమాదాయ
కపిలాగ్స్మారయంతు।దక్షిణాఃపాంతుబహుదేయంచాస్తు।పుణ్యాంవర్ధతాగ్ం
శాంతిరస్తు।పుష్టిరస్తు।తుష్టిరస్తు।వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్య
మస్తు।స్వస్తిశివంకర్మాస్తు।కర్మసమృద్ధిరస్తు।దంపత్యోస్సగ్రహేస నక్షత్రేస
హసోమేనక్రిమెతాగ్ంశాంతిరస్తు।ప్రజాపతిస్స్త్రియాంయశః।ముష్క యో
రిదధాత్సపం।కామస్యతృప్తిమానందం।తస్యాగ్నేభాజయేహమా। మోదః
ప్రమోదఆనందః।ముష్కయోర్నిహితస్సపః।సృత్వేవకామస్యతృప్యాణి।
దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి । ప
శూనాగ్ంరూపమన్నస్య।యశశ్రీశ్శ్రియతాంమయి। యథాహమస్యాఅ
తృపత్స్త్రియైపుమాన్। యథాస్త్రీతృప్యతిపుగ్ంసిప్రియేప్రియా। ఏవంభ
గస్యతృప్యాణి । యజ్ఞస్యకామ్యఃప్రియః। దతామీత్యగ్నిర్వదతి। తథేతివా
యురాహతత్। హంతేతిసత్యంచంద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి।ఆపస్త
త్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం। ప్రజామేకామస్సమృధ్యతాం।
అన్యోన్యగ్ంశిరసితండులారోపణంకుర్యాత్ । పూర్వంవరోవధ్వాశ్శిరసి
ప్రాపయేత్ ।ద్వితీయపర్యాయెవరస్యశిరసిపూర్వంపాతయేత్ । తృతీయప
ర్యాయెవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం।చతుర్థేఅన్యోన్యంయుగపత్ । ద్వితీయప
ర్యాయె । పశవోమెకామస్సమృధ్యతాం।తృతీయపర్యాయె। యజ్ఞోమెకా
మస్సమృధ్యతాం।తూష్ణీంచతుర్థం ॥ శ్లో॥ విశ్వామిత్రేత్యృచాపుంసాంబధ్నీ
యాద్దక్షిణేకరే । అథవామకరేస్త్రీణాం బృహత్సామేతిమంత్రతః । సంక
ల్పానంతరంతస్యముఖ్యకాలఇతిస్మృతః। హస్తగ్రహణకాలోవాచతుర్థ్యాం
నిశిమోచయేత్ । ఏవంగుణ...పీత్యర్థంవధ్వాసహపాణిగ్రహణాంగత్వేన

ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే । విశ్వేత్తా తేనప నేను ప్రవాచ్య
యాంచకర్దమఘవన్నింద్ర సున్వతే । పారావతం యత్పురుసంభృతంవస్వ
పావృణోశ్శరభాయ ఋషిబంధవే । తతః । బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృ
ష్ణియం । త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం । ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేనమధ్య
మిదంవాతేనసగరేణరక్ష । వధ్వా వామకరే ధాన్యాన్ బ్రహ్మగ్రంథిబధ్నాతి ।
అథైనాముత్తరయా దక్షిణేహస్తే గృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ । తూష్ణీం ద
క్షిణహస్తేగృహీత్వా । పూషా త్వేతోనయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవ
హతాం రథేన । గృహాన్గచ్ఛగృహపత్నీ యథాసో వశినీత్వం విదథమావదా
సి । అపరేణాగ్నిం కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశత ఉత్తరో వరః । గృహప్రవేశ
హోమాత్ప్రాగ్వరఉత్తరతో భవేత్తతో దక్షిణతోన్యత్ర ఫలదానంవినా
శిష్టోరితి త్రికాండివచనాదత్రదక్షిణత ఏవస్యాత్ । కృతప్రాణాయా
మః । ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయా వధ్వాసహవివా
హప్రధానహోమంకరిష్యే । అగ్నిరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకా
లే ॥ శ్లో ॥ వధ్వంజలిం హోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహ చాజ్యధా
న్యా । పోక్షార్థపాత్రేణ సహ ప్రణీతామిశ్రంచశమ్యా స్సహలాజమశ్మా ।
పవిత్రకరణార్థ్యంభాగాంతే । వధూహస్తయోస్స్వేదన ప్రోక్షణ తపన
సమ్మార్జనానికరోతి । అథైనామాదితోద్వాభ్యా మభిమంత్రయేత । సో
మః ప్రథమో వివిదే గంధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీ
యస్తే మనుష్యజాః । సోమోదదద్గంధర్వాయ గంధర్వో దదదగ్నయే ।
రయించ పుత్రాంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్య మథో ఇమాం । ద్వాభ్యామాసీ
నాంవధూమభిమంత్ర్య । అథాస్యైదక్షిణేననీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం
హస్తం గృహ్ణీయాద్యదికామయేత స్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగులీరేవ
గృహ్ణీయాద్య దికామయేతపుగ్ంస ఏవజనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవసో
భీవాంగుష్ఠ మభీవలోమానిగృహ్ణాతి । గృహ్ణామిత ఇత్యేతాభిశ్చతసృభిః ।
గృహ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తంమయాపత్యాజరదష్టిర్యథాసః । భగో
అర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యంత్వాదుర్గార్హపత్యాయదేవాః । తేహ

పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రి
వః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి। తాం త్వా
విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య ఏత ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽనుపవ
మానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్స త్వా మన్మనసం కృణోతు। అంతే హస్తగ్ర
హణం। అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీముదీచీం వా దిశమభిప్ర
క్రమయత్యేకమిష ఇతి సఖేతి సప్తమే పదే జపతి। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు।
ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారి మాయో
భవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యో విష్ణు
స్త్వాన్వేతు। సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। సఖా సప్తప
దా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయో
షగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ
సుమనస్యమానౌ ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా
సము చిత్తాన్యాకరం। సా త్వమస్యమూహ మమూహమస్మి సా త్వం ద్యౌర
హం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సా
మాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ। పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై
శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే సఖేతి సప్తమే పదే జపతి॥ ప్రాఙ్మా
ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా యథాస్థానముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆ
హుతీర్జుహోతి। సోమాయ జనివిదే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశా
జ్యాహుతీర్హుత్వా। సోమాయ జనివిదే స్వాహా। సోమాయ జనివిద ఇదం।
గంధర్వాయ జనివిదే స్వాహా। గంధర్వాయ జనివిద ఇదం। అగ్నయే జనివిదే స్వా
హా। అగ్నయే జనివిద ఇదం। కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీక్షామదా
స్థ స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయా ఇదం। ప్రేతో ముంచాతి నాముతస్సుబద్ధా
మముతస్కరత్। యథేయమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహా। ఇం
ద్రాయ మీఢుష ఇదం। ఇమాం త్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు
దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా। ఇంద్రాయ మీఢుష
ఇదం। అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముంచతు మృత్యు

పాశాత్ । తమస్యగ్ం రాజావరుణో సుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీపౌత్రమ
ఘంనరోదాత్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం
గార్హపత్యః ప్రజామస్యైనయతుదీర్ఘమాయుః। అశూన్యోపస్థాజీవతా
మస్తుమాతాపౌత్రమానందమభిప్రబుధ్యతామియగ్ం స్వాహా। అగ్నయేగా
ర్హపత్యాయేదం। మాతేగృహేషు నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్రత్వద్రుదత్యస్సంవిశం
తు। మాత్వంవికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీపతిలోకే విరాజపశ్యంతీప్రజాగ్ంసౌ
మనస్యమానాగ్ం స్వాహా। పత్న్యై సూర్యాయా ఇదం। ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్ష
తువాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనంధయంతగ్ం సవితాభిరక్షతు। ఆవాససః ప
రిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వేదేవా అభిరక్షంతు పశ్చాత్స్వాహా। ద్యువాయ్వ
శ్విసవితృబృహస్పతివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పా
ప్మానముతవాఘం। శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముంచామి పాశ
గ్ం స్వాహా। పత్న్యై సూర్యాయా ఇదం। ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా। వరు
ణాయేదం। తత్త్వాయామి - మోషీః స్వాహా। వరుణాయేదం। త్వం నో అ
గ్నే... ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। స త్వం నో అగ్నే...
ఏధి స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసా
హితః। అయాసన్హవ్యమూహిషే యా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా। అయ
సేఽగ్నయ ఇదం। అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మానమాస్థాపయత్యా
తిష్ఠేతి। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరా భవ। అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహ
స్వ పృతనాయతః। అథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయ
తి। తస్యాస్సోదర్యో లాజానావపతీత్యేకే। జుహోతీయం నారీతి। త్రిర్ద్వమద
గ్నినాం। ఇయం నార్యుపబ్రూతే అగ్నౌ లాజానావపంతికా। దీర్ఘాయురస్తు మే
పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా। వధ్వా ఇదం। ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణ
మగ్నిం కృత్వాశ్మానమాస్థాపయతి యథాపురస్తాత్। తుభ్యమగ్రే పర్యవ
హన్త్సూర్యాం వహతునా సహ। పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజ
యా సహ। పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహ వర్చసా దీర్ఘాయురస్యా

యుఃపాస్సవిశ్వకర్మదక్షితం। విశ్వాఉత్త్వయావయంధారాఉదన్యాఇవ ।
అతిగాహేమహిద్విషః। అతిష్ఠేమమశ్వేన...పృతనాయతః। హోమాను
శ్చోత్తరయాపునఃపరిక్రమణమాస్థాపనం। అస్యాఅంజలావుపస్తీర్య। ద్వి
ర్లాజానోప్యాభిఘార్య। అర్యమణంనుదేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత। సఇ
మాందేవోఅధ్వరః ప్రేతోముంచాతినాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్స్వా
హా। అర్యమ్ణఇదం। తుభ్యమగ్రే...మహిద్విషః। అతిష్ఠేమ...పృతనా
యతః। హోమానుశ్చోత్తరయాపునఃపరిక్రమణం। పద్యాంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య। త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వ
ధావత్స్వర్యంబిభర్షి।అంజంతిమిత్రంసుధితంనగోభిర్యద్దంపతీ సమనసా
కృణోషిస్వాహా। అర్యమ్ణ ఇదం। తుభ్యమగ్రేపర్యవహన్త్సూర్యాగాహేమ
హిద్విషః। జయాదిప్రతిపత్తిపరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాంయో
క్త్రింవిముచ్య। ప్రత్వాముంచామివరుణస్యపాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవి
తాసుకేత। ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్యలోకే స్యోనంతేసహపత్యాకరోమి।
ఇమంవిష్యామివరుణస్యపాశం యమబధ్నీతసవితాసుశేవః। ధాతుశ్చయో
నౌసుకృతస్యలోకేరిష్టాంత్వా సహపత్యాకృణోమి। తాంతతఃప్రవాహ
యేత్ప్రవాపరేయేత్సమోపైత్యతమగ్నిమనుహరంతి। సత్యోర్ధార్యోనుగతో
మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్యఉపవాసశ్చాన్యతరస్యభార్యాయాః
పత్యుర్వానుగతేపిహోత్తరయాజుహుయాన్నోపవసేత్ । పత్న్యైస
హప్రోషిణోనాయస్య దేశకాలౌసంకీర్త్య। ఏవంగుణ...తిథౌశ్రీపరమే
శ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే। స్థండి
లోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కృత్వాలంకృత్యపరిస్తీర్యోత్తరేణాగ్నింద
ర్భాన్సంస్తీర్య ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణిప్రయునక్తి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం
ప్రోక్షణీమితరపర్వ్యమితి।పవిత్రకరణాద్యాజ్యసంస్కారాంతేఽదితేనుమ
న్యస్వేత్యాదిభిఃపరిషిచ్యచతుర్గృహీతంగృహీత్వాన్వారబ్ధాయాం।అయా
శ్చాగ్నేస్యనభిశస్తిశ్చసత్యమిత్వమయాఅసి।అయసామనసాధృతోయసా

హవ్యమూహిషేయానోధేహిభేషజగ్ స్వాహా। అయసెగ్నయఇదం। పాక
యజ్ఞవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థగ్ంసప్తహోతారంహోష్యామి। మహో
హవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా
ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గా
తా। వాచస్పతే హృద్విధేనామన్। విధేమతేనామ। విధేస్త్వమస్మాకంనామ।
వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మాస్మైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమామనుష్యాః। నమోదివే।
నమఃపృథివ్యైస్వాహా। వాచస్పతయేబ్రహ్మణఇదం। సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం
భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ఆదితెన్న... ప్రాసాపీః।
నష్టాపహృతయోరిదమేవ। శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్ర
విధానతః। నాఘారౌ చక్షుషీ చైవ ప్రణీతేధ్మం పవిత్రకం। నాఘారౌ నాజ్య
భాగౌ చ న చేధ్మం నజయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చితోక్తంక
పదినా***ఉత్తరారథస్యోత్తంభనీ। సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణో
త్తభితా ద్యౌః। ఋతేనాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః। వాహావుత్తరా
భ్యాం యునక్తి దక్షిణమగ్రే। యుంజంతిబ్రధ్నమరుషం చరంతం పరితస్థుషః। రో
చంతే రోచనా దివి। యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే। సఖా
య ఇంద్రమూతయే। ఆరోహంతీముత్తరాభిరభిమంత్రయతే। సుకిగ్ం శుకగ్ం
శల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రం। ఆరోహవధ్వ
మృతస్యలోకగ్ స్యోనం పత్యేవహతుం కృణుష్వ। ఉముత్తరమారోహంతీవ్య
స్యంతీపృతన్యతః। మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సంమ్రా
జ్ఞీశ్వశురేభవ సమ్రాజ్ఞీశ్వశ్ర్వాంభవ। ననాందరి సమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీ అధి
దేవృషు। స్నుషాణాగ్ శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం చ దేవ్రా
ణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ। తిసృభిర్వధూమభిమంత్ర్య। సూత్రేవర్త్మనో
ర్వ్యవస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం। లోహితముత్తరస్యాం। నీలలో
హితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్య
తే। ఉత్తరాభిరభియాతి। యే వధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మా యంతి జనాగ్ం అ
ను। పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయంతు యత ఆగతాః। మా విదన్ పరిపంథినో య

ఆసీదంతిదంపతీ।సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాంత్వరాతయః।సుగంపంథానమారుక్షమరిష్టగ్ంస్వస్తివాహనం। యస్మిన్వీరోనరిష్యత్యన్యేషాంవిందతేవసు। తీర్థస్థాణుచతుష్పథవ్యతిక్రమేచోత్తరాంజపేత్ । తామందసానామనుషోదురోణఆధత్తగ్ంరయిందశవీరంవచస్యవే। కృతంతీర్థగ్ంసుప్రపాణగ్ంశుభస్పతీస్థాణుంపథేష్ఠామపదుర్మతిగ్ంహతం। నావముత్తరయానుమంత్రయతే। అయంనోమహ్యాఃపారగ్ంస్వస్తినేషద్వనస్పతిః। సిరానస్సుతరాభవదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే । నచనావ్యగ్ంస్తరతీవధూఃపశ్యేత్తీర్త్వోత్తరాంజపేత్। అస్యపారేనిరృతస్యజీవాజ్యోతిరశీమహి।మహ్యాఇంద్రస్స్వస్తయే।శ్మశానాదివ్యతిక్రమేభాండేరథేవారిష్టేగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి। యదృతేచిదభిశ్రిషఃపురాజత్రుభ్యఆతృదః।సంధాతాసంధింమఘవాపురోవసుర్నిష్కర్తావిహ్రుతంపునస్స్వాహా। మఘవతఇదం।ఇడామగ్నేపురుదగ్ంసగ్ంసనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ంహవమానాయసాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయోవిజావాగ్నేసాతేసుమతిర్భూత్వస్మేస్వాహా। అగ్నయఇదం।ఇమంమేవరుణ...రాచకేస్వాహా।వరుణాయేదం। తత్వాయామి...ప్రమోషీస్స్వాహా । వరుణాయేదం। త్వంనోఅగ్నే...ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా-అగ్నివరుణాభ్యామిదం।సత్వంనో...ఏధిస్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నేఅయాస్య...భేషజగ్ంస్వాహా।అయసేగ్నయఇదం- జయాదిప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకరోతి- క్షీరిణాం మన్యేషాంవాలక్ష్మణ్యానాంవృక్షాణాంనదీనాంధన్వనాంచవ్యతిక్రమఉత్తరేయథాలింగంజపేత్- యేగంధర్వాఅప్సరసశ్చదేవీరేషువృక్షేషువానస్పత్యేష్వాసతే శివాస్తేఅస్యైవధ్వైభవంతుమాహిగ్ంసిషుర్వహతుమూహ్యమానాం- యాఓషధయోయానద్యోయానిధన్వానియేవనా- తేత్వావధుప్రజావతీంప్రత్వాముంచంత్వగ్ంహసః- గృహానుత్తరయాసంకాశయతి-సంకాశయామివహతుంబ్రహ్మణాగృహైరఘోరేణచక్షుషామైత్రేణ-పర్యాణద్ధంవిశ్వరూపంయదస్యాగ్ంస్యోనంపతిభ్యస్సవితా కృణోతుతత్- వాహావుత్తరాభ్యాంవిముంచతిదక్షిణమగ్రే- ఆవామగన్త్సుమతిర్వాజినీవసూన్యశ్వి

నాహ్యృత్సుకామాగ్ంఅయగ్ంసత । అఘ్నతంగోపామిథునాశుభస్పతీప్రి
యాఅర్యమ్ణోదుర్యాగ్ంఅశీమహి। అయంనోదేవస్సవితాబృహస్పతిరిం
ద్రాగ్నీమిత్రావరుణాస్వస్తయే।త్వష్టావిష్ణుఃప్రజయాసగ్ంరరాణఃకామఆ
యాతంకామాయత్వావిముంచతు। లోహితంచర్మానడుహంప్రాచీనగ్రీవ
ముత్తరలోమమధ్యేగారస్యోత్తరయాస్తీర్య।శర్మవర్మేదమాహరాస్యైనా
ర్యాఉపస్తిరే । సినీవాలిప్రజాయతామియంభగస్యసుమతావసత్। గృహా
న్ప్రపాదయన్నుత్తరాంవాచయతి । గృహాన్భద్రాన్త్సుమనసఃప్రపద్యే
వీరఘ్నీవీరవతస్సువీరాన్।ఇరాంవహతోఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహగ్ంసు
మనాస్సంవిశామి।సాచవరశ్చదక్షిణేనపదానచదేహళీమభితిష్ఠేత్యుత్తరపూ
ర్వదేశేగారస్య। వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరావుపవిశతః ప్రాణానాయమ్య।
ఏవం...ప్రీత్యర్థం । అనయానవోఢయావధ్వాసహ । వివాహగృహ
ప్రవేశహోమంకరిష్యే । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే
న్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీగోభిర
శ్వైరాయుష్మత్పత్నీప్రజయాస్వర్విత్ । బహ్వీంప్రజాంజనయంతీసురత్నే
మమగ్నిగ్ంశతహిమాస్సపర్యాత్స్వాహా। అగ్నయఇదం। అయమగ్నిర్గృ
హపతిస్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః। యథాభగస్యాభ్యాందధద్రయింపుష్టిమథో
ప్రజాగ్ స్వాహా। అగ్నయేగృహపతయఇదం। ప్రజాయాఅభ్యాం ప్రజా
పతఇంద్రాగ్నీశర్మయచ్ఛతం। యథైనయోర్నప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవ
తోఃప్రజాస్స్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। తేనభూతేనహవిషాయమా
ప్యాయతాంపునః । జాయాంయామస్మాఆవాక్షుస్తాగ్ంరసేనాభివర్ధతా
గ్ స్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । అభివర్ధతాంపయసాభిరాష్ట్రేణవర్ధ
తాం। రయ్యాసహస్రపోషసేమౌస్తామనపేక్షితౌస్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం। ఇహైవస్తంమావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం। మహ్యా
ఇంద్రస్స్వస్తయేస్వాహా। ఇంద్రాయేదం। ధ్రువైధిపోష్యామయిమహ్యం
త్వాదాద్బృహస్పతిః। మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవశరదశ్శతగ్ స్వాహా।
బృహస్పతయఇదం।త్వష్టా జాయామజనయ త్త్వష్టాస్యైత్వాంపతిం।త్వష్టా

సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుఃకృణోతువాగ్ స్వాహా, త్వష్ట్ర ఇదం।
ఇమం మేవరుణ... చ కేస్వాహా।వరుణాయేదం। తత్త్వా యామి...ప్రమో
షీస్స్వాహా।వరుణాయేదం।త్వంనో అగ్నే...ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవ
రుణాభ్యామిదం। సత్వంనో.. ఏధిస్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వమ
గ్నే...భేషజగ్ స్వాహా। అయసేగ్నయ ఇదం। ప్రతిమంత్రం త్రయోదశా
జ్యాహుతీర్హుత్వా హుత్వాసమిద్ధమిధ్మసన్నహనం చాగ్నౌప్రహృత్య।జయాదిప్ర
తిపద్య తెపరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరయా చర్మణ్యుపవిశతఉత్తరోవరః|
ఇహగావఃప్రజాయధ్వమిహాశ్వాఇహపూరుషాః। ఇహోసహస్రదక్షి
ణోరాయస్పోషోనిషీదతు। అథాస్యాఃపుగ్ స్వోర్జీవపుత్రాయాః పుత్రమం
కఉత్తరయోపవేశ్య। సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేనపృథివీదృఢా। అథోన
క్షత్రాణామేషాముపస్థేసోమఆధితః। తస్మైఫలాన్యుత్తరేణయజుషాప్రదా
య। ప్రస్వస్థనక్షత్రేష్వేయంప్రజయాభువనేశోచేష్ట।ఉత్తరేజపిత్వావాచంయ
చ్ఛతఆనక్షత్రేభ్యః। ఇహప్రియంప్రజయాతేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగా
ర్హపత్యాయజాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వగ్ సగ్ంస్పృజస్వాధాజీవ్రీవిదథమా
వదాసి। సుమంగలీరియంవధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైద
త్వాయాధాస్తంవిపరేతన। ఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీంవాదిశము
పనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం యథాలింగంధ్రువమరుంధతీంచదర్శయతి। ధ్రు
వక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసిధ్రువతస్థితం। త్వంనక్షత్రాణాంమేథ్యసిస
మాపాహి పృతన్యతః। వరంధ్రువందర్శయతి। సప్తఋషయః ప్రథమాంకృ
త్తికానా మరుంధతీంయద్ధ్రువతాగ్ంహనిన్యుఃషట్కృత్తికాముఖ్యయోగం
వహంతీ యమస్మాకమేధత్వష్టమీ॥ వధూమరుంధతీంచదర్శయతి॥ఇతిగృహ
ప్రవేశహోమః॥ ....(*)

—(*)స్థాలీపాకప్రారంభః.(*)—

అథైనామ్నాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనయాజయతి। పత్న్యాసహప్రాణా
నాయమ్య...ఏవంగుణ|ప్రీత్యర్థంఏనాంవధూమామాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనయా
జయిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ఏనాంయజ్ఞపదా మామాగ్నేయేనేతివా। అగ్నావౌ

జుష్టంనిర్వపామి । అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టంనిర్వపామి। అగ్నయేజుష్టగ్ం సవపామి । అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టగ్ంసవయామి । అగ్నయేజుష్టంప్రోక్షామి । అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టం ప్రోక్షామి । అగ్నయేజుష్టమధివపామి । అగ్నస్విష్టకృతేజుష్ట మధివపామి । పత్న్యవహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్యపరిస్తీర్ణమభిఘార్యాగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వా రబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి । సకృదుపస్తరణాభిఘారణే ద్విరవదానం । దర్వ్యాముపస్తీర్య । హవిషోమధ్యాదం గుష్ఠపర్వమాత్రమవదానం తిరశ్చీనమవద్యతి । పూర్వార్ధాద్ద్వితీయమనూచీనం । పంచావత్తినః పశ్చార్ధాత్తృతీయం। అభిఘార్యహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నిర్దేవతాస్వాహాకారః పరిధానః। అగ్నయేస్వాహా । ఆఘారసంభేదె జుహోతి । అగ్నయఇదం। అపివాసకృదుపహృత్యజుహుయాత్ ।నతుపూర్వవచ్చతురవత్తంపంచావత్తంవా। అగ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయః । దర్వ్యాముపస్తీర్య ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయద్విరభిఘార్య నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి । సకృదుపస్తరణావదానే ద్విరభిఘారణం। మధ్యాత్పూర్వస్యావదానంమధ్యే హూయతే। ఉత్తరార్ధాదుత్తరస్యోత్తరార్ధపూర్వార్ధే। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా । అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిసగ్ం స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి।రుద్రాయతంతిచరాయేదం । అపఉపస్పృశ్య । ఏతత్కర్మసమృద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యహోమంకరిష్యే। ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాగ్ం స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం । భూస్స్వాహా । అగ్నయఇదం । భువస్స్వాహా । వాయవఇదం । సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। లేపయోః ప్రస్తరవత్తూష్ణీం బర్హిరక్త్వాగ్నౌప్రహరతి ॥ (శ్లో॥దర్వ్యామనక్త్యగ్రమఘారస్యాం మధ్యంసమూలంత్రిరిహోపివాట్వః । పక్షేద్వితీయె సకృదేవమూలం ద్వితీయదర్వ్యామితరచ్చదర్వ్యాం । అక్తోవ్వపనీయాక్తతృణంనిధాయదర్వ్యాంప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన । నిరస్తసవ్యః ప్రహరేత్త్వహృత్యత్రిరత్రచోపమిత్యతృణప్రహారః।నిర్దేశనంచాగ్న్యభిమంత్రణంచ భూ

మానిష్టిః పరిధిప్రహరః। సంస్రావహోమాంతమమంత్రకం స్యాత్ త్రపరియుక్తం తృణమగ్రబహిః॥) దర్వ్యాపరిధీనక్తి పాత్రప్రయు దభాగాగ్రిణిదర్వ్యామభ్యజ్య। ప్రవేశమధ్యమూలేష్వనక్తి । మూలాం నెదక్షిణంపాణిమధఃకుర్యాత్ । ఏవంత్రిః । కించిత్తృణమపాదాయత్రి ష్ఠాతంనిధాయ । పాణిభ్యాందర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్యహుతదేవతాఉద్దిశ్య గ్నిప్రహృత్య । ప్రజాపతయఇదం । ఇంద్రాయేదం । అగ్నయఇదం సోమాయేదం । అగ్నయఇదం । అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । అంజలినాత్రి రుద్రుత్యతృణంప్రహరతి । తిరంకుర్యాన్నిర్దిశ్య । ఎతత్ । ఎతత్ । ఎతత్ అగ్నిమభిమంత్ర్యభూమిముపస్పృశేత్ । మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్యఇతరౌ ప్రహరేత్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేష్వాపోహతి । పరిధీనభిమంత్ర్య । ఆఘారసమిధౌప్రహరత । దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రమవధాయ సర్వ్రస్రావే ణాభిజుహోతి । వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సర్వ్రస్రావభాగేభ్యఇ దం । అస్మిన్పాకృతేకర్మణీత్యాట । సిద్ధముత్తరంపరిషేచనం । తతః ప్రణీతావిమోకోపి । తేనసర్పిష్మతాబ్రాహ్మణం భోజయేద్యోస్యాపచి తస్తస్మాఋషభందదాతి********ఏవమతఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జముపోషి తాభ్యాం పర్వసుకార్యః పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే । ఆగ్నేయస్థాలీ పాకానూర్ధ్వంయత్పర్వాగచ్ఛతితస్మిన్ ఉపక్రమః । పౌర్ణమాస్యామేవ పంచదశ్యాంప్రాతఃకాలేకృతప్రాణాయామః। దేశకాలౌసంకీర్త్య। ఏవం విశిష్టే ... ప్రీత్యర్థంపౌర్ణమాసేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేన శ్వోయాజయి ష్యే।సర్వమాగ్నేయస్థలీపాకవత్ । వృషభదానంనాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకానంతరమౌపాసనహోమః। సాయం ప్రాతరతఊర్ధ్వగ్ం హస్తేనైతేఆహుతీతండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్। స్థాలీపాకవన్నైవతగ్ం సౌరిస్రావ్యాహుతిః । ప్రాతరిత్యేతదుభయతఃపరి షేచనంయథాపురస్తాత్। అస్యప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్యఏవం...ప్రీ త్యర్థంఅనయానవోఢయాసహ ఔపాసనమారప్స్యే। తేనయావ జ్జీవం హోష్యామీత్యుభయోస్సంకల్పః। పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం

గుణ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి * భూర్భువస్సు వరోమ్ । అగ్నిమిద్ధ్వా। చత్వారి...ఆవివేశ। సప్తహస్త...హుతాశనం। ఏహ్యేహి...విశ్వతోముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే...జాతవేదసేనమః। అదితేను... ప్రసువ। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదం । మధ్యేగ్నౌ జుహోతి। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి। అదితేన్వ...ప్రసవీః। అగ్నేత్వంనోఅంతమః... అఘాయతస్సముష్మాత్। హోమాన్తే సాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే। అనాజ్ఞాతం...యజామి। అనేన సాయమౌపాసన హోమేన జపేనచభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। స్వస్తిశ్రద్ధాం... హవ్యవాహన । చతుస్సాగర ... అహంభో అభివాదయే । అగ్నేనయేతి ప్రదక్షిణనమస్కారాన్కుర్యాత్। అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ । ప్రవశ్యకారియ భానవేభరత్వంహవ్యంమతీంచాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్ంస్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః।పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయదేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర। అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా।పూశ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీ భవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకారవోమననావచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథదేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచి । నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తేదక్షిణాగ్నయే । నమఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః । కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయనమోనమః । యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిందమాధవానంతకేశవ । కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశవాసుదేవన

* అత్రహోమద్రవ్యదానంసర్వత్రకుర్వంతి-జౌత్తరీయాస్తన.

నమోఽస్తు తే॥ సకృత్తేఽగ్నే నమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తేనమః। చతుస్తేనమః
పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తేనమః శతకృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తే
నమః। ఆసహస్రకృత్వస్తేనమః అపరిమితకృత్వస్తేనమః। నమస్తే అస్తు మామా
హిగ్ంసీః అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషా వితమోంవవార। యదం
తరిక్షం తదుమే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాస
ముత్తమస్సమానానాం। నృణా అస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్ంస్తృతీయే లోకే
నృణాస్స్యామ। యే దేవయానా ఉత పితృయాణాస్సర్వాన్పథో నృణా అక్షీయే
మ। నర్య ప్రజాం మే గోపాయ... మాసగ్ంస్పృజామసి। సంతతశ్రీరస్తు। సమస్త
మంగళాని భవంతు। నిత్యశ్రీరస్తు। నిత్యమంగళాని భవంతు। మత్కర్మకుర్వ
తాం... మహాన్యః అపరాధసహస్రాణి... యజ్ఞేశ్వర। ఏవమేవ ప్రాతరౌ
పాసనం। పాణినా నాయవ్యా। ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి। ఇతిసం
కల్ప్య। (అగ్నయే స్వాహేత్యేకే। సూర్యాయ స్వాహేత్యన్యే) అన్యత్సమా
నమ్। ఔపాసనకాలోఽతీతశ్చేత్ భూర్భువస్సువస్స్వాహేతి ప్రాయశ్చి
త్తహోమం కర్తవ్యం। (తదుక్తం। శ్లో॥ గార్హ్యేషు కర్మస్వపరాధదృష్టావబ్ర
హ్మణోక్తేషు సునిష్కృతిస్స్యాత్। ఏకాహుతిర్వ్యాహృతిభిస్సమస్తా సా స్యా
త్తేష్వనాదేశ ఇహోఽసుయామః) స్వకాలే నారబ్ధానాంతు పాకయజ్ఞానాం
సర్వప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా ఆరంభః। కేచిత్పాకయజ్ఞానాం స్వకాలేష్వ
నారంభే ఆరబ్ధానాంచాకరణే గౌణకాలాతిక్రమే చతుర్గృహీతేన ఆజ్యేన స
గ్రహం సప్తహోతారం జుహ్వతి। ఔపాసనవైశ్వదేవస్థాలీపాకాది
పాకయజ్ఞలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి।
పూర్వపరిషేచనం కృత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యేన మహోహవిర్హోతా..
పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా
ప్రకృతమనుసరామః। పార్వణేనాతో న్యాని కర్మాణి వ్యాఖ్యాతాన్యాచా
రాద్యాని గృహ్యంతే। యథోపదేశం దేవతా అగ్నిః స్విష్టకృతం చాంతరేణా
వికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవే విశ్వేదేవాః పౌర్ణమాస్యాం పౌర్ణమాసీయస్యాం
క్రియతే। ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే। ద్వితీయః సదస్పతి

స్త్రియాను పే తేనక్షారలవణపరాన్నసగ్ం సృష్టస్య చ హోమంపరిచక్షు తే।యథోపదేశం కామ్యానిబలయశ్చసర్వత్రస్వయంప్రజ్వాలితె గ్నావుత్తరా భ్యాగ్ంసమిధావాదధ్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అరిష్టనివృత్యర్థం స్వయంప్రజ్వలితేగ్నౌ సమిధాధానంకరిష్యే । ఉద్దీ ప్యస్వజాతవేదోపఘ్నన్నిర్ ఋతింమమ। పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనం చదిశోదశ । ఏకాగ్ంసమిధమాదధాతి। మానోహిగ్ంసీజ్జాత వేదోగామ శ్వంపురుషంజగత్। అబిభ్రదగ్నఆగహి।శ్రియామాపరిపాతయ। ద్వితీయా గ్ంసమిధం । స్వాహాకారోవిగతః । పరిషేచనాదికంనాస్తి। ఆపస్మాత్రీ శ్రీర్మాగాదితినైతదహర్విజానీయాత్ - యస్మిన్నహని గృహప్రవేశనాది స్థాలీపాకాంతం కర్మకరోతితదహరవధిత్వేనవిజానీయాత్ । స్థాలీపాకా దూర్ధ్వంగంధర్వస్థాపనం। యదహర్భార్యామావహ తేత్రిరాత్రముభయో రధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచ తయోశ్శయ్యామంతరేణ దండోగంధలిప్తోవాససా సూత్రేణవాపరివీత స్తిష్ఠతి। విశ్వావసుగంధర్వదే వతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి । తం చతుర్థ్యామపరరాత్రౌ ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్యప్రత్యృశ్యనిధాయ । ఉదీ ర్ష్వాతో విశ్వావసోనమసేడామహేత్వా । అన్యామిచ్ఛప్రభర్వ్యగ్ంసం జాయాంపత్యాసృజ । ఉదీర్ష్వాతఃపతివతీహ్యేషావిశ్వావసుం నమసాగీ ర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాగ్ంస తేభాగోజనుషాతస్యవిద్ధి। గంధర్వంప్రత్యృశ్య । శయనాదన్యత్రనిదధాతి। పత్న్యాసహప్రాణానా యమ్య । ఏవంవిశేష్ఠే...ప్రీత్యర్థంఅ నయానవోఢ యావధ్వాసహవివా హ శేషహోమంకరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరాఆహుతీర్హుత్వా అగ్నేప్రాయశ్చిత్తే త్వందేవా నాంప్రాయశ్చిత్తిరసిబ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః । ప్రపద్యేయాస్యాంపతి ఘ్నీతనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీజారఘ్నీ మస్యై తాంకృణోమి స్వాహా । అగ్నయఇదం। వాయోప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా। వాయవఇదం।ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా । ఆదిత్యాయే

దం। ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ప్రసవశ్చోపయామశ్చకాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాంతరి క్షంచసింధుశ్చసముద్రశ్చ సరస్వాగ్ శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టితమేషాంజం భేదక్మస్వాహా। ప్రసవాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం। మధుశ్చమాధవశ్చ శుక్రశ్చశుచిశ్చనభశ్చనభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చస హశ్చసహస్యశ్చ తపశ్చతపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టితమే షాంజంభేదక్మస్వాహా- మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । చిత్తంచచిత్తి శ్చాకూతంచా కూతిశ్చాధీతంచాధీతిశ్చవిజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచక్ర తుశ్చ దర్శశ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టితమేషాంజం భేదక్మస్వాహా। చిత్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం। సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా। జయాది ప్రతిపద్య తెపరిషేచనాంతంకృత్వా పరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్య తస్యాస్సిరస్యాజ్యశేషాభిర్వ్యాహృతీభిరోంకారచతుర్థాభిరానీయఆజ్యశే షాత్కించిద్ధస్తేనాదాయభూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా। ఓగ్ స్వాహా। సర్వేషామంతే సకృదానయతి। కేచిత్ప్రతిమంత్రం । అపశ్యం త్వామనసాచేకితానం తపసోజాతంతప సోవిభూతం। ఇహప్రజామిహర యిగ్ంరరాణః ప్రజాయస్వప్రజయాపుత్రకామ। వధూర్వరమీక్షేత।అప శ్యం త్వామనసాదీధ్యానాగ్ స్వా యాంతనూగ్ంబుత్వియే నాథమా నాం । ఉపమాముచ్చాయువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్ర కామే । వరోవధూమీక్షేత । ఉత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సంమృజ్య। సమంజంతువిశ్వేదేవాస్సమా పోహృదయానినౌ । సంమాతరి శ్వా సంధాతాసముదేష్ట్రీదిదేష్టునౌ। వధూందక్షిణతఆసీనస్య వామకరే ణస్వహృదయసమీప మాకృష్యస్వదక్షిణకరాంగుష్ఠానామికాభ్యాంసం పాతాజ్యశేషేణ హృదయదేశేయుగపత్సంమృజ్య । ఉత్తరాస్త్రిస్రోజపి త్వా। ప్రజాపతేతనువంమేజపస్వ త్వష్టర్దేవేభిస్సహసామఇంద్ర।విశ్వైర్దే వైరాతిభిస్సగ్ంరరాణఃపుగ్ం సాంబహూనాంమాతరస్స్యామ। ఆనఃప్ర జాంజనయతు ప్రజాపతిరాజ రసాయసమనక్త్వర్యమా। అదుర్మంగలీఃపతి

లోకమావిశశంనో భవద్విపదేశంచతుష్పదే। తాంపూషఞ్ఛివతమామేర
యస్వయస్యాం బీజంమనుష్యావపంతి। యానఊరూఉశతీ విస్రయాతె
యస్యాముశంతఃప్రహరేమశేపం। శేషగ్ంసమావేశనేజపెత్।(*ఆరో
హోరుముపబర్హస్వ బాహుంపరిష్వజస్వజాయాగ్ంసుమనస్యమానః।
తస్యాం పుష్యతంమిథునౌసయోనీబహ్వీం ప్రజాంజనయంతౌ సరేతసం।
ఆర్ద్రయారణ్యాయత్రామంథత్పురుషం పురుషేణశక్రః। తదేతౌమిథునౌ
సయోనీప్రజయా మృతేనేహగచ్ఛతం। అహంగర్భమదధామోషధీష్వ
హం విశ్వేషుభువనేష్వంతః। అహంప్రజా అజనయంపితౄణా మహంజని
భ్యోఅపరీషుపుత్రాన్। పుత్రిణేమాకుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం।
ఉభాహిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూదశస్యంతామృతాయ
కం।శమూధోరోమశగ్ంహథోదేవేషుకృణుతోదువః*)సమావేశనేజపాం
తే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం మమవివాహాంగభూతం
ఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయఆభ్యు
దయికప్రత్యామ్నాయయథాశక్తి హిరణ్యంతుభ్యమహం సంప్రదదేన
మమ। పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంతదంగకర్మణఃపుణ్యా
హవాచనంకరిష్యే। సోదకంకలశంతండులతాంబూలయుక్త పాత్రేనిధా
యౌషధీషుప్రతిష్ఠాప్య। బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్। ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభ
వంతోబ్రువంతు। ఓంపుణ్యాహంకర్మణోస్తు। ఏవంత్రిః। యత్పుణ్యంనక్ష
త్రం...కురుతే। ఓంకర్మణేస్వస్తిభవంతోబ్రువంతు। ఓగ్ స్వస్తికర్మణో
స్తు। ఏవంత్రిః। స్వస్తినఇంద్రో...దధాతు। ఓంకర్మణఃఋద్ధిం భవంతోబ్రు
వంతు। ఓంకర్మఋధ్యతాం। ఎవంత్రిః।ఋధ్యాస్మ...ప్రతితిష్ఠతి। ఋద్ధింభ
వంతోబ్రువంతు। ఋధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిః। కర్మణఃపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు
వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గోత్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిఃపుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు।శుభ
గ్ంశుభమస్తు। పునరపిగో బ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు। సర్వాసంపదస్తు।
ఇతిపత్నీమార్జనాంతంకురాత్। ఇతిశేషహోమః॥................*

——(*)అథ నాకబలిః.(*)——

అథాతో నాకబలివిధింవ్యాఖ్యాస్యామః చతుర్థ్యాందంపత్యోః శ్మశ్రుకర్మ నఖకృంతనం మంగళస్నానంచ కారయిత్వా। సాయమౌపాసనానంతరము పరరాత్రిశేష హోమమగ్నింహుత్వా సమిదాత్మసమారోపణంవాకృత్వా గ్నిముద్వాస్య గృహమధ్యేహస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రంగోరవర్ణం మృణ్మయేనానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరాకారంలిఖిత్వా। దక్షిణోత్తరయోర్లవణఖడ్గైర్వర్గజాలిఖిత్వా ఇంద్రాణీంతదుత్తరతో గౌరీంచప్రతిష్ఠాప్యాయుధం నిధాయసర్వతస్తంతుభిర్వేష్టయిత్వా గంధ పుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్యత్రయస్త్రింశద్దీపాన్ పాత్రద్వయేనిధాయసువాసిన్యా దీపసహితకాంస్యపాత్రద్వయంగృహీత్వా తత్పురతో వృద్ధసువాసినీచోదకుంభంగృహీత్వా యాజ్ఞికోఆయుధేనసహ। సిగంహోవ్యాఘ్రఉతయాపృతారౌ। త్విషిరగ్నౌబ్రాహ్మణేసూర్యేయా। ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజానా। సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా।యారాజన్యేదుందుభౌవాయతాయాం। అశ్వస్యక్రందేపురుషస్యమాయౌ। ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజానా।సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా।యాహస్తినిద్వీపినీయాహిరణ్యే।త్విషిరశ్వేషుపురుషేషుగోషు । ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజానా। సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా। రథేఅక్షేషువృషభస్యవాజే । వాతెపర్జన్యే వరుణస్యశుష్మే। ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజానా । సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా । రాడసివిరాడసి । సమ్రాడసిస్వరాడసి । ఇంద్రాయత్వా తెజస్వతే తెజస్వంతగ్ంశ్రీణామి। ఇంద్రాయత్వోజస్వత ఓజస్వంతగ్ంశ్రీణామి । ఇంద్రాయత్వాపయస్వతె పయస్వంతగ్ంశ్రీణామి । ఇంద్రాయత్వాయుష్మత ఆయుష్మంతగ్ంశ్రీణామి। తెజోసి। తత్తేప్రయచ్ఛామి। తెజస్వదస్తుమెముఖం। తెజస్వచ్ఛిరోఅస్తుమె। తేజస్వాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్। తెజసాసంపిపృగ్ధిమా। ఓజోసి। తత్తేప్రయచ్ఛామి। ఓజస్వదస్తుమేముఖం। ఓజస్వచ్ఛిరోఅస్తుమే। ఓజస్వాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్। ఓజసాసంపిపృగ్ధిమా। పయోసి। తత్తేప్రయచ్ఛామి। పయస్వదస్తుమేముఖం। పయస్వచ్ఛిరోఅస్తుమే।పయస్వాన్విశ్వతఃప్రత్యఙ్।పయసాసంపిపృగ్ధిమా।ఆయురసి।తత్తేప్రయ

చ్ఛామి। ఆయుష్మత్తస్తుమేముఖం। ఆయుష్మచ్ఛిరోఅస్తుమే। ఆయుష్మాన్విశ్వ
తఃప్రత్యఙ్। ఆయుషాసంపిపృగ్ధిమా । ఇమమగ్నఆయుషే వర్చసేకృధి।
ప్రియగ్ం రేతోవరుణసోమరాజన్। మాతేవాస్మాఅదితే శర్మయచ్ఛవిశ్వే
దేవాజరదష్టిర్యథాసత్। ఆయురసి। విశ్వాయురసి। సర్వాయురసి। సర్వ
మాయురసి। యతోవాతోమనోజవాః। యతఃక్షరంతిసింధవః। తాసాం
త్వాసర్వాసాగ్ంరుచా।అభిషించామివర్చసా। సముద్రఇవాసిగ్ంహనా।
సోమఇవాస్యదాభ్యః ।అగ్నిరివవిశ్వతఃప్రత్యఙ్ । సూర్యఇవజ్యోతిషావి
భూః। అపాంయోద్రవణేరసః। తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ । తేజ
సేబ్రహ్మవర్చసాయగృహ్ణామి। అపాంయఊర్మౌరసః । తమహమస్మాఆము
ష్యాయణాయ। ఓజసేవీర్యాయగృహ్ణామి। అపాంయోమధ్యతోరసః।తమ
హమస్మాఆముష్యాయణాయ। పుష్ట్యైప్రజననాయగృహ్ణామి । అపాంయో
యజ్ఞియోరసః। తమహమస్మాఆముష్యాయణాయ। ఆయుషేదీర్ఘాయుత్వా
యగృహ్ణామి। ప్రాచీస్తిష్ఠత్యాదధతి తేనప్రాచీందిశంజయతి। ప్రాచీదిగ్భా
గేఇంద్రోదేవతా । ఇంద్రప్రసాదాద్విజయాయ । తందక్షిణాపరివహంతి,
తేనదక్షిణాందిశంజయతి। దక్షిణదిగ్భాగేయమోదేవతా । యమప్రసా
దాద్విజయాయ। తంప్రత్యంచమావర్తయంతి తేనప్రతీచీందిశంజయతి।ప్ర
తీచీదిగ్భాగేవరుణోదేవతా। వరుణప్రసాదాద్విజయాయ। తముదీచిస్తిష్ఠ
తఉపావహరంతి। తేనోదీచీందిశంజయతి । ఉదీచీదిగ్భాగేకుబేరోదేవ
తా। కుబేరప్రసాదాద్విజయాయ। సోమేనరాజ్ఞాసర్వాదిశోజయతియఏ
వం వేద। ఇత్యనువాకైస్త్రయస్త్రింశద్దీపాన్ప్రదక్షిణీకుర్యుః । ప్రాగ్దక్షి
ణ్యేసర్వతోదీపాన్నిధాయ। త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్ । సర్వతోనిధా
య। ఉపహారాదికంకృత్వా। తంతూననుద్వాస్య। పుష్కరంప్రవిశ్యచతుర్ది
క్షునాకదేవతాభ్యోబలిముదకపురస్సరంవిసృజ్య । దంపతీచిత్రవస్త్రాదికం
ధారయిత్వా ఇంద్రాణీంప్రార్థయేత్ । దేవేంద్రాణినమస్తుభ్యం దేవేంద్ర
ప్రియభామిని। వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే। ఇతి
ప్రార్థ్య। నీలలోహితపూజాంకృత్వా। నీలలోహితేతి మంత్రేణ ముక్త్వా

ప్రవాళగ్రథితసూత్రంబధ్వా। నీలలోహితేభవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే
పథంతేస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషుబధ్యతే । నీలలోహితధారణ... సుమ
హూర్తోఽస్తు। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థంఋతుస్నాతాయాంభా
ర్యాయాం గర్భాధానంకరిష్యే। విష్ణుర్యోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణి
పిగ్ంశతు। ఆసించతుప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందధాతుతే। గర్భంధేహిసినీ
వాలిగర్భంధేహిసరస్వతి। గర్భంతే అశ్వినౌదేవావాధత్తాం పుష్కరస్ర
జా। హిరణ్యయీఅరణీయంనిర్మంథతోఅశ్వినా। తంతేగర్భగ్ం హవామ
హే శమేమాసిసూతవే। యథేయంపృథివీమహీతిష్ఠంతీగర్భమాదధే॥ఏవం
త్వంగర్భమాధత్స్వదశమేమాసిసూతవే। యథాపృథివ్యగ్నిగర్భాద్యౌర్య
థేంద్రేణగర్భిణీ। వాయుర్యథాదిశాం గర్భఏవం గర్భందధాతుతే।
విష్ణోశ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాం నార్యాంగవీన్యాం। పుమాగ్ంసంగర్భమా
ధేహిదశమేమాసిసూతవే। నేజమేషపరాపతసపుత్రఃపునరాపత। అస్యై
మేపుత్రకామాయై గర్భమాధేహియఃపుమాన్।వ్యస్యయోనిం ప్రతిరేతో
గృహాణపుమాన్ పుత్రోవిధీయతాంగర్భోఅంతః। తంమాతాదశమాసోబి
భర్తుసజాయతాంవీరతమస్స్వానాం। ఆతేగర్భో యోనిమేతుపుమా
న్బాణఇవేషుధిం। ఆవీరోజాయతాం పుత్రస్తేదశమాస్యః। కరోమితేప్రా
జాపత్యమా గర్భోయోనిమేతుతే। అనూనఃపూర్ణోజాయతామశ్లోణాపి
శాచధీతః। పుమాగ్స్తేపుత్రోనారీతం పుమాననుజాయతాం। తానిభ
ద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినౌ। యానిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయం
తినః।తైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవ।కామస్సమృధ్యతాం
మహ్యమపరాజితమేవమే। యంకామంకామయేదేవతంమేవాయోసమర్ధ
య। గర్భాధానముహూర్తస్సు...సుముహూర్తోఽస్తు। * సువాసినీభ్యో
షూర్పవాయనానిదత్వా। దక్షిణగజస్యోపరివధూంస్థిత్వా। వరఉత్తరగజం
స్థిత్వా। ఇంద్రాయరాజ్ఞేతిహిమవతోహస్తీత్యంతంజపేత్త్రి।ప్రదక్షిణంకృ
త్వా। ఇంద్రాయరాజ్ఞేసూకరోవరుణాయరాజ్ఞేకృష్ణోయమాయరాజ్ఞేరుశ్మ

* అత్రగర్భాధానంయాజ్ఞికప్రయోజనార్థంసంగృహీతం॥

ఋషభాయరాజ్ఞే గవయశ్శ్వాస్థాలాయరాజ్ఞే గౌరః పురుషరాజాయ క్షిప్ర శ్యేనస్యవర్తికా। నీలంగో క్రిమిస్సోమస్యరాజ్ఞః కులుంగస్సింధోశ్శిశు౺ం శుమా రోహిమవతో హస్తి। ఫలదానానిదత్వా। బంధుభ్యోమిథునేభ్యో తాం బూలానిదత్వా। విప్రైరాశీర్వచనమనుభూయాః। బంధుభ్యస్సహభుం జీతేత్యాహభగవానాశ్వలాయనః। నాందీదేవతా కంకణవిసర్జనార్థంక ర్మణః పుణ్యాహవాచనంకృత్వా। కంకణవిమోచనం। కంకతోనకంకతో థో సతినకంకత, ఉష్యావితిపృషీ ఇతిన్యాఅకృష్టాఅలిప్సరా। కంకణం మోచయా మ్యద్యరక్షాం సిద్ధినకదాచన। మయిరక్షాంస్థిరాంబధ్వా దేవత్వంగచ్ఛకం కణ। తతోవసంతమాధవపూజాంకుర్యాత్। వసంతమాధవదేవతాభ్యో నమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాంసమర్పయామి। మార్జనం। వసం తేనర్తునాదేవాః। వసవస్త్రివృతాస్తృతం। రథంతరేణతేజసా। హవి రింద్రేవయోదధుః। గ్రీష్మేణదేవాఋతునా। రుద్రాఃపంచదశేస్తుతం। బృహ తాయశసాబలం। హవిరింద్రేవయోదధుః। వర్షాభిరృతునాదిత్యాఃస్తో మేసప్తదశేస్తుతం। వైరూపేణవిశౌజసా। హవిరింద్రేవయోదధుః। శారదే నర్తునాదేవాః। ఏకవింగ్ంశరుభవస్తుతం। వైరాజేనశ్రియాశ్రియం। హవి ...దధుః। హేమంతేనర్తునాదేవాః। మరుతస్త్రిణవస్తుతం। బలేనశక్వ రీస్సహః। హవి...దధుః। శైశిరేణర్తునాదేవాః। త్రయస్త్రింగ్ంశేమృతగ్ం స్తుతం। సత్యేనరేవతీఃక్షత్రం। హవిరింద్రేవయోదధుః। దేవస్యత్వా... చామి॥ ఇతినాకబలిస్సమాప్తః॥.............................*

—(*)వివాహమంగళాష్టకాని(*)—

శ్లో॥ సోమేశాబ్జభవాష్టదిక్పతిముఖైర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభిర్విప్రైర్హర్షితప్రవ రైశ్చనారదముఖైర్దేవర్షిభిర్భూషితే। ఆసీనోరమయాభువా సహమహో వైవాహికేమంటపే శ్రీమాన్ శేషిపురీశ్వరోనరహరిఃకుర్యాజ్జగన్మంగళం॥౧॥ ప్రహ్లాదం దురవాపశోకజలధే రుత్తారయన్నైగమాం బాహ్యాంతఃపరిపూ ర్ణతాంప్రకటయన్ స్తంభంవిభిందన్బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాజఘాన నఖరైర్యోమంగళానాంనిధిఃశ్రీమాన్ శేషి...మంగళం॥ ౨॥ యత్వావా

బ్జమరందబిందుసదృశీ గంగాజగత్పావనీ యన్నామస్మరణం దదాతి సకలానాం మార్గాన్నృణామన్వహం। యత్సేవా భవసాగరైకతరణిః సోయం జగన్నాయకశ్శ్రీమాన్... మంగళం॥౩॥ కల్యాణైకనికేతనస్సుజనతా కల్యాణసంధాయకః కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణకల్యాణదః। కల్యాణాద్రిసమానసారవిభవః కల్యాణసారాత్మకశ్శ్రీమాన్... మంగళం॥ ౪ ॥ అన్యోన్యాభినవాత్తతార్పణవిధౌ శృంగారభంగ్యావహం లక్ష్మీంపుష్పవైఖరీమనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందంస్మరపారవశ్యపిశునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమాన్... మంగళం॥౫॥ లక్ష్మీర్దత్తవరాంపులిందతనయాం లావణ్యసారాత్మికాం సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహలీలాస్పదః। సర్వజ్ఞపరిథితశ్చిరంతనరుషిస్సుబ్రహ్మచారీతి యశ్శ్రీమాన్ ...మంగళం॥ ౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశలస్సత్యప్రియస్సత్యవాక్సత్యజ్ఞానసుఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారోహరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనాసత్యాపహస్సర్వదా శ్రీమాన్... మంగళం॥ ౭॥ రాజీవాయతలోచనః ప్రవిలసద్రాజీవమిత్రప్రభుః రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజిన బ్రహ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనాముఖలసద్రాజీవపుష్పంధయశ్శ్రీమాన్ .. మంగళం॥౮॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమిదం లక్ష్మీనృసింహస్యయః కల్యాణోత్సవవేదికాసుపఠతే వధ్వావరస్యశ్రియై। మాంగల్యంసుతసంపదంసువిమలాం కీర్తించదత్వావిభుశ్శ్రీమాన్...మంగళం॥౯॥ ....*

లక్ష్మీర్యస్యపరిగ్రహః కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః పౌత్రశ్చంద్రవిభూషణస్సురగురుశ్శేషశ్చశయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండంవరమందిరంసురగణాయస్యప్రభోస్సేవకాస్సత్రైలోక్య కుటుంబపోషణపరః కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశశేషగరుడా దేవేంద్రకామౌగురుశ్చంద్రార్కౌ వరుణానలౌమనుయమౌవిత్తేశవిఘ్నేశ్వరౌ। నాసత్యౌనిర్ఋతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్యమిత్రాదయస్స శ్రీకాస్సురపుంగవాః ప్రతిదినంకుర్వంతువోమంగళం॥౨॥విశ్వామిత్రపరాశరౌర్వభృగవోగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః శ్రీమానత్రిమరీచికౌత్సపుకవశ్శక్తిర్వశిష్ఠోంగిరాః।మాండవ్యో

జమదగ్నిగౌతమ భరద్వాజా దయస్తాపసాస్స (శ్రీ)కాముని పుంగవాః ప్రతిదినంకుర్వంతువాంమంగళం॥ ౩ ॥ మాంధాతానహుషోంబరీషసగరో రాజాపృథుర్హైహయశ్శ్రీమాన్ధర్మసుతోనళోదశరథో రామోయయాతి ర్యదుః। ఇక్ష్వాకుశ్చవిభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాద ధృవాశ్చేత్యేతేభు విభూభుజః ప్రతిదినంకుర్వంతువాంమంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థోబదరీచచంద నతరుర్మందార కల్పద్రుమా జంబూనింబకదంబచూతసరళా వృక్షాశ్చయే క్షీరిణః। సర్వే తేఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం రమ్యంచై త్రరథంసునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం॥౫॥గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రువినతె జ్యోతిస్తుపూర్ణావతీ సావిత్రీచసరస్వతీచ సురభిస్సత్యవ్రతారుంధతీ। స్వా హాజాంబవతీచరుక్మభగినీ దుస్స్వప్నవిధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధే స్సమీర మకరాకుర్వంతువాంమంగళం॥౬॥ ఆదిత్యాదినవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాద యోరాశయోనక్షత్రాణిసయోగికాశ్చతిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః।మాసా బ్దాఋతవ స్తథైవదివసాస్సంధ్యాదయోరాత్రయ స్సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్వంతువాంమంగళం॥౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గో దావరీనర్మదా కృష్ణాభీమరథీచఫల్గు సరయూశ్రీగండకీగోమతీ। కావేరీక పిలాప్రయాగనిరతా నేత్రావతీత్యాదయో నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంకజభ వాఃకుర్వంతువాంమంగళం॥౮॥.............................*

లక్ష్మీశోభువనత్రయేనివసతో దేవాన్మనుష్యోరగాన్ సంస్థాతుంకరు ణానిధేఃకరుణయామార్తాండవంశేయయా।కౌసల్యానిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణేజాతేశ్రీరఘునాయకస్య జననందేయాదిదంమంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం కామంసకామంకృతం విఖ్యాతంభువనత్ర యం హరధనుర్భగ్నీకృతంలీలయా । విశ్వామిత్రపరాశరాదిమునిభిస్తత్స న్నిధానాంచితం సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగ ళం॥౨॥ఉత్ఫుల్లామలనీలవారిజదళశ్యామోన్నతంకోమలం పార్వత్యాచమ హేశ్వరేణచశిరశ్లాఘీకృతంసర్వదా। సాశాపాన్వితగౌతమస్యవనితా శై లాసుశీలాకృతాదంపత్యోరిహవామభాగవనితందేయాదిదంమంగళం॥౩॥

శ్రీరామంజనకాత్మజాసురగురుం ప్రత్యఙ్ముఖంప్రాఙ్ముఖందోర్భ్యామంజలి
మంజలేనవసితామాపూర్యముక్తాఫలైః। నానారత్నవిరాజమానకలశైరానీ
యతంసాగరాత్ సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥
౪॥ కల్యాణంకమనీయకోమలకరైర్దాత్రీకృతారోపణంకన్యాదానపురస్సరం
సురగురోర్విప్రాశిషానుగ్రహం। బాహ్వోఃకంకణబంధనందశగుణంమాం
గల్యసూత్రాన్వితం సీతారాఘవయోః... మంగళం॥ ౫॥ భాస్వాన్కాశ్య
పగోత్రజోరుణరుచిర్యస్సింహపోర్కస్సమిత్షట్త్రిస్థోదశ శోభనోగురుశశీ
భౌమాస్సుమిత్రాస్సదా। శుక్రోమందరిపుః కళింగజనిపశ్చాగ్నీశ్వరౌ దే
వతే మధ్యేవర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదామంగళం॥౧॥ చంద్రఃకర్క
టకప్రభుస్సితనిభశ్చాత్రేయగోత్రోద్భవశ్చాగ్నేయశ్చతురశ్రవారుణ
ముఖశ్చాపోఉమాధీశ్వరః। షట్సప్తాగ్నిదశైకశోభనఫలో నోరిర్బుధా
ర్కప్రియస్స్వామీయామునదేశపర్ణసమిధః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ భౌ
మోదక్షిణదిక్త్రికోణయమదిగ్విన్ధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్వామీ వృశ్చికమేష
యోస్సురగురుశ్చార్కశ్శశీసౌహృదః। జ్ఞోరిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చవసుధాస్కం
ధఃక్రమాద్దేవతా భారద్వాజకులోద్వహోరుణరుచిః కుర్యాత్సదామంగ
ళం॥౩॥ సౌమ్యఃపీతఉదఙ్ముఖస్సమిదపామార్గాత్రిగోత్రోద్భవః బాణేశా
నదిశస్సుహృద్రవిసుతశ్శేషాస్సమాస్సీతగోః। కన్యాయుగ్మపతిర్దశాష్టచతు
రష్టషణ్నేత్రగశ్శోభనఃవిష్ణుర్దేవ్యధిదేవతేమగధపఃకుర్యాత్సదామంగళం॥౪॥
జీవశ్చాంగిరగోత్రజోత్తరముఖో దీర్ఘోత్తరాశాస్థితః పీతోశ్వత్థసమిచ్చ
సింధుజనితశ్చాపోథమీనాధిపః। సూర్యేందుక్షితిజప్రియోబుధసితౌ శత్రూ
సమాశ్చాపరే సప్తాంగద్విజవత్సితశ్శుభకరఃకుర్యాత్సదామంగళం ॥౫॥
శుక్రోభార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖఃపూర్వదిక్పాంచాలస్థవృషస్తు
లాధిపమహారాష్ట్రాధిపోదుంబరః।ఇంద్రాణీమఘవాచలాంఛనశసిర్మిత్రార్క
చంద్రావరీషష్ఠిత్రిర్దశవర్జితేభృగుసుతఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౬॥ మం
దఃకృష్ణనిభస్సపశ్చిమముఖఃసౌరాష్ట్రపఃకాశ్యపః నక్రఃకుంభపమిత్రసౌమ్య
నగరే పకేంద్రయామారయా। స్థానంపశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమాదేవౌ

ధనుషాసనా షట్త్రింశద్భుభుక్ఛాయాసుతః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౭ ॥ రాహుస్సింహళదేశజోనిరుఋతిః కృష్ణాంగశూర్పాసనః యః పైఠీనసగోత్రసంభవసమిద్దూర్వాముఖో దక్షిణః। యస్సర్పోప్యధిదేవతో నిర్ఋతిః ప్రత్యాధిదేవస్సదా షట్త్రింశద్భుభుక్ఛసింహకసుతః కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౮ ॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయవ్యకోణస్థితశ్చిత్రాంకధ్వజలాంఛనోహిభగవాన్యో దక్షిణాశాముఖః। బ్రహ్మాచైవతుచిత్రగుప్తప్రముఖః ప్రత్యాధిదేవస్సదా షట్త్రింశద్భుభుక్ఛబర్బరపతిః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౯ ॥ ...*

—(*)అథచూర్ణికా.(*)—

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం పురుహూతహుతవహదండధరనిశాచర పాశపాణిసమీరణ వైశ్రవణశశిశేఖరాణాం ఆయుష్మతః కమలాసనస్య సకలదురితనివారణపారాయణస్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య ఆద్యంతరహితస్య గౌరీమనోవల్లభస్య సర్వశుభఫలప్రదాయకస్య పుష్పసాయకస్య సత్యసంధస్య హరిశ్చంద్రస్య తేజస్వినస్సవితుర్నయనానందకరస్య శ్రీరామచంద్రస్య ప్రజ్ఞాగురోస్సురగురోర్మృకండుమునినయనపుండరీకమార్తాండస్య మార్కండేయస్య తపోనిష్ఠస్య వసిష్ఠస్య దుర్వారవీర్యస్య కృతవీర్యకులధుర్యస్య కార్తవీర్యస్య అంభోనిధికుంభినీవిజృంభణస్తంభనస్య కుంభసంభవస్య అపారపారస్య పారావారస్య శ్రీశైలసువేలసురనివాసకైలాసాదీనాం శైలానామమందమకరందబిందుసందోహనిష్యందసుందరమందారహరిచందనాదీనాం-చింతామణిదినమణికౌస్తుభాదీనాంమణీనాం రమణీతమణికర్ణరమణీయమణీభూషణానాంగీర్వాణతరుణీనాం కామధేనుప్రభృతీనాంధేనూనాం యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగనిష్ఠాగరిష్ఠానాం వసిష్ఠవాలఖిల్యవాల్మీకవ్యాసాగస్త్యాత్ర్యంబరీషకశ్యపకణ్వకాత్యాయన కౌండిన్యకపిలకౌశికకుత్సపరాశరశ్రీవత్సశల్యశాండిల్యజమదగ్నిపుండరీకభారద్వాజవిశ్వామిత్రగౌతమశుకశౌనకసనకసనందన సనత్కుమారనారదాదిముఖ్యమునీనాం। రవిశశికుజబుధ

గురుశుక్రశనిరాహుకేతుముఖ్యనవగ్రహాణాం । అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాం॥ ఋగ్యజుస్సామాథర్వణకావ్యనాటకాలంకారపురాణన్యాయవైశేషికవ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరతర్క వేదాంతాదిశాస్త్రాణాం। అంగవంగకళింగకాళింగ కాశ్మీరకాంభోజకేరళ కేకయ కోసల కుంతల కురంగ కురవక సౌవీరసౌరాష్ట్రమహారాష్ట్ర మత్స్యమరువ మాళవ నేపాళమగధఘూర్జర బర్బరపార్శ్వక కర్ణాట మగధ విదర్భ చోళ పాంచాల సాళ్వ పుళింద్ర సికర సింధు పంజావికా పాండ్య ద్రవిడ యవన శూరసేన బాహ్లీకకొంకణాది ఛప్పన్నదేశానాం । అయోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికా । పురీద్వారవత్యాదిపుణ్యనగరీణాం । నంజనీమందాకినీనళినీతామ్రపర్ణీ భీమరథీగంగాయమునావేత్రవతీవేగవతీపంపానదీకృష్ణవేణీమహేంద్రతనయాగోదావరీనర్మదాదిమహానదీనాం। అగణ్యప్రాగణ్యశరణ్యవరేణ్యానామరణ్యానాం। అరుంధతీలోపాముద్రాహల్యానసూయాద్రౌపదీదమయంతీతారాసీతాభగవతీప్రభృతీనాంసతీనాం। ఆశాభాజాంపుణ్యభాజాంగజానాంద్విజానాం।బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖానాం।పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం।కుమారస్వామినష్షణ్ముఖానాం।సప్తకులపర్వతానాం।సప్తద్వీపానాం। అష్టవసూనాం । అష్టదిగ్గజానామష్టైశ్వర్యాణాం నవగ్రహాణాం। దశావతారాణాం।ఏకాదశరుద్రాణాం।ద్వాదశాదిత్యానాం । త్రయోదశవిశ్వేషాం।చతుర్దశమనూనాం। పంచదశాహుతీనాం । షోడశకలానాం।అష్టాదశపురాణానాంఅష్టాదశజ్యోతిశ్శాస్త్రప్రయోజకత్వానాం। జంబూప్లక్షాశ్వత్థకపిత్థసాలన్యగ్రోధార్జునచూతౌదుంబరతిందుకతింత్రిణీనింబజంబీరక్రముకనారికేళపనసతాళఖదిరఖర్జూరకద్రూవేత్రవేణువేమాదివనస్పతీనాం । కల్హారమల్లికాజాజికదంబకేసరకమలకాంచనాదిపుష్పజాతీనాం।మాణిక్యనీలవైడూర్యగోమేధికమరకతమౌక్తికపుష్యరాగప్రవాళాది మహామణీనాం। శంఖపద్మమహాపద్మమకరకచ్ఛపనీలకుందకుముదాదిమహానిధీనాం । వీణావేణుమృదంగ డిండిమడమృగశంఖనిస్సాణాదివాద్యవిశేషాణాం పట్టమాంజిష్ఠవేత్రకౌశికఉదయరాగ చీనీచీనాంబరాదిదుకూలవస్త్రాణాంసా

లంకృతదివ్యాభరణభూషితపుణ్యస్త్రీభిర్బ్రాహ్మణానాంఅవిఘ్నకృతా శ్రీవి
నాయకప్రసాదేన శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రసాదేన శ్రీఉమామహేశ్వరప్రసా
దేనచఅనయోర్ధంపత్యోరిక్షుక్షీరదధిమధుఘృతగోరోచనహింగుజీరకగుడ
హరిద్రాపురీచ్యాదిమంగళద్రవ్యాణిసర్వౌషధయస్సర్వసస్యానిసర్వమంగ
ళకర్మాణిమంగళానిభవేయుః। తిథివారనక్షత్రయోగకరణముహూర్తలగ్న
హోరాద్రేక్కాణ నవాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశకా
నాంనిరంతరమనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాఃఅస్యవివాహముహూర్తస్యసుతి
థిఃసువారంసునక్షత్రంసుయోగం సుకరణంసుచంద్రతారాబలంఅనుకూలం
శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాస్సనక్షత్రాశ్శుభ ఏకాదశస్థానఫలదాఃవరదాస్సు
ప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుముహూర్తాభవంతు ॥ ఇతిమూర్ధ్నికా॥ ....*

—*మహాసంకల్పః*—

అస్యశ్రీమద్భగవతోమహాపురుషస్య శ్రీమదాదినారాయణస్యా చిం
త్యాపరిమిత శక్త్యాభ్రియమాణస్య మహాజలౌఘస్యమధ్యే పరిభ్రమమా
ణానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానామేకతమేవ్యక్తావ్యక్త మహదహంకార
పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశాద్యా వరణైరావృతేఽస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండ
ఖండయోర్మధ్యే । ఆధారశక్తిశ్రీకూర్మవరాహ వైష్ణవానంతనాగశేష
తక్షకాష్టదిగ్గజోపరిప్రతిష్ఠితేఅతల వితలసుతల తలాతలరసాతలమహాతల
పాతాళాదిసప్తలోకానాముపరితలే। భూర్భువస్సువర్మహర్జనస్తపస్సత్యమి
త్యూర్ధ్వసప్తలోకానామధోభాగేచక్రవాళశైలమధ్యగతమహాసుమేరోస్స
హస్రశిఖరానువర్తిని మహానాళాయమానఫణిరాజరాజస్యశేషస్యసహ
స్రఫణామణిమండలమండితేఐరావతపుండరీకవామనకుముదాంజనపుష్ప
దంత సార్వభౌమసుప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే। అమరావ
త్యశోకవత్యంభోవతీరైవతీసిద్ధవతీ గాంధర్వవత్యలకావత్యాది పుణ్యపురీవి
రాజితే । ఇంద్రాగ్నియమనిర్ ఋతివరుణవాయుకుబేరేశానాష్టదిక్పాలక
పాలితే। మహేంద్రమలయసహ్యశక్తి హిమవదృక్షవద్వింధ్యపారియాత్ర
సప్తకులాచలమతంగ హిరణ్యశృంగమాల్యవత్కిష్కింధఋష్యశృంగాఖ్య

పంచమహానగాధిష్ఠితే । రామశిబిరంతి పృథుమధ్భగీరథ భరతశశిబిందుగ
జాంబరీషదిలీపపరశురామాదిషోడశమహారాజైః పరిపాలితే । కార్తవీర్యస
గరపురూరవపురుకుత్సనలహరిశ్చంద్రాఖ్యషట్చక్రవర్తిభిరధిష్ఠితే। అంగవం
గకళింగ కాశ్మీర కాంభోజసౌవీర సౌరాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధ మాళవ
నేపాళ కేరళ చోళపాంచాళ గౌళమళయాళ సింహాళ ద్రవిళ ద్రావిళ
కర్నాట నాటకర్ణాటమర్వాటపానాటనాట పాండ్యపుళిందాంధ్రహూ
ణదశార్ణభోజకుకురుకురు గాంధారవిదర్భవిదేహబాహ్లీక బర్బర కేకయ
కోసల కుంతల కిరాత శూరసేన సేవన టెంకణ కొంకణ మత్స్యమద్ర
పార్శ్వ ఘూర్జరయావన జాలాంధ్రసాల్వచెది సింధువత్సాద్యనేకవిశేష
దేశ భాషాభూమిపాలచిత్రితే। భాగీరథీ గౌతమీనర్మదాయమునా సరస్వతీ
కృష్ణవేణీ బాహుదా భీమరథీ తుంగభద్రా రేణుకామలాపహారీ కావేరీ
కృతమాలా తామ్రపర్ణీ విశోకా కౌశికీ గండకీవిచిత్రకావసిష్ఠప్రవరాకాస్య
పీసరయూసర్వపాపహారకశావతీ ఫల్గునీ కరతోయాపుణ్యతామ్రపణీతాద్యనేక
పుణ్యనదీపవిత్రితే। అయోధ్యామథురామాయాకాశీకాంచీ అవంతికా పురీ
ద్వారావత్యాది పుణ్యపురీవిరాజితే।సగరగుల్మలస్వామిపుష్కరత్రయసహి
త శేషాచల శ్రీశైలాదిపుణ్యాచలాధిష్ఠితే। జంబూప్లక్షశాల్మలకుశక్రౌంచ
శాకపుష్కరాఖ్య సప్తద్వీపదీపితే । ఇంద్రకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్య
గాంధర్వచారణభారతేతినవవర్షాత్మకే। ప్రత్యేకంనవసహస్రయోజనవిస్తృ
తే। భారతకింపురుషేలావృతకురు భద్రాశ్వకరమణకమందహరిణకేతుమా
లాఖ్యనవఖండమండితే । దండకవింధ్య కచంపకబదరికనహూపగుహాదేవ
దారుకారణ్యాదినశారణ్యాయతెలోకాలోకాచలవలయితే। పంచాశత్కో
టివిస్తీర్ణభూమండలె । లక్షయోజన విస్తీర్ణజంబూద్వీపే । శతపత్రైవివి
ధసురతరు క్రీడావిరాజమాన దశదిశాబహుళపరిమళపటల భ్రమరఝం
కారనికరకదంబితకలకంఠకూజితసనాథకేకీకులముఖరీకృతవిజితసారస్వత
స్వనతరుషండే । అతులవిమలసకలధౌతకల్పతరుచ్ఛాయావిన్యస్తదేదీప్య
మానరత్నసింహాసనస్యోపరిస్థిత యంత్రరాశేశ్చతుర్దశవర్ణపఙ్క్తిత సహస్ర

యోజనోన్నతవిస్తారస్య పూర్వత శ్శైఖరీకృతధ్వజపతాకాయుత యోజనో
న్నతకదంబవృక్షదీపితస్య మందారస్యపార్శ్వతే। భరతఖండే। పంచాశదా
దివస్తే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథమేహ్ని త్రయోదశఘటికాద్విచత్వా
రింశద్ఘటికాగతపఞ్చద్విఘటికాయాం ప్రథమప్రాణాయామకాలే। పార్థివ
కల్పానంతకల్ప కూర్మకల్ప బ్రహ్మకల్ప వరాహకల్ప శ్వేతవరాహకల్ప
ప్రళయకల్పపాద్మకల్పసావిత్ర్యాదికల్పానాంమధ్యే। స్వాయంభువస్వారోచి
షోత్తమతామసరైవతచాక్షుషవైవస్వతసూర్యాగ్ని బ్రహ్మరుద్రదక్షసావర్ణి
రౌచ్యభౌత్యచతుర్దశమన్వంతరాణాంమధ్యే। సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే
శ్రీమదాదివిష్ణోర్మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన భార్గవ రాఘవ
కృష్ణబౌద్ధకల్కి దశావతారాణాంమధ్యే నవమే బౌద్ధావతారే। యుధిష్ఠిర
విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభినందన నాగార్జున షట్శకానాంమధ్యే।
తృతీయే శాలివాహనశకే। ఇదానీమష్టావింశన్మహాయుగే। అష్టావింశత్సహ
స్రాన్వితసప్తదశలక్షాన్వితే కృతయుగే యాతే। షణ్ణవతిసహస్రాన్వితద్వా
దశలక్షాబ్దే త్రేతాయుగే యాతే । చతుష్షష్టిసహస్రాన్విత అష్టలక్షాబ్దే
ద్వాపరయుగే యాతే। ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్వితచతుర్లక్షాబ్దైకలియుగే ప్ర
థమపాదే చాంద్రసౌరమానేన ప్రభవాదిషష్టిసంవత్సరాణాంమధ్యే వర్తమా
నసంవత్సరే అయనే ఋతౌ మాసే పక్షే। వాసరయుక్తాయాం శుభతిథౌ సునక్ష
త్రే సుముహూర్తే సులగ్నే గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండలపర్యంతంకృత
రాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షస
మ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం తిలైస్స్వర్గమండలపర్యంతంకృతరాశే
ర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకతిలాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే
బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్గృహమండలపర్యంతంకృతరాశేర్వర్షస
హస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మ
లోకే నివాససిద్ధ్యర్థం సర్షపైర్ధ్రువమండలపర్యంతంకృతరాశేర్వర్షసహస్రా
వసానే ఏకైకసర్షపాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసంమితకాలే బ్రహ్మలో
కే నివాససిద్ధ్యర్థం పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మితకాలే వృషలోమభిర్నక్షత్ర

మండలపర్యంతంకృతరాశేర్వర్గ సహస్రవర్ష సహస్రైకశ్లోమాపకర్షకస్త్రై వె ణాసర్వగాత్రపకర్షసమ్మితకాలం బ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థం త్రిగుణీకృతాగ్ని ష్టోమాతిరాత్రాప్తోర్యామసాం తపనవాజపేయ పౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మయా సహ దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం మాతృవంశ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్యశా శ్వతబ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థం అనాద్య విద్యావాసనయా ప్రవృత్తస్యసా రవిదితాభి ర్విదితాభి సుయోనిషుపునఃపున రనేకధాజనిత్వాకెనవాకర్మ విశేషేణదానీ మస్మిన్వంశే జాతస్యనామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మధ్యవర్తనకాలె సంభావితానాంపాపా నాం వాక్పాణిపాదపాయూపస్థానాంకర్మేంద్రియాణాం త్వక్చక్షుశ్రో త్రజిహ్వాఘ్రాణానాంపంచానాంజ్ఞానేంద్రియాణాంప తేషాంప్రేరకస్యాం తఃకరణస్యగోచరైస్సంబంధసంభావిత సకలపాపనివృత్తిద్వారా పరమే శ్వరప్రీత్యర్థం స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్త షోడశమహా దానాంతర్వర్తిసాలంకృతకన్యాదానంసహిరణ్యోదకధారా పూర్వకమహం కరిష్యే॥ ఇతిమహాసంకల్పః॥..........................*

——(*)కంకణవిమోచనమంత్రః.(*)——

కంకతోన కంకతో ధోసతీనకంకతః । ద్వావిః పృషీఇతిన్యాఅదృ ష్టాఅలిప్సత । కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకిదాచన । మయిర క్షాంస్థిరాంబధ్వా దేవత్వంగచ్ఛకకంణ॥ ....(*)

——(*)మిధునవిడియమంత్రః (*)——

తతోనపెతాం ద్వంద్వమిన్ద్రేణదేవతాస్యస్యంతె । ద్వంద్వంవైమి థునంతస్మాద్వంద్వాన్మిథునంప్రజాయతె।ప్రజాత్యైప్రజాయతె।ప్రజయాప శుభిర్యఎవంవెద॥ ....(*)

——(*)ఉపహారమంత్రః.(*)——

సుమంగలీరియంవధూరిమాగ్ంసమెతపశ్యత।సౌభాగ్యమస్మైదత్వాయా థాస్తంవిపరేతన॥ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్గాత్రనామవదెత్ ॥ఇతివధ్వాః॥

యువంవస్త్రాణిపీవసావసాధె యువోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః । అవాతిరతిమనృతానివిశ్వాఋతెనమిత్రా పరుణాసచెథే ॥ ఇతిమంత్రము చ్చార్యతత్తద్గాత్రనామవదేత్ ॥ ఇతివరస్య॥ ....*

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్యసంధృగపాన్నపాచ్ఛేదుహిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్పరియోనిర్నిషద్యహిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై॥

—(*)కన్యాయాస్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.(*)—

అష్టవర్షాభవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీంతవదాస్యామిదత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపుత్రస్యదత్తాస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీంతవపౌత్రస్యదత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్ట...మయా । ఇదానీంతుతవభ్రాతుర్దత్తాస్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాదితత్తత్ప్రతిగ్రహీతృనామ్నామూహః॥

—*వివాహసదస్యకాలసరస్వతీపూజావిధానం*—

ఏవం...ర్ణణంవివాహాంగత్వేనఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగ...కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా। ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు। మహాసరస్వతీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అష్టదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య। ప్రణోదేవీత్యనేనమంత్రేణషోడశోపచారపూజాంకృత్వా ॥ అనంతరంసభాపూజాంకుర్యాత్॥ తదుపరిమహదాశీర్వచనంకుర్యాత్ ॥ ఇతిసదస్యపూజా ॥ ... ... *

అనుహావంపరీహావంపరివాదంపరిక్షవం । దుస్స్వప్నందురుదితంతద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం। పరిక్షవేజపేత్ । అనుహూతంపరిహూతగ్ంశకునైర్యదశాకునం। మృగస్యసృతమక్ష్ణయా। తద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం। పరికాసనేజపేత్ । ఉత్తరైర్యథాలింగంచిత్రియంవనస్పతిగ్ంశకృదితిగ్ంసిగ్వాతగ్ంశకునిమితి। ఆరాత్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తుతే। నివాతేత్వాభివర్షతుస్వస్తితేస్తువనస్పతేస్వస్తిమేస్తువనస్పతే। చిత్రియమభిమంత్రయతే। నమశ్శకృత్సదేరుద్రాయనమోరుద్రాయశకృత్సదే। గోష్ఠమసినమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః। శకృదభిమంత్రయతే। సిగసినసివజ్రోసినమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః। సిగ్వాతమభిమంత్రయతే। ఉద్గాతేవశకునేసామగాయ

గమంగానిసంమృజ్యప్రతీచీనంనిరస్యేత్ । ప్రాణానాయమ్య ఏవంప్రీత్యర్థం కుష్ఠాదిరోగనివృత్త్యర్థం అంగసంస్పర్శనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకాదధి । యక్ష్మగ్ంశీర్షణ్యం మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయావివృహామి తే । గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యోనూక్యాత్ । యక్ష్మందోషణ్యమగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాంవివృహామి తే । ఆంత్రేభ్యస్తే గుదాభ్యోవనిష్ఠోర్హృదయాదధి । యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లాశిభ్యోవివృహామి తే । ఊరుభ్యాం తేష్ఠీవద్భ్యాంజంఘాభ్యాంపదాభ్యాం । యక్ష్మగ్ంశ్రోణిభ్యాంభాసదాద్భగ్ంససోవివృహామి తే । మేహనాద్వలంకరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః । యక్ష్మగ్ంసర్వస్మాదాత్మనస్తమిమంవివృహామి తే । అంగాదంగాల్లోమ్నోలోమ్నో జాతంపర్వణిపర్వణి । యక్ష్మగ్ంసర్వస్మాదాత్మనస్తమిమంవివృహామి తే । వధూవాసఉత్తరాభిరేతద్విదే దద్యాత్ । పరాదేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యోవిభజావసు । కృత్యైషాపద్వతీ భూత్వాజాయావిశతేపతిం । అశ్లీలాతనూర్భవతి రుశతీపాపయాముయా । పతిర్యద్వధ్వోవాససాస్వమంగమభిధిత్సతి । అష్ట్రమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే । సూర్యాంయఃప్రత్యక్షం విద్యాత్సఇత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । ఆశసనంవిశసనమథోఅధివిచర్తనం । సూర్యాయాఃపశ్యరూపాణితానిబ్రహ్మోతశగ్ంసతి ॥ ఇత్యంగస్పర్శనం ॥ ....*

—(*) అన్వారంభణీయస్థాలీపాకః (*)—

పూర్ణిమాయాం దర్శాయాంతు విధినౌపాసనస్య చేత్ । ప్రతిపద్యేవకుర్వీత యాగద్వయముదాహృతం । ప్రాతఃకాలేముహూర్తాదౌ యదిప్రథమపర్వణి । రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాంతే హ్యన్వారంభఃపరేహని । చతుర్థేహ్నామమధ్యేతు ప్రాప్యతేయదిపూర్ణిమా । తస్యామారభ్యవిధివదన్వాధానపురస్సరం ॥... ... ...*

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరిధ్మాబర్హిషీ ఆసాద్య ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా । వధూముత్తరతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం । దర్శపూర్ణమాసోపక్రమణార్థం అన్వారంభణీయస్థాలీపాకేనసద్యోయక్ష్యే । విద్యుదసి...శ్య । తతోగ్నిరగ్నా విష్ణూసర

స్వాహా సరస్వానగ్నిర్భగీ చ ప్రధానదేవతాః స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమ
యంచరుద్రవ్యమన్యస్మిన్నాహలె ఉపవత్స్యామీతిసంకల్ప్య పత్న్యవహంతి
చరుగ్గ్రపయిత్వాభిఘార్య పాత్రీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘా
ర్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా
అదధురితి ద్వే ఆజ్యాహుతీర్హుత్వా। పూర్ణా పశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాదున్మ
ధ్యతః పౌర్ణమాసీజిగాయ। తస్యాం దేవా అధిసంవసంత ఉత్తమే నాక ఇ
హమాదయంతాగ్ స్వాహా। పౌర్ణమాస్యా ఇదం। యత్తే దేవా అదధుర్భా
గధేయమమావాస్యే సంవసంతో మహిత్వా-సా నో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవా
రే రయిం నో ధేహి సుభగే సువీరగ్ స్వాహా। అమావాస్యాయా ఇదం। దర్వ్యాల
ముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అ
గ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। పునరవదానధర్మేణావదాయ। అగ్నావిష్ణుభ్యా
గ్ స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। పునరవదాయ। సరస్వత్యై స్వాహా। సరస్వ
త్యా ఇదం। పునరవదాయ, సరస్వతే స్వాహా। సరస్వత ఇదం। పునరవదాయ।
అగ్నయే భగినే స్వాహా। అగ్నయే భగిన ఇదం। పునరుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృ
త్స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృ
తే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। జయాదిప్రతిపత్త్యంతే సౌవిష్టకృతాగ్ం
హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా। * దర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృ
త్యసగ్స్రావం చ కృత్వా అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాదిపరిషేచనాంతం కృ
త్వా ప్రణీతామార్జనం బర్హిర్హోమోద్వాసనం చ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ వ్రీతేషు శాంతి
హోమేషు బిభ్రిష్టిష్టౌ వృషోత్సృజే। చరోః ప్రధానికే చేవ శమ్యాకనసం
శయః। అత్ర వృషభదక్షిణా నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే। తల్లక్షణం।
అష్టముష్టిభవేత్కించిత్కించి ద్వాత్రింశ పుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవ చత్వా
రి ఆఢకః పరికీర్తితః। ఆఢకాశ్చైవ చత్వారి పూర్ణపాత్రస్స ఉచ్యతే॥ ......*

అత్ర కేచన స్విష్టకృతేవదాయ దర్వ్యాం సంస్థాప్య జయాదికాంతే జు
హుయాదితి పరిధ్యర్ధే శమ్యాః కార్యా ఇతి చ వదంతి। తత్ర శ్లోకాః॥ స్థాలీపా

---

* అత్ర పరిధిప్రహరణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతం.

కానంతరే వా వివాహే సంప్రాప్తైవాయాతి చేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీయాఖ్యహోమం కుర్యాత్ప్రాతః పౌర్ణమాస్యాం యథోక్తం। శ్రౌతేన్వారంభణీయాయామగ్నాః పూషా సరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీ చ స్మార్తే త్వేతాశ్చ దేవతాః। అగ్నిర్భగీ స్విష్టకృతం చాంతరేణేత్యస్మాచ్చ సూత్రతః। ఆజ్యాగ్నిస్విష్టకృచ్చాంత్యస్సర్వేషు చరుతస్స్విసు। తస్మాదన్వారంభణీయే చరౌ షడ్దేవతా ఇతి। కాతికాః కృచ్ఛ్రస్తత్రోక్తా గృహ్యపరిశిష్టైః పురాతనైః। అనాహితాగ్నేః ప్రథమే చరౌ చ యా దేవతాస్తాః ప్రపఠంతి తద్జ్ఞాః। తస్యాపి కాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వసంత్యేక పక్షిశిష్యాః। అగ్నిస్తథాగ్నా సహితస్సవిష్ణుస్సరస్వతీ నైకతథా సరస్వాన్। అగ్నిర్భగీ స్విష్టకృదగ్నిరేతాః క్రమేణ హుత్వా క్రతతోజయాది। ఆద్యే చరౌ దక్షిణతో వరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్ప్రధీమాన్। క్రమేణ చాగ్న్యాదిచతస్రశ్చ తత్రాహుతీర్హుత్వా తత్ర స్వగ్నయేస్త్వభాగినే వదాయ। శిష్టం హవిః ప్రత్యభిఘార్య సర్వం ... తతస్స్విష్టకృతే వదాయ। సంస్థాప్య దర్వ్యాం కుజయాదికాంతే ... స్విష్టకృతం చ హుత్వా। స్థాలీపాకే దేవతా వైశ్వదేవే విశ్వేదేవా ఇత్యనేనోపదిష్టాః। మంత్రా మానస్తోకే షైస్తైవ చాగ్న్యాద్యా రౌద్రాంతా దేవతాస్త్రింశదుక్తాః। సర్పేభ్యస్సైదేవతా పౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తా శ్రావణీమార్గశీర్షే। తత్రాప్యన్వారంభణీయే చరౌ చ శ్రౌతోక్తా యా దేవతాస్తా ఇహాస్యుః॥ ధర్మప్రశ్నే త్వాపపరాఖ్యసంజ్ఞే స్థాలీపాకే దేవతాశ్చైవ ముక్త్వా। పయుంజనం బర్హిషి పవశమ్యాః పరేహ్ని తత్ప్రభృతి హోమముక్తిః। సమ్ముష్టిపిష్ట ... నాహుతీషు ప్రాప్తాస్వనంతం త్వభిఘారితం చ। శిష్టం హవిస్స్విష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచతుష్టయాను। ఇత్యన్వారంభణీయస్థాలీపాకః॥ ... ... *

—(*)అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానం(*)—

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాగ్గరౌపాసనం హుత్వాన్తేష్వాసి వాదర్భాన్ థాయ ... పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం। పౌర్ణమాసినాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వోయక్ష్యే। తత్రాగ్నిస్విష్టకృచ్చ దేవతే, వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యం పుష్యస్తేనా... ఉపవత్స్యామీత్యన్వా

ధానంకృత్వా। ఇధ్మాబర్హిషీసన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాందార్శికేనా
గ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే। ఇత్యన్వాధానంకుర్యాత్॥...*

—(*)అథబిభ్రిష్టిః(*)—

శ్లో॥ అగ్నయేచతథేంద్రాయ సోమాయస్విష్టకృత్తథా। హోమద్రవ్యేవి
ధృతంతేనబిభ్రిష్టింజయాదికం। పాత్రాణాంనయనస్య। ఏవం...ప్రీత్య
ర్థం ప్రథమపక్షాదిప్రతిపద్ధోమాదిక్రమేణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం అన్వారంభణీయా
ధికారసిద్ధ్యర్థం। బిభ్రిష్టింకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। తత్రాగ్నీంద్రసో
మాఃప్రధానదేవతాః। స్విష్టకృదంగదేవతాః। త్రిహోమీయంచరుద్రవ్యం
స్థాలీపాకేనసద్యోయాజయిష్యే। పత్న్యవహంతి చరుంశ్రపయిత్వాభి
ఘార్యప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య। అగ్నేరుపసమా
ధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్యచరు మధ్యాద్విరవదాయాభి
ఘార్య। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదం। ఇంద్రాయస్వాహా। ఇంద్రా
యేదం। సోమాయస్వాహా। సోమాయేదం। అవదానధర్మేణజుహుయా
త్। ఉత్తరార్ధాత్స్విష్టకృదవదాయద్విరభిఘార్యనహవిః ప్రత్యభిఘారయతి।
అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। సమిత్సన్నహనం।
జయాదిహుత్వాబర్హిస్సమంజనంకృత్వా। శమ్యాఃపరిధ్యర్థేస్పృష్ట్వాతేక
ర్మణిత్యాదిబర్హిర్విసర్జనాంతే। హోమాంతేశ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః...
యజ్ఞేశ్వరఃప్రీణాతు। తతఅన్వారంభణీయంకృత్వాప్రతిపద్ధోమంకుర్యాత్॥

—(*)వైశ్వదేవార్థగృహపాకారంభః(*)—

ఆర్యాఃప్రయతావైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుర్భాషాంకాసం
క్షువధుమిత్యభిముఖోన్నం వర్జయేత్। శౌనంగంవాసశ్చేలధావ్యపఉపస్ప్ర
శేదార్యాధిష్ఠితావా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుస్తేషాంసపవాచమనక

౧

ల్పఏకైకమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనం చసహ
వాససామపివాష్టమీష్వేవపర్వసువావపేరన్నపరోక్షమన్నంసంస్కృత
మగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిఃప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధేన్నేతిష్ఠన్భూ
తమితిస్వామినేప్రబ్రూయాత్తత్సుభూతంవిరాడన్నంతన్మాక్షాయీతిప్రతివచన
నోగృహమేధినోయదశనీయస్యహోమాబలయశ్చస్వర్గపుష్టిసంయుక్తాఇతి॥

—(*)అథ వైశ్వదేవారంభః. *)—

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథా శాస్త్రం జ్ఞాత్వా। ఆచార్యం సంపూజ్య తదనుజ్ఞాం గృహీత్వా యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవం ప్రథమమాచార్య సన్నిధౌ కుర్యాత్॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశే సగ్ంస్కారో హస్తేన పరిమృజ్యావోక్ష్య న్యుప్య పశ్చాత్పరిషేచనమపాం సేచనే వా షడ్భిరాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాదుభయతః పరిషేచనం యథా పురస్తాదేవం బలీనాం దేశే సమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనగ్ం సహసూపసగ్ంస్పృష్టేన కార్యా అపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమేన మధ్యేఽగారస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గముత్తరపూర్వదేశేఽగారస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః। శయ్యాదేశే కామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యాముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీన పాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథా దేవతాభ్యస్తయోర్నానా పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమేవోత్తమేన వైహాయసం య ఏతాననవ్యగ్రో యథోపదేశం కురుతే నిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చ గ్రంచ డెయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥ .... *

అనుష్ఠానక్రమశ్చ। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం- ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్తయే గృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాద్ధవిష్యం చాహవిష్యం చ పృథగాదాయాగ్నావధి శ్రిత్యోదగుద్వాస్యాద్భిః ప్రోక్ష్య హవిష్యం ద్విధా కృత్వా అభిఘార్య। అగ్నిమిద్ధ్వా ధ్యాత్వాలంకృత్య। అదితేనుమన్యస్వ... దేవ సవితః ప్రసువ। హవిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ। అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా। ధ్రువాయ భూమాయేదం। ధ్రువక్షితయే స్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదం। అచ్యుతక్షితయే స్వాహా। అచ్యుతక్షితయ ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। అదితేన్వమగ్గ్స్థాః. ప్రాప్రీసాః॥

ఆహావిష్యం కించిదాదాయఉదీచీన ముష్ణంభస్మాపోహ్యతూష్ణీంస్వా
హేతిహుత్వా। స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। అథహావిష్యప్రథమభాగం
ఆహావిష్యేణసంయోజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం తత్రతత్ర
స్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచ కృత్వాయథాంగుళ్యగ్రాణిభూమిం స్పృ
శంతితథాబలీన్హరేత్।తూష్ణీంసమంతంపరిషేచనంకుర్యాత్। దేశేదేశే
సమవేతానాంతుబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్।అగ్నేఃప
శ్చాత్స్వస్యపురతః। హస్తేనపరిమృజ్య। అవోక్ష్య।ధర్మాయస్వాహా। ధర్మా
యేదం। హస్తేనపరిమృజ్య। అవోక్ష్య। అధర్మాయస్వాహా। అధర్మాయే
దం। ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయ। అంతేద్వయోస్సకృత్పరిషిచ్య। ఉదధాన
సన్నిధౌ। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। అద్భ్యస్స్వాహా।అద్భ్యఇదం। పరిషి
చ్య। మధ్యేఽగారస్య। పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా।ఓష
ధివనస్పతిభ్యఇదం। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా। రక్షో
దేవజనేభ్యఇదం। ప్రాగపవర్గంనిధాయ। ద్వయోఃపరిషిచ్య। ఉత్తరపూ
ర్వదేశేఽగారస్య। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। గృహ్యేభ్యస్స్వాహా। గృహ్యేభ్య
ఇదం। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। అవసానేభ్యస్స్వాహా। అవసానేభ్యఇదం।
పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। అవసానపతిభ్యస్స్వాహా।అవసానపతిభ్యఇదం। పరి
మృజ్య। అవోక్ష్య। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా। సర్వభూతేభ్యఇదం। ప్రాగ
పవర్గంనిధాయ। అంతేసకృత్పరిషిచ్య। శయ్యాదేశే। పరిమృజ్య। అవో
క్ష్య। కామాయస్వాహా। కామాయేదం।పరిషిచ్య। గేహళ్యాం।పరిమృజ్య।అ
వోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా।అంతరిక్షాయేదం।పరిషిచ్య।అపిధాన్యాం।పరి
మృజ్య।అవోక్ష్య।యదేజతిజగతి యచ్చచేష్టతినామ్నోభాగోఽయంనామ్నే
స్వాహా।వాయవఇదం।పరిషిచ్య।బ్రహ్మసదనే।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।పృథివ్యై
స్వాహా పృథివ్యాఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా। అంతరి
క్షాయేదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।దివేస్వాహా।దివఇదం। పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।
సూర్యాయస్వాహా। సూర్యాయేదం। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య।చంద్రమసే
స్వాహా। చంద్రమసఇదం। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా।

నక్షత్రేభ్య ఇదం । పరిమృజ్య । అవోక్ష్య । ఇంద్రాయస్వాహా । ఇంద్రా
యేదం। పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। బృహస్పతయే స్వాహా। బృహస్పతయ ఇదం।
పరిమృజ్య। అవోక్ష్య । ప్రజాపతయే స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। పరిమృజ్య।
అవోక్ష్య। బ్రహ్మణే స్వాహా। బ్రహ్మణ ఇదం। ప్రాగపవర్గం నిధాయ। సర్వే
షామంతే సకృత్పరిషేచనం । దశానాం బలీనాం దక్షిణతః। ప్రాచీనావీతీ।
పితృతీర్థేన। పరిమృజ్య । అవోక్ష్య। స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా। స్వధా పితృ
భ్య ఇదం।యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య।దశానాం బలీనాం దక్షిణతః పిత్ర్యబలేరు
త్తరతః।పరిమృజ్య। అవోక్ష్య। నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా । పశుప
తయే రుద్రాయేదం। అప ఉపస్పృశ్య।ప్రాచీనావీతి।అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।
ఉపవీతీ । ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం
దేవయజ్ఞేన యక్ష్యే । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి ।
అప ఉపస్పృశ్య। అదితేను...ప్రసువ । హవిష్యద్వితీయభాగాదాదాయ ।
దేవేభ్యస్స్వాహా। దేవేభ్య ఇదం । అదితేన్వ...ప్రాసావీః। వృష్టిరసి వృశ్చ
మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప ఉపస్పృశ్య। ప్రాచీనావీతీ ।
ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ..ప్రీత్యర్థం పితృయజ్ఞేన యక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప
ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతో భూమా సంమృజ్యావోక్ష్య - ద్వితీయభా
గాదాదాయ - పితృభ్యస్స్వధాస్తు। పితృభ్య ఇదం। అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।
వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య - యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య- ప్రాణానాయమ్య।
ఏవం... ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేన యక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య ।
అగ్నేరుత్తరతో భూమా సంమృజ్యావోక్ష్య, ద్వితీయభాగాదేవ । భూతే
భ్యో నమః , భూతేభ్య ఇదం , పరిషిచ్య, వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య,నివీతీ
భూత్వా ప్రాణానాయమ్య - ఏవం... ప్రీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే -
విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య। అదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య। ద్వితీయ
భాగాదేవ - మనుష్యేభ్యో హంతా । మనుష్యేభ్య ఇదం।అదితేన్వ...ప్రా
సావీః। వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య। ఉపవీతి। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...
ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే । విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య । ప్రజాపతిబ్ర

లేర్దక్షిణతః పరిమృజ్య । అవోక్ష్య । ద్వితీయభాగాదాదాయ । ప్రజాపతయేస్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య । పాణినాయమ్య । ఏవం… ప్రీత్యర్థం అగ్రదానంకరిష్యే। అది……ప్రసువ, పరమేష్ఠినేస్వాహా । పరమేష్ఠి నఇదం । యథాకూపశ్శ తథారస్సహస్రధారోఅక్షితః । ఏవామెఅస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధారమక్షితం । ధనధాన్యైస్వాహా । అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । అదితేన్వమ…పాణిసావీః॥ సర్వభాగాన్నశేషమాదాయ॥ శ్లో॥ శ్వానౌ హిశ్యామ శబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలింప్రదాస్యామిరక్షేతాంపథిసర్వదా । ఇంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యానైరృతోద్భవాః । వాయసాఃప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌపిండం మయార్పితం । శ్వపతిత శ్వపచవాయసేభ్యః క్రిమిభ్యఇదం। ఇతిదేవతీర్థేననివేశనద్వార దేశేదద్యాత్। పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్ । రాత్రౌరాత్రిశ్చవైశ్వదేవానంతరం । యేభూతాఃప్రచరంతిదివానక్తంబలి మిచ్ఛంతోపితుభస్యపేప్యాః। తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా । దివానక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదం। శ్లో॥ ద్వావేకంద్వేచ చత్వారిప్రత్యేకంత్రిస్రఏవచ । పృథివ్యాది దశస్వేక మతఊర్ధ్వంపృథక్ పృథక్ । ఇతివైశ్వదేవః - అత్రకేచన అన్యథాకుర్వంతి॥

—(*)అథపక్షాంతరవైశ్వదేవప్రకారః.(*)—

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః। శ్లో॥ ప్రథమఃపూర్వదిగ్భాగేద్వితీయంచతథోత్తరే। తృతీయంమధ్యమంప్రోక్తం చతుర్థందక్షిణేతథా। పంచమంపశ్చిమంప్రోక్తమితిభాగాదినిర్ణయః॥

—(*)అథభాగవినియోగః.(*)—

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగేద్వితీయేశాకహోమకం। ద్వితీయేబలిదానంస్యాదగ్రదానంతృతీయకే।తృతీయేదేవభూతేపిపిత్రర్థేచచతుష్టయం పంచమేమానుషేహోమోవైశ్వదేవస్యలక్షణం । స్మృత్యంతరే। హవిష్యం పంచధాకృత్వా పూర్వభాగా త్షడాహుతీః। ద్వితీయభాగాదాదా

య జుహుయాన్మష్ణభస్మని । అగ్రదానం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞం చతుర్థకం। పంచమంతు నృయజ్ఞంస్యాద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః॥

—(*)అథవైశ్వదేవః.(*)—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం సిద్ధేనాన్నేనవైశ్వదేవంకరిష్యే। తతోగృహపాకార్థనిష్పన్నాదాయతదన్నంపంచ ధావిభజ్య అదితేనుమన్యస్వేత్యాది భిరౌపాసనాగ్నింపరిషిచ్య। ప్రథమభాగాదాదాయపఞ్చాహుతీర్హస్తేనజుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదం।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదం।ధ్రువక్షితయేస్వాహా।ధ్రువక్షితయఇదం। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా। అచ్యుతక్షితయఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్న...దం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా। ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ। ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య। తూష్ణీం।స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ప్రథమభాగేద్వితీయభాగంసంసృజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం తత్రతత్రస్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి భూమింస్పృశంతి। తథాబలీన్హరేత్। సర్వత్రబలిషుగంధపుష్పాదిభిరభ్యర్చ్యతూష్ణీంసమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్। ఏకదేశసమవేతానామపిబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్। అగ్నేఃపశ్చాత్స్వస్యపురతః। హస్తేనసమ్మృజ్యస్వయోరవోక్ష్య। ధర్మాయ స్వాహా। ధర్మాయేదం। అధర్మాయస్వాహా। అధర్మాయేదం। ద్వయోఃపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతి బలేఃపురస్తాత్।ఉదధానసన్నిధౌ। అద్భ్యస్స్వాహా। అద్భ్యఇదం।పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్। మధ్యేఽగారస్య।ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా। ఓషధివనస్పతిభ్యఇదం। రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా। రక్షోదేవజనేభ్యఇదం। ప్రాగపవర్గంనిధాయ।పరిషిచ్య।అధర్మాయస్వాహేతిబలేరుత్తరతః। ఉత్తరపూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్సృష్టా। గృహ్యేభ్యస్స్వాహా। గృహ్యేభ్యఇదం। అవసానేభ్యస్స్వాహా। అవసానేభ్యఇదం। అవసానపతిభ్యస్స్వాహా। అవసానప భ్యఇదం।సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా।సర్వ

భూతేభ్య ఇదం। ప్రాగపవర్గం నిధాయ। పరిషిచ్య। అగారస్యోత్తరపూర్వ
దేశే। కామాయస్వాహా। కామాయేదం। పరిషిచ్య। గేహాభ్యాం। అంతరి
క్షాయస్వాహా। అంతరిక్షాయేదం।పరిషిచ్య।తదపిధానాభ్యాం। యదేజతిజగ
తియచ్చచేష్టతినామ్నో భాగోయంనామ్నేస్వాహా- వాయవ ఇదం - పరి
షిచ్య - ధర్మాయస్వాహేతిబలేర్దక్షిణతః ప్రాక్సంస్థం వ్యజనాకారేణ।
పృథివ్యైస్వాహా। పృథివ్యా ఇదం । అంతరిక్షాయస్వాహా- అంతరిక్షాయే
దం- దివేస్వాహా- దివ ఇదం- సూర్యాయస్వాహా- సూర్యాయేదం- చం
ద్రమసేస్వాహా- చంద్రమస ఇదం నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా నక్షత్రేభ్య ఇదం-
ఇంద్రాయస్వాహా ఇంద్రాయేదం- బృహస్పతయేస్వాహా బృహస్పతయ
ఇదం-ప్రజాపతయేస్వాహా- ప్రజాపతయ ఇదం-బ్రహ్మణేస్వాహా। బ్రహ్మణ
ఇదం-ప్రాగపవర్గం నిధాయ।పరిషిచ్య-దశానాంబలీనాం దక్షిణతః-ప్రాచీ
నావీతీ। పితృతీర్థేన స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా-స్వధాపితృభ్య ఇదం-యజ్ఞోపవీ
త్యప ఉపస్పృశ్య - దశానాంబలీనాం దక్షిణతః పితృబలేరుత్తరతః నమోరు
ద్రాయపశుపతయేస్వాహా- రుద్రాయపశుపతయ ఇదం । అప ఉపస్పృశ్య-
ప్రాచీనావీతి- అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ఉపవీతీ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య రుద్రబలే
రుత్తరతః భూమింసమృజ్య। కించిదన్నమాదాయ।యేభూతాః ప్రచరంతి
దివాబలిమిచ్ఛంతో... స్వాహా। దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదం।పరిషిచ్య।
ప్రాణానాయమ్య ఏవం—ప్రీత్యర్థంఅగ్రదానంకరిష్యే।పూర్వపరిషేచనం
కృత్వా- తృతీయభాగాదాదాయ- దదామీత్యగ్నిర్వదతి- తథేతివాయురా
హతత్- హంతేతిసత్యంచంద్రమాః- ఆదిత్యస్సత్యమోమితి- ఆపస్తత్సత్య
మాభరన్-యశోయజ్ఞస్య దక్షిణాం-మమోపాత్తదురితక్షయో నే కామ
స్సమృధ్యతాగ్ం స్వాహా - విష్ణవ ఇదం - ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా ప్రాణా
నాయమ్య। ఏవం—ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే- దివ్యాస్సీత్యప ఉపస్పృ
శ్య- పూర్వపరిషేచనంకృత్వాతృతీయభాగాదాదాయ - దేవేభ్యస్స్వా
హా- దేవేభ్య ఇదం- ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా-వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య -
ప్రాచీనావీతి - ప్రాణానాయమ్య- ఏవం—ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే

విమృగసీత్యుప ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతో భూమౌ సమ్మృజ్యావోక్ష్య చతుర్థభాగమాదాయ - పితృభ్యస్స్వధాస్తు - పితృభ్య ఇదం - అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య - వృష్టిరసీత్యుప ఉపస్పృశ్య - యజ్ఞోపవీతీ - ప్రాణానాయమ్య ఏవం— ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే - విమృగసీత్యుప ఉపస్పృశ్య। అగ్నేరుత్తరతో భూమౌ సమ్మృజ్యావోక్ష్య। తృతీయభాగమాదాయ। భూతేభ్యో నమః। భూతేభ్య ఇదం। పరిషిచ్య। వృష్టిరసీత్యుప ఉపస్పృశ్య। నివీతీభూత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం— ప్రీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే విమృగ—సి। పంచమభాగమాదాయ। ప్రాగ్వ్యుపరిషేచనం కృత్వా - మనుష్యేభ్యో హంతా। మనుష్యేభ్య ఇదం - అదితేన్వ— ప్రాసావీః - వృష్టిరసీత్యుప ఉపస్పృశ్య ఉపవీతీ భూత్వా - సర్వభాగాన్నశేషమాదాయ ॥ శ్లో॥ శ్వానాం హ శ్యామ—సుయాగ్నిశం - శ్వపతితశ్వపచవాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదం - ఇతి దెవతీర్థేన నివేశ్య ద్వారదేశే గత్వా పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య గోదోహనమాత్రం ప్రతీక్షేత్॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వే చ చత్వారి ప్రత్యేకం తిస్రిపదచ పృథివ్యాదిషు స్వేకమత ఊర్ధ్వం పృథక్పృథక్॥ నక్తం బలిః - యే భూతాః ప్రచరంతి దివా బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః - తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా - దివాచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదం॥ రాత్రౌ - యే భూతాః ప్రచరంతి నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః - తేభ్యో బలిం పు—స్వాహా। నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదం - ఇతి పఠాంతర వైశ్వదేవః॥

—*అథ ప్రియభోజనం.*—

పర్వసు చోభయోరుపవాస ఔపవస్తమేవ కాలాంతరే భోజనం తృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోః ప్రియం స్యాత్తదేతస్మిన్నహని భుంజీయాతామథశ్చరయినాయాలాం మైథునవర్జనం చ॥

—* అథ స్థాలీపాకః. *—

శ్లో॥ భూతే స్థాలీపాకస్తస్యోపచారః పార్వణేన వ్యాఖ్యాతః పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా పత్న్యవహంతీర్యాది ప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతం

కృత్వా అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమ ధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్వాహా అగ్నయ ఇదం । అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య । స్రుచ్యుపస్తీర్య । ఉత్తరార్ధా త్సకృత్స్విష్టకృతే వదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే. స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। ఆగ్నేయ లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య । అనంతరం స్విష్టకృల్లే పం ప్రాశ్య। ఉత్సృప్యాచామతి॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రా శ్నాత్యుత్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హి స్సమంజనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా నవృషభదానం। పూర్ణపాత్ర స్తు దక్షిణేత్యేకే। వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్॥...................

—(*)కృష్ణపక్షవివాహ వైశ్వదేవ ప్రకారః.(*)—

తేషాం మంత్రాణాముపయోగత్వాద్దశాహమథశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణ వర్జనంచోత్తమస్యైకరాత్రముపవాసః । శుక్లద్వితీయాయాం తస్యోపక్రమం కృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహోన్యథశ్శయనం బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచకృత్వా భర్తా చతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా అన్వారంభణీయాం కృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతే స్థాలీపాకం కుర్యాత్॥ ... ...*

—*ప్రథమపూర్ణిమాతిక్రమకృత్యం.*—

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా పాహిత్రయోదశ హోమంకృత్వా అనుగతమగ్నింపునస్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాం బిభ్రీష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకం సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతే స్థాలీపాకః.*

—(*)ఔపాసనపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

అజ్ఞానాశక్తివిషయేతు శాట్యాయనః । చతుర్థీహోమానాముపర్యౌపాసనాగ్నావనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతామితిచాసప్తరాత్రాత్తత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిస్స్తంతుమతీస్తంతుంతన్వన్నిత్యృక్షస్వాగ్నేత్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవ ఇతిచప్రాణాయామశతంచావింశతిరాత్రాదుపవాసంచాత్రిగ్ంశతిరాత్రాత్తత ఊర్ధ్వమాషష్టిరాత్రాత్త్రిస్రోరాత్రీరుపవసేత్తత ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యంవిహితమత ఊర్ధ్వం కాలబహుత్వాద్దోషగురుత్వమేనస్సుగురుషుగురూణిలఘుషులఘూని శుచికరాణిభవంతి సర్వేషాం యథాకర్మాభ్యాసో గరీయానితి స్మృతత్వాదితి॥

—(*)ఆలస్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

శాట్యాయనః। ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమేత్ర్యహముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోవాభక్షయేదుభయత్ర యావత్కాలస్య వృత్తావద్ధోమద్రవ్యంత్వశేషతో దానంచైవంవిప్రాయదద్యాద్యథా హోమస్తథైవస్యాదితినిహితోఽగ్నిరుత్సృష్టస్తద్వర్షగ్ంసంవత్సరగ్ంసంవత్సరవ్యతిక్రమేపతితోభవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగ్ం సర్వకర్మస్వనధికారోన ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి ॥

—(*)కామకృతపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

కామకారవిషయేతుమనురాహ । అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్బ్రాహ్మణఃకామకారతః। చాంద్రాయణం చరేన్మాసంవీరహత్యాసమంహితత్ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్మాసాదూర్ధ్వంతుకామతః । కృచ్ఛ్రంచాంద్రాయణంచైవకుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

—*నాస్తిక్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

నాస్తిక్యవిషయేతు వ్యాఘ్రః। యోఽగ్నీంస్త్యజతి నాస్తిక్యాత్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః । అన్యత్రపునరాదధ్యాద్దానమేవ తథైవచ॥ ...*

—(*)వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

మాధవీయేప్రజాపతిః। హవిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్య ఉక్తమప్యేక మాది తః। ప్రాజాపత్యేనశుధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి । అకృత్వాన్యతమం యజ్ఞంయజ్ఞానామధికారతః। ఉపవాసేన శుధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి।. మాధవీయేకాత్యాయనః । పిత్రుయజ్ఞాత్యయేచైవ వైశ్వదేవాత్యయేపిచ। అనిష్ట్వా నవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనేతథా। భోజనేపతితాన్నస్య చరు ర్వైశ్వానరోభవేత్ । శాట్యాయనీయే॥ అథపంచ మహాయజ్ఞానామేకై కస్మిన్నతీతేస్వ్యహేత్ర్యహేవాతీతేతిస్రస్తు మతీష్టహుయాదిమంమే వరుణతత్వాయామీతి యచ్చిద్ధియత్వంచేదమిత్యానవరాత్రాదతఊర్ధ్వ మాద్వాదశరాత్రా దగ్నేభ్యావర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తిన్యాహుత్వాద్వాద శగృహీతేన సృచంపూరయిత్వాసప్తతే అగ్నేసమిధ స్సప్తజిహ్వా ఇతిస ప్తవత్యా పూర్ణాహుతిగ్ం హుత్వాగ్నయేతంతుమతేస్థాలీ పాకంకుర్యా దతఊర్ధ్వం పునరాధేయం॥... ... ...*

—(*)స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం(*)—

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతి రయాశ్చయదస్మిన్ యజ్ఞేస్వస్తిన ఇంద్రేతి చతస్రఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ స్థాలీపాకంకుర్యాత్ర్యాగస్త మ్యాఅతఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసంకుర్యాస్వయోర్ద్వాత్రిష్వత్రయ ఇత్యేవగ్ం సంకల్ప్యతేప్రథమంప్రాధి కృతగ్గ్ స్థాలీపాకంకుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపా ధికృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతిశాట్యాయనః.................*

—(*)ప్రాయశ్చిత్తసమన్వయః.(*)—

ఏవంచవైశ్వ దేవస్యకయాచిద నుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యా నారం భే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానర స్థాలీపాకంకృత్వాసప్తహోతా రంసర్వప్రాయశ్చిత్తంచహుత్వాయథోక్తప్రకారేణవైశ్వదేవమారభేత్। అతఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసంప్రాజాపత్య వ్రతంచకృత్వాఉ క్తప్రకారేణారభేత్ । స్థాలీపాకస్యాపిప్రథమ పర్వాతిక్రమేబిభ్రిష్టిం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వాస్థాలీపాక మా

రభేత్। అతఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । ఔపాసనేనసత్యేవాయంకల్పః । తదనుగమేతు చతుర్థహోమాదిత్యారభ్య యదుక్తంతత్సర్వంకృత్వా ఆరభేత్। అతఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం సర్వేషాం॥ ... ...*

—(*)సర్వప్రాయశ్చిత్తంచకృత్వాఆరంభః(*)—

వైశ్వదేవస్థాలీపాకయో రారబ్ధాతిక్రమేతు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికంకుర్యాత్। అత్రాప్యాలస్యాద్యతిక్రమేతు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సర పర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా ఔపాసనాదికంకుర్యాత్। అనంతరంసర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచ కృత్వా ఔపాసనంకుర్యాత్ । సర్వత్రప్రథమ పర్వాతిక్రమమారభ్య గృహిణోర్వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్ప్రాహ్త్రయోదశ హోమాశ్చకర్తవ్యాః॥ ... ...*

—(*)అత్రైతద్విషయానుక్రమణికా.(*)—

సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం - అతఊర్ధ్వమౌపాసన ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయేపతత్థానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం। పర్యుదస్తవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ॥

—(*)అథవైశ్వదేవేకేచనవిశేషాః.(*)—

ఆపస్తంబినాంలౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నంవైదికాగ్నౌవైశ్వదేవంకుర్యాత్। తథాహాపస్తంబః॥ పరోక్షమన్నగ్ంసగ్ంస్కృతమగ్నా వధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్ష్యత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానామపితత్పవిత్రంకింపునర్మనుష్యాణామితి । పతేనభార్యాపుత్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయజుహుయాదితి॥(శ్లో॥ప్రాతహోమంతునిర్వర్త్యసముద్ధృత్యహుతాశనాత్ । శేషంమహానసేపక్త్వాతత్రపాకంసమాచరేదితి మనువచనాత్॥)యస్మిన్నగ్నౌభవేత్పాకో వైశ్వదేవంతుతత్రవైఇతిశాతాతపవచనాచ్చ।అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌవైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః।లౌకికాగ్నిపక్షేపరగృహాదగ్నింనాహరేదితి। యతఃపరాగ్నిపక్వేన కృతస్యకర్మణోర్థం ఫలమగ్నిద

స్యభవతి। అపరార్కే । పచనాగ్నింసగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మనిజాతుచిత్ । తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం। తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్థమగ్నిద స్యభవేన్నృపేతివచనాత్ । పచనస్యాగ్నిర్లౌకికాగ్నిః। అచోదితేనపాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా। లౌకికాగ్నిస్సవిజ్ఞేయో హ్యాహమేనాచోదితేనచేత్యాదివచనానిధార్యాగ్నివిషయాణి । లౌకికాగ్నిపక్వపక్షేతుగృహ్యకారికాకారఆహ।అవోక్ష్యోద్వాస్యవృత్యాభ్యక్తంభువిసవ్యంనిధాయచేత్॥ *

—(*)అథదేవతార్చనాత్పూర్వంవైశ్వదేవనిర్ణయః.(*)—

ధర్మఖండే। అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనం । సద్యఃపాపండతామేతికర్తోచ్ఛిష్టంయదిస్మరేత్ ॥ నివేదితేనచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే। వినియుక్తవిరోధేనమీమాంసాయాఃప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయోనహిశంకార్యస్స్మృతివాక్యవిరోధతః। వైశ్వదేవంవిధాయాదౌతదన్నంసుతసంస్కృతం॥ దేవేభ్యశ్చప్రదాతవ్యం బలికర్మావసానకం । ఖడ్గధారాసమంవిద్యాత్స్మార్తకర్మమునీరితం ॥ సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరంతచ్చయత్తత్స్మృతివిలోకనాత్ । స్మృతిజ్ఞానాదనుష్ఠానమనంతఫలసంవిదుః॥ స్మృత్యాభావేపివృద్ధాభ్యస్తేషు భోగ్యధర్మావగాహనం। శ్రుతిస్మృతిభ్యాంహీనోంధఃకాణోప్యాత్రైకయావినేతి ॥ శ్రుతిస్మృతీహివిప్రాణాంచక్షుషీపరమేమతే। కాణస్తత్రైకయాహీనోద్వాభ్యామంధఃప్రకీర్తితః॥ అధీత్యచతురోవేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్ । స్మృతిహీనానశోభంతేచంద్రహీనేవశర్వరీ॥ ... ... *

—(*)అథవైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

హేమాద్రౌ। దేవలః। వైశ్వదేవంద్విజైః కార్యమన్నశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ । పంచసూనాపనుత్త్యర్థంలవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥ లోకాక్షిః। ద్విజస్త్వహరహఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతాశనే। అన్యథాదోషమాప్నోతివృత్తస్స్యాత్కంటకీభువి॥ అన్నదుష్టంత్రివిధం। సంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టం స్వభావదుష్టంచేతి। దేవపూజావైశ్వదేవరహితంసంస్కారదుష్టం। ఏకపఙ్క్తౌభుంజానోద్విజఃభోజనం త్యక్త్వాగచ్ఛతిశేషమన్యస్యక్తంతత్క్రియాదు

ష్టం। లశునాదికం స్వభావదుష్టం। తథాహమనుః। సంసర్గదుష్టంవిజ్ఞే యంవైశ్వదేవవివర్జితం। పతపక్ష్యుపవిష్టశ్చశ్వస్త్వా పాత్రింగతోయది। క్రియాదుష్టంహివిజ్ఞేయం తద్బ్రాహ్మణాంద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టంల శునం విప్రైస్సర్వత్రగణ్యతే। తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యం కర్తవ్యః। అన్య థాదోషమాహగౌతమః। వైశ్వదేవంపరిత్యజ్యయో భుంక్తేసద్విజాధమః। మహాంతంనరకంగత్వా వృక్షోభవతికంటకీ। ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం వైశ్వదేవాపరిగ్రహే। ఫలకృచ్ఛ్రంతథాగత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః। మాసత్యాగేతుచాంద్రిస్స్యాద్వర్షత్యాగేపతత్యసౌ। అతఊర్ధ్వంపతితప్రా యశ్చిత్తముక్తం॥ ... ... *

—(*)వైశ్వదేవాత్పూర్వంభిక్షాదానం.(*)—

అకృతేవైశ్వదేవేతుభిక్షౌభిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థం భిక్షాందత్వావిసర్జయేత్॥ ... ... *

—(*)బలిప్రదానకాలకాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

అథబలిప్రదానకాలేకాకస్పృష్టిమాహ। స్మృత్యంతరే। బలిప్రదా నకాలేతుకాకైరభిమృశేద్ద్విజః। బలింనిధాయభూమౌతుఘృతంప్రాశ్య విశుధ్యతీతి। హేమాద్రౌచ। బల్యర్థమన్నమాదాయశ్వానావితిజపన్గృహీ। స్పృష్టోబలిభుజావిప్రఃపాదౌప్రక్షాళ్యవాగ్యతః। భూమౌబలింవినిక్షిప్యద్వి రాచమ్యవిశుధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్రస్నానమేవవిధీయతఇతి॥

* బలిప్రమాణం. *

బలిప్రమాణమాహ। గ్రాసమాత్రేణచాన్నేనదద్యాచ్ఛ్వాదిబలిం గృహీతి। చంద్రికాయాం। ఉత్తానేనతుహస్తేనహ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగులిపాణిస్తువాగ్యతోజుహుయాద్ధవిరితి। షట్కర్మచంద్రికా యాం। దేవేభ్యస్తుహుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతబలింహరేత్॥ *

—(*)అథవైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.(*)—

అథవైశ్వదేవవర్జ్యాన్యాహచంద్రికాయాం। అహవిష్యంసమస్తం వావైశ్వదేవేవివర్జయేత్ - కోద్రవంవరకంమాషం మసూరంచవివర్జ యేత్। ఇతి। చకారాత్ప్రసరయావనాళాన్నం॥ *

—*వైశ్వదేవాద్యనికారిణ స్తండులదానవిధిః.*—

అథవైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానే నాన్నదానాత్షడ్గుణ ఫలంభవతి| తథాచస్మృతిః। ఆమమేవప్రదాతవ్యమన్నదానాచ్ఛషడ్గుణం। అతిథిర్వైశ్వదేవంచ దేవో భార్యాసుతస్స్వయం ॥ ఆమంతండులాదిద్రవ్యం। స్వగృహంప్రత్యాగతస్యవైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్యగృహస్థేనభోజ్యాన్నేనాపితస్యామమేవదాతవ్యం ॥ తత్ప్రతిగృహ్యపక్త్వా తేనాన్నేనవైశ్వదేవాదికరణాద్దాతురన్నదానాత్షడ్గుణపుణ్యంభవతి। వైశ్వదేవాద్యధికారిణో పరాన్నభోజనేకృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపంభవతీత్యభిప్రాయః । పురాణేపి। అన్నదానాచ్ఛతగుణంఫలం తండులదానతః। ఔపాసనంవైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం। బంధూనాంపుత్రదారాణాం తథాస్వస్యచపోషణం॥ భవంత్యేతానిసర్వాణి రాజతండులదానతఇతి। స్వయంపాకీశతంభుంక్తే ఇతిలోకప్రసిద్ధిశ్చేతి॥

—(*)అథదాయాద్యగ్నిపక్షావిభక్తవైశ్వదేవ(*)—

యస్త్వాక్తంఅవిభక్తస్తువిభాగానంతరంవైశ్వదేవంకుర్యాత్। విభాగకాలపర్యంతంపిత్రా జ్యేష్ఠభ్రాత్రావాకృతంసర్వార్థంభవతి। తత్సాధన భూతాన్నాదేః సంసృష్టత్వాత్। తదుక్తంగృహ్యదీపికాయాం। అవిభక్తో విభక్తోవావిభాగానంతరంపృథక్। భ్రాతాయవీయాన్ కుర్వీతతావత్తజ్జ్యేష్ఠకర్తృకమితి॥ యాజ్ఞవల్క్యోపి। కర్మస్మార్తంవివాహాగ్నౌ కుర్వీతప్రత్యహంగృహీ। దాయకాలాహృతేవాపి శ్రౌతంవైతానికాగ్నిషు ॥ స్మార్తకర్మఔపాసనం। వైశ్వదేవాదికంప్రత్యహంకర్తవ్యం। వైశ్వదేవస్థాలీపాకంచ వివాహాగ్నౌకుర్యాత్। వివాహానంతరంవైశ్వదేవముపక్రమేదితిభావః। స్మృత్యంతరే। వివాహశేషహోమాంతే వైశ్వదేవఉపక్రమః। కర్మమధ్యేనకర్తవ్యం కర్మాదౌచ తథైవచేతి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః। సాగ్నయోప్యేకపాకాస్సుః పుత్రభ్రాత్రాదయోయది। నపృథగ్వైశ్వదేవాస్స్యుస్స్వపాకాన్నిర్వపేద్గృహీ॥మితాక్షర్యాంనారదః। భ్రాతౄణామవిభక్తానామేకోధర్మః ప్రవర్తతే। విభాగేసతిధర్మోపిభవేత్తేషాంపృథక్పృథక్

ఇతి । విభాగానంతరంపితుశ్శ్రాద్ధం దేవతాగ్న్యనమాతిథ్యంచవిభక్తానాం పృథక్పృథక్ భవేయురిత్యర్థః । అవిభక్తో భ్రాతా దేశాంతరేస్థితః పృథగార్జితధనోపి పృథగ్వైశ్వదేవాది కర్మ నకుర్యాత్ । పృథగార్జితధనస్యాపి తత్సాధన భూతస్యాగ్న్యాది ద్రవ్యస్య సంసృష్టత్వాత్ । సమవేతైస్తుయత్ప్రాప్తం సర్వైస్తత్రసమాంశిన ఇతివచనాత్ । సమవేతైరవిభక్తైరిత్యర్థః । సమాంశినస్సర్వోప్యస్యసర్వేషాంతుల్యత్వాత్ । సంసృష్టద్రవ్యకృతం కర్మైకేనకృతమపిసర్వైర్ద్రవ్యస్వామిభిః కృతంభవతీతిపంచసూనానాంఖండిన్యాదీనామపిసముదాయద్రవ్యత్వేనతత్కృతహింసాదిదోషనివృత్తిరన్యేన జ్యేష్ఠభ్రాత్రాఅవిభక్తేనకృతేన వైశ్వదేవేనైవభవిష్యతీతి।నపృథగ్దేశాంతరస్థితేనావిభక్తేనానుజేనపృథగ్వైశ్వదేవఃకర్తవ్యః।తథాచోక్తం। కశ్యపేన। అవిభక్తాఃపృథగ్దేశాః పృథగార్జితధనాఅపి। వైశ్వదేవాదికర్మాణిచరేయుర్నపృథక్పృథక్ । జ్యేష్ఠభ్రాత్రాపివాపిత్రాసర్వైరేవకృతంహితమితి। హితశబ్దఃప్రసిద్ధవాచకః। యస్యార్థస్తస్యతత్ఫలమితి శాస్త్రార్థస్య ప్రసిద్ధత్వాదితి భావః। సుధార్ణవేపి। సంసృష్టా భ్రాతరోయే స్యుస్సర్వేహవ్యాగ్నివస్తుతాదిభిః। వైశ్వదేవం పృథక్కుర్యాదన్నేనజ్యేష్ఠఏవహి। వైశ్వదేవంబలిహ్రాతంప్రత్యహంగృహమేధినః। సాయంప్రాతశ్చకుర్వీరన్ తుల్యానాందోషాపనుత్తయే। హోమానుముఖ్యైశ్చభోక్తవ్యమన్నమౌపాసనేకృతం। అన్యైశ్చవనభోక్తవ్యం భోక్తవ్యంలౌకికేకృతం। వ్యాసః। హోమమాత్రదానరహితంనభోక్తవ్యంకదాచన। అవిభక్తేషుసంసృష్టేష్వేకేనాపికృతంకృతమితి। ఏషాంకులధర్మత్వేనభ్రాతౄణాం విభాగవచనాస్తి। తేష్వవిభక్తాస్తతస్తన్మధ్యే ఏకో జ్యేష్ఠః కనిష్ఠోవా దేశాంతరగతః। సపృథగ్వైశ్వదేవాదికంకుర్యాత్ । తథాచగర్గః । అవిభక్తాఃపృథగ్గేహాస్స్వస్వార్జితధనాశనాః। వైశ్వదేవమమాశ్రాద్ధంకుర్యుర్నైవార్జనంపృథగితి। స్మృత్యంతరే।అవిభక్తోపిదాయాదో గతోదేశాంతరంయది। వైశ్వదేవంపృథక్కుర్యాదాత్మశుంచాన్నశుద్ధయే । దాయాదోభ్రాతా । ఇదంవచనద్వయం స్వతంత్రావిభక్తభ్రాతృవిషయం। యుక్తంచైతత్ । స్వతంత్రావిభక్తభ్రా

తుస్తుల్యత్వాత్ । స్వతంత్రవిభక్తభ్రాతర స్సర్వదా రాజకార్యస్య
క్షావ్యాపారిణస్తైస్స్వార్జిత ధనస్యయథేష్టవినియోగాదిదర్శనాత్ । ఆత్మశు
రాత్మసంస్కారః। స చ మలాపకర్షణలక్షణం ఏవమన్నశుద్ధిరన్నసంస్కా
రః స చ భోజనాహరణతా । తథాచోక్తం। పంచసూనాగృహస్థస్య వర్తం
తేహరహస్తథా । ఖండనీ పేషిణీ చుల్లీ జలకుంభీ ప్రమార్జనీ । ఏతాభిఃపం
చసూనాభిఃప్రగృహం బాధ్యతే గృహీ । పంచసూనానివృత్త్యర్థం వైశ్వదే
వం సమాచరేత్ । సఏవాన్నసంస్కారః । అశనాహరణా విజ్ఞేయః ।
అశనం భోజనం॥ సూనాః హింసాదోషాః । ఇత్యవిభక్తవైశ్వదేవః॥ ఇతి
తద్దాయాద్యగ్నివిషయం॥ ... ...*

ఆరంభవిషయే కేచిత్ శేషహోమానంతరం ద్వాదశాహదీక్షాం
కృత్వా ప్రశస్తేహన్యారంభ ఇతి వదంతి। అపరేతు శేషహోమానంతరశుక్ల
ద్వితీయాయాముపక్రమ్య ద్వాదశాహదీక్షాంచరిత్వా చతుర్దశ్యాముపోష్య
పౌర్ణమాస్యాం వైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకం వైశ్వదేవారంభమిచ్ఛంతి ॥

—* అథపక్షాంతరీయవైశ్వదేవస్థాలీపాకః. *—

శుక్లద్వితీయాయాంతస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీద్వాదశాహోస్యధ
శ్శయనం బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణ వర్జనంచకృత్వా భర్తా చతుర్దశ్యాము
పోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వాపత్న్యాసహప్రాణా
నాయమ్య। ఏవం ... ప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవప్రారంభాధికారసిద్ధ్యర్థం వైశ్వ
దేవస్థాలీపాకంకరిష్యే। పత్న్యవహంతిచరుగ్ంశ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రాచీ
నముదీచీనంవోద్వాస్య। ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేదర్వ్యాముపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య । అగ్న
యేస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ఏవగ్ంసర్వత్రోపస్తరణావదానాభిఘారణా
ని।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం ॥ ధ్రువాయభూ
మాయస్వాహా ॥ ధ్రువాయభూమాయేదం। ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షి
తయఇదం। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా । అచ్యుతక్షితయఇదం। అగ్నయే
స్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। ధర్మాయస్వాహా । ధర్మా

యేదం॥ కస్మాయ స్వాహా। అకస్మాయిదం। అద్భ్యస్స్వాహా।అద్భ్య ఇదం। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా।ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదం।రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా। రక్షోదేవజనేభ్య ఇదం।గృహ్యాభ్యస్స్వాహా। గృహ్యాభ్య ఇదం అవసానేభ్యస్స్వాహా।అవసానేభ్య ఇదం। అవసానపతిభ్యస్స్వాహా అవసానపతిభ్య ఇదం।సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా సర్వభూతేభ్య ఇదం।కామాయ స్వాహా। కామాయేదం । అంతరిక్షాయ స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోయం నామ్నే స్వాహా । వాయవ ఇదం। పృథివ్యై స్వాహా పృథివ్యా ఇదం। అంతరిక్షాయ స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం। దివే స్వాహా। దివ ఇదం । సూర్యాయ స్వాహా । సూర్యాయేదం । చంద్రమసే స్వాహా। చంద్రమస ఇదం। నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥నక్షత్రేభ్య ఇదం। ఇంద్రాయ స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । బృహస్పతయే స్వాహా । బృహస్పతయ ఇదం । ప్రజాపతయే స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం। బ్రహ్మణే స్వాహా। బ్రహ్మణ ఇదం ।స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా । స్వధా పితృభ్య ఇదం । సవ్యేరజుహోతి । ఉపస్పృశ్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా। పశుపతయే రుద్రాయేదం। అప ఉపస్పృశ్య। దర్వ్యామస్మిన్నుత్తరార్ధాత్ స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయేత్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం।సమిత్ప్రక్షేపణం బర్హిస్సమంజనం చ కృత్వా పరిధీన్ ప్రహృత్య సంస్రావం చ కృత్వా ఉపనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మోద్వాసనం చ కృత్వా అగ్నిమలంకృత్య నమస్కుర్యాత్ । అభిఘార్య తతశ్శిష్టం హవిః ప్రత్యభిఘారణాత్ । ప్రధాన హోమేషు బహుత్వం తే ప్రత్యభిఘారణం । ఇతి వైశ్వదేవస్థాలీపాకః॥

అన్యేతు వైశ్వదేవస్థాలీపాకే విశ్వేదేవ ఏవ దేవతా ఇతి వదంతి.

—(*)వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం.(*)—

వైశ్వదేవస్య సంస్థానాత్ నిత్యత్వాదాత్మశుద్ధయే। వైశ్వదేవస్తు కర్తవ్యస్స్థాలీపాకపూర్వకః।నోత్పద్యేత యావదాగ్నేయ వైశ్వదేవస్థాలీ

పాకహోమాచతావత్ । నోత్పత్తిశ్చౌపాసనస్యేవ వైశ్వదేవస్యాప్యు
త్పత్తిరేవాత్రనోక్తా । కర్తవ్యోత్రౌపాసనారంభ ఏవాగ్నేయస్థాలీపాక
హోమానేకృతేతు । ప్రారంభస్స్యాద్వైశ్వదేవస్య వైశ్వదేవస్థాలీపాక
హోమేసమాప్తే । యేదేవతేపిధీయతేస్థాలీపాకేగ్నిదైవతే, ఔపాస
నేపి తేఏవసాయం ప్రాతస్తుదేవతే। యాః ప్రోక్తాస్సుర్వైశ్వదేవస్థాలీ
పాకేపిదేవతాః। సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవేప్యుక్తాస్తా ఏవదేవతాః స్థాలీ
పాకేవైశ్వదేవేప్రధానాస్తత్రాగ్న్యాద్యారౌద్రపర్యంతమంత్రాః। వేదో
క్తాస్తాదేవతావైశ్వదేవేపిశ్వేదేవాహీతి సూత్రోదితార్థాత్ । ఆగ్నేయా
దయష్షడ్ఢోమాబలిహరణానిచానగ్నిదైశాన్యపి । సర్వాణ్యప్యప్రధానాని
నహికించిదపిశేషాచరణమంగళమితిసూత్రార్థః । సుదర్శనేనేత్థముదీరితా
ర్థాత్సర్వే ప్రధానా ఇతినిశ్చితాస్స్యుః । ఏవంచగార్హ్యేవరదోపిగృహ్యప్రదీ
పికాకృత్సురుక్తవాన్హి। కర్తవ్యత్వాత్కర్మణాంవైశ్వదేవకర్మప్రారం
భాధికారార్థసిద్ధ్యై। పత్నీయుక్తఃకర్మకృద్వైశ్వదేవస్థాలీపాకంకర్మకుర్వీ
తవిప్రః। వివాహోర్ధ్వంవైశ్వదేవమంత్రాణాముపయోగకే, ద్వాదశా
హమధశ్శయ్యాంవిచరేచ్చసభార్యకః। ఇత్యుక్త్వాహప్రశస్తేహన్యారభ్యే
తిసుదర్శనః । ప్రాహారభ్యేతివాక్యేనస్థాలీపాకోవగమ్యతే । అథార్యాఃప్ర
యతావైశ్వదేవేన్నేత్యాద్యుదీరితం । సూత్రమేతత్సాయంప్రాతర్వైశ్వ
దేవక్రియాపరం । అత్రైతదుక్తంభవతిప్రసంగాద్వాక్యాత్సమావేశనపక్ష
పాతాత్ । సాంగేవివాహేసతివైశ్వదేవోపయోగమంత్రాధ్యయనంహి
కుర్యాత్। సద్వాదశాహవ్రతమత్రచాధశ్శయ్యాదిపత్నీసహితశ్చరిత్వా। త్ర
యోదశేహన్యుపవాసకృత్వాన్యచ్చతుర్దశేహ్న్యపిహిపౌర్ణమాస్యాం।
పక్త్వాస్థాలీపాకమౌపాసనాగ్నావుద్వాస్యోదగ్బర్హిషిస్థాప్యవహ్నేః।
జ్వాలాంకార్యాద్వాజ్యభాగావసానేస్థాలీపాకాచ్చావదాయావదాయ।
హుతవ్యాస్స్యుర్మంత్రపాఠక్రమేణహ్యారౌద్రాంతాస్త్రింశదగ్న్యాద
యశ్చ। సర్వేనైవాత్రాపిపిత్రాహుతిస్స్యాన్నోనైశమ్యాస్స్యుస్సిష్టకృద్ధో
మమంత్రః। హుత్వాబల్నీంశ్చ్యంజనం హోమశేషంకృత్వాగారాదన్న

మాదాయసిద్ధం । పాత్రేష్వన్నంపంచధా కల్పనీయంతత్పార్థక్యాదేకపా
త్రేపివాంశాన్ । హోమార్థమేకత్రహవిష్యమన్నంపాత్రేవకల్ప్యవైశ్వ
హవిష్యజాతం।క్షారాదిముక్తాదియుతంద్వితీయేదేవాధ్వరార్థంచహవిస్తృ
తీయే।పితౄర్థమన్నాదఖిలాచ్చతుర్థేతద్వన్మనుష్యయజ్ఞాయచపంచమేహి।సుద
ర్శనేనైవముదీరితంస్యాత్పితృక్రతోర్భూతమఖస్యకల్ప్యం। హోమాన్మాగ్ర
భాగాత్ఫలదోద్వితీయాన్మాతాగ్రదేవక్రతవస్తృతీయాత్। పిత్రధ్వరా
ర్థైవచతుర్థభాగో మనుష్యయజ్ఞాయహి పంచమాంశః। ఇత్థంవిభాగంప్ర
వదంతిశిష్టాఃపక్షద్వయేప్యేకమిహావలంబ్య।క్షీరాజ్యదధ్యాదిభిరక్తమన్నం
హస్తేనచాదాయతదగ్రభాగాత్ । ఔపాసనాగ్నౌజుహుయాన్నదాహు
తీరగ్న్యైదికాస్స్విష్టకృదస్తిపాతాత్। తస్మాన్నహోమోస్తువైతస్త
మాప్తమాభ్యాంగిరాచార్యమతేష్వచిన్న।తస్మాదభూత్స్విష్ట కృదేవమష్టకం
హోమాత్పరంచోత్తరతోన్నభస్మని। క్షారాద్యహవ్యంజుహుయాచ్చ
హోమమయోశ్శేషంతు సంస్పృజ్యబలీంత్సమాచరేత్। దేశేదేశేస్యాద్బ
లీనాంప్రమృజ్యావోక్ష్యన్యుప్యాప్యసేచనం చాత్రనానా। అంగుళ్యగ్రాణి
స్పృశంతీహయద్వద్భ్యామిం తద్వద్బదరీమానమాత్రం। నానాప్రదేశా
హ్ణబలీంత్సమస్యవహ్నేః ప్రతీచ్యాంతుసమాచరంతి। అగ్నేఃప్రతీచ్యా
ముతసప్తమాష్టమాదప్యగ్నేర్ధర్మబలేఃపురస్తాత్। అద్భ్యఃక్షిపేత్తత్పర
తస్తమార్ధ్వంద్వాభ్యామధర్మాశ్వబలేరుదక్తః। గృహ్యాభ్యఇత్యాదిపు
రోపవర్గంపాక్ష్వక్త్రే మేతాశ్చతురోత్రదద్యాత్ । బలేరధర్మాత్పురతస్తు
కామబలిస్తతః ప్రాగ్దిశిచాంతరిక్షం। తత్రాప్యగ్న్యదేజత్యథ దక్షిణేతుదదా
త్పృథివ్యైప్రభృతిభ్యఇత్థం।ప్రాకక్త్రే రేవంప్యజనాకృతిస్స్యాత్తద్దక్షిణస్యాం
దిశిపిత్ర్యశౌచ్రయోః। ప్రసవ్యసవ్యాచ్చబలీప్రదద్యాత్తత్రైవమన్యత్పరిషే
చనంచ। తతోగ్నిదానంత్వథదేవయజ్ఞో వహ్నేఃప్రసవ్యేనచదక్షిణస్యాం।
అగ్నేశ్చభూమ్యాంపితృయజ్ఞ ఉక్తస్సవ్యేనచోదగ్దిశిభూతయజ్ఞః। మను
ష్యయజ్ఞస్తునివీతి నైవమృశబ్దతోర్థాత్సనకాదయస్స్యుః। సవ్యేనకార్యస్త్వతి
దానకపిలాన్వ్యాఖ్యాతృభిః కైశ్చిదుదీరితంహి। అపోవిద్యుత్పంచ యజ్ఞేషు

చాంతేవృష్టిః ప్రోక్తాన్యేషు కార్యేషు నస్తః । స్థాలీపాకే వైశ్వదేవే జయా
దావిత్ర్యోహోమస్స్వయ్యవనాన్నవసవ్యాత్ । ఏవంసాయంచాపి రౌద్రాంత
మే వేత్యుక్తం నోచేద్ధోమవైహాయసో వా। అగ్నిదానంపంచ యజ్ఞాంశ్చకు
ర్యాన్నక్తంచైదస్యైకకాలేద్వయోర్న। ఇతి వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం॥*

—(*)వైశ్వదేవనిత్యత్వాదివిచారః.(*)—

ఏవం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రత్యహం సాయం ప్రాతరుక్తవిధినా ఔపాస
నాగ్నావేవసిద్ధేనహవిష్యేణ కర్తవ్యః । సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్త
వ్యో బలికర్మ చ । మహతః పంచయజ్ఞాంస్తదివైవేత్యాహ గౌతమః। ఇతిస్మర
ణాత్। అకరణే ప్రత్యవాయశ్చ పరాశరేణదర్శితః । వైశ్వదేవవిహీనాయె
ఆతిథ్యేనవివర్జితాః। సర్వేతేవృషలాజ్ఞేయాః కాకయోనింవ్రజంతి తే॥...*

—(*)ప్రవాస్యాదికర్తవ్యవైశ్వదేవవిధిః.(*)—

అనాహితాగ్నిః ప్రవాసే - ఆహితాగ్నిస్సర్వాధానే - విధురశ్చ-
లౌకికాగ్నావేవమేవ వైశ్వదేవం కుర్యాత్ । పాకాదిబల్యంతక వైశ్వదేవ
స్సాయంప్రాతర్ధార్య ఔపాసనాగ్నౌ । కర్తవ్యస్స్యాత్ప్రత్యహం ప్రోషి
తోపితద్వచ్చాన్యైః కారయేన్మందిరేతు । ఆచార్యైస్తైర్వోక్తధర్మాఖ్యసూ
త్రాదుక్తం చార్యాః ప్రియతా వైశ్వదేవే । ఇత్యారభ్యాహాతిథీనేవ
చాగ్రభోజయేదిత్యంతకం వైశ్వదేవం । లౌకికాగ్నౌ చానాహితాగ్నిః
ప్రవాసే కుర్వీతాగ్రం పంచయజ్ఞానహన్యం। ఉచ్ఛిష్టభస్మన్యాహితా
గ్నిస్త్వసగ్నిః కుర్వీతాగ్నౌ లౌకికే వైశ్వదేవం । అత్ర సర్వత్ర ఔపాసనేప
చనే వేతి ధర్మసూత్రం ప్రమాణం । సూత్రోక్తో వికల్పశ్చ వ్యవస్థితః। వ్యవస్థితి
శ్చౌపాసనవతామౌపాసనే అన్యేషామితరస్మిన్నితి ॥...............*

—(*)రోగోపవాసాదికర్తవ్యవైశ్వదేవవిధిః.(*)—

రోగాదివిషయేతు॥ శ్లో॥ రోగోపవాసాదిపరాన్నభోజనాద్యాపత్సుప
త్న్యాప్యశనం ప్రయత్నతః। కర్తవ్యమేవాహని సాయమన్వహం స్యాద్వైశ్వ
దేవం త్వథపంచచాధ్వరాః । కుర్వీతహోమేద్య దిపక్వసున్నం ఫలాదిమూ
లాద్యథతండులాది । యథాధికారం జుహుయాచ్చ వహ్నౌ జలం జలేవిప్ర

సిద్ధేనసగ్నౌ। ఇతిమేధాతిథిమన్వర్థస్పష్టం శిష్టైరుదాహృతం। పక్వాన్నేనైవ ప్రవాసేచతత్కాలేలోపనీస్తువా। పయోదధిఘృతంచాపికందమూలఫలానివా। యోజయేత్కేనయజ్ఞార్థం జుహుయాత్తునాజలే వైశ్వదేవావశ్యకత్వమాహశాతాతపోమునిః। వైశ్వదేవవిహీనాయే ఆతిథ్యేనవివర్జితాః। సర్వేతేవృషలాజ్ఞేయాః ప్రాప్తవేదాఅపిద్విజాః। ఉక్తంచభగవద్గీతాస్వపిమేవార్థముక్తంహి। ఇష్టాన్భోగాన్హినోదేవా దాస్యంతేయజ్ఞభావితాః। తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యోయోభుంక్తేస్తేనఏవసః। యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతో ముచ్యంతేసర్వకిల్బిషైః। భుంజతేతేత్వఘంపాపాయే పచంత్యాత్మకారణాత్। యజ్ఞోపవీతీజుహుయాచ్చ దేవతీర్థేనహోత్రానకరేణచాన్నం। తద్వైశ్వదేవాదిషుహస్తసాధ్యహోమేషు సర్వేష్వపితండులాదిక। అత్రమానంమాధవీయబౌధాయనమిదంవచః। యస్యనిత్యానిలుప్తానితథైవాగంతుకానిచ। సపక్వస్థోపనస్వస్థంగచ్ఛేత్పతితోహిసః। తస్మాత్తత్కంఠైకస్థైర్మైత్ర్యైస్తుభుతాధారసేనవా। నిత్యంనిత్యానికుర్వీతనతునిత్యానిలోపయేదితి॥ ... ... *

—(*)భోజ్యపరాన్నాదివిచారః(*).—

భోజ్యపరాన్నంచద్వివిధం। నివాసపరాన్నంప్రవాసపరాన్నమితి। పరాన్నేనవైశ్వదేవనిషేధాత్। ఏతత్స్వపరాన్న భోజనంకాదాచిత్కం నైమిత్తికంచ। నివాసపరాన్నభక్షణం యదాఉపవసతిపరాన్నం వాభుక్తేతదావైశ్వదేవార్థంపృథక్పాకం కృత్వాతేనైవవైశ్వదేవాదికంకృత్వా ఉపవసేత్। పరాన్నభోజనార్థం వాగచ్ఛేత్। ఇతివృత్తికారోక్తిః॥ కేచిత్పరాన్నేనాపివైశ్వదేవమిచ్ఛంతి। అన్నస్వామినాత్యక్తేనాన్నేనవైశ్వదేవాదికంకుర్యాదితితదయుక్తం। త్యక్తస్యాన్నస్యభోజనార్థత్వేన తద్దినేస్వాన్నేనగృహేవైశ్వదేవాదికంకృత్వాపరాన్నభోజనార్థం గచ్ఛేదిత్యుక్తంయుక్తంనైతత్। దేవతోద్దేశేనస్వద్రవ్యత్యాగోయాగఇతిలక్షణాత్-పరాన్నంచపిత్రాదివ్యతిరిక్తాన్నం।పిత్రోరన్నంగురోరన్నంభ్రాతృశ్వశురయోరపి। భ్రాతృమాతులయోరన్నం పరాన్నంనహిదాచనేతివచనాత్। తేనవై

శ్వదేవస్యాత్మసంస్కారార్థత్వాత్పిత్రాదీనాం ప్రత్యేకమారంభస్యావశ్యకత్వేపి ఆరంభానంతరం నిత్యం పిత్రాదిభిర్వైశ్వదేవే కృతే స్వయం జలాదిభిర్వైశ్వదేవం నిర్వర్త్య శిష్టాన్నభక్షణం సర్వదా కర్తవ్యమేవేతి న కించిద్బాధకం। తేపి ప్రవాసే లౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవం కుర్యుః॥ ... ... *

—(*)ప్రవాసపరాన్నభక్షణమ్.(*)—

ప్రవాసేపి త్రాదిస్వేతరశ్రోత్రియ పరాన్నభోజనప్రసక్తౌ పూర్వవదేవ జలాదిభిస్స్వవైశ్వదేవం నిర్వర్త్య యజ్ఞశేషో భోక్తవ్యః । ఏతచ్చన సార్వధికం। స్వాన్నభోజనప్రసక్తౌ లౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవం కుర్యాదేవ। ఏతేన స్వయం వైశ్వదేవాదికం కృత్వాపి సర్వదా పరాన్నభోజనకరణే పరపాకరతత్వం భవతి । పరాన్నభోజనం పరిత్యజ్య వైశ్వదేవాదికమకృత్వా నియమేన స్వాన్నభోజనేపి పరపాకనివృత్తత్వం భవత్యేవ। ఏవమేవ నివాసేపి విధిమతిక్రమ్య లౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవాదికం కృత్వా నియమేన స్వాన్నభోజనేపి వృథాపాకత్వం భవత్యేవ । సర్వాంశ్యమపరిత్యాగే తు అపచత్వం భవతి । ఏతేషాం లక్షణాని పరాశర ఉదాజహార॥ గృహీత్వాగ్నిం సమారోప్య పంచయజ్ఞాన్న నిర్వపేత్। పరపాకనివృత్తోసౌ మునిభిః పరికీర్తితః॥ పంచయజ్ఞాం స్త్స్వయం కృత్వా పరాన్నేనోపజీవతి । సతతం ప్రాతరుత్థాయ పరపాకరతస్తుసః॥ గృహస్థధర్మో యోవిప్రో దదాతి పరివర్జితః। ఋషిభిర్ధర్మతత్వజ్ఞైరపచః పరికీర్తితః॥ శాతాతపబృహస్పతీ। యో గృహీత్వా వివాహాగ్నిం గృహస్థ ఇతి మన్యతే । అన్నం తస్య న భోక్తవ్యం వృథాపాకో హి స స్మృత ఇతి॥...*

—(*)పరపాకరతాదీనాం ప్రాయశ్చిత్తం.(*)—

పరాశరః। పరపాకనివృత్తస్య పరపాకరతస్య చ। అపచస్య చ భుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ శాతాతపబృహస్పతీ । వృథాపాకస్య భుక్త్వాన్నం ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్ద్విజః । ప్రాణాయామం త్రిరభ్యస్య ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతీతి॥..*

—(*)అథ సంసృష్టాద్యన్న వైశ్వదేవనిషేధః (*)—

ఏవమేవ సంసృష్టాన్నాదికమపి వైశ్వదేవే నిషిద్ధం। సంసృష్టముభయోరేకభాండపక్వం తేన వైశ్వదేవం న కుర్యాత్ ॥ దర్వీజలభాండభేదాత్పాకభే

ఉః॥ ఆశ్వలాయనః । నూతనేమృణ్మయేపాత్రేదేవానాంతామ్రిభాజనే। స్వయమేవపచేదన్నం యద్వాశ్రోత్రియభార్యయా । స్వయమితిపుత్రాదీనాముపలక్షణం। పుత్రేణప్రియశిష్యేణభార్యయావామనోజ్ఞయా। యద్వాశ్రోత్రియవిప్రేణ పితృమాతృస్వబాంధవైః ॥ పాచయిత్వాపవిత్రాన్నం దేవాదిభ్యోనివేదయేత్ ।తన్నివేదితశేషేణ స్వాన్ప్రాణాంస్తర్పయేత్సనీరితి॥ తర్పయేత్తృప్తింగమయేత్। స్వయమపితన్నివేదితాన్నశేషమేవాశ్నీయాదిత్యర్థః।యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతో ముచ్యంతేసర్వకిల్బిషైః।భుంజతే తేత్వఘంపాపాయేపచంత్యాత్మకారణాత్॥ ఇతిభగవద్వచనాత్॥ మోఘమన్నంవిందతేఅప్రచేతాఇతిశ్రుతేశ్చ। అహవిష్యంమాషాది । అయజ్ఞియావైమాషావరకకోద్రవాఇతిశ్రుతేశ్చ । అథసాయంప్రాతస్సిద్ధస్యహవిష్యస్యజుహుయాదితిగృహ్యకారవచనం। అస్యార్థః । సిద్ధంపక్వంతేనాపక్వానాంతండులాదీనాంనివృత్తిః। హవిష్యంవ్రీహిప్రియంగు యవగోధూమశ్యామాకాద్యన్నం। తేనాహవిష్యమాషవరకకోద్రవయావనాళాదీనాంనివృత్తిః। ఆరనాళంయావనాళాన్నంగ్రాహ్యమితికేచిత్ । అయంముఖ్యపక్షః। ముఖ్యాసంభవేస్మృతికారోక్తగౌణపక్షోపిగ్రాహ్యః। తేనసిద్ధాన్నాసంభవేఅసిద్ధతండులాదిభిరపివైశ్వదేవంకుర్యాదితి।అన్నేనవైశ్వదేవంతండులేనజలేనవా। అథవామంత్రతఃకుర్యాద్వైశ్వదేవశ్చతుర్విధః।అన్యత్రాపి । శాకంవాయదివాపత్రం మూలంవాపయస్తథాజలమితి। శాకమితిభక్ష్యశాకంవ్యవస్థితం। ప్రకరణాదేవంహవిష్యాసంభవే అహవిష్యమపిజుహుయాత్ ॥ యదశ్నాతితజ్జుహుయాదితి। శంఖస్మరణాత్। రామాయణే। హింగుదైర్బదరైర్బిల్వై రామస్తర్పయతేపితౄన్ । యదన్నఃపురుషోలోకేతదన్నాస్తస్యదేవతాః। అహవిష్యాహుతేరేవవిశేషావ్రీకేనోక్తః । యద్యహవిష్యంజుహుయాదుదీచీన ముష్ణంభస్మాపోహ్య తత్రజుహుయాద్ధుతమహుతంభవతీతి। ఆహ్నికధర్మసారేవిశ్వామిత్రః।తండులోదక సంయుక్తం పాకంకుర్యాద్విశేషతః। తప్తోదకస్యతన్మధ్యేతండులాన్నతుపాచయేత్। తప్తోదకస్యమధ్యేతుతండులాన్పాచయేద్యది। తదన్నంగర

శంక్షేయంతుల్యంగోమాంసభక్షణైరితి। అతిక్షారలవణపరాన్నసంస్పృష్టస్యచ హోమంపరిచక్షత ఇతిసూత్రంప్రమాణం ॥అత్రసూత్రే క్షారలవణాపరాన్నమితిపాఠాంతరం ఏతచ్చవైశ్వదేవాదిక మౌపాసనాగ్నావేవకుర్వీత। తథాచమనుః । వైవాహికాగ్నౌ కుర్వీతగృహ్యంకర్మయథా విధి। పంచయజ్ఞవిధానంచపక్తించాన్వాహికీంగృహీ । పంక్తిలక్షణంస్మృత్యంతరేఉక్తం॥ ....।..................*

—(*)వైశ్వదేవారంభవిచారః (*)—

వైశ్వదేవారంభస్తుప్రథమపూర్ణిమాయామేవకర్తవ్యః। ఏవమతఊర్ధ్వమితిగృహ్యసూత్రేపార్వణస్థాలీపాకంవిధాయతస్యైవపర్వణిప్రియభోజనాదివిశేషవిధానార్థం పాణిగ్రహణాదధిత్యాద్యారభ్యశ్వోభూతే స్థాలీపాకస్తస్యోపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాత ఇత్యనువాదంకృత్వా ప్రియభోజనాపేక్షిత పాకసిద్ధ్యర్థమగ్నిప్రతిష్ఠాపనముదధానాయతనాదికంచ విధాయమైథునపరిసంగ ప్రాప్తదైనందినమైథున శుద్ధ్యాదికం ఆర్యాఃప్రయతా వైశ్వదేవఇతి వైశ్వదేవపాకపూర్వకం వైశ్వదేవవిధానాత్।అన్యథాసూత్రవైయర్థ్యాపత్తేః। తథాహి। కాలయోర్భోజనమతృప్తిశ్చాన్నస్యేతి కాలయోరేవభోజనమేవేతినియమాత్ కాలాంతరస్యప్రియభోజనస్యచనివృత్తేరసిద్ధత్వేన పర్వణిప్రియభోజనస్యవిహితత్వేన తదాక్షిప్తపాకస్యవిషయత్వానంగీకారేచ నాత్యార్థమభిరూపమన్నం పాచయేదితినిషేధసూత్రస్య నిర్విషయత్వేన వైయర్థ్యాపత్తిః । తద్భయాత్ ప్రియభోజనవిధ్యాక్షిప్తపాకస్య విషయత్వాంగీకారే ప్రియభోజన విధివైయర్థ్యాపత్తిః । ద్వాదశాహదీక్షా విధానస్యాన్యథాప్యుపపత్తేః। అతఏవ గృహప్రవేశహోమాద్యా పౌర్ణమాస్యాదిరిష్యతే । తస్యాంతమారభేతేతివృత్తికారేణ భాషితమిత్యభియుక్తోక్తిస్సంగచ్ఛతే । ఆరభేతేత్యనేనస్థాలీపాకోవగమ్యతఇతికైశ్చిదుచ్యతే। తదప్యసమంజసం। మాసిశ్రాద్ధాదావ్యభిచారాత్ । పిత్ర్యభిన్నత్వే సతీతిహేతోస్సవిశేషణత్వే సోపాధికత్వాపత్తిః॥వైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకోనభవతి।గృహపాకహోమవిధానాత్ । మాసిశ్రాద్ధవత్ । ఇతిసత్ప్రతిపక్షశ్చ హేతుప్రకరణంచస్థాలీపాకవిధాయకంనభవతి। విధాయకత్వేనాభిమతవైశ్వదేవే విశ్వేదేవా

ఇతి సూత్రే వైశ్వదేవశబ్దస్య స్థాలీపాకవాచకత్వాసంభవాత్ ప్రకరణం తు విద్యమానార్థసంకోచకం నా విద్యమానార్థకల్పకం। వైశ్వదేవశబ్దస్య తు వైశ్వదేవత్వ స్థాలీపాకద్వయవాచకత్వే సంభవతి సతి స్థాలీపాకప్రకరణం వైశ్వదేవరూపార్థం సంకోచ్య స్థాలీపాకరూపార్థం బ్రూయాత్। స్థాలీపాకరూపార్థస్తు వైశ్వదేవశబ్దస్య యుతాత్రిపి న దృష్టః। కించ। స్థాలీపాకప్రకరణమపి పార్వణేనాతోన్యానీత్యతస్సూత్రాత్ప్రాగేవ సమాప్తం। తత్ప్రభృతికల్పాతిదేశప్రాప్తదేవతాద్వయస్య యథోపదేశదేవతానాం చ క్రమణికావిధానాత్। అత ఏవావికృతమాత్రత్వమిత్యపి తత్ప్రకరణే ఉక్తం। విధాయకవచనం తు శశవిషాణప్రాయమేవేతి దిక్। యత్తు వివాహకాలే చ విభాగకాలే సీమంతకాలే చ సపిండకాలే। పిత్రోర్మృతాహేన్యస్య భేదినేవా ప్రారంభణం ప్రాథమికం విధిజ్ఞః। ఇతి తదాశ్వలాయనవిషయమితి న కించిద్బాధకమస్తి॥ తత్ వైశ్వదేవవిశేషప్రకరణే అస్మాభిరుక్తం॥ *

—(*)పితృభూతబల్యుద్ధరణం.(*)—

భూతయజ్ఞాన్నశేషేణ పితృయజ్ఞం సమాచరేత్। పితృయజ్ఞాహుతిం భూతయజ్ఞస్యాహుతినా సహ॥ ఉద్ధృత్య ప్రక్షిపేచ్ఛుద్ధభూమావానాగ్నౌ వినిక్షిపేత్। ఆశ్వలాయనవిషయమేతత్॥ యాజుషవిషయే తు గృహ్యరత్నాకరేణోక్తం। పితృభూతబలీ చాగ్నౌ ప్రక్షిపేద్యాజుషస్సకృదితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః। ఔపాసనే పచనే వా వ్యవస్థితో వికల్పడుక్తోత్రన తుల్యకల్పః - సర్వాహితాగ్నిర్విధురోపి లౌకికే వహ్నౌ చ కుర్వీత హి వైశ్వదేవికం॥ *

—(*)వైశ్వదేవబల్యుద్ధరణాదివిశేషాః(*)—

వైశ్వదేవబలీనాం తు న దోషో దర్శనే క్వచిత్। స్వయముద్ధరణే దోషస్తస్మాదన్యైస్తు కారయేత్॥ అసుధ్రిత్యబలీన శక్నః ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్। స్వయముద్ధరణే చేత్తు ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్॥ నిశ్యప్యుర్వ్యాం బలీన్ దద్యాన్నైవ పాత్రాంతరే క్వచిత్. ఉద్ధృత్యాగ్నౌ విప్రో ప్రక్షిపేద్వోపరి సద్మనాం॥ విజ్ఞానేశ్వరే। వైశ్వదేవనిమిత్తం వై పత్న్యా సార్థం బలీన్ హరేత్। తథా వైశ్వపచాదిభ్యస్తస్మై వాన్నం విసర్జయేత్॥...*

—(*)ఏకకాలే వైశ్వదేవద్వయనిషేధః (*)—

ఏకకాలె వైశ్వదెవద్వయనిషేధః షట్కర్మచంద్రికాయాంగౌతమః। సాయంప్రాతర్వైశ్వదెవః కర్తవ్యో బలికర్మచ । మహతఃపంచయజ్ఞాంస్తు ద్వివైవెత్యాహగౌతమః॥ వ్యాసోపి। సాయంప్రాతర్వైశ్వదెవః కర్తవ్యో బలికర్మచ। అనశ్నతాపిసతతమన్యథాకిల్బిషీభవేత్।కిల్బిషంపాపం। ఇదం వైశ్వదెవద్వయంపత్న్యాసహైవాకర్తవ్యం। చంద్రికాయాం। యస్సభార్యశ్శుచిస్నాతోవిధినాచమ్యవాగ్యతః। ఉపవిశ్యసమిద్ధగ్నౌవైశ్వదెవంసమాచరేత్॥ ఆరంభః ప్రథమప్రయోగః। ఆరంభాదూర్ధ్వంప్రవాసేపత్నీరహితోపివైశ్వదెవంకుర్యాత్।గృహ్యపరిశిష్టె। ప్రోషితోప్యాత్మసంస్కారంకుర్యాదెవావిచారయన్। స్వగృహ్యోక్తవిధానేనవైశ్వదెవంసమాహిత ఇతి॥ ప్రోషితః। ప్రవాసితః। భార్యాగ్నివిముక్తె దెశె ప్రస్థానంప్రవాసః।గృహ్యకారికాకారః। గృహస్థోవైశ్వదెవాఖ్యం కర్మప్రారభతెదివా।తంత్రం నాస్త్యత్రభగవద్వృత్తికారవచోయథా॥ దివాగ్రహణెనవైశ్వదెవస్యప్రథమారంభః।ఔపాసనవన్నసాయమారంభ ఇత్యర్థః। తంత్రంనామఏకకాలె ఔపాసనవద్వైశ్వదెవద్వయంనకర్తవ్యమిత్యర్థః। తథాచగౌతమః। ఔపాసనమశక్తశ్చేత్సమస్యంవాపికారయేత్। నాపద్యపిసమాసోస్తివైశ్వదెవస్యకర్మణః॥ నోత్కర్షోవాపకర్షో వాకర్మణోర్వాగనాదృతఇతి।అస్యార్థః। ఔపాసనంవైశ్వదెవంచకాలద్వయెపి సాయంకాలెప్రాతఃకాలెచ పృథక్పృథక్కుర్యాత్ । కాలద్వయెప్యౌపాసనంపృథక్పృథక్కర్తవ్యం । అశక్తశ్చేత్సమస్యం సమాససాధ్యం । సమాసస్సంక్షేపః। మెళనమితియావత్।ఆపద్యపి ఆపత్కాలెపివైశ్వదెవకర్మణః ఔపాసనవన్నసమాసోస్తి। తథావచనాభావాత్। అత్రకశ్చిద్వదతి।వైశ్వదెవద్వయంకాలె పృథక్పృథక్కర్తుమశక్తశ్చేత్సాయంవైశ్వదెవమపకృష్య ప్రాతర్వైశ్వదెవాంతెకర్తవ్యం। ప్రాతర్వైశ్వదెవముత్కృష్య సాయంవైశ్వదెవాంతెకర్తవ్యమితితదయుక్తం। ఉత్కృష్యాపకృష్యవావైశ్వదెవం కర్తవ్యమితివచనాభావాత్। వచనాభావెపి యత్క్రియతె తద్వ్యర్థమెవ।తథాచోక్తం।స్వాభి

ప్రాయకృతం కిన్మయత్కించిత్ జ్ఞానవర్జితం। క్రీడాకర్మైవ బాలానాం తత్స ర్వం స్యాన్నిరర్థకం। అత్ర వృత్తికారేణోక్తమిదమమూలమేవేతి నాంగీక రణీయమితి। తథా సర్వేషు దేశేషు శిష్టాచారాదర్శనాత్। యత్ర హి ధర్మసం దేహో అథ యది లౌకిక్యవిచికిత్సా వా వృత్తవిచికిత్సా వా స్యాదితి శిష్టాను శాసనేన నిర్ణేతవ్యత్వాత్। తస్మాద్వైశ్వదేవద్వయం యుగపత్కర్తవ్యమి త్యసంగతం। సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవయోః పృథక్పృథక్కరణాశక్తౌ ప్రా తర్వైశ్వదేవం కుర్యాత్। అనుష్ఠానే తస్యైవ ముఖ్యత్వాత్। సాయం వైశ్వ దేవస్య జఘన్యత్వాత్। ముఖ్యజఘన్యయోర్ముఖ్యం బలవదితి న్యాయాత్। అశ క్తస్య సాయం వైశ్వదేవస్య లోపః। తథా చ। ముఖ్యాలుప్తే జఘన్యస్యానుష్ఠా నం ప్రవర్తతే। తథా ముఖ్యమనుష్ఠాయ జఘన్యమనుతిష్ఠతీతి॥............*

కేచిత్తు విధురవైశ్వదేవే దేవయజ్ఞలోపః। వైదికాగ్నౌ దేవయజ్ఞవిధా నాత్। జీవపితృకస్య పితృయజ్ఞలోపః। తదుక్తం గృహ్యాదీపికాయాం। న జీవపి తృకః కుర్యాత్పితృయజ్ఞం తు కేవలం। వైశ్వదేవే పిత్ర్యబలిం కుర్యాదేవావిచా రయన్। స్మృత్యంతరే। జీవతాతః పితృయజ్ఞం దేవయజ్ఞం త్వనగ్నికః। న కుర్వీ తేతరాన్ యజ్ఞాన్ కుర్వీత విధిపూర్వకమితి॥... ... ... *

—(*)అథకూశ్మాండాః (*)—

అథ కూశ్మాండమంత్రాః। ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ భ్రూణహత్యాయా అర్వాంచియావంతి ఏనాంసి మయి సంభవంతి తావ తామేనసాం విముక్త్యర్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి ॥ చరుగ్ శ్రపయి త్వా॥ అగ్నిముపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। పక్వాజ్జుహోతి। ఓం భూ ర్భువస్సువః। తత్సవితుర్వరేణ్యం... ప్రచోదయాత్ స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదం। ఆజ్యే న। భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వా హా॥ సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। యద్దేవా దేవహేళనం దేవాసశ్చకృమా వయం। ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముంచత ఋతస్యర్తేన మా మిత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం। దేవా జీవనకామ్యా యద్వాచానృ తమూదిమ। తస్మాన్న ఇహ ముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా॥ దేవేభ్య

ఇదం।ఋతేనద్యావాపృథివీఋతేనత్వగ్ంసరస్వతీ। కృతాన్నఃపాహ్యేనసో
యత్కించానృతమూదిమస్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ంసరస్వత్యాఇదం।
ఇంద్రాగ్నీమిత్రావరుణౌసోమోధాతాబృహస్పతిః। తేనోముంచంత్వేనసో
యదన్యకృతమూదిమస్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాంమిత్రా వరుణాభ్యాగ్ంసో
మాయధాత్రేబృహస్పతయఇదం। సజాతశగ్ంసాదుతజామిశగ్ంసాజ్జ్యా
యసశ్శగ్ంసాదుతవాకనీయసః।అనాధృష్టందేవకృతంయదేనస్తస్మాత్వమ
స్మాన్జాతవేదోముముగ్ధిస్వాహా॥అగ్నయేజాతవేదసఇదం।యద్వాచాయన్మ
నసాబాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమావ
యం। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతుచకృమయాని దుష్కృతాస్వా
హా॥ అగ్నయఇదం।యేనత్రితోఅర్ణవాన్నిర్బభూవయేన సూర్యంతమసో
నిర్మమోచ।యేనేంద్రోవిశ్వాఅజహాదరాతీస్తేనాహం జ్యోతిషాజ్యోతిరాన
శానఆక్షిస్వాహా॥ అగ్నయేజ్యోతిష్మతఇదం।యత్కుసీదమప్రతీత్తంమయే
హయేనయమస్యనిధినాచరామి।పతత్తదగ్నే అనృణోభవామిజీవన్నేవప్ర
తితత్తేదధామిస్వాహా॥అగ్నయఇదం(యన్మయిమాతాయదాపిపేషయదం
తరిక్షం యదాశసాతిక్రామామితి) తే దేవాదివిజాతా యదాప ఇమం మే
వరుణతత్వాయామిత్వంనో అగ్నేసత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నేఅయాసి)య
న్మయిమాతా గర్భేసతిఏనశ్చకారయత్పితా। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః। గా
ర్హపత్యః ప్రముంచతుదురితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసగ్స్వా
హా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। యదాపిపేషమాతరం పితరం।పుత్రఃప్ర
ముదితోధయన్।అహిగ్ంసితౌపితరౌమయాతత్ తదగ్నే అనృణోభవామి
స్వాహా॥అగ్నయఇదం।యదంతరిక్షంపృథివీముతద్యాంయన్మాతరంపితరం
వాజిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితా
యానిచకృమకరోతుమామనేనసగ్స్వాహా॥అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం।య
దాశసానిశసాయత్పరాశసా। యదేనశ్చకృమానూతనంయత్పురాణం।
అగ్నిర్మా…సగ్స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం। అతిక్రామా
మిదురితం యదేనఃజహామిరిప్రంపరమేసధస్థే। యత్రయంతిసుకృతోనా

పిమషర్కృతస్తమారోహామి సుకృతాన్ను లోకగ్గ్ స్వాహా॥ సుకృతాం ను లో
కాయేదం । త్రితే దేవా అమృజ తైతదేనః త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। త
తో మాయదికించిదానశే అగ్నిర్మా తస్మా... సగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హ
పత్యాయేదం। దివిజా తా అప్సుజా తాః యాజాతా ఓషధీభ్యః। అథో యా అ
గ్నిజా ఆపస్తానశ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా। అద్భ్యశ్శుంధనీభ్య ఇదం। యదా
పో నక్తం దురితం చరామ। యద్వా దివా నూతనం యత్పురాణం। హిరణ్యవ
ర్ణా స్తత ఉత్పునీతన స్వాహా॥ అద్భ్యో హిరణ్యవర్ణాభ్య ఇదం । ఇమం మే వ
రుణ... చకే స్వాహా। వరుణాయేదం। తత్వా యామి... మోషీ స్స్వాహా॥
వరుణాయేదం। త్వం నో అగ్నే... ద్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।
స త్వం నో అగ్నే...ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయా
స్యయా... భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేగ్నయ ఇదం। యదదీవ్యన్నృణమహం
బభూవాదిత్సన్వా సంజగిర జనేభ్యః। అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చ సంవిదానౌ
ప్రముంచతాగ్ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదం । యద్ధస్తాభ్యాంచ కరకిల్బి
షాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః। ఉగ్రంపశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ
తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణాని స్వాహా॥ ఉగ్రంపశ్యా రాష్ట్రభృద్భ్యామి
దం । ఉగ్రంపశ్యే రాష్ట్రభృత్కిల్బిషాణి యదక్షవృత్తమను దత్తమేత
త్ । నేన్నఋణాన్నృణవ ఇత్సమానో యమస్య లోకే అధిరజ్జురా-యస్వా
హా॥ ఉగ్రంపశ్యా రాష్ట్రభృద్భ్యామిదం (అవ తే హేడ ఉదుత్తమమిమం
మే వరుణ తత్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్నే।) అవ తే హేడో వ
రుణ నమోభిరవ యజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః । క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచే
తో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని స్వాహా॥ వరుణాయేదం । ఉదుత్త
మం వరుణ పాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య
వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయేదం। ఇమం మే ..
చ్ఛకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం। తత్వా యా... మోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయే
దం। త్వం నో అగ్నే ..ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।
స త్వం నో...ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । సంకుసుకో వికసుకో ని

ర్ర్థోయశ్చనిస్వనః । తేఽస్మద్యక్ష్మమనాగసోదూరాద్దూరమచీచతగ్ం
స్వాహా॥ సంకుసుకవికుసుకనిర్ర్థనిస్వనేభ్యఇదం। నిర్యక్ష్మమచీచతే కృ
త్యాంనిర్ర్తించ। తేనయోఽస్మత్సమృచ్ఛాతైతమస్మైప్రసువామసిస్వాహా॥
నిర్ర్త్యాయిదం। దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాంఘణేనానుఘణేనచ । తేనా
న్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతైతమస్మైప్రసువామసిస్వాహా॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ం
సఘణానుఘణేభ్యఇదం। సంవర్చసాపయసా సంతనూభిరగన్మహి మనసా
సగ్ంశివేన । త్వష్టానోఅత్రపిదధాతురాయోనుమార్ష్టుతన్వోఽయద్విరిష్టగ్ం
స్వాహా॥త్వష్ట్రఇదం । ఆయుష్టేవిశ్వతోదధదయమగ్నిర్వరేణ్యః । పునస్తే
ప్రాణ ఆయతిపరాయక్ష్మగ్ంసువామితేస్వాహా ॥ ఆయుషేగ్నయఇదం।
ఆయుర్దాఅగ్నేహవిషాజుషాణోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి । ఘృతం
పీత్వామధుచారుగవ్యంపి తేవపుత్రమభిరక్షతాదిమగ్ంస్వాహా॥ఆయుర్దాగ్న
యఇదం । ఇమమగ్నఆయుషేవర్చసేకృధితిగ్మమోజోవరుణసగ్ంశిశాధి।
మాతేవాస్మాఅదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్స్వాహా॥అగ్నీ
వరుణాదితివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। అగ్నఆయూగ్ంషిపవస ఆసువోర్జ
మిషంచనః। ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాగ్ంస్వాహా॥ అగ్నయేపవసఇదం। అగ్నే
పవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సువీర్యం।దధద్రయింమయిపోషగ్ంస్వాహా॥ అగ్న
యేపవమానాయేదం । అగ్నిర్ఋషిఃపవమానః పాంచజన్యఃపురోహితః।
తమీమహేమహాగయగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయేఋషయే పవమానాయపాంచ
జన్యాయపురోహితాయేదం । అగ్నేజాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ ప్రత్య
జాతాన్జాతవేదోనుదస్వ।అస్మేదీదిహిసుమనా అహేడఞ్ఛర్మఞ్తేస్యా
మత్రివరూధఉద్భాస్వాహా॥అగ్నయఇదం। సహసాజాతాన్ప్రణుదానస్సప
త్నాన్ప్రత్యజాతాన్జాతవేదోనుదస్వ। అధినోబ్రూహి సుమనస్యమానోవ
యగ్ంస్యామప్రణుదానస్సపత్నాన్త్స్వాహా॥అగ్నయఇదం।అగ్నేయోనో
భితోజనోవృకోవారోజిఘాగ్ంసతి। తాగ్ంస్త్వంవృత్రహంజహివస్వస్మభ్య
మాభరస్వాహా॥ అగ్నయేవృత్రఘ్నఇదం।అగ్నేయోనోభిదాసతిసమానో

యశ్చనిష్కృతః। తంవయగ్ంసమిధంకృత్వాతుభ్యమగ్నేపిదధ్మసిస్వాహా॥ అ
గ్నయఇదం। యోనశ్శపాదశపతోయశ్చనశ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మై
నిమ్రుక్చసర్వంపాపగ్ం సమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషోనిమ్రుగ్భ్యఇదం।
యోనస్సపత్నో యోరణోమర్తోభిదాసతిదేవాః । ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో
మాతస్యోచ్ఛేషికించనస్వాహా॥ దేవేభ్యఇదం। యోమాంద్వేష్టిజాతవే
దోయంచాహంద్వేష్మియశ్చమాం। సర్వాగ్ స్తానగ్నేసం దహాయాగ్ శ్చా
హంద్వేష్మియేచమాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం। యోఽస్మభ్య
మరాతీయాద్యశ్చనోద్వేషతేజనః । నిందాద్యో అస్మాన్ దిప్సాచ్చసర్వా
గ్ స్తాన్మష్మషాకురుస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం । సగ్ంశితంమే బ్రహ్మసగ్ంశి
తంవీర్యాఀబలం। సగ్ంశితంక్షత్రం మేజిష్ణుయస్యాహమస్మిపురోహితస్వా
హా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదం। ఉదేషాంబాహూఅతిరముద్వర్చో అథోబ
లం। క్షిణోమిబ్రహ్మణామిత్రానున్నయామిస్వాంఅహగ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మ
ణఇదం । పునర్మనఃపునరాయుర్మఆగాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రంమఆగా
త్పునఃప్రాణఃపునరాకూతంమఆగాత్పునశ్చిత్తంపునరాధీతంమఆగాత్ । వై
శ్వానరోమెదబ్ధస్తనూపాఅవబాధతాందురితానివిశ్వాస్వాహా॥ వైశ్వాన
రాయాదబ్ధాయతనూపఇదం। స్రువేణహోమః। సిగ్ంహేవ్యాఘ్రఉత
యాపృదాకౌత్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణేసూర్యేయా । ఇంద్రంయా దేవీః భ
గాజజానసానఆగన్వర్చసాసంవిదానాస్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యా
ఇదం। యారాజన్యేదుందుభావాయతా యామశ్వస్యక్రందే పురుషస్య
మాయౌ । ఇంద్రంయా...దానాస్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యాఇదం।
యాహస్తినిద్వీపినియా హిరణ్యేత్విషిరశ్వేషుపురుషేషుగోషు । ఇంద్రం
యాదేవీ...దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యాఇదం । రథేఅక్షేషువృ
షభస్యవాజేవాతేపర్జన్యేవరుణస్యశుష్మే। ఇంద్రంయాదేవీసు...దానా
స్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యాఇదం। అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయు
షావర్చసా। సన్యామేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా॥ అగ్నయేభ్యావర్తి
నఇదం। అగ్నేఅంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంత ఉపావృతః। తా

సాంపోషస్యపోషేణపునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధిస్వాహా॥
అగ్నయేఙ్గిరసఇదం। పునరూర్జాని...తస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। సహ
రయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। అథసమిత్పాణిరగ్నిముపతి
ష్ఠతే। అథోపస్థానం। వైశ్వానరాయప్రతివేదయామోయదీనృణగ్ంసంగ
రో దేవతాసు। సఏతాన్పాశాన్ప్రముచన్ప్రవేదసనోముంచాతుదురితా
దవద్యాత్। వైశ్వానరఃపవయాన్నః పవిత్రైర్యత్సంగరమభిధావామ్యా
శాం। అనాజానన్మనసా యాచమానోయదత్రైనోఅవతత్సువామి। అమీ
యేసుభగేదివివిచృతౌనామతారకే। ప్రేహామృతస్యయచ్ఛతామేతద్బద్ధ
కమోచనం। విజిహీర్ష్వలోకాన్కృధిబంధాన్ముంచాసిబద్ధకం। యోనేరి
వప్రచ్యుతోగర్భస్సర్వాన్పథోఅనుష్వ। సప్రజానన్ప్రతిగృభ్ణీతవిద్వాన్ప్ర
జాపతిః ప్రథమజాఋతస్య। అస్మాభిర్దత్తంజరసఃపరస్తాదచ్ఛిన్నంతంతుమ
నుసంచరేమ।తతంతంతుమన్వేకేఅనుసంచరంతియేషాందత్తంపిత్ర్యమాయ
నమత్।అబంధ్వేకేదదతఃప్రయచ్ఛాద్దాతుంచేచ్ఛక్నవాగ్ంసస్వర్గఏషాం।
ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ంసమానంపంథామవథోఘృతేన। యద్వాం
పూర్తంపరివిష్టంయదగ్నౌతస్మైగోత్రాయేహజాయాపతీసగ్ంరభేథాం। య
దంతరిక్షంపృథివీముతద్యాం యన్మాతరంపితరంవాజిహిగ్ంసిమ।అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసోగార్హపత్యఉన్నోనేష్దురితాయానిచకృమ।భూమిర్మాతా
దితిర్నోజనిత్రంభ్రాతాంతరిక్షమభిశస్త్యానః। ద్యౌర్నఃపితాపిత్ర్యాచ్ఛం
భవాసిజామిమిత్వామావివిత్సిలోకాత్। యత్రసుహార్దస్సుకృతోమదంతే
విహాయరోగంతన్వా అగ్ స్వాయాం। అశ్లోణాంగైరహ్రుతాస్స్వర్గేతత్ర
పశ్యేమపితరంచపుత్రం। యదన్నమద్మ్యనృతేనదేవా దాస్యన్నదాస్యన్ను
తవాకరిష్యన్। యద్దేవానాంచక్షుష్యాగో అస్తియదేవకించప్రతిజగ్రాహ
మగ్నిర్మాతస్మాదనృణంకృణోతు। యదన్నమద్మిబహుధావిరూపం వాసో
హిరణ్యముతగామజామవిం। యద్దేవానాంచక్షుష్యాగో అస్తియదేవకించ
ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మాతస్మాదనృణంకృణోతు। ఇత్యుపస్థాయ।యన్మయా
మనసావాచాకృతమేనఃకదాచన।సర్వస్మాత్తస్మాన్మేళితో మోగ్ధిత్వగ్ంహి వేత్థ

య ధాతథగ్‌స్వాహా॥ సమిద్ధ్వయమగ్నౌప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదం। అవదాన ధర్మేణ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణేవరం దదాతి। తతస్సమిధమిత్మసన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాదితంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః। సాపిత్వా గ్నిముఖాం తేన్నహావనం యద్దేవాను వాకత్రయం। సిగ్ంహే వ్యాఘు చతురశ్చ సకలా అభ్యావర్తినీ గాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖముపతిష్ఠేత ధృతవైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరం దదాత్యథ తియేకుర్యాజ్జయాదీన్నవా॥... ... ...

—(*) అథగణహోమమంత్రాః. (*)—

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అగ్ంహఆగపనోనివృత్త్యర్థం సకృత్స్పృష్టమాశ్రిత్య సవనత్రయం గణహోమాన్కరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య ఉత్తరతో దర్భాన్నిగస్యాప ఉపస్పృశ్య। పునస్సంకల్ప్య అగ్ంహ...త్యర్థం పాత్ర తస్సావనికగణహోమాన్కరిష్యే। పత్న్యా సహౌపాసనాగ్నౌ చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నిం ధనాద్యాజ్యభాగాంతే॥ అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభమాసాద్య ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్ంస్కృత్య అద్భిస్సంపూర్య। ఫలపుష్పాదిభిరభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిముఖాంతే। ఆజ్యేన। ఓం భూర్భువస్సువః...యాత్స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదం। భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా॥ వాయవ ఇదం। సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। అథచారవాః॥ అగ్నేనయ సుపథారాయె అస్మాన్విశ్వాని దేవవయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతం। యోదైవ్యాని మానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతిస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। అచ్ఛాగిరోమతయో దేవయంతీరగ్నియంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసంధృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వం

చగ్ం హవ్యవాహమరతింమానుషాణాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। అగ్నే
త్వగ్ంస్మద్యుయోధ్యమీవాఅనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసు
వితాయదేవత్వాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। అగ్నే
త్వంపారయానవ్యో అస్మాన్త్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబ
హులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోస్స్వాహా అగ్నయఇదం।
ప్రకారవోమనునావచ్య మానాదేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణా
వాడ్వాజినీప్రాచ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీస్వాహా॥ అగ్నయఇ
దం।సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతో
వృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులగ్ స్వాహా॥ పురుషాయనారాయణాయేదం। పు
రుషఏవేదగ్ం సర్వంయద్భూతంయచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానో
యదన్నేనాతిరోహతిస్వాహా॥ పురుషాయనారాయణాయేదం। ఏతా
వానస్యమహిమాఽతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని
త్రిపాదస్యామృతందివిస్వాహా॥ పురు...దం। త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః
పాదోఽస్యేహాఽభవాత్పునః। తతోవిష్వఙ్వ్యక్రామత్సాశనానశనేఅభిస్వా
హా॥పురు...దం। తస్మాద్విరాడజాయతవిరాజోఅధిపూరుషః। సజాతోఅ
త్యరిచ్యతపశ్చాద్భూమిమథోపురస్స్వాహా॥ పురుషా...దం। యత్పురు
షేణహవిషాదేవాయజ్ఞమతన్వత। వసంతోఅస్యాసీదాజ్యంగ్రీష్మఇధ్మశ్శ
ద్ధవిస్స్వాహా॥ పురు...దం। సప్తాస్యాసన్పరిధయస్త్రిస్సప్తసమిధఃకృ
తాః। దేవాయద్యజ్ఞంతన్వానాఅబధ్నన్పురుషంపశుగ్ స్వాహా॥ పురు...
దం। తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్పురుషంజాతమగ్రతః। తేనదేవాఅయ
జంతసాధ్యాఋషయశ్చయేస్వాహా॥ పురుషా...దం। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ
హుతస్సంభృతంపృషదాజ్యం। పశూగ్ స్తాగ్శ్చక్రేవాయవ్యానారణ్యా
గ్రామ్యాశ్చయేస్వాహా॥ పురు...దం। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతఋచస్సా
మానిజజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసిజజ్ఞిరేతస్మాద్యజుస్తస్మాదజాయతస్వాహా॥ పు
రు...దం। తస్మాదశ్వాఅజాయంతయేకేచోభయాదతః। గావోహజజ్ఞిరే
తస్మాత్తస్మాజ్జాతాఅజావయస్స్వాహా॥ పురుషా...దం। యత్పురుషంవ్యద

ధుఃకిం ధావ్యకల్పయన్ । ముఖంకిమస్య కౌ బాహూ కా వూరూ పాదా వు
చ్యేతే స్వాహా ॥ పురు...దం । బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీద్బాహూ రాజన్యః
కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్వాహా ॥
పురు ..దం । చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖాదిం
ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత స్వాహా ॥ పురు...దం । నాభ్యా
ఆసీదంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్త
థా లోకాగ్ం అకల్పయన్ స్వాహా ॥ పురు...దం । వేదాహమేతం పురుషం
మహాంతమాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరో
నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే స్వాహా ॥ పురు...దం । ధాతా పురస్తా
ద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వానమృత
ఇహ భవతి నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే స్వాహా ॥ పురు...దం । య
జ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహ నాకం మ
హిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాస్స్వాహా ॥ పురు...
దం । అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాంచజన్యం బహవస్సమింధ
తే । విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ంసమీమహే స నో ముంచత్వగ్ంహస
స్స్వాహా ॥ అగ్నయేగ్ంహోముచ ఇదం । యస్యేదం ప్రాణన్నిమిషద్య
దేజతి యస్య జాతం జనమానం చ కేవలం । స్తౌమ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి స
నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా । అగ్నయేగ్ంహోముచ ఇదం । ఇంద్ర
స్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో వృత్రఘ్నస్తోమా ఉపమాముపాగుః । యో దా
శుషస్సుకృతో హవముప గంతా స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా । ఇం
ద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదం। యస్సంగ్రామం నయతి సం వశీ యుధే యః
పుష్టాని సగ్ంసృజతి త్రయాణి । స్తౌమీంద్రం నాథితో జోహవీమి స నో ముం
చత్వగ్ంహసస్స్వాహా । ఇంద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదం। మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యం నుదేథే । యా రా
జానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో ముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ మిత్రావ
రుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం । యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మిస్సత్యధర్మా మి

ధుశ్చరంతముపయాతిభూషయన్ । స్తౌమిమిత్రావరుణా నాథితో జోహవీ
మి తౌనో ముంచత మాగసస్స్వాహా । మిత్రావరుణాభ్యామాగో ముగ్భ్య
మిదం । వాయోస్సవితుర్విదథాని మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యౌ చ
రక్షతః । యౌ విశ్వస్యపరిభూ బభూవతుస్తౌనో ముంచతమాగసస్స్వాహా ।
వాయుసవితృభ్యామాగో ముగ్భ్యమిదం । ఉపశ్రేష్ఠాన ఆశిషో దేవయోర్ధ
ర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌనో ముంచత
మాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యామాగో ముగ్భ్యమిదం । రథీతమౌ
రథీనామహ్వ ఊతయే శుభంగమిష్టౌ సుయమేభిరశ్వైః । యయోర్వాం దే
వౌ దేవేష్వనిశిత మోజస్తౌనో ముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ అశ్విభ్యామా
గో ముగ్భ్యమిదం । యదయాతం వహతుగ్ం సూర్యాయాస్త్రిచక్రేణ సగ్ం
సృజమిచ్ఛమానౌ । స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమి తౌనో ముంచత
మాగసస్స్వాహా ॥ అశ్విభ్యామాగో ముగ్భ్యమిదం । మరుతాం మన్వే అధి
నో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్హువే సుయ
మానూతయే తేనో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఏనో ముగ్భ్య ఇదం ।
తిగ్మమాయుధం వీడితగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ం శర్ధః పృతనాసు జిష్ణు । స్తౌమి దే
వాన్మరుతో నాథితో జోహవీమి తేనో ముంచంత్వేనస స్స్వాహా ॥ మరు
ద్భ్య ఏనో ముగ్భ్య ఇదం । దేవానాం మన్వే అధి నో బ్రువంతు ప్రేమాం వా
చం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్హువే సుయమానూతయే తేనో ముంచం
త్వేనసస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనో ముగ్భ్య ఇదం । యదిదం మాభి
శోచతి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమి విశ్వాన్ దేవాన్నాథితో జోహవీమి తే
నో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనో ముగ్భ్య ఇదం । అను
నోద్యానుమతిర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతాం । అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భవతాం
దాశుషే మయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా ఇదం । అన్విదనుమతే త్వం మన్యా
సై శంచ నః కృధి । క్రత్వే దక్షాయ నో హిను ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్స్వా
హా ॥ అనుమత్యా ఇదం । వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః । అగ్ని
రుక్థేన వాహసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । పృష్టో దివి పృష్టో

అగ్నిః పృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసాపృష్టో
గ్నిస్సనోదివాసరిషఃపాతునక్తగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం
మేఅపరిథేతామమితేభిరోజోభిర్వ్యప్రతిష్ఠే అభవతాంవసూనాం। స్తోవిః
ద్యావా పృథివీ నాధితో జోహవీమి తేనో ముంచతమగ్ంహసస్స్వాహా॥ద్యా
వాపృథివీభ్యామగ్ం హోముగ్భ్యమిదం । యత్రైవయంపురుషతాత్రియ
విష్ఠావిద్వాగ్ంసశ్చకృమాకచ్చనాగః । కృధీస్వస్మాగ్ంఅదితేరనాగావ్యే
నాగ్ంసి శిశ్రథోవిష్వగగ్నేస్వాహా॥ అగ్నయేగ్ంహోముచఇదం। య
థాహతద్వసవోగౌర్యంచిత్పదిషితామముంచతాయజత్రాః। ఏవాత్వమస్మ
త్ప్రముంచావ్యగ్ం హఃప్రాతార్యగ్నేప్రతరాంనఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్న
యేగ్ంహోముచఇదం । యావామింద్రావరుణాయతవ్యాతనూస్తయే
మమగ్ంహసోముంచతగ్గ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ం హోము
గ్భ్యమిదం । యావామింద్రావరుణాసహస్యాతనూస్తయేమమగ్ం హ
సోముంచతగ్గ్ స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ంహోముగ్భ్యమిదం
యావామింద్రావరుణారక్షస్యాతనూస్తయే...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ...
మిదం। యావామింద్రావరుణాతెజస్యాతనూస్తయే...స్వాహా॥ఇంద్రా
వరు...మిదం । యోవామింద్రావరుణావగ్నౌస్రామస్తంవామెతేనావ
యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదం । యోవామింద్రావరుణాద్వి
పాత్సుపశుషుస్రామస్తంవామెతేనావయజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా
మిదం । యోవామింద్రావరుణాచతుష్పాత్సుస్రామస్తంవా...యజెస్వా
హా॥ఇంద్రా...దం। యోవామింద్రావరుణాగోష్ఠేషుస్రామ...యజెస్వా
హా॥ఇంద్రా ..దం । యోవామింద్రావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా ..
స్వాహా ॥ ఇంద్రా...దం । యోవా...ణావప్సుస్రామ...స్వాహా ॥ ఇం
ద్రావ...దం । యోవా...ణాఓషధీషుస్రామ...యజెస్వాహా॥ఇందా్రి..
దం।యోవామింద్రావరుణావనస్పతిషుస్రా...యజెస ్వహా ॥ ఇందా్రి.
మిదం । పవమానస్సువర్జనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతు
మాస్వాహా ॥ అగ్నయేపవమానాయేదం । పునంతుమాదేవజనాఃపునంతు

మనవోధియా । పునంతువిశ్వఆయవస్స్వాహా ॥ దేవజనమనువిశ్వాయుభ్య
ఇదం। జాతవేదఃపవిత్రవత్పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణదేవదీద్యదగ్నే
క్రత్వాక్రతూగ్ంరనుస్వాహా ॥ జాతవేదసేగ్నయఇదం। యత్తేపవిత్రమ
ర్చిష్యగ్నేవితతమంతరా । బ్రహ్మతేనపునీమహేస్వాహా॥ అగ్నయేపవమా
నాయేదం । ఉభాభ్యాందేవసవితః పవిత్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమ
హేస్వాహా ॥ దేవాయసవిత్రఇదం । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాద్యస్యై
బహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషువయగ్గ్స్యామపత
యోరయీణాగ్ స్వాహా ॥ వైశ్వదైవ్యైపునత్యాఇదం । వైశ్వానరోరశ్మి
భిర్మాపునాతువాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీపయసాప
యోభిర్ ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వానరాయవాతేషి
రాయద్యావాపృథివీభ్యామృతావరీభ్యామిదం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిర్వర్
షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైఃపునాహిమాస్వాహా॥ సవిత్రేదేవాయే
దం। యేనదేవాఅపునతయేనాపోదివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణేదంబ్రహ్మ
పునీమహేస్వాహా ॥ బ్రహ్మణఇదం। యఃపావమానీరధ్యేత్యృషిభిస్సంభృత
గ్ంరసం । సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతిస్వదితంమాతరిశ్వనాస్వాహా ॥ పావ
మానీభ్యఇదం । పావమానీర్యోఅధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । తస్మై
సరస్వతీదుహేక్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకగ్గ్స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య
ఇదం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీస్సుమఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృ
తోరసోబ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితగ్గ్స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్యఇదం
పావమానీర్దిశంతునఇమంలోకమథోఅముం । కామాన్త్సమర్ధయంతునో
దేవీర్దేవైస్సమాభృతాస్స్వాహా ॥ పావమానీభ్యఇదం। పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీస్సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసోబ్రాహ్మణేష్వ
మృతగ్ంహితగ్గ్స్వాహా ॥ పావమానీభ్యదం।యేనదేవాఃపవిత్రేణ...పునం
తుమాస్వాహా ॥ పావమానీభ్యఇదం।ప్రాజాపత్యంపవిత్రం...బ్రహ్మపునీమ
హేస్వాహా ॥ ప్రాజాపత్యాయపవిత్రాయేదం । ఇంద్రస్సునీతీసహమాపు
నాతు...పునాతుస్వాహా ॥ ఇంద్రాయసునీత్యాసహితాయసోమాయస్వ

స్త్వాసహితాయవరుణాయసమీచ్యాసహితాయ యమాయరాజ్ఞేప్రమృణా
భిస్సహితాయజాతవేదస ఊర్జాయంత్యాసహితాయేదం। యద్దేవా దేవ
హేడనందే…మాముతస్వాహా ॥ దేవేభ్యఆదిత్యేభ్యఇదం। దేవాజీవన…
మూవిమ। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితాయాని
చకృమకరోతుమామనేనసగ్ంస్వాహా ॥ దేవేభ్యోగ్నయేగార్హపత్యా
యేదం। ఋతేనద్యావాపృథివీ…స్వతీ। ఋతాంస్యాముంచతాగ్ంహసో
యదన్యకృతమారిమస్వాహా ॥ ద్యావాపృ…ఇదం। సజాతశగ్ంసామత
వాజామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శగ్ం…యసః। అనాజ్ఞాతం దేవకృతంయదే
నస్తస్మాత్వమస్మాజ్జాతవేదోముముగ్ధిస్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం।
యద్వాచాయన్మ…అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హ…నేనసగ్ంస్వాహా॥ అ
గ్నయేగా…దం। యద్ధస్తాభ్యాంచకరకి…ఘ్నమానః। దూరేపశ్యాచరా
ష్ట్రభృచ్చతాన్యప్సరసావ…నిస్వాహా। దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామిదం।
అదీవ్యంనృణంయదహంచకారయద్వాదాస్యన్త్సంజగారాజనేభ్యః। అ
గ్నిర్మాతస్మాదేనసో… నేనసగ్ంస్వాహా। అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। య
న్మయిమాతాగర్భే… నేనసగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం।
యదాపిపేష…భవామిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యదంతరిక్షం… నేనసగ్ం
స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। యదాశసా… నేనసగ్ంస్వా
హా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। అతిక్రామామిదురితంయదే…శగ్ం
స్వాహా ॥ సుకృతాంనులోకాయేదం। త్రితేదేవా… నేనసగ్ంస్వాహా। అగ్న
యేగార్హపత్యాయేదం। దివిజాతా…శుంధనిస్వాహా ॥ అద్భ్యశ్శుంధనీ
భ్యఇదం। యదాపోనక్తం…నీతనస్వాహా। అద్భ్యోహిరణ్యవర్ణాభ్యఇదం।
ఇమంమేవరుణతత్వాయామి త్వంనోఅగ్నేసత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నే
అయాసి। వైశ్వానరో…వాహసాస్వాహా ॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం॥
ఋతావానంవైశ్వానరమృతస్యజ్యోతిషస్పతిం। అజస్రంఘర్మమీమహేస్వా
హా। అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం। వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యోబృహదరిణా
దేకస్స్వపస్యయాకవిః। ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ

ఘూరిరేతసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్ం
స్వాహా ॥ అగ్నయె...యేదం। జాతోయదగ్నె భువనావ్యఖ్యః పశూన్నగో
పాఇర్యః పరిజ్మా । వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిందగాతుం యూయంపాత స్వస్తిభి
స్సదానస్స్వాహా ॥ అగ్నయె వైశ్వానరాయేదం । త్వమగ్నె శోచిషా శోశు
చాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముంచో వై
శ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా ॥ అగ్నయె వైశ్వానరాయేదం। అస్మా
కమగ్నె మఘవత్సుధారయానామిక్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం । వయంజయె
మశతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నె తవోతిభిస్స్వాహా ॥ అగ్నయె
వైశ్వానరాయేదం । వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామరాజాహికంభువనానా
మభిశ్రీః । ఇతోజాతో విశ్వమిదంవిచష్టే వైశ్వానరోయతతే సూర్యేణ స్వా
హా। అగ్నయె వైశ్వానరాయేదం। అగ్నయె స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయె
స్విష్టకృత ఇదం ॥ సమిత్సన్నహనప్రహరణాదితంత్రః । అపరేణాగ్నిం ప్రా
ఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభిస్సర్షపుంజైః (స్త్రీ) రాత్మానం సంపావయేత్ ****
-హోమాంతె యజ్ఞపురుషం ధ్యాయామీత్యుపచారికాన్వదేత్

—(*)సింహేషు వాకః.(*)—

యజమానః పూర్వస్యాగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాం స్థాపితం స్వర్చితం కలశం గృహీత్వా। మహాజనైస్స్వస్తివాచన పఠనైస్సహ చతుష్పథంగత్వా తత్రరంగవల్ల్యాశోభితదేశే కలశం నిధాయ పత్నీసమేతస్సన్ ఆసీనశ్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ర్థం । వైశ్వదేవాఖ్యం కర్మ ప్రారభమాణ ఆదౌ సమస్తానాం హోమానాం నివృత్త్యర్థం సింహేషు వాకమంత్రపఠనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహేషు వాకపఠనం కుర్యాత్ ॥ మయాకృత ప్రాతస్సవన మాధ్యందినసవన తృతీయసవన ప్రయుక్తగణ హోమానాంగత్వేన సవనపక్షు సంకల్పవిశేషః॥

సిగ్ంహే మే మన్యుః । వ్యాఘ్రే మె అంతరామయః। వృకే మె క్షుత్ । అశ్వే మె ఘసిః । ధన్వని మె పిపాసా । రాజన్యగృహే మె అశనయా । అక్ష్మని మె తంద్రిః । గర్దభే మె ర్మః । శయ్యాకే మె హ్రీః । అశ్వత్థే మె వేపథుః ॥ ౧ ॥ కూ

శ్మేమెంగరోగః । బస్తేమెపసర్యా । అప్రియేమెమృత్యుః । ఘాతిన్యైమెపా
ప్మా । సపత్నేమెనిరృతిః । దుర్హార్దేమెవృద్ధిః । పరస్వేమెసమృద్ధిః॥ఖ
డ్గేమఆర్తిః । గేవమెమ ఆంధ్యం । గౌరేమెబాధిర్యం ॥౨॥ ఋక్షేమెశోకః।
గోధాయాంమెస్వేదః । జరాయాంమెహిమః । కృష్ణశకునేమెభీరుతా।
కశేమెపాపగంధః । ఉలూకేమెశ్వభ్యశః । క్లోకేమఈర్ష్యా । మర్కటేమె
దుర్బుద్ధిః।కులలేమెసుగ్గస్యా।ఉలలేమెప్రథ్యా॥౩॥ ఉష్ట్రేమేతృష్ణా ఋశ్యే
మెశ్రమః । అవ్యాంమఆన్యం । కోశేమెగంధః । కుమార్యాంమెలంకారః।
సూకరేమెక్లదః । పదాఘునిమెస్వప్నః । అజగరేమెదుస్స్వప్నః । విద్యుతి
మెస్మయః । లోభాయాంమెస్తైదః ॥౪॥ శలభేమెపాప్మాలక్ష్మీః । స్త్రీషు
మెనృతం । అజాసుమెకర్కశః । వ్రాత్యేమఈత్యా। శూద్రేమెస్తేయం।
వైశ్యేమెకార్మకృత్యం।రాజన్యబంధునిమెజ్ఞానం। నైషాదేమెబ్రహ్మహత్యా॥
కులుంగేమెక్షువథుః । ఉలలేమెబలాసః ॥౫॥ ఉద్రిణిమెవమనిః । కింపురు
షేమెరోదః । ద్వీపినిమెనిష్టపత్ । హస్తినిమెకిలాసః । శునిమెదురిప్రసా।
వన్యేషుమెమ్లైచ్ఛః । విదేహేషుమెశీపథుః। మహావర్షేషుమెగ్లౌః । మూజ
వత్సుమెతప్మా । దుందభౌమెకాశికా ॥౬॥ ఇక్ష్వాకుషుమెపిత్తం।కలిం
గేషుమెమేధ్యం । అశ్వతర్యాంమెప్రజస్తా । పుగ్గశ్చల్యాం మెదుశ్చరిత్రం।
ఆఖునిమెదంతరోగః । మక్షికాయాంమెశ్వలఠశః । శుకేషుమెహరిమా।
మయూరేమెజల్ప్యా । వృషేమెజరా । చాషేమెపవాదః। అప్సుమెశ్రమః॥
౭॥బ్రాహ్మ్యేమెకిల్బిషం । అపేహిపాప్మన్ । పునరపనాశనోభవానః।
పాప్మన్త్సుకృతస్యలోకే । పాప్మన్ధేహ్యవిహ్రుతః । యోనఃపాప్మన్న
జహాతి । తముత్వాజహిమోవయం । అన్యత్రాస్మన్నివిశతాత్ । సహస్రా
క్షోఅమర్త్యః । యోనోద్వేష్టిసరివృతు । యముద్విష్మస్తముజహి । కల
శోదకంకించిద్భూమావిసృజ్య । కలశఆత్మానంసమ్యగాలోక్య.సుమిత్రాన
ఆపఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుః । యోస్మాన్ద్వేష్టియం
చవయంద్విష్మః । ఇతియస్యాందిశిద్వేష్యస్తస్యాందిశికలశం నిరస్యపాణీ
పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్యాప్రతీక్షమాణోగృహంగచ్ఛేత్ ॥ఇతిసింహానువాకః॥

—(*)అథపునరాధేయం.(*)—

వధూముత్తరతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ఏవం...త్యర్థంఅనుగతస్యాగ్నేఃపునస్సంధానాఖ్యం. కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా। పుణ్యాహంవాచయిత్వా।పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...త్యర్థంఔపాసనాంతరిత దినాదారభ్యఏతత్క్షణ పర్యంతంఔపాసనాతిక్రమణదోష నివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవాంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తాంతరితేపునః ప్రాయశ్చిత్తాధికార సిద్ధ్యర్థంయథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే సమస్తసంపత్సముపాప్తి...పాదపంకజం। అశేషేహ పరిషన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్య నయూనపర్యాప్తాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మమఔపాసనాంతరితదినాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంత ఔపాసనాతిక్రమణతద్దోషనివృత్త్యర్థంవైశ్వదేవాంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తాంతరితేపునః ప్రాయశ్చిత్తాధికారసిద్ధ్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంసిశ్చిత్య ఉపదిశ్యమామనుగృహ్ణంతు।ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। ఔపాసనాధికార సిద్ధిరస్తు।పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...త్యర్థంధర్మపత్నీసమేతస్యమమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే। స్వర్ణంపవిత్ర...ప్రయచ్ఛమె। కామధేనోస్సముద్భూతం...ప్రయచ్ఛమె।ధన్యం కరోషి...ప్రయచ్ఛమె॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయంయథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। పూర్వోక్తఏవం...తిథౌమమకృతైరేభిస్స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదో భూత్వామమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। శరీరశుద్ధిరస్తు-పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌమమఔపాసనత్యాగ దోషనివృత్త్యర్థంహిరణ్యదానంకరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ ఔపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం యథా

శక్తిహిరణ్యంతుభ్య మహంసంప్రదదేనమమ । పునఃప్రాణానాయమ్య।
ఏవం...శ్రౌ మమౌపాసనాంతరితహోమద్రవ్యదానంకరిష్యే। బ్రాహ్మ
ణమభ్యర్చ్య । అస్మైబ్రాహ్మణాయ హోమాంతరమణదోషనివృత్త్యర్థం
హోమద్రవ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ । శ్లో ॥ మాసత్రయేతుకృ
చ్ఛ్రంస్యాత్షణ్మాసేద్విగుణంభవేత్ । త్రిగుణంనవమాసేతుపంచకృచ్ఛ్రాణి
వత్సరే । పక్షప్రస్థమితంధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదంఘృతం । ఔపాసనాద్ధమా
ఖ్యాతంవత్సరస్యమనీషిభిః । ఏవంప్రకారేణహోమద్రవ్యదానంకుర్యా
త్ ।పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...శ్రౌ అనుగతస్యాగ్నేఃపునస్సంధానా
ఖ్యంకర్మకరిష్యే । స్థండిలేలౌకికానాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతంకృత్వాసమిధ
మాధాయ । ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వందేవేభ్యోహవ్యంవహనః
ప్రజానన్ । ఆయుఃప్రజాగ్ంరయిమస్మాసుధేహ్యజస్రోదీదిహినోదురోణే।త
దగ్నౌసమిధంనిక్షిప్య । బహిర్గతనాశశ్చేత్ ఉపావరోహణంనకర్తవ్యం
అగ్నింథనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా
స్రువేణచతుర్గృహీతంగృహీత్వాన్వారబ్ధాయాం । అయాశ్చాగ్నేస్యనభి
శస్తీశ్చసత్య...భేషజగ్గ్ స్వాహా। అయసేఽగ్నయ ఇదం। స్రువేణాజ్యమాదా
యభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । చతుర్గృహీతంగృహీ
త్వా।మహాహవిర్హోతా।సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్...న
మఃపృథివ్యైస్వాహా । వాచస్పతయేబ్రహ్మణఇదం । పునశ్చతుర్గృహీతంగృ
హీత్వా । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ంసమిమందధా
తు।యాఇష్టాఉషసోనిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామిహవిషాఘృతేన స్వాహా
ఉషోనిమ్రుగ్భ్యఇదం । యదస్మిన్యజ్ఞాంతరగామమంత్రతః కర్మతోవా।
అనయాహుత్యాతచ్ఛమయామిసర్వం తృప్యంతుదేవా ఆవృధంతాంఘృ
తేనస్వాహా।దేవేభ్యఇదం।త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవోయేవితత్నిరే।యఇమం
యజ్ఞగ్గ్స్వధయాదదంతే తేషాంఛిన్నంప్రత్యేతద్దధామిస్వాహా ఘర్మోదే
వాగ్ంఅప్యేతుస్వాహా । దేవేభ్యఇదం।తంతుంతన్వన్రజసోభానుమన్వి
హిజ్యోతిష్మతఃపథోరక్షధియాకృతాన్ । అనుల్బణంవయతజోగువామపో

మనుష్యవజనయా దైవ్యంజనగ్ం స్వాహా । అగ్నయేతంతుమత ఇదం। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ।పునఃకృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయితంతుమేతగ్ం స్వాహా।అగ్నయేతంతుమత ఇదం । ఉదుత్తమంవరుణపాశ మస్మదవాధమంవిమధ్యమగ్ంశ్రథాయ। అథావయమాదిత్యవ్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామ స్వాహా । వరుణాయాదిత్యాయేదం । ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యంతోజ్యోతిరుత్తరం । దేవందేవత్రాసూర్యమ గన్మజ్యోతిరుత్తమగ్ం స్వాహా॥సూర్యాయేదం । ఉదుత్యంజాతవేదసందేవంవహంతికేతవః। దృశేవిశ్వాయ సూర్యగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం । చిత్రందేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్యవరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యావాపృథివీఅంతరిక్షగ్ంసూర్య ఆత్మాజగతస్తస్థుషశ్చస్వాహా ॥ సూర్యాయేదం । అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయుషావర్చసా। సన్యామేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా । అగ్నయేభ్యావర్తినఇదం । అగ్నేఅంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంతఉపావృతః। తాసాంపోషస్యపోషేణ పునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధిస్వాహా। అగ్నయేంగిరసఇదం । పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్నఇషాయుషా। పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం। సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేపిన్వస్వధారయా । విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం। స్రువేణాజ్యమాదాయ । సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం। ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతిసప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా॥ అగ్నయేసప్తవత ఇదం। ఉత్తరంపరిషేచనంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థంపునస్సంధానాంగత్వేనాగ్నిదార్ఢ్యార్థంతంతుమతీస్థాలీపాకంకరిష్యే । పత్న్యవహంతిచరుగ్ంశ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరు పసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్రుచ్యుపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘా

ర్యహావిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయేస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । దర్వ్యా ముపస్తీర్య చతుర్థ్యాద్విరవదాయాభిఘార్యహావిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం । పునరుపస్తీర్యోత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్యనహావిః ప్రత్యభి ఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । సమిత్సన్నహనం జయాది ప్రత్యవ్యతే బహిస్సంజనం కృత్వా శమ్యా అపోహ్యాస్మిన్న కృతే కర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మో ద్వాసనం చ కృత్వా ఔపాసనం వైశ్వదేవం చ కుర్యాత్ * * *

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నిస్సంధిత్వా పరిధీన్ప్రహరేన్నహి । చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా । పునస్సంధానవహ్నౌతు పరిధిప్రహరణం నహి । జయాదిహోమః కిత్వోర్న సందేహః కపర్దినా । అన్యన్యాయోపస్థాతూర్ధ్వమనలే శాంతిమాగతే । పునస్సంధానవేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । అగ్న్యైచారవిహీనో యశ్చిరకాలగతో భవేత్ । పునస్సంధానవేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । కాలశబ్దో బహుత్వపర్యాయః । నాశం గతే గ్నౌ యదకుక్షిమధ్యే కుర్యాత్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్ । బహిర్గతే నాశముపైతి వహ్నౌ సంధానమగ్న్యైచ్చ లౌకికే గ్నౌ । వమనం ఉపావరోహణం * * * * * * * * * * * * * * * *

చతుర్థీహోమప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యే తు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్.

—(*) అథ లఘుపునస్సంధానవిధిః (*)—

శ్లో॥ నిత్యోపాధ్యేయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంధ్య ఇత్యాది నోక్త్వా పత్న్యా త్రివ్రతస్తదహోనిరసన ముపవాసశ్చ పత్న్యశ్చ పత్న్యాః । నాంశే చైవాపహోరే జ్వలన ముపసమాధాయ సంస్కృత్యసర్పిశ్చాయశ్చ వ్యాహృతీద్వేహుతభుజజుహుయాత్రిస్స్రుక్సవాభ్యాంక్రమేణ ॥ ప్రాణా నాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్యాయతనే పి వా నాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ధ్యాత్వా లంకృత్య చతుష్పాత్రప్రయోగం కృత్వాదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్యసకృ

గృహీతంగృహీత్వాన్వారబ్ధాయాం । అయాశ్చాగ్నేస్య... భేషజగ్ స్వాహా॥అయసేగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ । సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా అనంతరమౌపాసనంకుర్యాత్ * * * * * * * * * * * *

శ్లో॥ అధీతవేదస్యగృహేగృహీత్వాని ధాయివహ్నింపిధినాసమింధే।ఆజ్యంతుసంస్కృత్యససృగృహీత్వాపరిస్తృతేగ్నౌజుహుయాదయాశ్చ। ప్రాయశ్చిత్తైహోమేషుచతుష్పాత్రప్రయోగతః । నాఘారౌచపూర్వేషు నైవప్రణీతోర్ధ్వంవినాకృతం । నాఘారౌనాజ్యభాగౌచన చేక్ష్మసంజయాదయః।చతుష్పాత్రప్రయోగేషునిశ్చితోక్తంకపర్దినా * * * * * *

ఏవమేవోత్తరాణిపలఘుపునస్సంధానానికర్తవ్యాని ....*

—(*)అథఔపాసనం (*)—

శ్లో॥ముఖ్యోగౌణశ్చవిఖ్యాతఇతిధర్మోవ్యవస్థితః। ముఖ్యః కర్తుమశక్తానాం గౌణ ఏవవిధీయతే । ఇళాపింగళనాడీభ్యాం నసాస్యేహ్యాదయాంబుజాత్।తాభ్యామావాహయేద్వహ్నింతాభ్యాముద్వాసయేద్హృది । అక్షతాన్ సమాదాయ సవ్యాగ్రాయుంనిగృహ్యాచ।మంత్రముక్త్వాహృత్స్వవహ్నిం వమన్నగ్నౌనిక్షిపేత్ ॥ ఉపావరోహ...పరోక్షే। తదగ్నౌసమిధం నిక్షిప్య।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం ..ప్రీత్యర్థం। సాయంప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ॥ ఔపాసనంపూర్వముక్తం॥

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । సాయంప్రాతరౌపాసన హోమమేవ తాహుతితండులవైశ్వదేవంకరిష్యే । పూర్వపరిషేచనం కృత్వా।అగయేస్వాహా అగ్నయఇదం ॥విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। ధృవాయభూమాయస్వాహా॥ ధృవాయభూమాయేదం ధృవక్షితయేస్వాహా । ధృవక్షితయఇదం । అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా।బృహత్సామక్షత్ర...సగరేణరక్ష ॥ అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తం । పునస్త్వాదిత్యా...కామాస్స్వాహా ॥ దివానక్తం

చారిభ్యోవసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యఇదం । యేభూతాఃప్రచరంతిదివా నక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య...దఙ్ధాఙ్కస్వాహా ॥ దివానక్తంచారిభ్యో భూతేభ్యఇమంబలింధదామి । పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । నమస్తేగార్హపత్యాయ...త్తుమస్వపురుషోత్తమ ॥ ఎతస్మిన్కర్మూలంమృగ్యం॥...*

—(*)ఆత్మారోపణం.(*)—

యాతేఅగ్నేయజ్ఞియాతనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం ॥ అచ్ఛావసూనికృణ్వన్నస్మేనర్యాపురూణి । యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం॥జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥శ్లో॥యదాసంధ్యయాతేవహ్నిఃప్రాతర్మధ్యందినేపివా । తదాసాయం విజానీయాత్సాయమాహుతిపూర్వకం । ఉపావరోహణాద్వా పునరేశాంతిమాగతే । పునరగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపునస్త్వేతిసమింధనం। ఉపావరోహణాదూర్ధ్వం క్రియాయతేసూతకద్వయం। కృత్వాచౌపాసనంసాంగమగ్నిమంత్రైర్నిక్షిపేత్ । నిత్యమౌపాసనేకాలేవమనంయఃప్రయత్నతః । సర్వమౌపాసనంకృత్వా చాత్మన్యారోపయేత్పునః । జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । నిర్జలంధారణంకుర్యాత్సప్తరాత్రాదాగాభిసృష్టయే । హవిషాంధారణంచైవసమారోపణపూర్వకం । తతఃపశ్చాత్సమస్తానాధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । యాతేఅగ్నఇదంజప్త్వా హస్తేనాగ్నౌప్రతప్యచ । త్రివారంవాసకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నింసమాపయేత్ ॥స్ఫుటంమంత్రంజపేద్ధ్యాయ మాసమంత్రైర్నిగృహ్యచ । ఏవంత్రివారముక్త్వాగ్నేఃప్రహస్తంముఖేక్షిపేత్ ॥ ......*

—(*)అథగృహనిర్మాణం.(*)—

గృహనిర్మాణస్యకర్మోచ్యతే । గృహనిర్మాణాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణస్తదంగత్వేనతదాదౌశుభేస్వస్తిపృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థంమహాభ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా। పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం। గృహనిర్మాణంకరిష్యే । ఉక్తేనాప్రత్యక్షవివేణమగారావకాశముద్ధృత్యపాలాశేన శమీమయేన వోద్భూహి నైరృతామేవదిశము

త్తరయోరుపూహతి । ఏతామేవదిశంవక్షిణాప్రతీచీనాం దిశంయస్యామేరి
ణ్యాచాఉదుపూహతి । యస్యామేకః క్రూరంతదితోపహరామిఇ రాచీంనిర్ వ్
తింనిర్వాహయామి । ఇత్యగ్రే శ్రేయోంపసానమూంగస్యదేవాగో ఇదశ్వావది
దమస్తుప్రభూమ । ఏపంత్రః । మంత్రాపృష్టిస్సభవతి । ప్రాగుదక్ప్రవణం
కృతముత్తరయాభిస్పృశతి । స్యోనాపృథివీభవాన్నృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛా
నశ్శర్మసప్రథాః । ప్రదక్షిణగృహాణాంగర్తాన్ వయిత్వా భ్యంతరంపాగం
సూనుమూహ్య । దక్షిణబాహుసమీపాత్ । ఉత్తరాభ్యాంపక్షిణాంద్వా
రస్థూణామవదధాతి । ఇహైవస్తిష్ఠమితాతిల్వాలాస్యాదిరావతీ । మధ్యే
తాల్పస్యస్థూణాస్త్వా ప్రాపన్నమాయవః । ఆత్వాకుమారస్తరుణఆవత్సో
జగతాసహ । ఆత్వాపరిస్రుతః కుంభాఆదధ్నః కలశైరయన్ । ఏవమితరాం
ఇహైవతిష్ఠ... కలశైరయన్ । యథాజాతమితరాఅన్వవదాయ । వగ్ంశ
మాదీయమానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే । ఋతేనస్థూణావధిరోహ
హవగ్ంశ శోగ్రోవిరాజన్నపసేధశత్రూన్ । సన్మితంగృహముత్తరేణథా
లింగమనుమంత్రయతే । బ్రహ్మచతే క్షత్రంచపూర్వేస్థూణేఅభిరక్షతు । పూ
ర్వార్ధం । యజ్ఞశ్చదక్షిణాశ్చపక్షౌ దక్షిణార్ధం । ఇషశ్చోర్జశ్చపరే । పశ్చి
మార్ధం । మిత్రశ్చవరుణశ్చోత్తరే । ఉత్తరార్ధం । ధర్మస్థూణారాజశ్రీ
స్తూపః । మధ్యమం । ఇతిగృహస్థూణం ॥......................*

—(*) శుభగృహప్రవేశః. (*)—

అథశుభగృహప్రవేశకర్మవక్ష్యే. ప్రా... మ్యఏవం... ప్రీత్యర్థంగృహప్రవే
శంకర్మకరిష్యే । తదంగత్వేనగణాధిపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవా
చయిత్వా । ప్రాణానాయమ్య । గృహప్రవేశాంగత్వేన వాస్తుపూజాంకరి
ష్యే । వాస్తోష్పతఇతిమంత్రేణ వాస్తుపురుషస్యషోడశోపచారపూజాంకృ
త్వా । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం । గృహప్రవేశంకరిష్యే ।
ఔపాసనేపాలాశంశమీమయంవేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్నిమీధృత్య । ఉ
ద్ధ్రియమాణఉద్ధరపాప్మనోమాయ దవిద్వాన్యచ్చవిద్వాగ్శ్చకార ।
అహ్నాయదేనఃకృతమస్తిపాపగ్ంరాత్ర్యాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ంస

ర్వస్త్రైకోదపాత్రోముంచితస్మాక్ । సస్యమగ్నిముద్ధరేః।ఉత్తరేణయజుషాగా
రంప్రపాద్య। ఇంద్రస్యగృహోవసుమంతోవ రూథసస్తానహాగ్ం సుమనసః
ప్రపద్యే। ఉత్తరపూర్వదేశే గారస్యయత్రకస్వాగ్నిమిత్యాదికృత్వా। ఉత్త
రయాతస్మిన్నగ్నింప్రతిష్ఠాపయతి। అన్వారభమాణమన్వాగారంజుహో
త్యగ్నింపృథివ్యామన్వాగ్స్యజిహ్వే । తయానంతరం కామమహాంజయానిప్ర
జాపతస్త్వం ప్రథమోజిగాయాగ్నిమగ్నేస్వాహా । తస్మాదగ్నేర్దక్షిణముద
ధానాయతనంభవతి । తస్మిన్వ్రీహీనాగ్రాణదర్భాన్కృత్స్నాన్ స్థిర్యతేనూ
త్తరయూ ప్రీహీణయవాన్నిన్న్యస్య । అన్నపతేన్నస్యనో దేహ్య నమీవస్యశు
ష్మిణః । ప్రప్రదాతారం తారిషఊర్జంనోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే । తే
షూత్తరే. యజుషాదపుర ఉదకుంభానానయతి । అగ్నిరా అస్మాకంపీరా
స్సంతుమాపగాసెబిమేనసం । ప్రమకుంభంమంత్రాణ్వృత్తిః । బ్రాహ్మణభో
జనపానసమాప్తేః ప్రాగ్దిగ్నంచెత్తమ త్రిగయానుమంత్రయతే । భూమిర్భూ
మిమగాన్మాతామాతరమప్యగాత్ । భూయాస్మపుత్రైఃపశుభిర్యోనోద్వేష్టి
సభిద్యతాం। పునఃప్రాణానాయమస్య । ఏవం...త్యక్తం । గృహప్రవేశాం
గత్వేన వాస్తుపూజాంకరిష్యే। వాస్తోష్పతేప్రతి...చతుష్పదే । ఇతిమం
త్రేణషోడశోపచారపూజాంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...స్యక్తం
వాస్తోష్పతిహోమంకరిష్యే । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంత
ఉత్తరాత్తిహుతిహుత్వా । వాస్తోష్పతేప్రతిజానీ...శంచతుష్పదేస్వా
హా।వాస్తోష్పతయఇదం । వాస్తోష్పతేశగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వా
హా।వాస్తోష్పతయఇదం । వాస్తోష్పతేప్రతరణోన ఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో।
అజరాసస్తేసఖ్యేస్యామపితేవపుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వస్వాహా॥వా...దం।
అమీవహావాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ । సఖాసుశేవఏధినస్స్వాహా॥
వా...దం । జయాదిప్రతిపత్త్యతేపరిషేచనాంతంకృత్వా ఉత్తరేణయజు
షోదకుంభేన్నుతిః ప్రదక్షిణమంతరతోగారంనివేశనంవా ప. షిచ్య।శివగ్ం
శివం । బ్రాహ్మణాన్భోజయేదపూపైస్సక్తుభిరోదనేనేతి । తతస్తఆశీర్వా
చనంకుర్యాః॥ హరిఃఓంతత్సత్॥ ఇతిగృహప్రవేశః. *

—(*)శ్వగ్రహగృహీతస్యశాంతిః (*)—

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । శ్వగ్రహగృహీతస్య శాంతిం కరిష్యే । తపోయుక్తః । యాంపవ్యనస్తోషమనశనాదియుక్తః జాలేనప్రచ్ఛాద్య । అన్యేనపురుషేణకగ్ంసంలోహం । కింకిణీం ఘంటాంవాప్రహ్లాదయన్ నాదయన్ కుమార మాదాయలద్వారేణ సభాంప్రవేశ్యసభామధ్యేధిదేవనముద్ధృత్య అవోక్ష్యాక్షాన్న్యుప్యాక్షేషుకుమారం నిపాత్య దధ్నాలవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైరవోక్షేత్ । కూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కురో వాలబంధనః । ఉపశిష్టాద్యదేజాయిత్తృతీయస్యామితోదివః । ఓలబ ఇత్తముపాహ్వయ తాజీలంఘ్యామశ్వబలః । అథో రావ ఉలుంబలస్వారమేయోహధావతి । సముద్రమవచాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కం చరుక్మంచశునామగ్రగ్ంసుబీరిణః । సుబీరిణస్సృజస్సృజశునకస్సృజైకవ్రాత్యస్సృజచ్ఛత్ । తత్సత్యంయత్తేంద్రోబ్రవీద్గాస్సానశయుస్వేతితాస్త్వగ్ స్సాన్వశయిత్వాగచ్ఛస్తంత్వాబ్రవీదపిక్షపాఇత్యవిగ్ంహితివరంవృణీష్వేతికుమారమేవాహం వరంవృణఇత్యబ్రవీత్ । పిగృహ్యబాహులాంప్లవసేద్యామవచాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కం చరుక్మంచశునామగ్రగ్ంసుబీరిణః । సుబీరిణస్సృజస్సృజశునకస్సృజైకవ్రాత్యస్సృజచ్ఛత్ । తత్సత్యంయత్తేసరమామాతారోహితఃపితా । అమీయేకేసరస్యకా అవధావతిత్తృతీయస్యామితోదివః । తేకశ్చసరమతంటశ్చతూలశ్చ వితూలశ్చార్జునశ్చలోహితశ్చగులాహనామవో మాతామంధాకకోహవః పితాసంతతాహంతి చక్రివోనసీసరీవత । ఛదపేహిసీసరమసారమేయనమస్తే అస్తుసీసరసమశ్వావృషాణః పదోనసీసరీకత । శ్వానమిచ్ఛాద్వదన్నపురుషంఛత్ । ఏవంప్రాతర్మధ్యందినేసాయం కాలేత్రిష్వపిప్రవేశనాది ప్రోక్షణాంతమావర్తయేత్ అగదోభవతిఆరోగ్యోభవతి॥

—(*)అథశంఖగ్రహగృహీతస్యకుమారస్యశాంతిః.(*)—

పాణినాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । శంఖగ్రహగృహీతస్యకుమారస్య శాంతింకరిష్యే । ఉత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య । ఏతేతేప్రతిదృశ్యేతే సమానవసనేఉభే । తేఅహగ్ంసారయేణ మసతేనావహాన్మ్యలూఖలే ।

హతశ్శంఖో హతశ్శంఖపితా హతశ్శంఖకుమారకః । అథైషాగ్నధపాగ్నా
తః। ఉత్తరయోదకుంభేన శిరస్త ఉపనయేత్ । ఋషిబోధః ప్రబోధస్స్వ
ప్నో మాతరిశ్వా । తే తే। ప్రాణాన్పరిష్యంతే మా భైషీః న మరిష్యసి॥ ఏవం త్రి
ష్వపి కాలేషు కుర్యాత్ ॥ అగదో భవతి కుమారః॥ ....*

—(*)అథ సర్పబలిః.(*)—

సర్పబలిరుచ్యతే । శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయమౌ
పాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలిం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । ఔ
పాసనే స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం
చ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాది ప్రాత్రప్రయోగే దేవపాత్రాణాం మంతే
ద్వితీయదర్వ్యా సహాస్యాంజలిః ప్రయోక్తవ్యః । అంజలేశ్చ ప్రోక్షణతపన
సమ్మార్జనాని కరోతి । ఆజ్యభాగాంతే ముఖ్యాహుతీర్హుత్వా । శ్రావ
ణ్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహేతి చరోర్జుహోతి । అత్ర శ్రావణీ పౌర్ణమాసీ
దేవతా । జఘ్నో మశక ఇతి స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకారమం
జలినా కింశుకాని పలాశపుష్పాణి జుహోతి । జఘ్నో మశకో జఘ్నా వితృష్టిర్జ
ఘ్నో వ్యధ్వరస్స్వాహా ॥ మశకాదిభ్య ఇదం । జఘ్నో వ్యధ్వరో జఘ్నో మశకో జ
ఘ్నా వితృష్టిస్స్వాహా ॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదం । జఘ్నా వితృష్టిర్జఘ్నో వ్యధ్వరో జ
ఘ్నో మశకస్స్వాహా ॥ వితృష్ట్యాదిభ్య ఇదం।అత్రాపి ద్విరవదానోపస్తరణాభి
ఘారణాన్యశక్తౌ పత్న్యా వా కర్తవ్యానీత్యుక్తం । అంతేష్వతాభిఘారణం
కింశుకహోమే మేషు సర్పా దేవతాః । ఇంద్రజహీతి తిసృభిస్తిసృఆరగ్వధ
మయీస్సమిధ ఆదధాతి । అత్ర ప్రథమర్చ ఇంద్రో దేవతా । ఇంద్రజహీదం
దశూకం పక్షిణం యస్సరీసృపః । దంష్ట్ర్యంతం చ దశంతం చ సర్వాగ్ంస్తాని
ప్రజంభయ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం । అప్సుజాతే సరేవృద్ధ దేవానామపి
హాస్త్య । త్వమగ్న ఇంద్రప్రేషితస్సనో మా హిగ్ంసీస్స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం। త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన మనుష్యాగ్ంస్త్రాయసే
తృణైః పశూన్గర్తేన సర్పాన్యజ్ఞేన దేవాన్ త్స్వధయా పితౄన్ త్స్వాహా॥
అగ్నయ ఇదం। తత్సత్యమితి చ తిసృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి।

ఆసాంసర్పాదేవతాః । తస్యాశ్వ్యాంయత్రైమావాస్యాయాంచ పౌర్ణమా
స్యాంచవిషబలిగ్ం హరంతిసర్పఉదరసర్పిణః । తత్రైప్రేరతేత్వాయిసంవి
శంతిత్వాయినస్సతస్త్వాయిసహోభ్యవర్షాభ్యోనః పరిదేహిస్వాహా ॥ సర్ప
భ్యఇదం । నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇతితిస్రః । నమోఅస్తుసర్పేభ్యోయేకేచ
పృథివీమను । యేఅంతరిక్షేయేదివితేభ్యస్సర్పేభ్యోనమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య
ఇదం । యేదోరోచనేదివోయేవాసూర్యస్యరశ్మిషు । యేషామప్సుసదఃకృతం
తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్యఇదం । యాఇషవోయాతుధా
నానాంయేవావనస్పతీగ్ంరను । యేవావటేషు శేరతేతేభ్యస్సర్పేభ్యో
నమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్యఇదం । తతశ్చరోస్సర్వాగ్నాన్స్విష్టకృతేవ
దాయ ద్విరభిఘార్య నహవిఃప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వా
హా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । ప్రతిపత్స్థాలీపాక వల్లప్రాశనం । జయాది
ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా ప్రణీతామార్జనంబ్రహ్మోద్వాస
నంచ కృత్వావాగ్యతస్సం భారానాదాయసంభారాన్ త్సక్తూన్ ధానా
లాజానాంజనాభ్యం జనస్థగరోశీరమితిసంభారానాదాయప్రాచీముదీచీం
వా దిశముపనిష్క్రమ్యశుచౌదేశేపీఠంకృత్వా తత్రప్రాచీరుదీచీశ్చతిస్రస్తి
స్రో రేఖాలిఖిత్వా రేఖాకరణప్రకారఃపూర్వమేవోక్తః । తాస్వద్భిరుపనినీ
య । నమోఅస్తుసర్పేభ్యోయేపార్థివాఇత్యాది బలింహరిష్యామీత్యం
తేరేఖానుక్రమేణసక్తూన్నివపతి । సకృదేవమంత్రః । నమోఅస్తుసర్పేభ్యో
యేపార్థివాయ ఆంతరిక్ష్యాయేదివ్యాయేదిశ్యాః । తేభ్యఇమంబలిగ్ం
హరిష్యామి । తేభ్యఇమంబలిమహార్షం । ఇత్యుత్సర్జనేవిశేషః । సంపు
షాధానాలాజానాం జనాభ్యంజనస్థగరోశీరమితి తూష్ణీంనివపతి । తక్షక
వైశాలేయేతి తిసృభిస్సమీచీనామాసి ప్రాచీదిక్తేశయోనామస్థేతి ద్వా
దశభిఃపర్యాయైరుపస్థాయ ॥ తక్షకవైశాలేయధృతరాష్ట్రైరావతతేజీవా
స్త్వాయినస్సతస్త్వ యిసదోభ్యవర్షాభ్యోనఃపరిదేహి । ధృతరాష్ట్రైరా
వతతక్షకవైశాలేయతే జీవాస్త్వాయినస్సతస్త్వాయిసహోభ్యవర్షాభ్యోనః

పరిదేహి । అహిగ్ంసాతిబలతెజీవాత్త్వయినస్పత్త్వయి సద్భ్యోవర్షా
భ్యోనఃపరిదేహి । అతిబలాహిగ్ంస తెజీవాత్త్వయిన స్సత త్త్వయిసద్భ్యో
వర్షాభ్యోనఃపరిదేహి । యే దండశూకాః పార్థివాస్తాగ్ స్త్వమితః పరోగ
వ్యూతిః వెశయ । సంతిష్ఠైనన్మఫినస్సంతిదండి నస్తైవో నెధ్నినసాత నెమ్యా
యమస్మాక్షిహినసాత । ద్వానశపర్యాయాణా ముపస్థానప్రయోగఉచ్యతె
సమీచీనా మాసిప్రాచీదిక్తస్యాస్తెగ్నిరధిపతిరసితోరక్షితా యశ్చాధిపతి
ర్యశ్చగోప్తాతాభ్యాం నమస్తానోమృడయతాం తేయం ద్విష్మోయశ్చనో
ద్వేష్టి తంవాంజంభేదధామి । ఓజస్వినీనామాసి దక్షిణాదిక్తస్యాస్తఇం
ద్రోధిపతిఃపృదాకూ రక్షితాయశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తాతాభ్యాం నమస్తా
నోమృడయతాం తెయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టితంవాంజంభేదధామి । ప్రా
చీనామాసిప్రతీచీదిక్తస్యాస్తెసో మోధిపతిస్స్వజోరక్షితాయశ్చ...దధా
మి । అవస్థావానామాస్యుదీచీదిక్తస్యాస్తె వరుణోధిపతిస్తిరశ్చరాజీరక్షితా
యశ్చా...దధామి । అధిపత్నీనామాసిబృహతీదిక్తస్యాస్తె బృహస్పతిరధిపతి
శ్శ్విత్రోరక్షితా యశ్చాధిపతి...దధామి । వశినీనామాసీయందిక్తస్యాస్తె
యమోధిపతిః కల్మాషగ్రీవోరక్షితాయశ్చాధిపతి...దధామి । హేతయోనా
మస్థతెషాంవఃపురోగృహా అగ్నిర్వఇషవస్సలిలోవాత నామంతెభ్యోవో
నమస్తెనోమృడయంతు తేయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టితంవో జంభేదధా
మి । నిలింపానామస్థతెషాంవో దక్షిణాగృహాఃపితరోవ ఇషవస్సగరోవాత
నామంతెభ్యో వోనమస్తెనో మృడయంతు తెయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వే
ష్టితంవోజంభేదధామి । వజ్రిణో నామస్థతెషాంవఃపశ్చాద్గృహాస్స్వప్నోవ
ఇషవోగహ్వరోవాతనామంతె భ్యోవోనమస్తెనో మృడయంతు తెయం
ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టితంవోజంభెదధామి । అవస్థావానో నామస్థతెషాం
వఉత్తరాద్గృహా ఆపోవఇషవస్సముద్రో వాతనామం...తంవోజంభెదధా
మి । అధిపతయోనామస్థతెషాంవ ఉపరిగృహావర్షంవ ఇషవోవస్వాక్
వాతనామంతె భ్యోవోనమ...తంవోజంభేదధామి । క్రవ్యానామస్థపా
ర్థివాస్తెషాంవ ఇహాగృహాఅన్నంవఇషవోనిమిషోవాతనామంతెభ్యోవో

నమస్తే...తంవోజంభేదధామి। ఏవంద్వాదశపర్యాయై రుపస్థాయాపః పరిషిచ్య ప్రోక్షుస్తూష్ణీమిత్యాపశ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యాముదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోగారంనివేశనంవాపరిషిచ్య। అపశ్వేతపదా జహిపూర్వేణచాపరేణచ। సప్తచమానుషీరిమాస్తిస్రశ్చ రాజబంధవీః। నవైశ్వేతస్యాభ్యా సారేహింజఘానకంచన। శ్వైతాయవైదర్వాయన మోనమశ్వైతాయవైదర్వాయ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తంకర్మ...హరిఃఓంతత్సత్ ॥ ఏవమహన్యహన్యోదనేనసక్తుభిర్వాశంబలిగ్ంహరేదోత్సర్గాత్ ... ... *

—(*)అథసర్పబలేరుత్సర్గః.(*)—

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యా మస్తమితేచౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనంకరిష్యే। సర్పబలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహేతిహుత్వా। మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదం। ఏవం జఘ్నోమశక ఇత్యాదిహుత్వాజయాదిపరిషేచనాంతంకృత్వాపూర్వవదోదనం వాసక్తూన్వాదాయ ప్రాచీముదీచీంవేత్యాదిబలిప్రక్షేపణేవిశేషః। తేభ్య ఇమంబలిమహార్షమితి మంత్రసన్నామః। తతఉపస్థాయాపఃపరిషిచ్యేత్యాద్యస్త్రైనముత్సృజతి। తతోబ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ ॥ ఉత్సర్జనంసమాప్తం॥... ... ... *

—(*)ఆగ్రయణస్థాలీపాకః.(*)—

అథాగ్రయణముచ్యతే ॥ వర్షాసుశ్యామాకాగ్రయణం శరదివ్రీహీణాంశ్యామానాం సమాసఉపలభ్యతే। వసంతేయవానాం॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాంవా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వాకృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహననాదినవానాం స్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాదర్వ్యాముపస్తీర్యస్థాలీపాకాన్మధ్యాక్షైరవదాయాభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా।

మధ్యేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్య విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్యతూష్ణీంతాభిఘారణంచకృత్వా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతే వదాయద్విరభిఘార్య । నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా । అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయతంతిచరామేదం। అపఉపస్పృశ్య । లపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతేనవానాంతంశులానాముపక్వానాంముఖంపూరయిత్వా గీర్త్వాభక్షయిత్వాచమ్య । చరుశేషాత్కించిదోదనంపిండంసంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతియజుషాపృష్ఠవంశఉద్విధ్యేత్ - పరమేష్ఠ్యసి పరమాంమాగ్ శ్రియంగమయ ॥ శ్యామాకాగ్రయణేసోమఏవప్రధానదేవతా । సమాప్త మాగ్రయణం॥ ... ... *

—(*) హేమంతప్రత్యవరోహణం.(*)—

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే । హేమంతర్తౌప్రత్యవరోహణం కర్తవ్యంకృతప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవరోహణంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। ప్రత్యవరూఢోనోహేమంతః। ఇత్యేతావమక్త్వాఖట్వాదేఃప్రత్యవరుహ్యశయనదేశేనవగ్ స్వస్తరమాస్తీర్య ప్రతితిష్ఠత్రాఇతి త్రిభిర్మంత్రైర్దక్షిణైః పార్శ్వైర్నవస్వస్తరేయజమానాదయస్సంవిశంతి। ప్రతిష్ఠతేప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రేప్రత్యశ్వేషుప్రతితిష్ఠామిగోషు । ప్రజాయాంప్రతితిష్ఠామిభవ్యే ఇహధృతిరిహావిధృతిరిహరంతిరిహరమతిః । దక్షిణతఃపితోత్తరతోమాతా మధ్యేకర్తా । ఏవమితరేజ్యేష్ఠాదయస్సంహతాభూత్వాసంవిశేయుః। ఉత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశతి । స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। బడిత్థాపర్వతానాంఖిద్రంబిభర్షి . . . థివి । ప్రయాభూమిప్రవయత్వేతిమహ్నాజినోషిమహిని ॥ ఏవం . . . వేశనాదిపృథివ్యభిమర్శనాంతంసర్వేషాంమంత్రావృత్తిస్త్రీకర్తవ్యా ॥ సమాప్తంహేమంతప్రత్యవరోహణం॥ ... ... *

—(*)అథేశానబలిః.(*)—

ఈశానబలిరుచ్యతే । ఉదగయనాదిషు కృత ప్రాణాయామః ఏవం... ప్రీత్యర్థం ఈశాన బలిం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । ఈశానార్థమితి బుధ్వా స్థాలీపాకగ్గ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చ కృత్వా । కర్త్రా యావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారాస్తేషాం భోక్తుం పర్యాప్తం బృహద్భాండే లౌకికేగ్నౌ తైత్రపత్యం చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్య పాసనాగ్నిమాదాయ యేన చాన్యేన ద్రవ్యేణార్థీ భవతి తాగ్ం స్సర్వానాదాయ పత్న్యై శిష్యైశ్చ సహ ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రే వా స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే । దేవపాత్రాణామంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని దర్వ్యం ద్వం ప్రయుజ్య కంసపాత్ర పలాశపర్ణానామపి పృథక్ తపన సమ్మార్జన ప్రతితపన ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని । అగ్నిముఖాంతే పరేణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా త్వయోర్మధ్యే జయం తాయాపి యథావకాశో భవతి తథా కుటీం కరోతి । ఆ త్వా వహంత్విత్యృచా ద్వయోః కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవమావాహయతి । ఆ త్వా వహంతు హరయస్సచేతసశ్శ్వేతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః । వాతాజిరైర్బలవద్భిర్మనోజవైరాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ శర్వోం । ఉత్తరస్యాం కుట్యాం మీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి । మధ్యే పకాశే ఆయాహి జయంతేతి జయంత సుబ్రహ్మణ్య భగవంతమావాహయామీతి ఆవాహ్య ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతాయేత్యావాహన క్రమేణ షోడశోపచారపూజాం కృత్వా । కంసత్రయమాదాయాపరేణాగ్నిం కుట్యోః పురస్తాదావాహన క్రమేణ నిధాయ । త్రిషు కంసేషు ఈశానస్థాలీపాకోదనం త్ర ల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదాయాగ్ని సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ । ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్ మీఢుషే స్వాహా ॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనముపస్పృశ్య । ఉపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా ॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదనముప

స్పృశతి। జయంతోపస్పృశ జయంతాయస్వాహా॥ ఇతియజుషా జయం
తంస్వమోదనముపస్పృశ్య। దర్వ్యాముపస్తీర్య ఈశానస్యౌదనాద్ద్విరవ
దాయాభిఘార్య। భవాయదేవాయస్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాం
తైర్మంత్రైరష్టావాహుతీర్జుహోతి। అంతేక్షతాభిఘారణంచ। ఓంభ
వాయదేవాయస్వాహా॥ భవాయదేవాయేదం। శర్వాయదేవాయస్వా
హా॥శర్వాయదేవాయేదం। ఈశానాయదేవాయస్వాహా॥ ఈశానా
యదేవాయేదం। పశుపతయేదేవాయస్వాహా॥ పశుపతయేదేవాయేదం।
రుద్రాయదేవాయస్వాహా॥ రుద్రాయదేవాయేదం। ఉగ్రాయదేవా
యస్వాహా॥ ఉగ్రాయదేవాయేదం। భీమాయదేవాయస్వాహా॥భీమా
యదేవాయేదం। మహతేదేవాయస్వాహా॥ మహతేదేవాయేదం।ఏవం
మీఢుష్యా ఓదనాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। భవస్యదేవస్యపత్న్యైస్వా
హేత్యష్టాభిస్స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టావాహుతీర్జుహోతి। అంతే
క్షతాభిఘారణంచ। భవస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా॥ భవస్యదేవస్యప
త్న్యైఇదం। శర్వస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా॥ శర్వస్యదేవస్యపత్న్యై
ఇదం। ఈశానస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా॥ ఈశానస్యదేవస్యపత్న్యై
ఇదం।పశుపతేర్దేవస్యపత్న్యైస్వాహా॥ పశుపతేర్దేవస్యపత్న్యైఇదం
రుద్రస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా॥ రుద్రస్యదేవస్యపత్న్యైఇదం। ఉగ్రస్య
దేవస్యపత్న్యైస్వాహా। ఉగ్రస్యదేవస్యపత్న్యైఇదం। భీమస్యదేవ
స్యపత్న్యైస్వాహా॥ భీమస్యదేవస్యపత్న్యైఇదం। మహతోదేవస్య
పత్న్యైస్వాహా॥ మహతోదేవస్యపత్న్యైఇదం। స్రుచ్యుపస్తీర్యమధ్యా
దోదనాదవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। జయంతాయ
స్వాహా॥ జయంతాయేదం। దర్వ్యాముపస్తీర్య సర్వతస్సకృత్సకృదవ
దాయద్విరభిఘార్య। అగ్నయేస్విష్టకృతేసుహుతహుత ఆహుతీనాంకా
మానాగ్ం సమర్ధయిత్రేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। ఉత్తరేణ
యజుషాగ్నిముపస్థాయ। స్వస్తినఃపూర్ణముఖఃపరిక్రామతు। సమిత్సన్న
హనంచకృత్వా। లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే పలాశపర్ణాన్యాదాయ

సమీపేనిధాయ ఏకంపర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య ఈశానస్యాన్నాదవదా
యాభిఘార్య । గృహపోపస్పృశగృహపాయస్వాహా ॥ గృహపాయేదం
ఈశానాయదక్షిణస్యాం కుట్యాంకృత్వా పునరపిపర్ణాంతరం పూర్వవ
త్తేనైవేశానాయదత్వా। ఏవమితరయోరపి ఆవాహనక్రమేణఉత్తరస్యాం
గృహప్యుపస్పృశగృహపైస్వాహా ॥ గృహపాయిదం । ఇతిద్వేపర్ణేదాత
వ్యే। ఘోషిణఉపస్పృశతఘోషిభ్యస్స్వాహా ॥ ఘోషిభ్యఇదం। ఇత్యే
కేనమంత్రేణమధ్యేద్వేపర్ణేదాతవ్యే। పునశ్శ్వాసినఉపస్పృశతశ్వాసిభ్య
స్స్వాహా ॥ శ్వాసిభ్యఇదం । దక్షిణస్యాంద్వేదాతవ్యే । విచిన్వంతఇత్యు
త్తరస్యాంద్వే । విచిన్వంతఉపస్పృశతవిచిన్వద్భ్యస్స్వాహా॥ విచిన్వద్భ్య
ఇదం । ప్రపున్వంతఉపస్పృశతప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా॥ప్రపున్వద్భ్యఇదం।
మధ్యేద్వే।సమశ్నంతఉపస్పృశతసమశ్నద్భ్యస్స్వాహా॥సమశ్నద్భ్య
ఇదం।దక్షిణస్యాంద్వే।దేవసేనాఉపస్పృశతదేవసేనాభ్యస్స్వాహా॥ దేవసే
నాభ్యఇదం।ఇతిదక్షిణస్యామేవదశపర్ణానిసోదనానిదదాతి। యాఆఖ్యాతా
ఇతిదశకృత్వస్తస్యామేవకుట్యాంపునర్దదాతి। యాఆఖ్యాతాయాశ్చానా
ఖ్యాతాదేవసేనాఉపస్పృశతదేవసేనాభ్యస్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్యఇదం।
ద్వారపోపస్పృశద్వారపాయస్వాహా ॥ ద్వారపాయేదం।ఇతిదక్షిణస్యాం
ద్వే । ద్వారప్యుపస్పృశద్వారపైస్వాహా ॥ ద్వారపాయిదం । ఇత్యు
త్తరస్యాంద్వే । అన్వాసారిణఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా।అన్వా
సారిభ్యఇదం । ఇతిమధ్యేద్వే।నిషంగిన్నుపస్పృశనిషంగిణేస్వాహా ॥ నిషం
గిణఇదం । దక్షిణస్యాంద్వే । ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యఃపర్ణదానం।
తత్రశ్లోకః । త్రిభిర్యథోక్తంపరిచాయమంత్రైస్తథాపరైస్త్ర్యక్షకుటౌత్రిభిస్తు।
త్రిభిర్యథోక్తంపునరుక్తమేకం ముఖ్యస్యసందేశకపర్ణశిష్యః । పర్ణదానశే
షోదనంపిండంకృత్వాపర్ణపుటేవధాయ।నమోనిషంగిణఇషుధిమతే ఇత్యేవ
మంత్రముక్త్వావృక్షఆసజతి । తస్మినాఖ్యాతేనమస్తేరుద్రమన్యవ ఇత్యేతంప్ర
శ్నంజపేత్ । ప్రథమోత్తమానువాకౌవా।ఉత్తమానువాకేవిశేషః। సహ
స్రాణిసహస్రశఇతిదశసుమం। తేషుతేషాగ్ంసహస్రయోజనేవదనాని

తన్మసీత్యనుషంగః । సహస్రాణిసహస్రశో యే రుద్రా అధిభూమ్యాం। తేషాగ్ం సహస్రయోజనేవధన్వానితన్మసి । అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షేభవా అధి। తేషాగ్ం...సి । నీలగ్రీవాశ్శితికంఠాశ్శర్వా అధః క్షమాచరాః । తేషాగ్ం...సి । నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః । తేషాగ్ం...సి। యే వృక్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవా విలోహితాః । తే...సి। యే భూతానామధిపతయో విశిఖాసః కపర్దినః । తే...సి। యే అన్నేషు వివిధ్యంతి పాత్రేషు పిబతో జనాన్ । తే...సి। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయవ్యుధః। తే...సి। యే తీర్థాని ప్రచరంతి స్రుకావంతో నిషంగిణః। తే...సి। య ఏతావంతశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే। తే...సి। పశ్చాదయం విశేషః। నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేషామన్నమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా ...దధామి। నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీ...దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీ...దధామి । అభిత ఏతమగ్నిం గా స్థాపయతి। యథా ప్రధాన హోమకాల ఏవైనా గాః ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి। తస్మిన్కాలే తా గాశ్చందనాదిగంధేన దర్భాగ్రముష్టినావోక్షతి । వృషాణమేవాగ్రేవోక్షతి। అనగ్నౌ క్షేత్రస్యపతిం యజతే । శుచౌ దేశే ఆత్వా వహంత్విత్యృచా ఆవాహ్య కూర్చం నిధాయ లౌకికపర్ణాని చత్వారి సప్త వాదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నాదవదాయ । క్షేత్రస్యపతయే త్వా దదామీతి దత్త్వా ఏవం త్రిః కృత్వః షట్కృత్వో వా। అథ క్షేత్రస్యపతినా వయమిత్యృగ్భ్యాం క్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే । క్షేత్రస్యపతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి । గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో మృడాతీదృశే । క్షేత్రస్యపతే మధుమంతమూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో మృడయంతు ॥ సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ । తతస్సపిండాస్స్త్రీకాః క్షేత్రపత్యం ప్రాశ్నంతి। తతశ్చోపాసనాగ్నిమాదాయ గృహాన్గత్వా యత్రక్వచాగ్నిమిత్యాదివిధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ ఇతీశానబలిః॥ ... ... *

—(*)మాసిశ్రాద్ధం.(*)—

మాసిశ్రాద్ధముచ్యతే ॥ అపరపక్షేయస్మిన్నహనిక్రియతే । తతఃపూర్వేద్యురేవసాయమౌపాసనహోమాన్తేప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః । ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతేమాసిశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతిమనసా సంకల్ప్య । తస్మిన్నేవకాలేకృతసాయమౌపాసనాః బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే, నిమంత్రణప్రకారః॥శ్వశ్శ్రాద్ధంభవితాతత్రవిశ్వేదేవార్థేక్షణః ప్రసాదఃకరణీయః , అస్తుకరణీయః।ప్రాచీనావీతీ। శ్వశ్శ్రాద్ధంభవితాతత్రపితృపితామహప్రపితామహార్థేక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహాధికారీచేత్ । శ్వశ్శ్రాద్ధంభవితాతత్రమాతామహామాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థేక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః।అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయప్రాణానాయమ్య।ఏవం. ప్రీత్యర్థంమాసిశ్రాద్ధంకరిష్యే । తత్రభవతాదేవార్థేక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః। ప్రాచీనావీతీ।పితృపితామహప్రపితామహార్థేభవద్భిఃక్షణః ప్రసాదః కరణీయః।అస్తుకరణీయః। మాతామహమాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహార్థేభవద్భిఃక్షణః ప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః।అక్రోధనైః... కర్మణి । తతోగృహాంగణేత్యాద్యర్చనాంతంకుర్యాత్। ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచక్రియతామితికర్తా । కామముద్ధ్రియతాంకామమగ్నౌ చక్రియతామితి భోక్తారఃప్రతిబ్రూయుః । హవిష్యం అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అద్భిః ప్రోక్ష్యఅభిఘార్య । అగ్నేరుపవ మాఘానాద్యగ్నిముఖాంతే। అన్నస్యోత్తరాభిజుహోతి। యన్మేమాతేత్యాదిభిస్సప్తభిఃప్రత్యృచం ప్రథానాహుతీర్జుహోతి । స్రుచ్యుపస్తీర్య।ద్విరవదాయాభిఘార్య।యన్మేమాతాప్రలులోభచరత్యననువ్రతా।తన్మేరేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణఇదం।ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మేమాతరౌప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే।తన్మేరేతః... స్వాహా॥యజ్ఞే...దం। బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మేమాతరఃప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః । తన్మేరేతః...స్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వర ..ఇదం॥పూ

ర్వవత్పునరవదాయ । యాస్తిష్ఠంతియాధావంతియాః ఆర్ద్రఘ్నీః పరిత
స్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్యభర్త్రీభిరంతరన్యం పితుర్దధేయజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వా
హా॥యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపిత్రఇదం । పూర్వవత్పునరవదాయ । యన్మేపితా
మహీప్రలులోభచరత్యననువ్రతా । తన్మేరేతఃపితావృఙ్క్తామాభు
రన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపితామహా
యేదం । ద్విపితామహీకస్య। యన్మేపితామహ్యౌప్రలులుభతుశ్చరత అనను
వ్రతే।తన్మేరేతః...స్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపితామహాయేదం । బహు
పితామహీకస్య। యన్మేపితామహ్యఃప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః । తన్మే
రేతఃపితా...స్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వర...యేదం । పూర్వవదవదాయ।అంత
ర్దధేపర్వతైరంతర్మహ్యాపృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భిరనంతాభిరంతరన్యం పితా
మహాద్దధేయజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపితామహాయేదం।
పునరవదాయ । యన్మేప్రపితామహీప్రలులోభచరత్యననువ్రతా । తన్మేరే
తఃప్రపితామహోవృఙ్క్తాం మాభురన్యోపపద్య తాంయజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వా
హా॥యజ్ఞేశ్వరశర్మణేప్రపితామహాయేదం । ద్విప్రపితామహీకస్య। యన్మేప్ర
పితామహ్యౌప్రలులుభతుశ్చరతఅననువ్రతే । తన్మేరేతఃప్రపితామహో
...స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణేప్రపితామహాయేదం । బహుప్రపితామహీ
కస్య।యన్మేప్రపితామహీః ప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః । తన్మేరేతః...
స్వాహా ॥ య...దం।పునరవదాయ। అంతర్దధామృతుభిరహోరాత్రై
శ్చసంధిభిః । అర్ధమాసైశ్చమాసైశ్చాంతరన్యంప్రపితామహాద్దధేయజ్ఞేశ్వ
రశర్మణేస్వాహా॥యజ్ఞేశ్వరశర్మణేప్రపితామహాయేదం। పునరవదాయ। యే
చేహపితరోయేచనేహయాగ్ంశ్చవిద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ । అగ్నేతాన్
వేత్థయదితే జాతవేదస్తయాప్రత్తగ్గ్ స్వధయామదంతుస్వాహా ॥ అవిజ్ఞా
తేభ్యఃపితృభ్యఇదం । స్వాహాపితృ ఇతిషడ్భిఃప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహు
తీర్జుహోతి । స్వాహాపిత్రే।పిత్రఇదం । పిత్రేస్వాహా॥పిత్రఇదం। స్వా
హాపిత్రే । పిత్రఇదం।పిత్రేస్వాహా ॥ పిత్రఇదం। స్వాహాపిత్రే।పిత్రఇదం। పి
త్రేస్వాహా ॥ పిత్రఇదం।స్వధాస్వాహాగ్నయే కవ్యవాహనాయస్వధా

స్వాహా॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం। ఏతద్వావిపరీతం। యజ్ఞోపవీతీస్వి
ష్టకృతమవదాయ।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం।ప్రా
చీనావీత్యుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్యఅహవిష్యాత్కించిదవదాయ। స్వా
హా॥ప్రజాపతయఇదం। యజ్ఞోపవీతీ।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। భూర్భు
వస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదం। ప్రాచీనావీతీ। లేపయోరిత్యా
దిపరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏషతేతతేత్యాదియజూగ్ంషితే మహిమే
త్యేతదంతముక్త్వాన్నంవ్యంజనానిచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిమర్శనేమం
త్రావృత్తిః। ఏషతేతతమధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ
పృథివీచతావత్యస్యమాత్రా తావతీంత ఏతాంమాత్రాందధామి యథా
గ్నిరక్షితోనుపదస్తఏవంమహ్యం పిత్రేక్షితోనుపదస్తస్స్వధాభవతాంత్వ
గ్ స్వధాంతైస్సహోపజీవర్చస్తేమహిమా। ఏషతేపితామహమధుమా
గ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్యావాన్ వాయుశ్చాంతరిక్షంచతావత్యస్య మా
త్రాతావతీంత ఏతాంమాత్రాందధామి యథావాయురక్షితోను పదస్త
ఏవంమహ్యంపి తామహాయాక్షితోనుపదస్త స్వధాభవతాంత్వగ్ స్వ
ధాంతైస్సహోపజీవసామానితేమహిమా। ఏషతేప్రపితామహమధు
మాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చతావత్యస్యమాత్రా
తావతీంతఏతాంమాత్రాందధామి యథాదిత్యోక్షితోనుపదస్త ఏవంమ
హ్యంప్రపితా మహాయాక్షితోనుపదస్తస్స్వధాభవతాం త్వగ్ స్వధాంతై
స్సహోపజీవయజూగ్ంషితేమహిమా। అథతృతీయమామంత్రణం। దై
వేక్షణఃకర్తవ్యఇతిదేవార్థే। శ్రాద్ధక్షణఃకర్తవ్యఇతిపిత్రర్థే। యజ్ఞోపవీతీ
హవిష్యాదేకంగ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవపాత్రేనిధాయ। దేవసవితః
ప్రసువ। పృథివీతేపాత్రం...లోకే। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే...సురేస్వా
హా॥శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికాః విశ్వేదేవాఇదం
వోహవ్యంసపరికరం ... సముస్తతీర్థముదత్తమస్తు। యేదేవాదివ్య...
జుషధ్వం॥ ప్రాచీనావీతీ। హవిష్యాదేకంగ్రాసమాదాయ। పితృపా
త్రేనిధాయ। పృథివీతేపాత్రం...లోకే।ఇదం...సురేస్స్వధా। శ్రీవిష్ణో

కవ్యంగత్తుస్వ । పితృపితామహప్రపితామహాః ఏతద్వః కవ్యం। సపరికరం... దత్తమస్తు ॥ యెచేహపితరో యె...జుషస్వ । సప్తవ్యాధాదశార్ణేష్వి త్యాది బ్రాహ్మణభోజనాంతే తృప్తాస్థేత్యాది పికిరపిండానాం తేడుత్తరా పోశనందద్యాత్ । భుక్తవతోనువ్రజ్యప్రదక్షిణీకృత్య । కుశతిలపుష్పాణీ త్యాది మాచ యాచిష్మకంచ నేత్యంతంకృత్వా । అథసర్వేభ్యోన్నశేషే భ్యః పిండార్థంప్రాశనార్థంచోద్ధృత్యఅన్న శేషఃకింక్రియతామితి శేషం నివేదయేత్ । తేచఇష్టైస్సహభుజ్యతామితిబ్రూయుః । అక్షయ్యమేసఫలం జన్మేత్యాద్యాసమాంతంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మాసిశ్రాద్ధీయతి లోదకపిండప్రదానంకరిష్యే । శుచౌదేశేస్వధందక్షి ణాగ్రాన్దర్భాన్త్సృస్తీర్య । ఏవంమాతామహమాతా మహీనామపి దర్భాన్త్సృస్తీర్య । తేషూత్తరైరపోదత్వా । పూర్వస్మిన్నాస్తరణేమా ర్జయంతాంమమపితర ఇతిప్రతిమంత్రందక్షిణాపవర్గం పిత్రాదీనాం యథాక్రమమపోదత్వా । మార్జయంతాంమమపిత రోమార్జయంతాం మమపితామహోమార్జయతాంమమప్రపితామహాః । పశ్చిమాస్తరణే। మా ర్జయంతాంమమమాతరో మార్జయంతాంమమపితా మహ్యో మార్జయంతాం మమప్రపితామహ్యాః । యదిమాతామహాః । మా ర్జయంతాంమమమాతామహో మార్జయంతాంమమమాతుః పితామ హోమార్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహః । మార్జయంతాంమ మమాతామహ్యోమార్జయంతాం మమమాతుఃపితామహ్యో మా ర్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహ్యాః । ఓదనాద్యంజనేభ్యశ్చపా దాయషట్పిండాన్కృత్వా । మాతామహోధికారీచేత్ । ద్వాదశపిం డాన్కృత్వా । ఏతత్తేపితఃగోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామను । తేభ్యశ్చా యంపిండఃతస్మైతేస్వధానమః । గయాయాందత్తంఅస్తుపితామహగోత్ర శర్మన్రూపయేచత్వామను తేభ్యశ్చాయంపిండఃతస్మైతేస్వధానమః। ప్రపి తామహగోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామను తేభ్యశ్చాయంపిండఃతస్మైతేస్వ

ధానమః । ఏతత్తేమాతఃగోత్రేదాయిరూపే యాశ్చ త్వామను తాభ్యశ్చ యంపిండఃతస్యైతేస్వధానమః।పితామహిగోత్రే...నమః।ప్రపితామహిగోత్రే...నమః।ఏతత్తేమాతామహగోత్రశర్మన్ రూపయేచత్వామను తేభ్య..పిండః।తస్మైతేస్వధానమః । మాతుఃపితామహగోత్రశర్మన్...నమః। మాతుఃప్రపితామహగోత్ర...నమః। ఏతత్తేమాతామహిగోత్రేదాయిరూపేయాశ్చత్వామను । తాభ్యశ్చాయంపిండఃతస్యైతేస్వధానమః। మాతుఃపితామహిగోత్రే...నమః। మాతుఃప్రపితామహిగోత్రే...నమః। ద్విమాతృకస్య।ఏతద్వాంమాతరౌ । గోత్రే,దాయ్యౌ । రూపే యాశ్చయువామను । తాభ్యశ్చాయంపిండః । తస్యైతేస్వధానమః । బహుమాతృకస్య। ఏతద్వోమాతరోగోత్రాదాయ్యోరూపాయాశ్చవోను తాభ్య ..నమః । ద్విపితామహీకస్య । ఏతద్వాంపితామహ్యౌ గోత్రేదాయ్యౌరూపేయాశ్చయువామను । తాభ్య...నమః । బహుపితామహీకస్య । ఏతద్వఃపితామహ్యోగోత్రాదాయ్యోరూపాయాశ్చవోను । తా...మః। ద్విప్రపితామహీకస్య । ఏతద్వాంప్రపితామహ్యౌగోత్రే దాయ్యౌరూపేయాశ్చయువామను। తాభ్య...నమః । బహుప్రపితామహీకస్య । ఏతద్వఃప్రపితామహ్యోగోత్రాదాయ్యోరూపాయాశ్చ వోనుతాభ్యశ్చాయం...నమః మార్జయంతా మితిసర్వత్రమార్జయిత్వా । యేచవోత్రే. పితృపిండానుపస్థాయ । యేచవోత్రయేచాస్మాస్వాశగంసంతే । యాశ్చవోత్రేతిమాతృపిండాన్ । యాశ్చవోత్ర యాశ్చాస్మాస్వాశగంసంతే । తేచవహంతామితి పితృపిండాన్ । తేచవహంతాం।తాశ్చవహంతామితిమాతృపిండాన్।తాశ్చవహంతాం । తృప్యంతుభవంతఇతిపితృపిండాన్ । తృప్యంతుభవంతః । తృప్యంతుభవత్యఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతుభవత్యః। తృప్యతతృప్యతేతిసర్వేషాముపస్థానం । తృప్యతతృప్యత । పుత్రాన్పౌత్రానభితర్పయంతీత్యృచాత్రిః ప్రసవ్యంపిండాన్పరిషించతి। పుత్రాన్పౌత్రానభితర్పయంతీరాపోమధుమతీరిమాః । స్వధాంపితృభ్యోఅమృతందుహానా ఆపోదేవీరుభయాగ్ం స్తర్పయంతు । పరిషిక్తాన్పూర్వపాత్రాణి । య

స్మింశ్చ పిండార్థమన్నం గృహీ తం తదన్యుబ్జం । ఉత్తరం తృప్యత తృప్యత తృప్యతేతి యజురనవానం త్ర్యవరార్ధ్య మావర్తయిత్వా । తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత తృప్యత । ప్రోక్ష్య పాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య । ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాత్ । ప్రాణే నివిష్టోమృతం జుహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మామృతత్వాయ । ప్రాశ్యాచమ్య । శిష్టైరిష్టైస్సహబంధుభిర్భుంజీత॥

ఇతి మాసిశ్రాద్ధప్రకరణం

—(*) అష్టకా. (*)—

అథాష్టకోచ్యతే । యా మాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టా ద్వ్యష్టకా । ఆశ్రేషామఘావాయయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సా మాఘీ తస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే । తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్షతే । తస్యామష్టకా కార్యా । అసంయోగే సంయోగే పితస్మిన్మాసి జ్యేష్ఠయా క్రియతే । ఏవం సప్తమ్యాం సాయమౌపాసనం హుత్వా ప్రాచీనావీతీకృతప్రాణాయామః । అష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । యజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యైకస్సగ్స్రాకరః । అగ్నిముఖాంతే యాం జనా ఇత్య్ర చాంజలినాపూపాజ్జుహోతి । యాం జనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం । సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । దర్వ్యైకస్విష్టకృతం చ । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । లేపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే । అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపాహరతి. ఇతి ప్రథమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీకృతప్రాణాయామశ్శ్వో మధ్యా ష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । మాసిశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణానామంత్రియతే । శ్వో మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి । తత్ర భవద్భిః ప్రసాదః కరణీయ ఇతీతః ప్రభృతి

ప్రాచీనావీత్యేవ । శ్వోభూతేద్వితీయం తృతీయమూమం త్రణం చకృ
త్వాగాముపస్పర్శయత । పితృభ్యస్త్వాజుష్టాముపాక రోమి । ఇతి
తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీర్జుహోతి । స్వాహాకారోపినాస్తి । ఉ
పాకరణం చ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం । అతస్సర్వ ధర్మాన్కు
రోతి । తేషాం ప్రయోగః । అగ్నేఃపురస్తాత్పదమపితూష్ణీం మవటంఖా
త్వాతస్మిన్నవ బైల్వాదిరంపాలాశం వాయూపంప్రతిష్ఠాప్యత్రివృతాయూ
పంతూష్ణీంపరివీయ । పశురశనామ పితూష్ణీమాదాయ । పశోర్దక్షి
ణేబాహౌతా యారశనయాపరి వీయోర్ధ్వముత్కృష్య । దక్షిణేశిరసి
పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్యపితృ భ్యస్త్వాజుష్టాం నియునజ్మి । ఇత్యు
త్తరతోయూపస్య నియునక్తి । ప్రోక్షామీతిప్రోక్షతి । తూష్ణీంపర్యగ్ని
కృత్వాయూపాత్పశుం విసృజ్యశమితాసంజ్ఞపనంకృత్వాసంజ్ఞప్తె పశుం
ప్రక్షాళ్య ప్రాయశ్చిత్తైనభవితవ్యం । దోషనిఘాతార్థంపలాయమా
నస్యపూర్వవత్ । యదస్య పారేరజసశ్శుక్రంజ్యోతిరజాయత । తన్నః
పరుషదతిద్విషాగ్నే వైశ్వానరస్వాహా । అగ్నయె వైశ్వానరాయెదం।
యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో
మృడనమోరు ద్రాయమీఢుషే స్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం।అపఉ
పస్పృశ్య। యఇదమక స్తస్మైనమ స్తస్మై స్వాహా॥ రుద్రాయమీఢుషఇదం।
అపఉపస్పృశ్య । యదస్యపారే -- స్వాహా ॥ అగ్నయెవైశ్వానరా
యెదం । యస్మాద్భీషాన్యషద స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్స
ర్వాభ్యో --- మీఢుషెస్వాహా ॥ రుద్రాయమీఢుష ఇదం । అపఉప
స్పృశ్య । యఇదమక -- స్వాహా ॥ రుద్రాయ = దం । అప = శ్య ।
యదస్యపారే = స్వాహా ॥ అగ్నయె =దం। యస్మాద్భీషావేపిష్ఠా
స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యా = షెస్వాహా ॥ రుద్రాయ= దం
అ = శ్య । యఇదమక = స్వాహా ॥ రుద్రాయ = దం । అ = శ్య ।
యదస్యపారే = స్వాహా ॥ అగ్నయె = దం । యస్మాద్భీషాపలాయి
ష్ఠా స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యా = స్వాహా ॥ రుద్రా = దం ।
అ = శ్య । యఇదమ = హా ॥ రుద్రా = దం । అ = శ్య । యదస్య

హా॰= అగ్న = దం। యస్మాద్భీషా సమజ్ఞాస్థాస్తతో నో అభయం కృధి। ప్రజా
భ్యః= హా॥ రు= దం। అ= శ్య॥ యఇ= హా॥ రు = దం । అ= శ్య। యదస్య- హా॥
అ= దం। యస్మాద్భీషా నిమేహ సితతో నో అభయం కృధి ప్రజాభ్య = హా।
రు= ధం। అ = శ్య। యదస్య= హా। అ= దం। యస్మాద్భీషా శకృత్కరో షితతో
నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్య= హా॥ రు = దం। అపడ = శ్య। వాశిస్యష
ద వెపిష్ఠాః పలాసమని మేశకృత్ । ఆదిర్యదస్యసప్తానాం యఇదం నాంత్యో
యోగ్గ్వయోః ॥ సంజ్ఞప్తపశోరామం తూష్ణీం హుత్వా । ద్వౌ శూలామేక
శూలాం చాదాయ । పితృభ్యస్త్వా జుష్టాముత్కృంతామి । ఇతివపా
ముత్కృత్య । వపాధర్మేణ శ్రపయిత్వా । అపరేణాగ్నిం దర్భేష్వ
గ్నిస్తీర్య। ప్లక్షశాఖాయాం వపాం నిధాయ । పశుం విశస్య। అన్వష్ట
కార్థం మాంసమవశిష్య తరత్కృత్స్నం లౌకిక ప్రకారేణ శ్రపయిత్వా
తద్దేశదేశం మాసి శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభో జనార్థాదన్నాద్ధోమార్థ
ముద్ధృతేన్నేన సగంసృజ్య। మాంసమిశ్రం చరుం గ్రపయిత్వా। అప
రం పిష్టార్థం పయసి శ్రపయిత్వా ఉభయత్ర ప్రపణాభిఘారణం ప్రతి
ష్ఠితాభిఘారణం చ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాసి
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణానాహూయ పాదప్రక్షాళనం కృత్వా। తు నేవిశేషః
మధ్యమాష్టకా శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతామిత్యుక్తే ఓం తథేతి ప్రతివచనం।
పూర్వవత్। తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్విత్యుక్తే అస్తు సంకల్పసిద్ధిరితి ప్రతివచనం
ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చ క్రియతామిత్యుక్తే కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ
చ క్రియతామితి ప్రతివచనం । తతః పర్ణ ఉపస్తీర్య। హిరణ్యశకలమవ
ధాయ కృత్స్నాం వపాం నిధాయ । హిరణ్యశకలముపరి కృత్వా
త్వాభిఘార్య వహ వపామిత్యృచా వపాం జుహోతి। వహ వపాం జా
తవేదః పితృభ్యో యత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసః కూ
ల్యా ఉప తాన్ క్షరంతు సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా॥ అస్మి
స్స్వాహాకార మెపితరో దేవతా। పితృభ్య ఇదం। యజ్ఞోపవీతి దర్వ్య
ముపస్తీర్య మాంసోదనం ద్విరవదాయాభిఘార్య । యాః జనా ఇతిస
ప్తభిః ప్రత్యృచం సప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాం జనాదిచతస్ర
స్త్రైలూఖలా ఇత్యేతస్యాం చోద్ధృతః ఘనస్తసంగా జ్ఞోపవీతీ స్యాత్।

అత్రశ్లోకః ॥ యాంజనాద్యాశ్చత్రస్రోయాయాం చైకాలూఖలా ఇతి ।
యజ్ఞో పతమేవస్యా దుక్థ్యాదిషు చసప్తసు । యాంజనాదిసప్తస్వేకా
ష్టకాదేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం
సంవత్సరస్యయాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇ
దం । ఇయమేవ సాయాప్రథమా వ్యౌచ్ఛదంతరస్యాంచరతి ప్రవిష్టా ।
వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం మహిమానస్సచంతే స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఛందస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమానం యోని
మనుసంచరంతీ । సూర్యపత్నీ విచరతః ప్రజానతీ కేతుం కృణ్వానే అ
జరే భూరిరేతసా స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఋతస్య పంథామ
నుతిస్ర ఆగుస్త్రయో ఘర్మాసో అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్ష
త్యూర్జమేకా వ్రతమేకా రక్షతి దేవయూనాం స్వాహా ॥ ఏకాష్టకా
యా ఇదం । ఏకాష్టకాం పశ్యతదోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృత
వత్స్వధావత్ । తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనంత మక్షయ్యమముష్మిన్
లోకే స్ఫీతింగచ్ఛతు మే పితృభ్యస్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఔ
లూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వంతః పరివత్సరీణం
ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవంతో వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వా
హా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సర
స్యపత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తందోహముపజీవాథ పితరస్సహస్ర
ధారమముష్మిన్ లోకే స్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇదం । పిష్టానాంపిష్ట
కృతమవలణం । తస్మాదవదాయోక్థ్యశ్చేత్యాజ్జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చస్యాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రశ్ఛందసా సహ । అపూపఘృతాహుతేన
మస్తే అస్తు మాగ్ంసపిష్టలే స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిష్టలాయా ఇదం । భూః
పృథివ్యాగ్నినేత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టౌ వాహుతీర్జుహోతి । భూః
పృథివ్యాగ్నినర్చాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా ॥ మాగ్ంసపి
ష్టలాయా ఇదం । భువో వాయునాంతరిక్షేణ సామ్నాముం మయి కా
మం నియునజ్మి స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిష్టలాయా ఇదం । సువర్దివాదిత్యే
న యజుషాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిష్టలా

యాఇదం । జనదద్భి రథర్యాంగి రోభిరముం మయికామం నియు నజ్మి స్వాహా॥ మాగంసపిష్ప లాయాఇదం । రోచనా యాజ రాయాగ్నయె దేవజాత వేదసెస్వాహా । అగ్నయెజాతవేదస ఇదం। కేతవెమన వైబ్రహ్మణేదేవ జాతవెదసె స్వాహా ॥ బ్రహ్మణేజాతవె దసఇదం । స్వధాస్వాహా ॥ స్వధాయా ఇదం। అగ్నయెకవ్యవాహ నాయస్వధాస్వాహా॥ అగ్నయెకవ్యవాహనాయెదం । అగ్నయెస్విష్ట కృతెస్వాహా ॥ అగ్నయెస్విష్టకృతఇదం ॥ ప్రాసవర్యాద్య ప్రాశ నాంతం సర్వంమాసి శ్రాద్ధవత్ ॥ ఇతిమధ్యమాష్టకా॥

~~~* దధ్యంజలిః-*~~~

అథైతదపరందధ్న ఏవాంజలినాజుహోతి॥ ప్రథమమధ్యమయోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాంప్రాతరౌపాసనేకృతె యజ్ఞోపవీతీ కృతప్రాతరాయామోదధ్యంజలిహోమంహోష్యామీతిసంకల్ప్య। అగ్నే రుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతె। అంజలిదర్వ్యోర్వ్యుత్సర్గస్సాకారః। అగ్ని ముఖాంతేఅంజలానుపస్తీర్య దధ్నోద్విరవదాయాభిఘార్యయాంజనా ఇత్యృచాముఖెనజుహోతి। యాంజనాః ప్రతినందంతిరాత్రింధేనుమివా యతీం=సుమంగలీస్వాహా॥ అష్టకాయాఇదం। దర్వ్యాస్విష్టకృతం జుహోతి। పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అస్మిన్పక్షేపినవమ్యామన్వష్టకా కర్తవ్యా- తత్రశ్లోకః॥ హోమోదధ్యంజలైః ప్రాతరష్టమ్యాముపవీతినా।పక్షెచాస్మిన్నవమ్యాంతుభవేదన్వష్టకాక్రియా॥ ఇతిదధ్యంజలిః॥

అథాన్వష్టకా.

అష్టమ్యాంరాత్రౌసాయమౌపాసనంహుత్వా। ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం ... ప్రీత్యర్థం- శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతిసంకల్ప్య- సర్వంమాసి శ్రాద్ధవత్। వరణేవిశేషః। శ్వోన్వష్ట కాశ్రాద్ధంభవిష్యతి। తత్రభవద్భిఃక్షణఃప్రసాదః కరణీయః। ఇతిక్షణె విశేషః- అన్వష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామిత్యుక్తెఓంతథేత్యాదిసర్వం మాసిశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్ ఇత్యష్టకాప్రక్రియా॥

అథావశిష్టమంత్రవినియోగః-

అథాగ్నికాండాంతిమప్రశ్నో తమఖండికావశిష్టమన్త్రవినియోగప్రకారఉచ్యతే॥ సనిముత్తోపస్తరాం జపిత్వార్థం బ్రూయాత్ - ఆచార్యవివాహయజ్ఞమాన్యపితాస్యర్థంధర్మశాస్త్రవగతంభిక్షణముద్దిశ్య గత్వాఉత్తరానన్నమివతేన్యశఇత్యాదిసప్త మంత్రాన్ జపిత్వా - ఆచార్యార్థంభవంతం భిక్షఇత్యాదినిత్తదర్థప్రయోజనంబ్రూయాత్। సప్తమె మంత్రే అసావిత్య త్రయజ్ఞశర్మన్నిత్యాది దాతుర్నామగృహ్ణీయాత్। అన్నమివతేద్యశే భూయాసం। వస్త్రమివతేద్యశే భూయాసం। విత్తమివతేద్యశే భూయాసం। ఆశేవతేద్యశే భూయాసం। శ్రద్ధేవతేద్యశే భూయాసం। సగ్ంస్రవంతు దిశోఽ హీస్స మాధావంతు సూన్యతాః। సర్వేకామాఅభియన్తు మాప్రియాఅభిరక్షన్తుమాప్రియాః। యశోఽసి యశోహం త్వయి భూయాసం యజ్ఞశర్మన్ ఇతి -

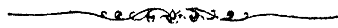
పిండపితృయజ్ఞః-

అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం నపశ్యన్తి తదహః పిండపితృ యజ్ఞం కురుతేఽ పరాహ్ణాధికృతః సూర్యో వాపిండపితృ యజ్ఞేన చరంత్యేషాం మేధ్యంయజ్ఞి యమితి సమూలగ్ంసకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి సకృదాచ్ఛిన్నానివాత్ర ణాన్య పమూలం దినాని దక్షిణాపాగ్రాగ్నే దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య దక్షిణతః పశ్చాద్వాదర్భాన్ త్సగ్ంస్తీర్య దక్షిణాప్రాంచ్యేకైకశః పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యంమేక్షణంకృష్ణాజినములూఖలంముసలగ్ంశూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం యేనచాన్యేనార్థీభవతి దక్షిణతఃప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకటమవస్థితం భవతి వ్యధ్వర్యురుపవీతిస్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయతి యాదక్షిణ తశ్శకటా దధినిర్వపత్యస్త రక్షోవాప్రాచీనావీతీ తాంపూరయిత్వాని మార్ధమృణ్మయేనివపతి పితృభ్యోజుష్టం నిర్వపామీతి తూష్ణీంవాపరేణాన్వాహార్యపచనంప్రత్యగుదగ్నిరేవ కృష్ణాజినమూలూఖలముసలేప్రతిష్ఠితేదక్షిణాప్రాచీతిష్ఠంతీపత్న్యవహంతి పరాపావమివివేకగ్ంసకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణా గార్హపత్యేవ తండులగ్ంశ్రపయన్త్య

వహంతా అసురాస్తుగ్ంసిపితీచా వేదిషద ఇత్యంతేరా గార్హపత్యా
న్వాహార్యపచనే దక్షిణాపూర్వేణ వాన్వాహార్యపచనం దక్షిణా ప్రా
చీమేకస్ఫ్యం పరాచీం వేదిముద్ధత్య శుంధంతాం పితర ఇత్యద్భిరవో
క్ష్యాయంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమంత్ర్య సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హి
రూర్ణామ్రదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం । అస్మిన్ సీదంతు మే
పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛి
న్నం బర్హిషా వేదిగ్ం స్తృణాతి ॥౧॥ ఉష్ణే తేన ప్రవనీతేనానుత్పూ
తేన వాన్యఛేషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైకస్ఫ్యాయాం మేక్షణమాసాద్య
స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూపబర్హణమాంజనమ
భ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్యథాపర్యుపవీతీ దక్షిణం జా
న్వాచ్య మేక్షణేనోపస్తీర్య తేనావదాయాభిఘార్య సోమాయ పితృపీతాయ
స్వధానమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జుహోతి యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వ
ధానమ ఇతి ద్వితీయామగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమ ఇతి తృతీయాం ప
మేక్షణేతం ములాంస్త్రాక్ హుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి నయమాయ
జుహోతీత్యేకే య ఏంత్వసురాః పితృరూపా యే గుంపాణి ప్రతిముచ్యా
చరన్తి । పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్ । యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భుసుముఖతయే ప
రాస్తాః । యద్ధతాం ఉతయే నిఖాతాస్తే సర్వం చ ఇహమాదయంతాం ।
యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయా చరంతి । పరా
పురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ యేష్టా
శీనాం ప్రతిరూపాః పిత్ర్యాన్ మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రో నిపురో యే భరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుద స్వాల్లోకాదితి దక్షిణాగ్నే
రేకోల్ముకం ధూపాయద్గతి దక్షిణపూర్వమవాంతరదేశగ్ం సకృత్సేఫ్య
నోల్మఖోద్దీర తామవర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోల్ముఖితాం తేనప్రాతియజమా
నో శవుధ్యం ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరోతి మార్జయంతాం మమ పిత
రో మార్జయంతాం మమ పితామహా మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహా
ఇత్యేకస్ఫ్యాయాం త్రీనుదకాంజలీన్నినయతి ప్రసవ్యం వా త్రిః పరిషించతి త్రీ

నుదపాత్రాత్ వాజసనేయినస్సమామనంతి॥౨॥ సవ్యంజాన్వాచ్యాప్రాచీన
పాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణాపవర్గాన్పిండాన్దద్యాదేతత్తేతత
సా యె చ త్వామన్విత్యేతైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థం సకృత్ తాన్యతః
ప్రపితామహాత్ప్రభృతీన్వా సామగృహీతం గచ్ఛతి యది బంధునవిద్యాత్స్వ
ధా పితృభ్యః పృథివిషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాత్స్వధా పితృభ్యోఽంతరి
క్షసద్భ్య ఇతి ద్వితీయం స్వధా పితృభ్యో దివిషద్భ్య ఇతి తృతీయం
యది ద్విపితా స్యాదేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌ ద్వావుపలక్షయేద్యది జీవపితా న
దద్యాత్ హోమాంత్కృత్వా విరమేద్యస్మైరూతా ప్రమమాద యచ్చ
చారాననువ్రతం। తస్మై రేతః పితా వృజ్ఞామాభురన్యోపపద్యతాం। పి
తృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమ ఇత్యుపస్థాయాత్రపి
తరో యథాభాగం మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తేత ఓష్మణో వ్యావృ
త ఉపాస్తీమీమదంత పితరస్సోమ్యా ఇతి వ్యావృత్య ఉష్మణ్యభిపర్యావర్త
తే వా వ్యావృత్తే వ్యాయస్థాల్యాగం శేషస్సమవజిఘ్రేద్యే సమానాస్స
మనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమో యజ్ఞో దే
వేషు కల్పతాం। వీరం ధత్తపితర ఇత్యాసయా వినా పాత్రిశ్యోన్నాద్య
కామేన పాత్రిశ్యోయోల మన్నాద్యాయసన్నాద్యాత్తేనవా ప్రాశ్యః పూ
ర్వవదేకస్పృశ్యయాం త్రీనుదకాంజలీనుపనినీయాంజనాభ్యంజనే వా
పశ్చాత్త్రిరనుపిండం దద్యాదాంక్ష్వ తతాసావాంక్ష్వపితామహాసావాం
క్ష్వ ప్రపితామహాసావిత్యాంజనమేవమభ్యంజనమభ్యంక్ష్వేతిమం
త్రేగం సన్నమయతి యది నామాని నవిద్యాదాంజతాం మమ పితర
అంజతాం మమ పితామహ ఆంజతాం మమ ప్రపితామహ ఇత్యాంజ
నమేవమభ్యంజనమభ్యంజతామితిమంత్రేగం సన్నమయతి॥౩॥ఏతా నవః
పితరో వాసాగ్ స్యతో నోఽన్యత్పితరో మాయోష్టేతి వాస నోదశాం
ఛిత్త్వాఽపి దధ్యాత్తూర్ణాస్తుకాంవా పూర్వే వయస్యుత్తర ఆయుషి స్వం
లోమం వీశో ష్టసు పిండేషు నమో వః పితరో రసాయేతి నమస్క
రాన్ జపన్నస్సనన్నః పితరో దత్తసదోవః పితరో దేష్మేత్యుత్థాయ నవ

త్రిష్ఠత ఊర్జం వహంతీరమృతం ఘృతం పయఃకీలాలంపరిస్రుతం। స్వధా
స్థ తర్పయత మే పితౄనిత్యుదకం నినయతి మనో న్వాహువామహ ఇతి
మనస్వతీభిరుపతిష్ఠతఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరాయమస్య పంథామను
వేతా పురాణం । ధత్తాదస్మాసుద్రవిణం యచ్చ భద్రంప్రణో బ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాస్వితిపితౄనుత్థాపయతి । పరేత పితరస్సోమ్యా ఇ
తిప్రవాహణ్యాపితౄన్ ప్రవాహయతి ప్రజాపతే న త్వదేతాని ఇతి య
జ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి యదంతరిక్ష మితి పంక్త్యా గా
ర్హపత్యముపతిష్ఠతే పాంత్వోషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి । భూ
తకృతం గర్భం ధత్స్వేతి మధ్యమ పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛత్యాధత్త పి
తరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం । యథేహ పురుషోసదితి తం ప
త్నీ ప్రాశ్నాతి పుమాగ్ంసగ్ం హ జానుకా భవతీతి విజ్ఞాయతే యే స
జాతాస్సమనసో జీవాజీవేషు మామకాః । తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతా
మస్మిన్ లోకే శతగ్ం సమా ఇత్యవశిష్టా నామేకం యజమానః ప్రా
శ్నాతి నవాస్థాల్యాం పిండాన్ త్సమవధాయ యే సమానా ఇతి
సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహరత్యభూన్నో దూతో హవిషో జాత
వేదా అవాడ్ఢవ్యానిసురభీ నికృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధ
యా తే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునరప్యేహి దేవా నిత్యేకోల్ముకం ప్రత్య
పిసృజ్య ప్రోక్ష్య పాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యాదాహరతి సంతిష్ఠతే పిండపితృ
యజ్ఞో పఃపిండానభ్యవహరే ద్బ్రాహ్మణం వా ప్రాశయేత్సోయమేవం
విహితపవానాహితాగ్నే రౌపాసనేశ్రవణధర్మా హోమశ్చానిప్రణీతే
వాజుహుయాద్యస్మిన్ జుహుయాత్తముపతిష్ఠతేతత్ర గార్హపత్య శబ్దో
లుప్యేతసగ్గ్ స్కారప్రతిషేధాత్॥ శ్రీశ్రీశ్రీ॥ * * *

ఆబ్దికమంత్రాః

స్నాత్వాచ । పవిత్రవంతః పరివాజమానః ఇతిమంత్రేణపవిత్రం ధృత్వా శ్రీగోవిందగోవింద। పూర్వోక్త ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహే ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। (కుర్వన్) । సమస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపార సంసార సముద్ర సేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః । ఆపద్ఘనధ్వాంత సహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణ కామధేనవః । సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరంనౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం । విప్రౌఘదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః । వందనాన్మంగళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం। నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితాయకృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥

యావతీర్వై దేవతాస్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివేదివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలం కీర్తయేదేతా ఏవదేవతాః ప్రీణాతి । యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహే ఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకర్తుంముఖ్యకాలోభూత్వా అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । అధికారసంపదస్తు। కాలశ్చముఖ్యకాలోస్తు।పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు। సర్వేపాకాశ్శుచయోభవంతు ॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వధాయైస్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః। ఈశానః పితృరూపేణమహాదేవో మహేశ్వరః । ప్రియతాం భగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః । ప్రాణానాయమ్య - ఏవం గుణ త్యాది ... తిథౌ ప్రా... - యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం

శర్మణాంరూపాణాంసవ్యం,పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందే
వానాంచ(ప్రాచీనావీతీ) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేన్నశ్రాద్ధం ఆ
న్నేనహవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయాస్వరైః శ్రాద్ధం ఆ
న్నాదిద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే॥(కురుష్వ) ॥(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞ
కానాంవిశ్వేషాందేవానాం స్థానే ఆవాహనీయార్థే క్షణందత్వా భవ
ద్భిః క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః।అస్తుకరణీయః।(ప్రాచీ)యజమానస్య పితృ
పితామహ ప్రపితామహానాంగోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వా భవ
ద్భిః క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః । అక్రోధనైశ్శౌచపరై
స్సతతంబ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భిశ్చమయాచశ్రాద్ధకర్మణి ।
తతఃగృహాంగణేగోమయసహితేనగోమూత్రేణ ఉదక్ప్లవం దక్షిణాప్ల
వంచమండలం క్రమేణోదీచ్యాందక్షిణస్యాంచదిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీ
నావీతినాచగోమయేనానులిప్తాయాం భువికర్తవ్యం ! పురూరవార్ద్ర
వసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానేసాక్షతా ఇమేకుశాః ।
పుష్పసహితా ఇమేఅక్షతాః।అయంగంధః।ఇమేకుశాః।సకలారాధనైస్స్వ
ర్చితమస్తు।ప్రాచీనావీతి।పితృపితామహప్రపితామహానాంగోత్రాణాం
శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానేసతిలా ఇమేకుశాః।
పుష్పసహితా ఇమేతిలాః। అయంగంధః।అలంకారార్థా ఇమేకుశాః। సక
లారాధనైస్స్వర్చితమస్తు । పురూరవా... సంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః స్వాగ
తం। సుస్వాగతం। పురూర... దేవానాంపాద్యస్థానే ఇదమాసనం।సుఖా
సనం।శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే।శంయోరభిస్రవంతునః।
పురూరవార్ద్ర...దేవాః।ఇదంవఃపాద్యం।సుపాద్యం,పవిత్రంవిస్తృజ్యాను
క్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసో
స్సూర్యస్యరశ్మిభిః। చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూతస్తరతిదు
ష్కృతాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ।
లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం।జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానంమహస్వత్।అమృ
తస్యధారా బహుధాదోహమానంచరణం నోలోకేసుధితాందధాతు। న
మోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయ కృష్ణా

సగోవిందాయనమః పవిత్రంధృత్వా। పునః పాద్యం। మయిమహో మయియశో మయీంద్రియం వీర్యం। సవ్యేన। పితృపితామహప్రపితామహాః స్వాగతం। సుస్వాగతం। ప్రాచీనావీతీ- పితృపితామహప్రపితామహానాం ...శామిదమాసనం- సుఖాసనం- శంనోదేవీ...వంతునః పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః। ఇదంవః పాద్యం సుపాద్యం। శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవస్సవితోత్పునా... మయీంద్రియంవీర్యం॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారాజ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం సిరసి ధారయేత్। కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య ఈశాన్యాముఖః ఉపవిశ్యాచమ్య। విశ్వేదేవాః ప్రాఙ్ముఖాః పితర ఉదఙ్ముఖాః ఆచమ్య। (పురూరవార్ద్ర) సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః-సమాఖ్యా। ఇతి సవ్యేన పాణినా ఆసనంస్పృశేత్ దక్షిణేన బ్రాహ్మణంస్పృశేత్ ఉపవేశయేత్। భూర్భువస్సువమహాత్మాం। అయం వోపిష్టరః। అత్రోపవిశంతు భవంతః। ఉపవిశామః (పితృపితామహప్రపితామహాః సమాఖ్యా) భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయంవోపిష్టరః। అత్రోపవిశంతు భవంతః। ఉపవిశామః- శ్రాద్ధభూమౌ గయాం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం జనార్దనం। తాభ్యాం చైవ నమస్కృత్య తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్-ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం యజమానస్య పితుః ప్రత్యబ్దం వస్వా...మృతాసుభ్యాం శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రశాతుం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే। కురుష్వ (ప్రాచీనావీతి) అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతంమనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు। తిలాన్ వికిరేత్। యజ్ఞోపవీతీ। హస్తోదకం దత్వా। విశ్వేదేవార్థే వేక్షణః క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నవామః। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా మ ఇమగ్ం హవం। ఏదం బర్హిర్నిషీదత। ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః। యే హ్యత్ర విహితాశ్శ్రాద్ధే సావధానా భవంతు తే। సావధానాస్స్మః। ఇతి తానవాహ్య। విశ్వేదే

వాశ్శ్రిఖతేవగ్ంహవంమెయెఅంతరిక్షే యఉహద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వ
ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వం। ఇతిజప్త్వా। ఓష
ధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతిబ్రాహ్మణస్తగ్ం
రాజన్పారయామసి। ఇతిపాదాదిమస్తకాంతం అక్షతాన్ వికిరేత్। త
తో వైశ్వదేవార్థబ్రాహ్మణభూమిం ప్రాదక్షిణ్యేన యవైరాస్తీర్య అర్ఘ్య
పాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానప్రోక్ష్య। పవిత్రేస్థో వైష్ణవీ వాయుర్వాంమన
సాపునాతు। పవిత్రేకృత్వా। పాత్రయోర్నిధాయ। శంనోదేవీరభిష్ట
యఆపోభ... వంతునః। సపవిత్రయోః పాత్రయోరపఃక్షిప్త్వా। య
వోసిధాన్య రాజో వా వారుణో మధు సంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వపాపా
నాంపవిత్రమృషిభిస్స్మృతః। యవాన్ క్షిప్త్వా అర్ఘ్యపాత్రయోరయం
గంధః। ఇమానిపుష్పాణి ఇమేకుశాః। సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు।
స్వాహార్ఘ్యాః। ఇతిమన్త్రేణ దేవతార్థబ్రాహ్మణసమీపే నిక్షిపేత్। సం
త్వర్ఘ్యాః। హస్తోదకం దత్వా। యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా
అంతరిక్షఉత పార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్ం స్యోనా
స్సుహవా భవంతు- పవిత్రాంతర్హిత బ్రాహ్మణహస్తే ఇదంవో అర్ఘ్యమి
త్యుదకపూర్వకం ప్రత్యేకమర్ఘ్యోదకం వినిక్షిపేత్- పురూరవసంజ్ఞకా విశ్వే
దేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం- అస్త్వర్ఘ్యం- తతశ్శుద్ధోదకం- యాదివ్యా...వా
భవంతు। ఆర్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వే దేవా ఇదం వో అర్ఘ్యం। అస్త్వర్ఘ్యం
తత ఉదకం దత్వా। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషి
ణీం। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం। పురూ
రవా...వాః। ఆమీవోగంధాః। సుగంధాః। అర్చతప్రార్చత ప్రియ మే
ధాసో అర్చత। అర్చంతుపుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత। పురూ
ర...దేవాః। ఇమానిపుష్పాణి। ధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతం
యోస్మాన్ధూర్వతి తం ధూర్వయం వయం ధూర్వామః పురూర...దే
వాః। అయం వో ధూపః। సుధూపః। ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్న
న్నిరృతింమమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ దిశో దిశ। పురూ
ర...దేవాః। అయంవోజ్యోతిః। సుజ్యోతిః। యువా సువాసాః పరివీత ఆ

గాస్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి
స్వాధియో మనసా దేవయంతః। యురూర--- దేవాః। అంతః ప్రావరణార్థం
బహిః ప్రావరణార్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థ
మిదం వో వాసః। సువాసః। తదభావే సాక్షతా ఇమే కుశా ఇతి అర్ఘ్యనం
సంపూర్ణం। అస్తు సం... సంకల్పసిద్ధిః। (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం పిత్రాద
ర్చనం కుర్యాత్। భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥ ప్రాచీనావీతీ. పి
తృస్థానస్య హస్తోదకం దత్వా। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గో
త్రాణాం శర్మణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణా మిదమాసనం। సు
ఖాసనం। హస్తోదకం దత్వా। యజమానస్య పితుః సాంవత్సరికప్ర
తాహఃఖ్యాన్న శ్రాద్ధక్షణః క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః
ప్రాప్నవామః। పితృపితామహ ప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వ
సురుద్రాదిత్యరూపాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా
హవామహ ఉశంతస్సమిధీమహి। ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్ హవిషే
అత్తవే। ఇత్యావాహ్య। నమోవః పితరో రసాయ నమోవః పితరశ్శు
ష్మాయ నమోవః పితరో జీవాయ నమోవః పితరస్స్వధాయై నమోవః పిత
రో మన్యవే నమోవః పితరో ఘోరాయ పితరో నమోవో య ఏతస్మిన్
లోకే స్థయూష్మాగ్ంస్తేను యేస్మిన్ లోకే మాం తేను య ఏతస్మిన్ లోకే స్థయూ
యం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేస్మిన్ లోకే మాం తేను య ఏతస్మిన్ లో
కే స్థయూయం- తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేస్మిన్ లోకే హం తేషాం వసిష్ఠో
భూయాసం॥ ఇతి మస్తకాది దక్షిణపాదాంతం తిలానవకర్య॥ ఆయం
తునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ య
జ్ఞే స్వధయా మదంతోఽధిబ్రువంతు తే ఽవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ అప
హతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా ... గతం మునః। త్రిస్సర్వతోదశం తి
లాన్ ప్రక్షిప్య। తతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాపవర్గతయా అ
ర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య। పవిత్రాంతస్థ వైష్ణవాని
వాయుర్వో మనసా పునాతు। పవిత్రాణి కృత్వా। పాత్రేషు నిధాయ।
శంనో దేవిరభిష్ట ను ... వంతునః। సపవిత్రేషు పాత్రేష్వపః క్షిప్త్వా।

తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నస్స్వధ
ఏహి ॥ పితరంగోత్రంశర్మాణం వసురూపం ఇమాన్ లోకాన్ప్రీణయా
హి నస్స్వధానమః॥ తిలోసి.. ఏహి॥ పితామహంగోత్రంశర్మాణం రుద్ర
రూపం ఇమాన్ లోకాన్...నమః। తిలోసి ..ఏహి । ప్రపితామహంగో
త్రం..ఆదిత్యరూపం ఇమాన్ లోకాన్.. నమః। అర్ఘ్యపాత్రేషు యవగం
ధః।ఇమానిపుష్పాణి॥అయంకుశః క్షమాని శ్రీతులసీభృంగరాజదర్భ్యాణా
నిచ।సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥స్వధార్ఘ్యస్స్వధార్ఘ్యః॥ఇతిమన్త్రే
ణపిత్ర్యర్థ బ్రాహ్మణసమీపేస్థాపయేత్-సంస్రవార్ఘ్యః । హస్తోదకందత్వా।
యాదివ్యాఆపః ..భవంతు।పితః-గోత్ర-శర్మన్-వసురూప-ఇదంతే అర్ఘ్యం
అస్త్వర్ఘ్యం- తతశ్శుద్ధోదకం- యాదివ్యాఆపః..భవంతు - పితామహ-
గోత్ర-శర్మన్-రుద్రరూప ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోద
కం- యాదివ్యా- భవంతు। ప్రపితామహ-గోత్ర- శర్మన్-ఆదిత్యరూప
ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం - పవిత్రాంతర్హితే
బ్రాహ్మణహస్తే ఇదం వో అర్ఘ్యమితి ప్రత్యేకముదపూర్వం దద్యాత్।
అర్ఘ్యం దత్వా తేషామర్ఘ్యోదకానాం సంస్రావాన్ విప్రహస్తేభ్యః పా
త్రేషు గలితాన్ పిత్ర్యపాత్రే సంగృహ్య తత్పాత్రం న్యుబ్జం పిత్ర్యభ్యస్థానమ
సీతి భూమౌ నిధాయ । అస్యోపరి కుశాన్ దద్యాత్ । (గంధపుష్పధూపదీ
పాచ్ఛాదనాని యథాపూర్వం దద్యాత్)। గంధద్వారాం దు... యం।పిత్ృ
పితామహప్రపితామహాః। అమీవో గంధాః। అర్చ్యతే.. త । పిత్ృపితా
మహప్రపితామహాః । ఇమానిపుష్పాణి పుష్పాణి । ధూరసి ధూర్వ ..
ధూర్వాంతః- పిత్ృపితామహప్రపితామహాః. అయం వో ధూపః- సుధూ
పః. ఉద్దీప్యస్వ జాత..విశో దిశ- పిత్ృపితామహప్రపితామహః.జ్వలా భే
దేవగృహంతర స్థితంవో జ్యోతిః-సుజ్యోతిః-యువా సువాసాః పరివీత... దేవ
యంతః- పిత్ృపితామహ...మహాః.అంతఃప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణా
ర్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థమిదం వో వాసః- సువాసః.
తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః- సుకుశాః- యుష్మదనుజ్ఞయా మండలో ద్వార్థ
సంకల్పస్య (కురుష్వ) ప్రాణానాయమ్య ఏవం..ప్రీత్యర్థం యజమానస్య కృతః

ప్రతిసాంవత్సరికప్రతాపహాఖ్యాస్న శ్రాద్ధే అన్నసంస్థారార్థం గ్నౌకరిష్యే-
కురుష్వ - ప్రాచీనావీతీ - అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య- అద్భిః
ప్రోక్ష్య - అన్నంచ చతుర్ధావిభజ్య - ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య - తూష్ణీమ
ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య - ఉపవీతీ- మేక్షణ ఉపస్తీర్య - తేనావదాయాభిఘా
ర్య- హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా (సవ్యం)।
అగ్నింజుహోతి - సోమాయ పితృపీతాయేదం - మేక్షణ ఉపస్తీర్య -
తేనావదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - యమాయాంగిరస్వ
తేపితృమతే స్వధా (సవ్యం) నమః- అగ్నింజుహోతి- యమాయాంగిరస్వ
తే పితృమత ఇదం- హోమద్వయశిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘార
ణే నజుహోతి- అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా (సవ్యం) నమః॥ అగ్న
యే కవ్యవాహనాయేదం- ప్రాచీనావీతీ- తూష్ణీం అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య -
ఉపవీతీ- చతుస్సాగర పర్యంతం- అభివాదయే - ప్రాచీనావీతీ - పితృస్థా
నస్య హస్తోదకం దత్వా - వాయవ్యభాగమాదాయ - భోజనపాత్ర
ఉపస్తీర్య - స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం - అస్తుస్వధా - పునరభి
ఘార్య- పునః హస్తోదకం దత్వా- సవ్యేన మేక్షణమగ్నౌ ప్రహరత్- అస్వధే
త్యా శ్రావయతి అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి । స్వధానమ ఇతివ
షట్కరోతి - స్వధాకారో హి పితౄణాం - విశ్వేదేవపాణౌ హస్తోద
కం దత్వా పాత్రే అభిఘార్య -ఓం భూర్భువస్సువః --- ప్రచోదయాత్
ప్రాణానాయమ్య - పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాస్న శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అభ్యాగ
తోపహరిహారార్థం అన్నసూక్తమంత్రపఠనం కరిష్యే
కురుష్వ - మహావ్యైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే - ఆశ్రావయ - నమోబ్రహ్మ
ణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః - నమో వాచే న
మోవాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతిశ్శాంతి
శ్శాంతిః - ఏవం త్రిః॥ అన్నసూక్తం జపిత్వా - దేవసవితః ప్రసువ ।
సపాత్రం విశ్వేదేవబ్రాహ్మణం ప్రదక్షిణ పరిషిచ్య - పృథివీతే పాత్రం
ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రా

ణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మింల్లో
కే - ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం - సమూఢమస్యపాగ్ంసు
రేస్వాహా ఇతివిశ్వేదేవహస్తస్వంగుష్ఠరహితంగృహీత్వా - శ్రీవిష్ణోహ
వ్యంరక్షస్వపురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవా ఇదంవోహవ్యం - సప
రికరం విశ్వేదేవా దేవతేద మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ హస్తే స్వాహావనీ
యాధారేదత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయం భూర్గదాధరో
భోక్తా అన్నంబ్రహ్మ అహంచబ్రహ్మ భోక్తాచబ్రహ్మ సౌవర్ణమిదం
పాత్రం అక్షయావటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకేభ్యో వి
శ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదమన్నంఅమృతస్వరూపంఅక్షయతృప్త్యర్థం యథా
భాగంహవ్యంతత్సత్ - స్వాహానమమనమమ- గయాయాంశ్రీవిష్ణు పా
దాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు। గయాయాంశ్రీవిష్ణు
పాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్తు॥యేదేవాదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యే
కాదశస్థాప్సుషదో మహిన్నైకాదశస్థతే దేవాయజ్ఞ మిమంజుషధ్వం॥
ప్రాచీనావీతి - దేవసవితఃప్రసువ - పిత్రర్థబ్రాహ్మణంపాత్రసహితమ
ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య - పృథివీతేపాత్రంద్యౌరపిధానం బ్ర...సురేస్వధా
శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ - యజమానస్యపితృపితామహప్రపితామహాః గో
త్రాఃశర్మాణఃవసురుద్రాదిత్యరూపాఃసద్వఃకవ్యంసపరికరంపితృపితా
మహప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః - రూపాదేవా దేవతేద మ
న్నంకవ్యంబ్రాహ్మణస్త్వేహావనీయాధారేదత్తం దాస్యమానంచా తృప్తే
స్తత్సర్వంగయేయం భూర్గదాధరో భోక్తాఅన్నం బ్రహ్మ...అహంచ
బ్రహ్మాభోక్తాచబ్రహ్మరజితమయం పాత్రం అక్షయావటచ్ఛాయే యంపి
తృపితామహ ప్రపితామహేభ్యఃగోత్రేభ్యః శర్మభ్యోరూపేభ్యః ఇ
దమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థంయథాభాగం కవ్యం త
త్సత్ స్వధానమమనమమ-గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషుద
త్తమస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదా. సమస్తతీర్థే
షుదత్తమస్తు। యేచేహ పితరోయేచనేహయాగ్ శ్చవిద్మయాగ్ం ఉ
చనప్రవిద్మ।అగ్నేత్వంవేత్థయదితే జాతవేద స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం

జుషస్వ॥(సవ్యం)సప్తవ్యాధాదశార్ణేషు మృగాః కాలంజరేగిరౌ-చ
క్రవాకాశ్శరద్వీపేహంసాస్సరసిమానసే - యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణావేదపారగాః - ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయంతేభ్యో
వసీదత - అమూర్తానాంచమూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసాం - న
మస్యామిసదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషాం - చతుర్భిశ్చచ
తుర్భిశ్చద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ - హూయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం స
మేవిష్ణుఃప్రసీదతు - బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హు
తం - బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా - యజ్ఞేశ్వరోహ
వ్యసమస్తకవ్యభోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర - తత్సన్నిధానా దప
యాంతుసద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చసర్వే । త్వాంయోగినశ్చింత
యంతిత్వాం యజంతిచయజ్వనః । హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవ
స్వరూపధృత్ । కర్తాక్రియాణాంసచ ఇజ్యతేక్రతుస్సఏవతత్కర్మఫలం
చ్చ యచ్ఛ్ ।స్రగాదియత్సాధనమప్యశేషం హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్తమస్తి
గయాయాంధర్మపృష్ఠేచసదసిబ్రహ్మణస్తథా।గయా శీర్షే వటేచైవపి
తౄణాందత్తమక్షయం । దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృ భోక్తృ
స్థలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్యస్సర్వంన్యూనాతి రిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితిభవం
తోబ్రువంతు।సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు।నివీతి।ఈశానవిష్ణుక
మలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశ గణేశ్వరాణాం। క్రౌం
చామరేంద్ర కలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామి సతతం పితృము
క్తిహేతూన్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం--- తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధ పితృపితామహ ప్రపితామ
హాన్ గోత్రాన్ శర్మణః। వసు రుద్రాదిత్యరూపాన్ । భూర్భువ
స్సువస్సంజ్ఞకాన్విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక
మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేన పితృపితా--- హానాం గోత్రాణాం శర్మ
ణాం రూపాణాం ।ఏతేషాం(ఏతాసాం) గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్ష
యాతృప్తిర్భూత్వా పునరావృత్తిరహితశాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససి
ద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। పునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకని

వా సంసిద్ధిరస్తు ॥ సర్వంసగుణమస్తు । యథాకాలదత్తమస్తు। నమోదేవే
భ్యః। స్వధాపితృభ్యః । ఓంతద్బ్రహ్మ। ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా
ఓంతత్సత్యం. ఓంతత్సర్వం। ఓంతత్పురోంనమః- అంతశ్చరతిభూతేషుగు
హాయాంవిశ్వమూర్తిషు- త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వ
గ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మాత్వంప్రజాపతిః - త్వంతదాప ఆపో
జ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం । శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివి
ష్టోమృతంజుహోమి శ్రద్ధాయామపానేనివిష్టోమృతంజుహోమి। శ్రద్ధా
యాంవ్యానేని విష్టోమృతంజుహోమి- శ్రద్ధాయాముదానేని విష్టోమృ
తంజుహోమి- శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేని విష్టోమృతంజుహోమి-బ్రహ్మ
ణిమ ఆత్మామృతత్వాయ॥ ఓంభూర్భువస్సు...త్- సత్యంత్వర్తేనపరిషిం
చామి- హస్తోదకందత్వా। పితృస్థానే। ఓంభూ--- మి- హస్తోదకంద
త్వా।పితృభ్యఃఅమృతమస్తు-దేవేభ్యః అమృతమస్తు- అమృతోపస్తరణమ
సి-ఇయంభూర్గయాప తేబ్రహ్మణాగదాధరాఃపితృరూపీ।శ్రీజనార్దనః।ప్రీ
యతాంతత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహో
మిశివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా శ్రద్ధాయామ పానే
ని---య. అపానాయస్వాహా।శ్రద్ధాయాంవ్యానేని—య।వ్యానాయస్వా
హా।శ్రద్ధాయాముదానేని---య।ఉదానాయస్వాహా। శ్రద్ధాయాగ్ంస
మా---య।సమానాయస్వాహా।బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ।ఓంభూ
ర్భు...త్।ఇతిగాయత్రీంత్రివారంజపేత్। మధువాతాఋతాయతేమధు
క్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసి మధుమ
త్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మ
ధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః। మధు- మధు- మ
ధు। యథాసుఖంజుషధ్వం। జుషామహే । కల్పోక్తకలికృతాన్ దోషాన్
ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్। సర్వాన్హరతి చిత్తస్థో భగవానేకటే సుతః।
మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియ
తేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్. । అపేక్షితంయాచితవ్యం త్యాజ్యంచై
వానపేక్షితం। ఉపవిశ్యసుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః। ఇష్ట కా

యద్వాస్వరాస్వధితారి క్తమస్తి । యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వా తాతే అపిదేవేష్వస్తు ॥ మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు ॥ పిద్య మానప దార్థేషు యద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం । సుఖేన మానేన భోక్తవ్యం । ఏవం ప్రార్థయేత్ । ప్రాణా నాయ మ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహ ఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయ బ్రాహ్మణభోజనకాలే రాక్షసఘ్న వైష్ణవ పైతృక అ ప్రతిరథపురుషసూక్త ఇత్యాదిమన్త్రపఠనం కరిష్యే॥ మహాజనైస్సహ

ఆశ్రావయిష్యే। ఆశ్రావయ। గాయత్రీం త్రివారం జపేత్। ప్రాణ॥ మధు వా ---నః। మధు-మధు-మధు- పితృపితామహప్రపితామహాః తృప్యధ్వమ్ తృప్యధ్వం । తృప్తాస్స్థః । ఆసంస్కృతప్రమీతా యే త్యాగినో యే యోషితః కు లస్త్రియః। దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నం తాభ్యశ్చ పైతృకం । పరిషి

చ్య। పురూరవ--- వాః। తృప్యధ్వం । తృప్యధ్వం । తృప్తాస్స్థః । అసోమ పాశ్చ యే దేవా యజ్ఞభాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి విక

రం వైశ్వదైవికం । పరిషిచ్య॥ దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య । తిలదర్భా నా స్తీర్య తేషు తిలోదకం నినీయ । యే అగ్నిదగ్ధా యే నగ్నిదగ్ధా యే వా జా

తాః కులే మమ। భూమౌ దత్తేన పిండేన తృప్తా యాంతు పరాం గతిం। అగ్నిద గ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కులప్రసూతేమృతేభ్యః ఏష పిండః ఉపతి ష్ఠతు॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతాం । ఏకద్వ స్తి లోదకం వికిరం దత్త్వా పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య । పాత్రోచ్ఛిష్టభాగో భ్ర న్నం దీయతాం। యజమానకులేజాతా దాసాదాస్యోన్న కాంక్షిణః। తే

సర్వే తృప్తిమాయాంతు మయా దత్తేన భూంతలే । అమృతాపి ధానమసి శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతం । ప్రాణ మన్నేనాప్యా యస్వ। శ్రద్ధాయామపానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతం । అపానమన్నేనా ప్యాయస్వ। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతం । వ్యానమన్నే నాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాముదానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతం । ఉదా నమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే ని--- సమాన మన్నేనా ప్యాయస్వ । ప్రాణానాం గ్రంధిరసి రుద్రో మా విశాంతకః । తేనాన్నే

నాప్యాయస్వ । నమోరుద్రాయవిష్ణవేమృత్యుర్మేపాహి । అంగుష్ఠమా
త్రఃపురుషోంగుష్ఠంచసమాశ్రితః ఈశస్సర్వస్యజగతఃప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వ
భుక్ ॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే ... తిష్ఠతు ॥ యజమానః । ఆచమ్య ప్రాణా
నాయమ్య। ఏవం...ర్థంయజమానస్య...శ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానంక
రిష్యే అపాం మేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివమస్తుమె। ఆఛ్ఛేత్తావోమా
రిషంజీవానిశరదశ్శతం। ఆచ్ఛిన్నత్తి। అపఉపస్పృశ్య। అపహతా అసురార
క్షాగ్ంసిపిశాచావేదిషదః। తూష్ణీం ప్రక్షాల్య। శుంధంతాంపితరః । శుంధం
తాంపితామహాః । శుంధంతాంప్రపితామహాః. ఆయంతుపితరోమనో
జవసః. ఇత్యభిమంత్ర్య. సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామ్రదస్యో
నంపితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం. అస్మిన్సీదంతుమే పితరస్సోమ్యాః పితా
మహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ- దర్భాన్ఆస్తీర్య- పితః - గోత్ర-
శర్మన్- రూప- అవనిక్ష్వ ఏవం త్రిః. ఏవం పితామహ ప్రపితామహ
యోరపి ఎతత్తేపితః గోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామను ఏతత్తేఅస్మత్పి
త్రేగోత్రాయ వసు రూపాయ యేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపి
ణ్డః- తస్మై తేస్వధానమః- గయ...యాందత్తమస్తు - పితామహగో---త
స్మై తేస్వధానమః-గయా---మస్తు-ప్రపితామహగో---దత్తమస్తు॥ యన్మే
మాతాప్రమమా...పద్యతాంపితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామ
హేభ్యస్స్వధావిభ్య స్స్వధానమః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధావిభ్యస్స్వ
ధానమఃఅత్రపితరోయథాభాగంమందధ్వంఇత్యుక్త్వాఉదఙ్ముఖమావృత్య
... దంతపితరోమీమదంతపితరోమీమృజంతపితరః. ప్రాణానాయమ్య-అ
ముష్యన్నవపర్యావృత్య- ... అ
మీమదంతేత్యభిమంత్ర్య- యేసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే
తేషాంలోకస్స్వధానమః- యజ్ఞోదేవేషుకల్పతాం- యేసజాతాస్సమ
నసః- జీవాజీవేషుమామకాః- తేషాగ్ంశ్రీర్మయికల్పతాం - అస్మిన్లో
కేశతగ్ంసమాః-(సవ్యం)పిరధత్తపితరః-అపూపయచవ్య. మార్జ యం
తాంమమపితరః-మార్జయంతాం పితామహాః-మార్జయంతాంప్రపి
తామహాః। ఏతత్తేఅస్మత్పితః---రూప-ఆంక్ష్వ। పితామహగో--- ష-అం

త్వా। ప్రపితామహ గో --- వ- అభ్యక్ష్వపితః గో---వ - అభ్యం క్ష్వ।పితామహ--- వ-అభ్యక్ష్వప్రపితామహ--- వ-అభ్యంక్ష్వ-ఆంక్ష్వ భ్యక్ష్వపితరః - ఎతద్వః పితరోవాసోమానుగతోనోస్యత్పితరో యుం క్ష్వమితివ సంధత్వా- సవ్యేనపార్వణపూజాంకరిష్యే। - పిండపితృదె వతాభ్యోనమః ఇతి తిలాక్షతాది సర్వోపచారాన్కుర్యాత్- ఊర్జంవహం తీరమమృతంఘృతం పయః కీలాలంపరిస్రుతం- స్వధాస్థ తర్పయత మేపి

తౄన్ తృప్యతతృప్యత- ఉదపాత్రం తేషాముపరిసిక్త్వా - నమోవః పి తరో---భూయాసం- మనోన్వాహువామహే నారాశగ్ంసేనస్తోమేన పి తౄణాంచ మన్మభిః - ఆనఎతుమనఃపునః క్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యో క్చసూర్యం దృశే- పునర్నః పితరో మనోదదాతు దైవ్యోజనః - జీవం వ్రాతగ్ంసచేమహి-యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరంపితరం వాజిహిగ్ంసిమ।అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యఃప్రముంచతుదురితా యానిచకృమకరోతుమామనేనసం।ప్రాణానాయమ్యఏవం--తిథౌప్రా- తి యజమానస్య పితృ-- గోత్రాన్ శర్మణః॥ వసు---పాన్। సవ్యం। ప్ర రూర---వాసుద్దిశ్య-మయాకృతేనానేనయజమానస్య ప్రతినాం వత్సరిక శ్రా--ద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానేనపితృ--రూపాణాంఎతేషాం మయాద త్తాఃపిండాఃగయాపిండసదృశాభవంత్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ గయాపిండ సదృశాభవంతు। సవ్యేనపిండాన్నమస్కృత్య - పరేతపితరస్సోమ్యాగం భీరైఃపథిభిః పూర్వ్యైః - అథాపితౄన్సువిదత్రాగ్ం అపీతయ మె నయోసధమాదంమదంతి - పిండానుద్వాసయిష్యే - ఉద్వాసయ- అ యోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా - పురీద్వారవ తీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః - అహం కాశీం గమిష్యామి త త్రైవనివసామ్యహం . ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ - శమీ పత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరె - ఉద్ధరేత్స-ప్తగోత్రాణికులమే

కోత్తరం శతం ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు పుష్టిరస్తుతుష్టిరస్తువృద్ధిరస్తు అ విఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు స్వస్తిశోభనగ్ంహాదిః॥ అగ్నే తమద్యాశ్వన్నస్తోమైఃక్రతున్నభద్రగ్ంహృదిస్పృశం -బుధ్యామాత

ఓ స్వాహా - అగ్నింప్రతిగత్వా ॥ యదంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం య న్మాతరం పితరంవాజిహింసిమ । అగ్నిర్మాతస్మా దేనసః ప్రముంచతు దురితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసం । ఇత్యగ్నిము పతిష్ఠేత్ ॥ సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరేత్ ॥ ప్రా-ఇతి-పితౄన్ నబ్రాహ్మణపాణౌ । ఏకం ద్వే- త్రీణి- చత్వారి-పంచ- షట్ - ఇతిహస్తోదకందత్వా- సవ్యం విశ్వేదేవపాణౌహస్తోదకందత్వా-అక్షతాన్దత్వాఅభివాదయే యజ్ఞ త్రసాదేనాస్మద్గోత్రం -వర్ధతాం । స్వస్తి వర్ధతాంగోత్రం। విశ్వే దేవ ప్రసాదో అస్తు- పితృప్రసాదో అస్తు । దేవాశ్చ పితరః స్వ స్తీతిబ్రూత - బ్రూహిస్వస్తి భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాల యిష్యే ॥ ఉచ్చాలయ ॥ పితృ ... హాః స్వస్తీతిబ్రూత స్వస్తీతిబ్రూత। బ్రూహిస్వస్తి పురూ...వాః - స్వ...త- స్వ...త-బ్రూహిస్వస్తి । పితృ ... హాః మ యాచరితంశ్రాద్ధ మక్షయ్యమస్తీ త్యతిబ్రూత । ఇతి బ్రాహ్మణహస్తేజ లందద్యాత్ । అస్త్వక్షయ్యం- పురూర ... వాః- మయాదత్తం శ్రాద్ధమ క్షయ్యమస్తీ త్యతిబ్రూత। అస్త్వక్షయ్యం-।ఉపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యః శ్రా ద్ధసాద్గుణ్యార్థం ...ణాః పాంతు-పాంతు దక్షిణాః । స్వధాంవాచయి ష్యే- స్వధాం వాచయిష్యే - వాచ్యతాం - ఋచేత్వా రుచేత్వా సమిత్స్రవంతిసరితోనధేనాః । అంతర్హృదా మనసా పూయమా నాః-ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి-హిరణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మిం త్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తేమధు దేవతాభ్యః- తస్యాస తేహరయస్సప్తతీరేస్వధాందుహానా అమృతస్యధారాం పా ...తి - పితృ భ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యః గోత్రేభ్యశ్శర్మభ్యో రూపే భ్యః స్వధోచ్యతామితి...అస్తుస్వధా-భూమౌజలంసించేత్ - పు... వా శ్చప్రీయంతాం ప్రీయంతాంవిశ్వేదేవాః-పితృ పితామహప్రపితామహా శ్చప్రీయంతాం-ప్రీయంతాం ప్రపితామహ పితామహ ...ః - వాజే వాజేవతవాజినోనోధనేషు విప్రా అమృతాఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః పి బతమాదయధ్వంతృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః - ప్రా - ఉత్తిష్ఠత పి తరః-అం ... గచ్ఛంతు విశ్వేదేవైస్సహ । ఆయావాజస్య ప్రసవో జగ

మహ్యాదా ద్యావాపృథివీ విశ్వశంభూ। ఆమా గంతాం పితరా మాతరా
చామా సోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్ దాతారో నోభివర్ధంతాం- వే
దాస్సంతతిరేవనః। శ్రద్ధా చ నో మా వ్యగమత్- బహుదేయం చ నోస్తు।
అన్నం చ నో బహు భవేత్। అతిథీంశ్చ లభేమహి। యాచితారశ్చ న
స్సంతు। మా చ యాచిష్మ కంచన॥ [illegible] దాతారో వోభివర్ధంతాం। వే
వేదాస్సంతతిరేవవః- శ్రద్ధా చ వో మా వ్యగమత్। బహుదేయం చ వో
స్తు। అన్నం చ వో బహు భవేత్। అతిథీంశ్చ లభధ్వం. యాచితారశ్చ వస్సం
తు। మా చ యాచిధ్వం కంచన॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః॥ సత్యా
ఏతా ఆశిషస్సంతు। సంత్వాశిషః . పవిత్రం విప్రస్య। అన్న
శేషః కిం క్రియతాం। ఇష్టైస్సహ భుజ్యతాం। స్వాదుషంసదః పితరో వయో
ధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః- చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రా
స్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః। బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే
నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా - పూషా నః పాతు దురితాదృతావృధో ర
క్షా మాకిర్నో అఘశంస ఈశత। ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమా
యుర్వ్యశ్నుతం। క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వే గృహే
సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి - శత
మానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్ర
తితిష్ఠతి। సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు। గోత్రాభివృద్ధిరస్తు- వంశాభివృద్ధిరస్తు
గంధపుష్పదక్షిణాతాంబూలానిదత్వా- పవిత్రంవినా- ఆద్యమే సఫలం
జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్యమే వంశజాస్సర్వే యాతా వోనుగ్రహా
ద్దివం। పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్క్లేశ జా
తంచిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ సత్తమాః దేవాః మునిభిస్తుల్యతాం
గతాః- పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం పదం॥ ప్రా-తీ-పితుః
ప్రాతిసాంవత్సరికప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధతిథిరభూత్- తత్ర ఆసనభాజన
శాకపాకద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపి న సత్కృతం భవద్భిర్దేవసత్కృతం మ
యా కృతాగ్నౌకరణ బ్రాహ్మణభోజనపిండప్రదానకర్మత్రయం యథో
క్తం భూత్వా [illegible] ఫలదమస్తు- యన్మయా

విహితంశ్రాద్ధంపరిపూర్ణంతదస్తుతే. అనేన పిత్ర్యయజ్ఞేనభగవాన్సర్వాత్మకఃశ్రీజనార్దనఃప్రియతాం.శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థం నామత్రయమంత్రజపంకరిష్యే.అచ్యుతాయనమః-అనంతాయనమః-గోవిందాయనమః అచ్యు-దేభ్యోనమఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షంసుఖానిచప్రయచ్ఛంతతథారాజ్యంప్రీత్యాన్నాణాంపితామహాః। ఉత్తానం పాత్రముద్ధృత్య। వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషువిప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వంతృప్తాయాత పథిభి దేవయానైః। ఉత్తిష్ఠపితరఃప్రేతశూరాయమస్యపంథామనపేతాపురాణంధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రంప్రణోబ్రూతాద్భాగధాందేవతాసు-పిత్ర్య---హాఃఉత్తిష్ఠంతుఅనూత్తిష్ఠంతువిశ్వేదేవాః।అనాదరమతిక్రమ్యానమస్కారంతుపూర్వకం ఉభయోః కరమూర్ధ్వా హమాసీమాంతమనువ్రజే అనువ్రజ-కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదావృధస్సఖా - కయా శచిష్ఠయావృతా- వాసుదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమోబలవికరణాయనమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమ స్సర్వభూత దమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః। అష్టావష్టావస్యేషుధీష్ణయమేషూపదధాత్యష్టా శఫాః పశవః పశూనేవావరుంధేపఙ్క్తౌ జాలీయెష ద్వాఋతవ ఋతవఃఖలువైదేవాః పితరఋతూనేవదేవాన్పిత్రాన్ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు।అస్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మీ ర్నిత్యసిద్ధిరస్తు॥

శ్రాద్ధాంగ తర్పణం.

పరేద్యుః ప్రాతఃస్నానాయుష్య। ఏవం ..ప్రీత్యర్థంయజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవ...శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణంకరిష్యే॥ యజమానస్యపితరంగోత్రంశర్మాణం రూపం స్వధానమ స్తర్పయామి। ఏవంత్రిః పితామహంగో త్రంశర్మాణంరూపంస్వధానమ స్తర్పయామి। ఏవంత్రి ప్రపితామహంగోత్రంశర్మాణంరూపం స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ ఏవంత్రిః॥ సద్యస్నాన తు పరేహనికర్తవ్యానిసంకల్పవిశేషః॥

అన్నసూక్తం,

నమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచేనమోవాచ స్పతయేనమోవిష్ణవెబృహతెకరోమి । ఓంశాం తిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

సహవై దేవానాంచాసురాణాంచయజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ స్వర్గం లోకమెష్యామోవయ మెష్యామ ఇతితెసురాస్సన్నహ్య సహసై వాచర న్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవదేవాస్తేసురా అముహ్యగ్గ్ స్తెనప్రాజా నగ్గ్ స్తేపరాభవంతేన స్వర్గంలోకమాయన్ప్రసృతేనవైయజ్ఞేన దేవాస్స్వ ర్గంలోకమాయన్న ప్రసృతేనాసురా స్పరాభావయన్ప్రసృతోహవై య జ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోప్రసృతోనుపవీతినో యత్కించబ్రాహ్మణో యజ్ఞోప వీత్యధీతెయజత ఎవత త్తస్మాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత యాజయెద్యజేత వాయజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినంవాసోవాదక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణంబా హుముద్ధరతె వధత్తేసవ్యమితియజ్ఞోపవీతమేతదేవ విపరీతంప్రాచీనావీ తగ్ం సంవీతంమానుషం॥ ౧॥ రక్షాగ్ంసిహవాపురోనువా కెతపోగ్రమ తిష్ఠంతతాన్ ప్రజాపతిర్వరేణో పామంత్రయతతానివరమ వృణీతాది త్యోనోయోద్ధాఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్రవీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠం తగ్ం హవాతానిరక్షాగ్ స్యాదిత్యం యోధయంతి యావదస్తమన్వగా త్తానిహవాఎతాని రక్షాగ్ం సిగాయత్రియాభి మంత్రితేనాంభసాశా మ్యంతితదుహవా ఎతెబ్రహ్మ వాదినః పూర్వాభిముఖా స్సంధ్యాయాం గాయత్రియాభిమంత్రితా ఆపఊర్ధ్వం విక్షిపంతితా ఏతాఆపోవజ్రీభూ త్వాతానిరక్షాగ్ంసిమందేహారుణేద్వీపే ప్రక్షిపంతి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమంతితెనపాప్మానమవధూన్వంత్యుద్యంతమస్తంయంత మాదిత్యమ భిధ్యాయన్కుర్వన్బ్రాహ్మణోవిద్వాన్ సకలంభద్రమశ్నుతేసావాదిత్యో బ్రహ్మేతిబ్రహ్మైవసన్బ్రహ్మాప్యేతియఏవంవేద ॥ ౨॥ అహమస్మిప్రథ మజాఋతస్య । పూర్వందేవేభ్యో అమృతస్యనాభిః । యోమాదదా తిసఇదేవ మావాః । అహమన్నమన్న మదంతమద్మి । పూర్వమగ్నే రపిదహత్యన్నం । యత్తోసైపాంతె అహముత్తరేషు । వ్యాత్తమస్య

పశవస్సజంభం । పశ్యంతిధీరాః ప్రచరంతిపాకాః । జహాత్యన్యం నజహాత్యన్యం । అహమన్నంవశ మిచ్చరామి ॥ ౩ ॥ సమానమర్థంపర్యేమిభుంజత్ । కోమామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకేఅన్నంనిహితంలోకఏతత్ । విశ్వైర్దేవైఃపితృ భిర్గుప్తమన్నం । యదద్యతేలుప్యతేయత్ప రోప్యతే । శతతమీసాత నూర్మేబభూవ । మహాంతౌచరూ సకృద్దుగ్ధేనపప్రౌ । దివంచపృశ్నిం పృథివీంచ సాకం । తత్సంపిబంతోనమినంతివేధసః । నైతద్భూయోభవతి నో కనీయః ॥ ౪ ॥ అన్నంప్రాణమన్నమపానమాహుః । అన్నం మృత్యుంతముజీవాతుమాహుః । అన్నంబ్రహ్మణో జరసంవదంతి । అన్నమాహుఃప్రజననం ప్రజానాం । మోఘమన్నంవిందతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమివధ ఇత్సతస్య । నార్యమణం పుష్యతినో సఖాయం । కేవలా ఘో భవతి కేవలాదీ । అహంమేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదంత్యహమద్మ్యన్యాన్ ॥ ౫ ॥ అహగ్ంసదమృతోభవామి । మదాదిత్యాఅధిసర్వేతపంతి । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిరశ్వఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశంగిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా । కస్స్విదేకాకీచరతి కౌస్విజ్జాయతేపునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్యభేషజం । కిగ్ంస్విదావపనం మహత్ । సూర్యఏకాకీచరతిచంద్రమాజాయతే పునః ॥ ౬ ॥ అగ్నిర్హిమస్య భేషజం । భూమిరావపనం మహత్ । పృచ్ఛామిత్వా పరమంతం పృథివ్యాః పృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిం । పృచ్ఛామిత్వావృష్ణోఅశ్వస్యరేతః పృచ్ఛామివాచః పరమంవ్యోమ । వేదిమాహుః పరమంతం పృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్యనాభిం । సోమమాహుర్వృష్ణోఅశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవవాచః పరమంవ్యోమ । తేజసావాఏష బ్రహ్మవర్చసేనవ్యృధ్యతే । యోశ్వమేధేనయజతే । హోతాచబ్రహ్మాచ బ్రహ్మోద్యంవదతః । తేజసాచైవైనం బ్రహ్మవర్చసేనచసమర్ధయతః ॥ ౭ ॥ దక్షిణతో బ్రహ్మాభవతి । దక్షిణతఆయతనోవైబ్రహ్మా । బార్హస్పత్యోవైబ్రహ్మా । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య

దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తర
తోహోతా భవతి। ఉత్తరతఆయతనో వైహోతా। అగ్నిర్వైహోతా।
తేజోవాఅగ్నిః। తేజఏవాస్యోత్తర తోదధాతి । తస్మాదుత్తరోర్ధస్తేజస్వి
తరః॥౮॥ యూపమభితోవదతః । యజమానదేవత్యోవైయూపః। యజమా
నమేవ తేజసాచబ్రహ్మవర్చసేనచసమర్ధయతః । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచి
త్తిరిత్యాహ । ద్యౌర్వైవృష్టిఃపూర్వ చిత్తిః । దివమేవవృష్టిమవరుం
ధే । కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయఇత్యాహ । అశ్వోవైబృహద్వయః।
అశ్వమేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ॥ ౯ ॥ రాత్రి
ర్వైపిశంగిలా । రాత్రిమేవావరుంధే। కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ।
శ్రీర్వైపిలిప్పిలా । అన్నాద్యమేవావరుంధే । కస్విదేకాకీచరతీత్యాహ।
అసౌవాఆదిత్య ఏకాకీచరతి । తేజఏవావరుంధే । కౌస్విజ్జాయతేపు
నరిత్యాహ । చంద్రమావైజాయతేపునః ॥ ౧౦ ॥ ఆయురేవావరుంధే।
కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వైహిమస్య భేషజం । బ్ర
హ్మవర్చసమేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదావపనంమహదిత్యాహ । అ
యంవైలోకఆవపనంమహత్ । అస్మిన్నేవలోకేప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛా
మిత్వాపరమంతంపృథివ్యాఇత్యాహ । వేదిర్వైపరోంతః పృథివ్యాః। వే
దిమేవావరుంధే ॥ ౧౧ ॥ పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ ।
యజ్ఞోవై భువనస్యనాభిః । యజ్ఞమేవావరుంధే । పృచ్ఛామిత్వావృష్ణో
అశ్వస్య రేతఇత్యాహ । సోమోవైవృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథమే
వావరుంధే । పృచ్ఛామివాచఃపరమంవ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మవైవా
చఃపరమంవ్యోమ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే ॥౧౨॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రా
హ్మణోబ్రహ్మవర్చసీజాయతామాస్మిన్రాష్ట్రేరాజన్యఇషవ్యశ్శూరో
మహారథోజాయతాందోగ్ధ్రీధేనుర్వోఢానడ్వానాశుస్సప్తిః । పురంధి
ర్యోషాజిష్ణూరథేష్ఠాస్సభేయోయువాస్య యజమానస్య వీరోజాయ
తాంనికామేనికామేనఃపర్జన్యో వర్షతుఫలిన్యో నఓషధయఃపచ్యంతాం
యోగక్షేమోనః కల్పతాం ॥౧౩॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవర్చసీ
జాయతామిత్యాహ । బ్రాహ్మణఏవ బ్రహ్మవర్చసందధాతి । తస్మాత్పు

రా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చ స్యజాయత । అస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్య
శ్శూరో మహారథో జాయతా మిత్యాహ । రాజన్య ఏవశౌర్యం మహి
మానందధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్యఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయ
త । దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ । ధేన్వామెవపయోదధాతి- తస్మాత్పురాదో
గ్ధ్రీ ధేనురజాయత । వోఢానడ్వానిత్యాహ । అనడుహ్యేవవీర్యందధా
తి - తస్మాత్పురావోఢానడ్వా నజాయత । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ ॥౧౪॥
అశ్వ ఏవజవందధాతి । తస్మాత్పురాశురశ్వోజాయత - పురంధిర్యోషే
త్యాహ । యోషిత్యేవరూపందధాతి - తస్మాత్స్త్రీయువతిః ప్రియాభా
వుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ్వైతత్రజిష్ణూరథేష్ఠాజాయతే । యత్రై
తేనయజ్ఞేనయజంతే- సభేయోయువేత్యాహ । యోవైపూర్వవయసీ సస
భేయోయువా । తస్మాద్యువాపుమాన్ప్రియోభావుకః । ఆస్యయజమానస్యవీరో
జాయతామిత్యాహ । ఆహ్వైతత్రయజమానస్యవీరోజాయతే । యత్రైతేన
యజ్ఞేనయజంతే ॥౧౫॥ నికామేనికామేనః పర్జన్యోవర్షత్విత్యాహ ।
నికామేనికామేహవైతత్ర పర్జన్యోవర్షతి । యత్రైతేనయజ్ఞేనయ
జంతే । ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ । ఫలిన్యోహవైత
త్రౌషధయః పచ్యంతే । యత్రైతేనయజ్ఞేనయజంతే । యోగక్షేమో
నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతేహవైతత్రప్రజాభ్యోయోగక్షేమః ।
యత్రైతేనయజ్ఞేన యజంతే ॥౧౬॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయం
తే । యాః కాశ్చ పృథివీగ్ంశ్రితాః । అథో అన్నేనైవజీవంతి । అథైన
దపియంత్యంతతః । అన్నగ్ంహిభూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌష
ధముచ్యతే । సర్వంవైతేన్నమాప్నువంతి । యేన్నంబ్రహ్మోపాసతే ।
అన్నగ్ంహిభూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నా
ద్భూతానిజాయంతే । జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే । అద్యతేత్తిచభూ
తాని । తస్మాదన్నంతదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయా
త్ । అన్యోంతర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పు
రుషవిధ ఏవ । తస్యపురుష విధతాం । అన్వయంపురుషవిధః । తస్య
ప్రాణ ఏవశిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆ

కాశ ఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛంప్రతిష్ఠా । తదప్యేషశ్లోకోభవతి। సహనావవతు। సహనౌభునక్తు।సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమా' విద్విషావహై।ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

అధిశ్రవణం.

యుంజతేమన ఉతయుంజతే ధియోవిప్రావిప్రస్యబృహతో విపశ్చితః । విహోత్రాదధేవయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్యసవితుఃపరిష్టుతిః। సువాగ్దేవదుర్యాఁ ఆవద దేవశ్రుతౌదేవేష్వా ఘోషేథామానోవీరో జాయతాం। కర్మణ్యోయగ్ంసర్వేనుజీవామయో బహూనామసద్వశీ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్య ॥ ౧ ॥ ప్రాగ్ం సురఇరావతీధేనుమతీహిభూతగ్ం సూయవసినీమనవే యశస్యే। వ్యస్కభ్నా ద్రోదసీవిష్ణురేతేదాధార పృథివీమభితోమయూఖైః । ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరంకల్పయంతీ ఊర్ధ్వంయజ్ఞంనయతంమాజీహ్వరతమ త్రరమే ధాంవ గరక్పృథివ్యాదివోవావిష్ణ ఉతవాపృథివ్యా మహోవావిష్ణ ఉతవాంతరిక్షాద్ధస్తౌపృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరాప్రయచ్ఛ ॥ ౨ ॥ దక్షిణాదోతసవ్యాత్ । విష్ణోర్నుకంవీర్యాణిప్రవోచంయః పార్థివానివిమమేరజాగ్ంసియో అస్కభాయదుత్తరగ్ంసధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధో రుగాయో విష్ణోరరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణో స్స్యూరసివిష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ॥ ౩ ॥ అస్యయజ్ఞైచ్ఛకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్ఛ ॥౧॥ కృణుష్వపాజఃప్రసితింనపృథ్వీంయాహిరాజేవామవాగ్ం ఇభేన- తృష్వీమనుప్రసితింద్రూణానోస్తాసివిధ్యరక్షస స్తపిష్ఠైః తవభ్రమాసఆశుయాపతంత్యనుస్పృశధృషతాశోశుచానః । తపోగ్వ్యగ్నేజుహ్వాపతంగానసందితోవిస్పృజవిష్వగుల్కాః- ప్రతిస్పశోవిస్పృజ తూర్ణితమోభవాపాయుర్విశోఅస్యాఅదబ్ధః - యోనోదూరేఅఘశగ్ంసః ॥ ౪ ॥ యోఅంత్యగ్నేమాచకిష్టేవ్యథిరాదధర్షీత్ । ఉదగ్నేతిష్ఠప్రత్యాతనుష్వన్యమిత్రాగ్ంఓషతాత్తిగ్మహేతే - యోనోఅరాతిగ్ం సమిధానచక్రే నీచాతంధక్ష్యతసన్నశుష్కం - ఊర్ధ్వోభవ ప్రతివిధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వదైవ్యాన్యగ్నే - అవస్థిరాతనుహియాతుజూనాం జా

మమజామింపప్రియాణిహిశ్రతూఀ - శతే ॥ ౫ ॥ తానాతిసుమతిం యవిష్ఠ
యతీవతేబ్రహ్మ శేగాతుస్సైరతు । విశ్వాస్మై సుదినా నిరాయో ద్య
మ్నాస్యరోంణావిదురో అభిద్యాత్ । సేదగ్నే అస్తుసుభగస్సుదానుయ
స్త్వానిత్యేనహవిషాయఉక్థైః - పిప్రీషతిస్వఆయుషిదురోణేవిశ్వేదస్మైసు
దినాసాసదిష్టిః-అర్చామితేసుమతింఘోష్యర్వాక్సంతేవావాతాజరతాం
౬ ॥ ఇయంగీః ॥ స్వశ్వాస్త్వాసురథామర్జయేమాస్మేక్షత్రాణిధారయేర
నుద్యూన్ ॥ ఇహత్వాభూర్యాచరేదుపత్మందోషావస్తర్దీదివాగ్ంసమ
నుద్యూన్ - క్రీడంతస్త్వాసుమనసస్సపేమాభిద్యుమ్నాతస్థివాగ్ంసోజనా
నాం - యస్త్వాస్వశ్వస్సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతారథేన
తస్యత్రాతాభవసితస్యసఖాయస్త ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ । మహోరు
రుజామి ॥ ౭ ॥ బంధుతావచోభిస్తన్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ
త్వన్నో అస్యవచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః-అస్వప్నజ
స్తరణయస్సుసేవాఅతంద్రాసోవృకాఅశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్రియం
చోనిషద్యాగ్నేతవనఃపాంత్వమూర - యేపాయవో మామతేయంతే
అగ్నేపశ్యంతో అంధందురితాదరక్షన్ - రరక్షతాన్సుకృతోవిశ్వవేదా
దిప్సంతఇద్రిపవోనాహ ॥ ౮ ॥ దేభుః ॥ త్వయావయగ్ంసధన్యస్త్వోతా
స్తవప్రణీత్యశ్యామవాజాన్ - ఉభాశగ్ంసాసూదయసత్యతాతే నుష్ఠు
యాకృణుహ్యహ్రయాణ - అయాతేఅగ్నే సమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమ
గ్ంశస్యమానంగృభాయ - దహాశసోరక్షసః పాహ్యస్మాన్ దుహోని
దోమిత్రమహోఅవద్యాత్ - రక్షోహణంవాజినమాజిఘర్మి మిత్రం
ప్రథిష్ఠముపయామిశర్మ । శిశానోఅగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివా, న॥
సరిషఃపాతునక్తం । విజ్యోతిషాబృహతాభాత్యగ్నిరావిర్విశ్వానికృ
ణుతేమహిత్వా । ప్రాదేవీర్మాయాస్సహతేదురేవాశ్శిశీతేశృంగేరక్షసే
వినిక్షే । ఉతస్వానాసోదివిషంత్వగ్నే స్తిగ్మాయుధారక్ష సేహంతవా
ఉ । మదేచిదస్యప్రరుజంతిభామానవరంతేపరిబాధోఅదేవీః ॥ ౧౦ ॥
రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ ఖనామీద మహంతం వలగముద్వపా
మియన్నస్సమానో యమసమానోనిచఖానేదమేనమధరంకరోమి యో

స్సమానో యోసమానోరాతీయతి గాయత్రేణ ఛందసావబాధో వలగః
మతిభిద్రింతన్వాసహవీరా డసిసపత్నహాసమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా
స్వరాడస్యభిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసాం నాష్ట్రాణాగ్ం హం
తా ॥ ౧౧ ॥ రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వల
గహనోవనయామి వైష్ణవాన్ యవోసియవయాస్మద్ద్వేషో యవయారా
తీ రక్షోహణో వలగహనోవస్తృణామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహ
నోభిజుహోమి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహనావుపదధామి వైష్ణవీర
క్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీరక్షోహణౌ వలగహనౌ పరిస్తృ
ణామి వైష్ణవీరక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీబృహన్నసిబృహద్గ్రావా బృ
హతీ మిం ద్రాయ వా చం వద ॥ ౧౨ ॥ సో మా య పితృ
మతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో
ధానాః పితృభ్యోగ్నిష్వాత్తేభ్యోభివాన్యాయై దుగ్ధే మంథమేతత్తే తత
యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పి
తరో యథాభాగం మందధ్వగ్ం సుసందృశం త్వా వయం మఘవన్మం
దిషీమహి ॥ ప్రనూనం పూర్ణవంధురః స్తుతో యాసివశాగ్ం అను ।
యోజాన్వింద్ర తే హరీ ॥ ౧౩ ॥ అక్షన్నమీమదంత హ్యవ ప్రియా అధూ
షత । అస్తోషత స్వభానవో విప్రానవిష్ఠయామతీ । యోజాన్వింద్ర తే హ
రీ । అక్షన్పితరో మీమదంత పితరో తీతృపంత పితరో మీమృజంత పిత
రః । పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄన్
త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి । మనో న్వాహువా
మహే నారాశగ్ం సేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః । ఆ ॥ ౧౪ ॥ న
ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి । య
దంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ । అ
గ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృ
మ కరోతు మామనేనసం ॥ ౧౫ ॥ ఉశంతస్త్వా హవామహ ఉశంతస్స
మిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్హవిషే అత్తవే । త్వగ్ం సోమ

ప్రచికితో మనీషాత్వగ్ం రజిష్ఠమనునేషిపంథాం । తవప్రణీతీపితరోనఇం
దోదేవేషురత్నమభజంతధీరాః । త్వయాహినః పితరస్సోమపూర్వే క
ర్మాణిచక్రుఃపవమానధీరాః । వన్వన్నవాతః పరిధీగ్ంరపోర్ణువీరేభి
రశ్వైర్మఘవాభవ ॥ ౧౬ ॥నః॥త్వగ్ం సోమపితృభిస్సంవిదానో నుద్యా
వాపృథివీఆతతంథ । తస్మైత ఇందో హవిషావిధేమవయగ్గ్ స్యామపత
యోరయీణాం । అగ్నిష్వాత్తాః పితరఏహగచ్ఛత సదస్సదస్సదతసుప్ర
ణీత యః । అత్తాహవీగ్ంషిప్రయతానిబర్హిష్యథారయిగ్ం సర్వ
వీరందధాతన।బర్హిషదఃపితరఊత్యర్వాగిమావోహవ్యాచకృమాజుష
ధ్వం।తఆగతావసాశం తమేనాథాస్మభ్యం॥౧౭॥శం యోరరపోదధాత।
ఆహంపితౄన్సువిదత్రాగ్ంఅవిత్సినపాతంచవిక్రమణంచవిష్ణోః।బర్హి
షదోయేస్వధయాసుతస్యభజంతపిత్వస్తఇహాగమిష్ఠాః । ఉపహూతాః
పితరస్సోమ్యాసోబర్హిష్యేషునిధిషుప్రియేషు । తఆగమంతుత ఇహ
శ్రువంత్వధిబ్రువంతుతేఅవంత్వస్మాన్ । ఉదీరతామవరఉత్పరాసఉన్మ
ధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసః ॥ అసుం ॥ ౧౮ ॥ యఈయురవృకాఋతజ్ఞా
స్తేనోవంతు పితరోహవేషు । ఇదంపితృభ్యోనమోఅస్త్వద్యయేపూ
ర్వాసోయ ఉపరాస ఈయుః । యేపార్థివే రజస్యానిషత్తా యేవా
నూనగ్ంసువృజనాసువిక్షు । అథాయథానఃపితరఃపరాసః ప్రత్నాసో
అగ్నఋతమాశుషాణాః । శుచీదయందీధితిముక్థశాసః క్షామాభిందం
తో అరుణీరపవ్రన్ । యదగ్నే ॥౧౯॥ కవ్యవాహనపితౄన్యక్ష్యృ
తావృధః । ప్రచహవ్యానివక్ష్యసిదేవేభ్యశ్చపితృభ్యఆ । త్వమగ్న ఈడి
తోజాతవేదోవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్య స్స్వధ
యాతే అక్షన్నద్ధిత్వం దేవప్రయతాహవీగ్ంషి । మాతలీకవ్యైర్య
మోఅంగిరోభిర్బృహస్పతిరృక్వభిర్వావృధానః। యాగ్శ్చదేవావా
వృధుర్యేచదేవాన్ త్స్వాహాన్యే స్వధయాన్యే మదంతి ॥ ౨౦ ॥ ఇమం
యమ ప్రస్త రమాహిసీదాం గిరోభిః పితృభిస్సంవిదానః । ఆత్వామం
త్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజన్ హవిషామదయస్వ । అంగిరోభి
రాగహియజ్ఞియేభిర్యమవైరూపైరిహ మాదయస్వ । వివస్వంతగ్ం

హువెయుఃపితాతేస్మిన్యజ్ఞేబర్హిష్యానిషద్య|అంగిరసోనఃపితరోన
వగ్వా అథర్వాణోభృగవస్సోమ్యాసః | తేషాంవయగ్ంసుమతౌయజ్ఞి
యానామపిభద్రే సౌమనసేస్యామ ॥౨౧॥ భక్షేహిమావిశ దీర్ఘాయు
త్వాయ శంతనుత్వాయ రాయస్పోషాయవర్చసే సుప్రజాస్త్వాయ ఏహివ
సోపురోవసోప్రియోమేహృదోస్యశ్వినోస్త్వాబాహుభ్యాగ్ంసఘ్యా
సంనృచక్షసంత్వాదేవసోమసుచక్షా అవఖ్యేషం మంద్రాభిభూతిః
కేతుర్యజ్ఞానాంవాగ్జుషాణా సోమస్యతృప్యతుమంద్రాస్వరాచ్యది
తిరనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యత్వేహివిశ్వచర్షణే
॥ ౨౨ ॥ శంభూర్మయోభూస్స్వస్తి మాహరివర్ణ ప్రచర క్రత్వే ద
క్షాయరాయస్పోషాయ సువీరతాయై మామారాజన్ విబీభిషోమా
మేహార్ది త్విషావధీః | వృషణేశుష్మాయాయుషేవర్చసే | వసుమద్గ
ణస్యసోమదేవతే మతివిదః ప్రాతస్సవనస్య గాయత్రఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యో
పహూతోభక్షయామి | రుద్రవద్గణస్యసోమదేవతే మతివిదోమాధ్యం
దినస్యసవనస్య త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య॥౨౩॥
పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవ
ద్గణస్య సోమదేవతే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యపితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోప
హూతోభక్షయామి|ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం|
భవావాజస్యసంగథే | హిన్వమేగాత్రాహరివోగణాన్మామావితీతృ
షః - శివోమేసప్తర్షీనుపతిష్ఠస్వమామేవాఙ్నాభిమతి ॥ ౨౪ ॥ గాః|అ
పామసోమమమృతాఅభూమాదర్శ్మజ్యోతిరవిదామ దేవాన్ | కిమ
స్మాన్కృణవదరాతిః కిముధూర్తిరమృతమర్త్యస్య | యన్మఆత్మనోమిం
దాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్షణిః| పునరగ్నిశ్చక్షు
రదాత్పునరింద్రోబృహస్పతిః | పునర్మే అశ్వినాయువంచక్షురాధత్త
మక్ష్యోః | ఇష్టయజుషస్తేదేవసోమస్తుతస్తోమస్య ॥ ౨౫ ॥ శస్తోక్థస్యహ
రివతఇంద్రపీతస్యమధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి - ఆ
పూర్యాస్థామాపూరయతప్రజయాచధనేనచ - ఏతత్తేతతయేచత్వామ
న్వేతత్తేపితామహప్రపితామహయేచత్వామన్వత్రపితరోయథాభా

గంధంధర్వంనమోవః పితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయనమో
వః పితరోజీవాయ నమోవఃపితరః ‖ ౨౬ ‖ స్వధాయై నమోవః పిత
రోమన్యవేన మోవఃపితరోఘోరాయపితరోనమోవోయ ఏతస్మిల్లోకేస్థ
యుష్మాగ్‌స్తే నుయేస్మిన్‌లోకే మాంతేనుయ ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూ
యం తేషాం వశిష్ఠాభూయాస్థ యేస్మిన్‌లోకేహం తేషాంవశిష్ఠో
భూయాసంప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతానిపరితాబభూ
వ ‖౨౭‖ యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్ంస్యామపతయో
రయీణాందేవకృతస్యైనసోవయజనమసిమనుష్యకృతస్యైనసో వయ
జనమసి పితృకృతస్యైనసోవయజనమస్యప్సుధౌతస్యసోమ దేవతే నృభి
స్సుతస్యేష్టయజుషస్తుతస్తోమస్య శస్తోకస్యయోభక్షో అశ్వసనిర్యో గోస
నిస్తస్యతేపితృభిర్భక్షం కృతస్యోపహూతస్యోపహూతోభక్షయామి‖
౨౮ ‖ విశ్వచర్షణేస్త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యా
తిస్తుతస్తోమస్య జీవాయనమోవః పితరోబభూవచతుస్త్రింశత్‌చ్చ‖
౨౯ ‖ ధ్రువాసి ధరుణాస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా । మాత్వాస
ముద్రఉద్వధీన్మా సుపర్ణోవ్యథమానాపృథివీందృగ్ంహ-ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్రథోసి పృథివ్య
సిభూరసి భూమిరస్యదితిరసి విశ్వధాయా విశ్వస్య భువనస్య ధర్త్రీ
పృథివీంయచ్ఛ పృథివీందృగ్ంహపృథివీం మాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మైప్రాణా
యాపానాయవ్యానాయోదానాయప్రతిష్ఠాయై‖ ౩౦‖ చరిత్రాయాగ్ని
స్త్వాభిపాతు మహ్యాస్వస్త్యాఛర్దిషాశంతమేనతయా దేవతయాంగిర
స్వద్ధ్రువాసీద । కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః ప
రి- ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణ శతేనచ- యాశతేనప్రతనోషి స
హస్రేణవిరోహసి- తస్యాస్తేదేవీష్టకే విధేమహ విషావయం । అషా
ఢాసి సహమానా సహ స్వారాతీ స్సహస్వారాతీయత స్సహస్వపృత
నాస్సహస్వపృతన్యతః - సహస్రవీర్యా ‖ ౩౧ ‖ అసిసామాజిన్వ। మ
ధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః - మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః-
మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః - మధు ద్యౌరస్తునః పి
తా- మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః - మాధ్వీగావ
ోభవంతునః- మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమంయజ్ఞం మిమిక్షతాం- పిప్ృ

తాన్నోభరీమభిః- తద్విష్ణోఃపరమం॥ ౩౨ ॥ పదగ్ంసదా పశ్యంతిసూర
యః । దివీవచక్షురాతతం- ధ్రువాసిపృథివి సహస్వపృతన్యతః - స్యూ
తా దేవేభిరమృతేనాగాః । యాస్తేఅగ్నేసూర్యేరుచఉద్యతోదివ మాత
న్వంతిరశ్మిభిః - తాభిస్సర్వాభీరుచే జనాయనస్కృధి-యావోదేవాస్సూ
ర్యేరుచోగోష్వశ్వేషుయారుచః।ఇంద్రాగ్నీతాభిస్సర్వాభీరుచన్నోధత్త
బృహస్పతే - విరాట్॥ ౩౩ ॥ జ్యోతిరధారయత్సమ్రాడ్జ్యోతి రధార
యత్స్వరాడ్జ్యోతిరధారయత్। అగ్నేయుక్ష్వాహియేతవాశ్వాసో దేవ
సాధవః । అరంవహంత్యాశవః - యుక్ష్వాహి దేవహూతమాగ్ం అ
శ్వాగ్ంఅగ్నేరథీరివ - నిహోతాపూర్వ్యస్సదః । ద్రప్సశ్చస్కందపృ
థివీమనుద్యామిమంచయోనిమనుయశ్చపూర్వః - తృతీయం యోని మను
సంచరంతంద్రప్సంజుహోమ్యనుసప్త ॥ ౩౪ ॥ హోత్రాః ॥ అభూ
దిదంవిశ్వస్యభువనస్యవాజినమగ్నేర్వైశ్వానరస్యచ । అగ్నిర్జ్యోతిషా
జ్యోతిష్మాన్రుక్మోవర్చసావర్చస్వాన్ ।ఋచేత్వారుచేత్వాసమిత్స్రవం
తిసరితోనధేనాః । అంతర్హృదామనసాపూయమానాః । ఘృతస్యధా
రాఅభిచాకశీమి - హిరణ్యయోవేతసోమధ్య ఆసాం - తస్మిన్త్సుప
ర్ణోమధుకృత్కులాయీభజన్నాస్తేమధుదేవతాభ్యః - తస్యాసతే
హరయస్సప్తతీరే- స్వధాం దుహానా అమృతస్యధారాం ॥ ౩౫ ॥ ఆశు
శ్శిశానోవృషభోనయుధ్మోఘనాఘనః- క్షోభణశ్చర్షణీనాం- సంక్రం
దనోనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ంసేనా అజయత్సాకమింద్రః - సంక్రందనే
నానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా- తదింద్రేణ
జయతతత్సహధ్వంయుధోనర ఇషుహస్తేనవృష్ణా । సఇషుహస్తైస్సనిషం
గిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టాసయుధ ఇంద్రోగణేన। సగ్ంసృష్టజిత్సోమపాబా
హుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వాప్రతిహితాభిరస్తా। బృహస్పతేపరిదీయా ॥ ౩౬ ॥
రథేనరక్షోహామిత్రాగ్ంఅపబాధమానః । ప్రభంజన్త్సేనాః ప్రమృ
ణోయుధాజయన్నస్మాకమేధ్యవితారథానాం - గోత్రభిదంగోవిదంవ
జ్రబాహుంజయంతమజ్మప్రమృణంతమోజసా - ఇమగ్ంసజాతా అనువీ
రయధ్వమింద్రగ్ంసఖాయోనుసగ్ంరభధ్వం- బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః ప్రవీ
రస్సహస్వాన్ వాజీసహమాన ఉగ్రః - అభివీరో అభిసత్వా సహోజా
జైత్రమింద్రరథమాతిష్ఠ గోవిత్ - అభిగోత్రాణిసహసా గాహమానో

దాయః ॥ ౩౭ ॥ వీరశ్శతమన్యురింద్రః - దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయు
ధ్యోస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు - ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతిర్ద
క్షిణా యజ్ఞః పురఏతు సోమః - దేవసేనా నామభి భంజతీనాం జయంతీ
నాం మరుతో యంత్వగ్రే - ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మ
రుతాగ్ం శర్ధ ఉగ్రం - మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషో దేవా
నాం జయతాముదస్థాత్ - అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా
ఇషవస్తా జయంతు ॥ ౩౮ ॥ అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవంత్వస్మాన్ దేవా
అవతా హవేషు - ఉద్ధర్షయ మఘవన్నా యుధాన్యుత్సత్వనాం మామ
కానాం మహాగ్ంసి - ఉద్వృత్రహన్ వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జ
యతామేతు ఘోషః - ఉపప్రేత జయతా నరస్థిరా వస్సంతు బాహవః ఇం
ద్రో వశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యా యథాసథ - అవసృష్టా పరాపత శర
వ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత - గచ్ఛామిత్రాన్ప్ర ॥ ౩౯ ॥ విశ మైషాం కంచనో
చ్ఛిషః - మర్మాణి తే వర్మభిశ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజామృతే
నాభివస్తాం - ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తు జయంతం త్వామను మదంతు
దేవాః - యత్ర బాణాస్సంపతంతి కుమారా విశిఖా ఇవ - ఇంద్రో నస్తత్ర
వృత్రహా విశ్వాహా శర్మయచ్ఛతు ॥ ౪౦ ॥ ఉద్వేనముత్తరాం నయేతి సమి
ధ ఆదధాతి యథా జనం యతే వసం కరోతి తాదృగేవ తత్తిస్ర ఆదధాతి
త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మై భాగధేయం కరోత్యౌదుంబరీర్భ
వంత్యూర్గ్వా ఉదుంబర ఊర్జమేవాస్మా అపిదధాత్యుదుత్త్వా విశ్వే దేవా
ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ప్రాణైః ॥ ౪౧ ॥ ఏవైనముద్యచ్ఛతేగ్నే భ
రంతు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమ
ర్ధయతి పంచదిశో దైవీర్యజ్ఞమవంతు దేవీరిత్యాహ దిశో హ్యేషోను ప్రచ్యవ
తే పామతిం దుర్మతిం బాధమానా ఇత్యాహ గతుసామపహత్యై రాయస్పో
షే యజ్ఞపతిమాభజంతీ రిత్యాహ పశవో వై రాయస్పోషః ॥ ౪౨ ॥ ప
శూనేవావరుంధే షడ్భిర్హరంతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనగ్ం హ
రతి ద్వే పరిగృహ్య వతీ భవతో రక్షసామపహత్యై సూర్యరశ్మిర్హరికేశః
పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యై తతః పావకా ఆశిషో నో జుషంతామిత్యా
హాన్నం వై పావకోన్నమేవావరుంధే దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసం తే దే
వా ఏతదప్రతిరథమపశ్యం తేన వై తే ప్రతి ॥ ౪౩ ॥ అసురాన జయం తద

ప్రతిరథస్యా ప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాభ్యాహాప్రత్యేవ తేన యజమానో భ్రాతృవ్యాన్జయత్యథో అనభిజితమేవాభిజయతి దశర్చం భవతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజేమా లోకా విధృతావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అథో దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠత్యసదివ వా అంతరిక్షమంతరిక్షమివాగ్నీధ్రమాగ్నీధ్రే ॥ ౪౪ ॥ అశ్మానం నిదధాతి సత్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త ఇత్యాహ వ్యేవైతయా మిమీతే మధ్యే దివో నిహితః పృశ్నిరశ్మేత్యాహాన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవావరుంధే చతస్ర ఆశాః ప్రచరంత్వగ్నయ ఇతి

చత్వారి ఛందాగ్ంసి ఛందోభిరేవేంద్రం విశ్వా అవీవృధన్నిత్యాహ వృద్ధిమేవోపావర్తతే వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిం ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావరుంధే సుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ ప్రజా వై పశవస్సుమ్నం ప్రజామేవ పశూనాత్మంధత్తే యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ స్వగాకృత్యై వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీదిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏష నిమ్రోచన్నిగ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మానముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రాతృవ్యం నిగృహ్ణాతి ॥ ౪౬ ॥ అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఇత్యాహైష వా అగ్నేః ప్రియా తనూస్తయైవైనగ్ం సమర్ధయతి ...

డతస్యాస్తేనమ స్తస్యాస్త ఉపజీవంతో భూయాస్మ గ్నేదుధ్రగహ్యాకగ్ం శిలవన్యయాంత ఇషుర్యవా నామ తయా నో మృడత స్యాస్తేనమ స్తస్యాస్త ఉపజీవంతో భూయాస్మ పంచ వా ఏతేఽగ్నయో యచ్చితయ ఉదధిరేవ నామ ప్రథమో మధ్రః ॥ ౪౭ ॥ ద్వితీయో గహ్యస్తృతీయః కిగ్ంశిలశ్చతుర్థో ఽవన్యః పంచమస్తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుంచ యజమానంచ ప్రదహేయుర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాంఛమయతి నార్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణో ఽక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోశ్శ్రోత్రం బాహువోర్బలమూరువోరోజోఽరిష్టా విశ్వాన్యంగాని తనూః ॥ ౪౮ ॥ తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీరపవా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామంతి యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామతి వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణ ఇత్యాహ ప్రాణానేవాత్మంధత్తే యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో విశ్వా భువనా ఽఽవివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్త్విత్యాహుతిభాగా వా అగ్న

రుద్రాహ విభాగాః ॥ ౪౯ ॥ అన్యైశ్శతరుద్రియగ్ం హుత్వా గావీధు
కంచరుమేతేన యజుషా చరమాయామిష్టకాయాం నిదధ్యాద్భాగధే
యేనైవైనగ్ం శమయతి తస్య త్వై శతరుద్రియగ్ం హుతమిత్యాహుర్య
స్యైతదగ్నౌ క్రియత ఇతి వసవస్త్వా రుద్రైః పురస్తాత్పాంతు పితరస్త్వా
యమరాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాంత్వాదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః ప
శ్చాత్పాంతు ద్యుతానస్త్వా మారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు ॥ ౫౦ ॥
దేవాస్త్వేంద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానో ధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ పాంతు న వా
ఏతేన పూతో న మేధ్యో న ప్రోక్షితో యదేనమతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతి య
త్సంచితమాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూతస్తేన మేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః ॥ ౫౧ ॥ శిరో
వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవిర్ధానే ఖాయం
తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయంతే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రా
ణా రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ఖనామీత్యాహ వైష్ణవా హి దేవత
యోపరవా అసురా వై నిర్యంతో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్తా
న్బాహుమాత్రేన్వవిందన్తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయంత ఇదమహం
తం వలగముద్వపామి ॥ ౫౨ ॥ యన్నస్సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యా
హ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై
తౌ వలగన్నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సంతృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అం
తరతః ప్రాణా న సంభినత్తి తస్మాదసంభిన్నాః ప్రాణా అపోవనయతి తస్మా
దార్ద్రా అంతరతః ప్రాణా యవమతీరవనయతి ॥ ౫౩ ॥ ఊర్గ్వై యవః ప్రాణా
ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమ
శా అంతరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపర
వాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సం
తృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో
వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ॥ ౫౪ ॥ ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధి
షవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దంతా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవే
దిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు వై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాదత్యథ ముఖం గ
చ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధి
గ్రావభిరభిషుత్యాహవనీయే హుత్వా ప్రత్యంచః పరేత్య సదసి భక్ష
యంతి యో వై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవైనామియం వై

విరాట్తస్యై త్వక్చర్మాధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వత్సా
ఋత్విజో దుహంతి సోమః పయో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనాం ॥ ౫౫ ॥ అ
సావాదిత్యో ఽస్మిఁల్లోక ఆసీత్తం దేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గం లోక
మగమయన్పరైరవస్తాత్పరిగృహ్ణంతి దివాకీర్త్యేన సువర్గే లోకే ప్రత్య
స్థాపయన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృష్ఠైరుపావారోహంత్సవా అసా
వాదిత్యో ఽముష్మిఁల్లోకే పరైరుభయతః పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భ
వంతి సువర్గమేవ తైర్లోకం యజమానా యంతి పరైరవస్తాత్పరిగృ
హ్ణంతి దివాకీర్త్యేన ॥ ౫౬ ॥ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠంతి పరైః ప
రస్తాత్పరిగృహ్ణంతి పృష్ఠైరుపావరోహంతి యత్పరే పరస్తాన్న స్యుః
పరాంచస్సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్ యదవస్తాన్న స్యుః ప్రజా
నిర్దహేయురభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి సువర్గ ఏవైనాం
లోక ఉభయతః పరిగృహ్ణంతి యజమానా వై దివాకీర్త్యగ్ం సంవత్సరః
పరస్సామానో ఽభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి సంవత్సర ఏవోభ
యతః ॥ ౫౭ ॥ ప్రతితిష్ఠంతి పృష్ఠం వై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరస్సామా
నో ఽభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి తస్మాదభితః పృష్ఠం పార్శ్వే
భూయిష్ఠా గ్రహా గృహ్యంతే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే యజ్ఞస్యైవ తన్మ
ధ్యతో గ్రంథిం గ్రథ్నంత్యవిస్రగ్ంసాయ సప్త గృహ్యంతే సప్త వై శీర్ష
ణ్యాః ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి యత్పరాచీనాని పృష్ఠా
ని భవంత్యముమేవ తైర్లోకమభ్యారోహంతి యదిమం లోకం న ॥ ౫౮ ॥ ప్ర
త్యవరోహేయురుద్వా మాద్యేయుర్యజమానాః ప్ర వా మీయేరన్ య
త్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవంతీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహంత్య
థో అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠంత్యనున్మాదాయేంద్రో వా అప్రతిష్ఠిత ఆసీ
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛ
త్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యే బహుయాజినో ఽప్రతి
ష్ఠితాః ॥ ౫౯ ॥ స్యుస్త ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసీరన్ ద్వాదశ మాసాః పంచ
ర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏతావంతో వై దేవలోకా
స్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠంత్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత స ప్రజాప
తిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాహ
రత్తేనాయజత తతో వై సో ఽరోచత య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకవిగ్ంశతి

రాత్రమాసతేనోచంత ఏవైకవిగ్ంశతిరాత్రో భవతిరుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవగచ్ఛంత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశోతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౬౦॥ గృహ్ణాంతిదివాకీర్త్యమైవోభయతో నాప్రతిష్ఠితా ఆసత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥

మహాలయప్రకరణమ్.

ఆదౌపితా తథా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా । మాతామహస్సపత్నీకా ఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః । పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశుర స్స్యాలకశ్చైవ స్వామినో గురురిక్థినః॥

పితౄణాం పశ్చిమే భాగే మాతృ పిండం యథాక్రమమ్ । మాతామహశ్చ తత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చ మధ్యమే । మాతామహమహీమధ్యే మాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాది తతోన్యేషాం శేషం దక్షిణతో విధిః । ఏకం పిండం వామతః స్త్రీణాం తత్పాత్రం సముపస్థితం । అంగుష్ఠ పరిమాణంతు గోత్రమన్యం న సంస్పృశేత్ । నిరాశాః పితరో యాంతి విపరీతే భవేద్యది॥

ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం పదాయినాం వసు... ణాం । సాపత్నమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః రూపాయాః మాతామహ మాతుః పితామహ మాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు... పాణాం । మాతామహీ మాతుః పితామహీ మాతుః ప్ర.. తామహీనాం గోత్రాణాం పదా... పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయ్యాః సుతస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । భ్రాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । పితృవ్యస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య మాతులస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య దుహితుః గోత్రాయాః పదాయాః వసురూపాయాః । ఆత్మభగిన్యాః । గోత్రాయాః పదాయాః వసురూపాయాః దౌహిత్రస్య । గోత్రస్య । శర్మణః। వసురూపస్య । భాగినేయకస్య । గోత్రస్య ... స్య పితృష్వసుః గోత్రా.

యాః । పదాయ్యాః। వసురూపాయాః మాతృష్వసుః గోత్రాయాః
పదాయ్యాః వసురూపాయాః జామాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూ
పస్య భావుకస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్నుషాయాః గోత్రా
యాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసు
రూపస్య శ్వశ్ర్వాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః స్యాల
కస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్వామినః గురోః రిక్థినః ధూర్వ
లోచనసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ కన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యా
ది పంచమాసగపక్షే కర్తవ్యసకృన్మహాలయాఖ్యస్య శ్రాద్ధం అన్నేన
హవిషా మాసశ్రాద్ధ విధానేన సద్దైవ మద్య కరిష్యే । కాలే అధికారసి
ద్ధ్యర్ధం యథాశక్తి సంభవతా ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । సమస్తసంపత్సమ ...
యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చక్రియ
తామితి కర్తా । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చక్రియతామితి భోక్తా
రః । హవిష్యమన్నం పాత్రేణాదాయ అన్నమగ్నౌ పథ్రీస్య ఉదగు
ద్వాస్య । అభిఘార్య । నాత్ర పాత్రప్రయోగో గోత్రగతం త్రైత । తత్ప్రకృతి
భూత మాసశ్రాద్ధ ఏవ ఆక్షేప విధిసిద్ధత్వాత్ । ఇతరత్సర్వం మాసశ్రాద్ధ
వత్. తీర్థశ్రాద్ధాదిష్వప్యేవమేవ ॥ సపిండీకరణానుమా
సోనాబ్దిక సంవత్సర విమోక ప్రతిసాంవత్సరికాఖ్యా నిపిండత్రయయుక్తా
ని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని ఇతరాణి సర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండవర్జ
యుక్తాని మాసశ్రాద్ధ ప్రకృతికాని ॥ శ్లో ॥ కర్షూసమన్వితం ముక్త్వా తథా
ద్యశ్రాద్ధ ఖండనం । ప్రత్యాబ్దికంచ శేషేషు పిండాస్యుః షడితిస్థితిరితిస్మర
ణాత్ । ఏతద్విషయక గ్రంథవిస్తరస్త్వన్యత్రానుసంధేయః ॥

హిరణ్య శ్రాద్ధమ్.

ఏవం---పుణ్యతిథౌ యజమానస్య పితృ పితామహ ప్రపితామ
హానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితా
మహీ ప్రపితామహీనాం గో---ణాం । మాతామహ మాతుః పితామహ
మాతుః ప్రపితామహానాం గో--- ణాం సపత్నీకానాం దనురుచి సంజ్ఞ
కానాం విశ్వేషాం దేవానాం మకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధ ప్రతినిధి హి
రణ్య శ్రాద్ధం హేమ్నా దక్షిణాసంకల్ప విధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా స
ద్దైవ మద్యకరిష్యే। కాలే అధికారసిద్ధ్యర్ధం యథాశక్తి సంభవతా ప్రాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే । సమస్త---క్రిణాతి యజమానస్య పితాదీనాం హిర

ణ్య శ్రాద్ధే అధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు। అధికారః అస్తు। దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ సదాశివః। దమురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। పితృపితామహానాం సపత్నీకానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే కరణీయః। అస్తు యః। మాతామహ మాతుః పితామహానాం సపత్నీకానాం స్థానే యః అస్తు యః। అగ్నిభవైశ్వాచపద్రై తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్య తత శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। ఆచమ్య। ఏవం తిథౌ మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రకాంతం శ్రాద్ధం కరిష్యే। కురుష్వ। దేవతాభ్యః తిలాన్ వికిరేత్। హస్తోదకం దత్వా। దమురుచిసంజ్ఞానాం ఇదమాసనం। సుఖాసనం। దైవే క్షణః క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నోతు భవాన్। ప్రాప్నవాని। గంధద్వారాం శ్రియం। దమురుచీనాం అమీవోగంధాః। సుగంధాః। అర్చతప్రార్చత। దమురుచీనాం ఇమానిపుష్పాణి। ధూరసిధూర్వ। దత్తా। అయంవో ధూపః। ఉద్దీప్యస్వదిశద త్తా। అయంవో దీపః సుదీపః। యువా సువాసా యంతః। అంతః వాసః। సువాసః తదభావే సాక్షతా ఇమే కుశాః సుకుశాః। భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం ఇదమాసనం సుఖాసనం ॥ పితృపితామహానాం సపత్నీకానాం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నోతు భవాన్। ప్రాప్నవాని। గంధద్వారాం ఇదం వో వాసః సువాసః తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాః భవదనుజ్ఞయా మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే। మాతామహ మాతుః పితామహానాం సపత్నీకానాం ఇదమాసనం। సుఖాసనం। సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం। ఓం తథా। గంధద్వారాం సతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాః। యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే। తత్తత్స్థానేషు హిరణ్యం నిధాయ। దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీ స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణో హిరణ్యం రక్షస్వ। దమురుచీనాం ఇదం వో హిరణ్యం హవ్యం సదేవ తా ఇదం హిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణ స్వాహా సంపద్యతాం న మమ। దమురుచిభ్యః ఇదం హిరణ్యం హవ్యం తత్సత్। స్వాహా సంపద్యతాం న మమ। గయాయాం దత్తమస్తు। యే దేవాః జుషధ్వం। ప్రాచీనావీతి। దేవసవితః। శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ పితృపితామహాః సపత్నీకాః। ఇదం వో హిరణ్యం పితృపితామహాః సపత్నీకా రూపా దేవాః దేవతా ఇదం హిరణ్యం కవ్యం బ్రాహ్మణ హిరణ్యం కవ్యం తత్సత్ స్వధా సంపద్యతాం న మమ గయాయాం దత్తమస్తు। యే చేహ సుకృతం జుషస్వ। దేవసవితః సువ। మాతామహ మాతుః సపత్నీకా ఇదం హిరణ్యం కవ్యం మాతామహ కారూపా దేవా దేవతే దం హిరణ్యం కవ్యం బ్రా దత్తమస్తు। యే చేహ స్వ। సప్తవ్యాధా సతతం పితృమ త్రిహేతూన్। ఆచమ్య। ఏవం తిథౌ। యజమానస్య పితృ రూపాన్ సపత్నీకాన్। మాతామహ రూపాన్ సపత్నీకాన్ దమురు కాన్ విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధేన పితృ పితా - ణాం సపత్నీకానాం। మాతామహాణాం సపత్నీకానాం ఏతేషాం ఏతాం సాంగయా హిరణ్య శ్రాద్ధేనైవ అక్షయ్య తృప్తి భూయా త్వా ప్రసాదాత్ పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాస సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। పునరాగనివాససిద్ధిరస్తు ॥ సర్వం సంపూర్ణమస్తు। యథాశక్తిరస్తు॥

సంకల్ప శ్రాద్ధం

ఆవాహనార్ఘ్యదానే చ అగ్నౌకరణమేవ చ। పిండస్థానిసయా సంకల్పేన వర్జయేత్ ॥ అంగాని పితృయజ్ఞస్య యదా కర్తుం న శక్నుయాత్। సంకల్ప శ్రాద్ధ ఏవాసౌ కుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ ౧ ॥ అత్యక్తాగ్నేస్తు పిండోక్తిః సంకల్పం భోజయేత్ ॥ సంకల్పంతు యదా కుర్యాన్న కుర్యాత్పాత్ర పూరణం। నావాహనాగ్నౌకరణం పిండాంశ్చ వనహాపయేదితి। ఉచ్ఛిష్టపిండో పిసగాత వ్యః। సంకల్పంతు యదా శ్రాద్ధం న కుర్యాత్ తాత్పర్య గారం। వికిరం చ తదంగతిస తరంగం త్॥

* ఆతురసన్న్యాసః *

ఆతురో ద్వివిధః। రోగాదినా ముమూర్షుర్వ్యాఘ్రాదినా భయాక్రాంతశ్చేతి వ్యాఘ్రాదినా భయాక్రాంతస్య దత్తాత్రేయః॥ శ్లో॥ ఉత్పన్నే సంకటే ఘోరే చోరవ్యాఘ్రాదిగోచరే। భయభీతస్య సన్న్యాసమంగిరా మునిరబ్రవీత్। ఆతురాణాం చ సన్న్యాసే న విధిర్నైవ చ క్రియా। ప్రైషమాత్రం సముచ్చార్య సన్న్యాసం తత్ర పూరయేత్ సోపి జీవిష్యతి చేత్ యథావిధి ప్రకారః। యథావిధి దండాదికాన్ ధృత్వా స్వధర్మనిష్ఠో భవేత్। ఇతి రోగాక్రాంతస్య విధివిశేషోస్తి॥ సంకల్పపూర్వకం తత్ర క్షౌరం కృత్వా యథావిధి। ప్రాయశ్చిత్తం యథాశక్తి కుర్యాద్విత్తానుసారతః। గత్వోదకసమీపం తు పాత్రాభ్యామపఉద్ధరేత్। తయోరేకం కరేణాథ గృహీత్వా దక్షిణేన వై। అన్యస్మిన్నేవ వేత్యాదిమంత్రాభ్యాం జుహుయాత్సుధీః। కృత్వా హుతిద్వయం పశ్చాత్పాత్రస్థం హుతశేషితం। ఆశుశ్శిశానో వృషభ ఇత్యనువాకేనాభిమంత్రయేత్। పుత్రేవణౌతి మంత్రేణ తద్గృహీత్వా పిబేజ్జలం। ద్వితీయమభయం సర్వేత్యేతదుక్త్వా పునః పిబేత్। ఓం భూర్భువస్సువరోమితి పిబేచ్ఛిష్టం న శేషయేత్। ఆదాయాంజలినా తోయమన్యత్ప్రీతిదిశం క్షిపేత్। ఆదిత్యాభిముఖో భూత్వా చోర్ధ్వబాహురతంద్రితః। సన్న్యస్తోహమిమం మంత్రం త్రివారం వ్యాభ్యసేద్ద్విజః। అతఊర్ధ్వం గృహం బంధోర్నగచ్ఛేద్భిక్షుకో భవేత్। మృతే తు నిక్షిపేద్భూమౌ పుదకే వా యథావిధి।

అస్య ప్రయోగః। అథ జలాశయం గత్వా ఉపస్పృశ్య క్షౌరం కృత్వా యథావిధి స్నాత్వా అశక్తశ్చేన్మంత్రస్నానం కృత్వా సర్వప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా పఉపస్పృశ్య పాత్రేఉదకం గృహీత్వా దక్షిణేన హస్తేన కించిదుదకమాదాయ। ఏష వా అగ్నేర్యః ప్రాణః ప్రాణం గచ్ఛ స్వాహా స్వాం యోనిం గచ్ఛ స్వాహేతి ప్రథమాహుతిః। ఆపో వై సర్వా దేవతాస్సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో జుహోమి స్వాహా ఇతి ద్వితీయామప్సు హుత్వా తతః పాత్రస్థం హుతశేషం తోయం ఆశుశ్శిశానః ఇత్యనువాకేనాభిమంత్ర్య। పుత్రేవణావిత్త్యేవణాలోకవణ దారేషణాని మయా త్యక్తా స్వాహేతి। హస్తేన కించిదుదకం పిబేత్। అభయం సర్వభూతేభ్యో మత్తస్స్వా

[illegible]ద్వితీయంపిబేత్|ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా|ఇతిపా[illegible]దకం
[illegible]న్త్యమంపిబేత్। అన్యజ్జలంప్రతిదిశంక్షిపేత్ । అథసావిత్రీప్రవేశనం ।
ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం గాయత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓం
భువః। భర్గోదేవస్యధీమహి। సావిత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓ
గ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ సరస్వతీంవ్యాహృతౌప్రవేశయా
మి। ఓంభూః తత్సవి+ధీమహిగాయత్రీం+మి। ఓంభువః। ధియో+త్ ।
గాయత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి।ఓగ్ంసువః। తత్స+మి।ఓంభూ+
వః।తత్స+త్ కృత్స్నాంగాయత్రీంవ్యాహృతిషుప్రవేశయామి। ఓంభూః
వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి। ఓంభువః। వ్యాహృతింప్రణవేప్రవే
శయామి। ఓగ్ంసువః। వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి। ఓంభూ+వః
సర్వావ్యాహృతీః ప్రణవేప్రవేశయామి । ప్రణవవిశిష్టోభూత్వాశిఖాం
యజ్ఞోపవీతంచగృహీత్వాభూస్స్వాహేత్యప్సువాభూమౌవాప్రక్షిప్య
ఆత్మానమన్విచ్ఛేత్॥అథప్రైషః॥ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వోర్ధ్వబాహు
రతంద్రితః॥ మంద్రస్వరేణ। ఓంభూః సన్యస్తంమయా। మధ్యమస్వరేణ।
ఓంభువః। సన్యస్తంమయా। ఉచ్చైస్స్వరేణ। ఓగ్ంసువః ।సన్యస్తంమ
యా। ఓంభూ+వః।సన్యస్తంమయా। తతఃపరంపుత్రగృహంనగచ్ఛేత్।
స్వధర్మనిష్ఠోభవేత్ । మృతేసన్యాసిధర్మేణఔర్ధ్వదైహికంకుర్యాత్ ।
ఆహితాగ్నిశ్చేత్ప్రాజాపత్యామాగ్నేయాంత్రైధాతవీయాంవై[illegible]
రీంవాసర్వవేదసాక్షిణామిష్టింకుర్యాత్ ।అనాహితాగ్నిశ్చేదాగ్నేయ
స్థాలీపాకపూర్వకంసర్వం సమానమన్యత్ ఇష్ట్యశక్తౌ[illegible]
హవనీయేపూర్ణాహుతిగ్ంహుత్వామంత్రేణాహవనీయో[illegible]
ప్రజ్వాల్యమృన్మయాన్యప్సునిక్షిప్యఅయంతేయోనిర్ఋత్వియ[illegible]
తిద్వాభ్యామాత్మన్యగ్నిత్సమారోప్యఆతురసన్యాసంకుర్యాత్॥ ఇతిస్మృ
తిసిద్ధాంతాంగిరోక్తాతురసన్యాసవిధిః॥

అథసర్వప్రాయశ్చిత్తం.

దశద్వాదశవిప్రాక్పరిషదము పెత్యసా్న్నాత్వా చవ్యప్రాఙ్నా యమ్య ఏవంప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయావన కౌమారవృద్ధత్వేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చమయాకృతానాంప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతి దేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతి దేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీ కరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకంసర్వప్రాయశ్చిత్తంప్రరిషదుపస్థాన పూర్వకం శక్త్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాచరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। స్వశాఖయా సంకల్పపురస్సరం వృత్తిస్నానం విధాయ సంకల్పపురస్సరం పరిష దుపస్థానం కుర్యాత్॥శ్లో॥నివేదయితు కామోహం పాపం పరిషదిస్వకం। స్నానంశరీర శుద్ధ్యర్థం కరిష్యఇతికీర్తయేత్ । షష్ఠదః ప్రాగుపస్థానాత్ప్రాశ్చిత్తాన్యంతనేపివా। సంకల్పత్రయమామ్నానం ప్రాయశ్చిత్తేచికీర్షితే ॥ కేచనవ్రతగ్రహణాత్పూర్వేద్యుస్నాయాహ్నే పరిషదుపస్థానంకార్యమితి వదంతి।యజమానశిఖర్ధ్రివాసాఃపరిషదంప్రతిప్రదక్షిణీకృత్యపరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా నందవత్స్వణమ్యవిజ్ఞాపయేత్॥ విజ్ఞాపనప్రకారః। ౭౩ పరిషన్

దీయాంవిజ్ఞాపనామాకర్ణ్యమయా సమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షిణాంయ
థోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమాముద్ధర। అముక గోత్రస్య నామధేయస్యమ
మజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంమయాకృతానాం ప్రకాశ
కృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాంప్రకాశకృతానాంమహాపాత
కాతిదిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపా
తకసమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాంసంకలీ కరణానాంమలినీ
కరణానాంఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరాణాంఅవకీర్ణ కానాంప్ర
కీర్ణ కానాంరహస్యకృతానాంమహాపాతకానాంమహాపాతకాతిదిష్టరూ
పమహాపాతకప్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమరూ
పానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం
అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ కరాణాంఅవకీర్ణ కానాంప్రకీర్ణ కానా
మజ్ఞాన తస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృ
తానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యం తాభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానామ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకా
లాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపా నామ
పనోదక ప్రాయశ్చిత్తము పదిశేతి విజ్ఞాప్యపునః ప్రణమేత్। తతస్త్రీన్
పంచవావిధాయకాన్ వృణుయాత్।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేవిధాయకంత్వా
మహంవృణే। తతోనువాదకవరణం।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం
త్వామహంవృణే త్యనువదంతం వృణుయాత్। విధాయకానువాదః
హేవిద్వన్ అశేషేహ పరిషదముక గోత్రస్య నామధేయస్యయజమా
నస్య జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సర్వేషాం పాపా
నామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంషడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్త
మస్యాపనోదకంమధ్యమస్యద్విగుణితం అధమస్య త్రిగుణితం ఏవంసచ్ఛ
త్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మక
ప్రాయశ్చిత్తమప నోదకంభవతి। ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజ
మానస్యోపదిశేత్యేకఃవిపశ్చి తంనియోజయేత్॥పరిషదపివిజ్ఞాపితానాం
నిమిత్తానామపనోదకంసర్వప్రాయశ్చిత్తంఅధికారసామర్థ్యభేదాత్॥

సాక్షాద్వాశక్య ప్రత్యామ్నాయరూపేణ వా నిర్ణయేదథనిర్ణీతంష డ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తంసాక్షాద్వాశక్య ప్రత్యామ్నాయమశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతధేనుదానాదికంవాస్యోపదిశేత్యేకంవిపశ్చితంనియోజయేత్॥ అనువాదప్రకారః॥సోపివిశేషసంభావనాంసంప్రాప్య॥శ్లో॥హస్తంప్రసార్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరం। ఉత్థాయానువదేద్దేవభాషయా వరద్ధీరితం ॥ప్రాయశ్చిత్తంప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివారంచ పునఃపునః। ప్రాయశ్చిత్తం బ్రాహ్మణస్యసాక్షాదుపదిశేద్బుధః। అంతరాబ్రాహ్మణంకృత్వాక్షత్రవిట్ఛూద్రజన్మనాం। ఇతిన్యాయేనానువదేత్। అనువాదః॥ హేగోత్రనామధేయఅశేషమహాపరిషత్వదీయాంవిజ్ఞాపనామాకర్ణ్యత్వయాసమర్పితాంపరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణాంమిషస్వీకృత్యత్వముక్త నిమిత్తానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త మఖండమేకం నిర్ణీయాస్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం తవోపదిశేత విధాయ కముఖేనమాం ప్రేషితవతీ అహమప్య పదిశామి సావధానస్సమాకర్ణయ। హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముప పాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాంసంకలీకరణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాంజ్ఞానతోభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాంఅజ్ఞా

తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహం । జంఘోరు వక్షః కక్షాసులోమాని భుజయోః క్రమాత్ । కుక్షిలోమ శిఖావర్జం శ్మశ్రుకేశాంశ్చవాపయేత్ । క్రమేణ పాణిపాదస్య నఖానిచ నికృంతయేత్ । కేశానాం వపనం నాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః । మహాదోషేషు సర్వేషు ఛేదయేదంగుళిద్వయం । పాదయోశ్చైవ పాణ్యోశ్చ కుర్యాన్నఖనికృంతనం । వ్రతే ద్వైగుణ్యముచరేత్ కేశాన్రక్షతి చేద్విజ ఇతి । తథాపి లోమవపనం క్షౌరమేన్నఖకృంతనం । అనేనక్రమేణ వపనం కుర్యాత్ । శ్లో॥ రాజా వా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణోవా బహుశ్రుతః । కేశానాం వపనం హిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాపయేత్ ॥ కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ । ద్విగుణే వ్రత ఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ । ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయం ॥

శ్లో॥ విప్రవద్విప్రపత్నీనాం నేష్యతే కేశవాపనం । ఋతే మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణిన ఇతివచనాత్ । సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగం మహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణిదోషస్యాపనోదకం । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థత్వేన సర్వేషాం వపనం కర్తవ్యం । వపనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశో వర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వంనో దేహి వనస్పతే । ఇతిమంత్రేణ దంతకాష్ఠమాదాయ దంతధావనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవంప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగదశవిధస్నానాని కరిష్యే । శ్లో॥ భస్మగోమయమృద్వారిపంచగవ్యైస్తతః పరం । స్నాత్వా తదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్ ॥ అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతం మే చక్షురమృతం మ ఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూ రజసో విమానో జస్రో ఘర్మో హవిరస్మి నామ । ఇతి భస్మస్నానం । గంధద్వారామితి గోమయ స్నానం । స్యోనా పృథివీ భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః । ఇతి మృత్తికా స్నానం । ఆపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి వారిణా స్నానం ।

గాయత్ర్యా గోమూత్రం । గంధ ద్వారామితి గోమయం । ఆప్యాయ స్వేతి క్షీరం । దధి క్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీ త్యాజ్యం । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యైవాచో యంతుర్యంత్రేణాగ్నే స్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతే స్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి । ఇతి కుశోదక స్నానం । హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహియాచితః । యన్మయాభుక్త మసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం । తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునంతు పునః పునః । నమోగ్నయే ప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోద్భ్యః । యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనా దతీపానా ద్యచ్చ ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణి నా హ్యవ మర్శతు । సో౽హ మపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మ స లోకతాం । యశ్చాప్సు వరుణ స్సపునా త్వఘమర్షణః । ఇమం మె గంగె యమునె సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా । ఆసిక్నియా మరుద్వృధె వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా । ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధా త్తపసో ధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రాదర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత । అహో రాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌ ధాతా యథా పూర్వమకల్ప యత్ । దివంచ పృథివీం చాంతరిక్షమథో సువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణ । పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్య భవ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యో ర్హిరణ్మయం । ద్యావా పృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఇత్యఘమర్షణస్నానం । ఏవం స్నాత్వాచ వ్యపూతో౽హమస్మీ త్యాత్మానం ధ్యాయేత్ । అథపంచగవ్యవిధిః ! శ్లో ॥ కృష్ణాయా ఆహ రేన్మూత్రం

రక్తాయా గోమయంతథా । పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి । కపిలాయాఘృతంచేతి గవాంవర్ణాఃప్రకీర్తితాః । పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయం । క్షీరంస ప్తపలం గ్రాహ్యందధిచత్రిపలంతథా । ఘృతమేకపలంగ్రాహ్యంపలమేకంకుశోదకం। గోమూత్రంగోమయం క్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం । పంచగవ్యమితిప్రోక్తమృషిభిగౌతమాదిభిః। గాయత్ర్యాగృహ్యతేమూత్రంగంధమంత్రేణగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిమంత్రేణక్షీరంగ్రాహ్యమనంతరం । దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యందధిచాజ్యంతతఃపరం । శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వాకుశోదకం । అనేనవిధినాపంచగవ్యంతత్తామ్రపాత్రకే ।మేళయిత్వాకుశాగ్రైస్త్రిరాలోడ్యవిశుద్ధయేత్ । ప్రాశయేత్ప్రణవేద్వాతుస్నాపయేత్ప్రణవేనతు । నారాయణేతిమంత్రేణస్త్రీణాంప్రాశనమిష్యతే । ఇత్యేతదృషినాప్రోక్తంభరద్వాజేనధీమతా । భస్మగోమయమృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః। ప్రాశనంపంచగవ్యస్యదహత్యగ్నిరివేంధనం । మలాపకర్షణం కార్యంబాహ్యశౌచోపసిద్ధయే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...విధౌపర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమంకరిష్యే। చతుష్పాత్రప్రయోగః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన।భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమసమస్తపాపక్షయార్థం పర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యప్రాశనంకరిష్యే।పంచగవ్యంప్రాశ్య।ఆచమ్య।యత్త్వగస్థిగతం।పాపందేహేతిష్ఠతిమామకే । ప్రాశనంపంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనం। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనాని కరిష్యే । అగ్నిరస్మీతి భస్మప్రాశనం । గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనం। స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనం । ఆపోహిష్ఠేతివారిప్రాశనం । గాయత్ర్యాగోమూత్రం।గంధద్వారామితిగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిక్షీరం। దధిక్రావ్ణ్ణఇతిదధిప్రాశనం। దేవస్యత్వేతికుశోదకప్రాశనం । అథతృతీయసంకల్పః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం

షట్కముపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా।ప్రాణానా యమ్య।పర్షదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్తస్యాదీచ్యాంగత్వేనకాలాగ్నిహో మంకరిష్యే। చతుష్పాత్రప్రయోగః ।పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా।భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవతాః । మయాఆచరిత ప్రాయశ్చిత్తస్యా దీచ్యాంగత్వేనదశదానానికరిష్యే॥శ్లో॥గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ।యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమె । సర్వసస్యా శ్రయాభూమిర్వరాహేణ సముద్ధృతా। అనంతపుణ్య ఫలదా అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె ।తిలాఃపాప హరానిత్యం విష్ణోర్దేహ సముద్భవాః । పాపంహరతుమెత్వీ ప్రమతి శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । హిరణ్య గర్భగర్భస్థంహేమ బీజంవిభావసోః, అనంతపుణ్య ఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమె । కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం । దేవానామాజ్య మాహారమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। శీతవాతోష్ణసంత్రాణంలజ్జా యాలక్షణంపరం।దేహాలం కరణం వస్త్రమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమె । ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మెస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమె।ఇక్షుకాండ సముద్భూతోగుడో మధువిరాజనః । యస్మాత్తస్మా ... ప్రయచ్ఛమె । పితృప్రీతి కరంత్వంహిరౌప్యం చంద్రసముద్భవతే । త్వద్దానాదిహచాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ।రసానామగ్రతఃశ్రేష్ఠంలవణంబలవర్ధనం । యస్మాత్తస్మా ... మె। గోభూతిల హిరణ్యాజ్యవాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానానిపండితాః।

ఏవమేవసర్వత్రకృఛ్రాదిప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యో దీచ్యాంగకలాపఃకర్తవ్యః॥

అథ మృత్తికాస్నానం.

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాస్యామోబ్రహ్మచారిగృహస్థవానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతేసహస్రపరమాదేవీతి భూమిం దూర్వామభిమంత్ర్య ॥ అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతేవసుంధరా-। శిరసాధారయిష్యామిరక్షస్వమాంపదేపదే । సహస్రపరమాదే

వీ శతమూలాశతాంకురా। సర్వగ్ంహరతుమే పాపం । దూర్వా దుస్స్వప్ననాశనీ। ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరే లోష్టమాదాయ । ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితిద్వాభ్యాం దూర్వామాదాయ । కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీపరుషఃపరుషః పరి । ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణశతేనచ । యాశతేనప్రతనోషిసహస్రేణవిరోహసి। తస్యాస్తేదేవీష్టకేవిధేమహవిషావయం। మృత్తికేహన మేపాపమితి దూర్వాం లోష్టేప్రతిష్ఠాప్య । మృత్తికేహనమే పాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతం । మృత్తికేబ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిమంత్రితా । మృత్తికే దేహిమేపుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం । మృత్తికేప్రతిష్ఠితేసర్వంతన్మేనిర్ణుదమృత్తికే । తయాహతేన పాపేన గచ్ఛామిపరమాంగతిం।యతఇంద్రస్వస్తిదాస్వస్తినఇంద్రస్త్రాతారమింద్రమహాపాంత మన్యుః పరంమృత్యో ఇతి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య। యతఇంద్రభయామహేతతోనోఅభయంకృధి। మఘవన్ఛగ్ధితవతన్న ఊతయేవిద్విషోవిమృధోజహి । స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ।వృషేంద్రఃపుర ఏతున స్స్వస్తి దాఅభయంకరః। స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాఃస్వస్తినఃపూషావిశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిస్స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు । త్రాతారమింద్రమవితారమింద్రగ్ం హవేహవేసుహవగ్ం। శూరమింద్రగ్గ్ స్వస్తినో మఘవాధాత్వింద్రః । అపాంతమన్యుస్తృపల ప్రభర్మాధునిశ్శిమీవాంఛరు మాగ్ం ఋజీషీ । సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః। పరంమృత్యోఅనుపరేహిపంథాం యస్తేస్వ ఇతరోదేవయానాత్।చక్షుష్మతేశృణ్వతేతేబ్రవీమిమానఃప్రజాగ్ం రీరిషోమోతవీరాన్।గంధద్వారామితిలోష్టమాదాయ। గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాం కరీషిణీం।ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయేశ్రియం । ఉదుత్యంజాతవేద సమిత్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా । ఉదుత్యం జాతవేదసందేవంవహంతికేతవః । దృశేవిశ్వాయసూర్యం। శ్రీర్మేభజ త్వలక్ష్మీర్మేనశ్యత్వితిశిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మేభజతు।అలక్ష్మీర్మేనశ్యతు। సహస్రశీర్

షేతిశిరఆలిప్య|సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతోవృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులం। విష్ణుముఖాఇతిముఖం। విష్ణుముఖావై దేవాశ్ఛందోభిరిమాన్ లోకానసపజయ్యామభ్యజయన్| ఓజోగ్రీవాభిరితిగ్రీవాం। ఓజోగ్రీవాభిర్నిగృతిమస్థశిరిండ్రగ్గ్ స్వపసావహేనరుద్రస్య విచలస్కంధో హ్యారాత్రయోర్ద్వితీయోర్థమాసానాంతృతీయోమాసానాంచతుర్థఋతూనాంపంచమస్సంవత్సరస్యషష్ఠః। మహాగ్ంఇంద్రోవజ్రబాహురితిబాహూ।మహాగ్ం ఇంద్రోవజ్రబాహుష్షోడశీశర్మయచ్ఛతుస్వస్తినోమఘవాకరోతుహంతుపాప్మానంయోస్మాన్ద్వేష్టి। సోమానగ్గ్స్వరణమితికణ్ఠౌ। సోమానగ్గ్స్వరణంకృణుహిబ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవంతంయఔశిజం। శరీరంయజ్ఞశమలమితి శరీరం। శరీరంయజ్ఞశమలంకుసీదంతస్మిన్త్సీదతుయోస్మాన్ద్వేష్టి|నాభిస్తే చిత్తమితి నాభిం। నాభిస్తే చిత్తంవిజ్ఞానం। పాయుస్తేపచితిర్భసత్| ఆపాంతమన్యురితికటిం| ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధునిశ్శిమీవాంఛరుమాగ్ంఋజీషీ|సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః। విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠం|విష్ణోరరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా। వరుణస్యస్కంభనమసీతిమేఢ్రం| వరుణస్యస్కంభనమసివరుణస్యస్కంభసర్జనమస్యుత్మిక్తోవరుణస్యపాశః| ఆనందనందావిత్యండౌ| ఆనందనందావాండౌమే| భగస్సౌభాగ్యంపసః| ఊర్వోరోజోరిత్యూరూ|ఊర్వోరోజోరిష్టాపిశ్వాన్యంగానితనూః| తనువామేసహనమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః| ఊరూఅరత్నీజానునీతిజానునీ|ఊరూఅరత్నీజానునీ। విశోమేంగానిసర్వతః। జంఘాభ్యామితిజంఘే|జంఘాభ్యాంపద్భ్యాంధర్మోస్మి| విశిరాజాప్రతిష్ఠితః|చరణంపవిత్రమితిచరణౌ। చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని| తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ| ఇదంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ|ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం| సమూఢమస్యపాగ్ంసురే| త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః। తతోధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషం దూర్వాసహితంలో

ష్టగ్ం శిరసినిధాయ॥ సజోషాఇంద్రసగణోమరుద్భిస్సోమంపిబ వృత్ర
హాఞ్ఛూరవిద్వాన్ । జహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుదస్వాథాభయంకృ
ణుహివిశ్వతోనః। హిరణ్యశృంగమితితీర్థంగత్వా। హిరణ్యశృంగంవరు
ణం ప్రపద్యేతీర్థంమెదేహియాచితః। యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పా
పేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసావాచాకర్మణావా దుష్కృతంకృ
తం। తన్నఇంద్రోవరుణోబృహస్పతిస్సవితాచపుసంతుపునఃపునః। సుమి
త్రానఆపఇత్యాత్మానమభిషించేత్। సుమిత్రానఆపఓషధయస్సంతు। ఉ
దకాంజలిమాదాయ లోష్టదేశేనినీయ। దుర్మిత్రాస్తస్మా ఇతిప్రథమం।
యోస్మాన్ద్వేష్టీతిద్వితీయం । యంచవయంద్విష్మఇతితృతీయం। దుర్మి
త్రాస్తస్మైభూయాసుః। యోస్మాన్ద్వేష్టి। యంచవయంద్విష్మః। ఆపో
హిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జనఇత్యేతే
నానువాకేనచమార్జయిత్వా॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయ
థాచనః।హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపావకాయాసుజాతః...నిధత్త॥ పవమా
నస్సువర్జనః ...జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ నమోగ్నయేప్సు
మతఇతినమస్కృత్య।నమోగ్నయేప్సుమతె నమఇంద్రాయనమో వరుణా
యనమోవారుణ్యైనమోద్భ్యః। యదపాంక్రూరమిత్యద్భిస్త్రిరాప్లు
త్య। యదపాంక్రూరంయదమేధ్యంయదశాంతంతదపగచ్ఛతాత్। అ
త్యాశనాదతీ పానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్। తన్నోవరుణోరాజా
పాణినాహ్యవమర్శతు। సోహమపాపోవిరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః।నా
కస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం। యశ్చాప్సువరుణస్సపు
నాత్వఘమర్షణః। ఇమంమేగంగఇత్యపోభిమన్త్ర్య। ఇమంమెగంగే
యమునె సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియామరు
ద్వృధేవితస్తయార్జీకీయెశృణుహ్యా సుషోమయా। ఋతంచసత్యం చే
త్యఘమర్షణసూక్తేనాప్సవగాహేత। ఋతంచ సత్యం చాభీద్ధాత్త
పసోధ్య జాయత। తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవః। సము
ద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరోఅజాయత। అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వ
స్యమిషతోవశీ। సూర్యాచంద్రమసౌధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్।

దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః। యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్స్వమాంత
రిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదా పోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః। పు
నంతువసవఃపునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః।ఏషభూతస్యభువ్యేభు
వనస్యగోప్తా।ఏషపుణ్యకృతాంల్లోకానేషమృత్యోర్హిరణ్మయం। ద్యా
వాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశ్రితగ్ంసువః సనస్సువస్సగ్ంశిశధి। ఆ
ర్ద్రంజ్వలతీత్యాచమ్య। ఆర్ద్రంజ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్ర
హ్మాహమస్మి। యోహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి। అహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి।
అహమేవాహంమాంజుహోమిస్వాహా। అకార్యకారీతిపునస్స్నాత్వా।
అకార్యకార్యవకీర్ణి స్తేనోభ్రూణహాగురుతల్పగః। వరుణోపామఘమర్ష
ణస్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే। రహస్యపాపాపనోదనార్థంపునస్స్నా
యాత్। రజోభూమిస్త్వమాగ్ంరోదయస్వప్రవదంతిధీరాః।పునంత్వృ
షయఃపునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఆక్రాంత్స
ముద్రఇతిజపేత్। ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథమేవిధర్మంజనయన్ప్రజాభువ
నస్యరాజా। వృషాపవిత్రేఅధిసానోఅవ్యేబృహత్సోమోవావృధేసువా
నఇందుః। ప్రాణానాయమ్య ఏవం... శ్యర్థంమయాకృతమృత్తికాస్నా
నాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్యదేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం దేవర్
షి పితృతర్పణం కరిష్యే। దేవాదీంస్తర్పయేత్॥ శుచీవోహవ్యేతి
ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య। శుచీవో...పావకాః। దేవస్యత్వేతివ
స్త్రమాదాయ। దేవస్యత్వా... దదే। అవధూతమిత్యవధూయ
అవధూతగ్ంరక్షోవధూతా... అరాతయః। ఉదుత్యం జాతవేదసమి
త్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా। ఉదుత్యం... సూర్యం। ఆవహంతీతిపరి
ధాయ।ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాంపశుభిస్సహస్వాహా।తతోద్విరా
చమ్య। ఉత్క్రామంతుభూతపిశాచాః యేభూతాశ్చనిశాచరాః। ఏతే
షామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే। ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా। అష్టోత్తరశతగాయత్రీ జపం కృత్వా
ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థప్ర
దక్షిణమంత్రః) శ్లో॥ మూలతోబ్రహ్మరూపాయ మధ్యతోవిష్ణురూపి

తే। అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయతే నమః । ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతోభవతి । బ్రహ్మహత్యా గోవధగురుతల్పగమన స్వర్ణస్తేయ సురాపానాద్ప్రణాశనమితి విజ్ఞాయతే । ధ్యాత్వాదేవం నారాయణంప్రపద్యేతి ఇత్యాహభగవాన్బోధాయనః। ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృత్॥ ఇతిమృత్తికాస్నానవిధిః॥

స్నానప్రకరణం.

దక్షః। అస్నాత్వానాచరేత్కర్మ జపహోమాదికంచయత్ । లాలాస్వేదసమాకీర్ణ శ్శయనాదుత్థితః పుమాన్ ॥ అత్యంతమలినః కాయోనవచ్ఛిద్ర సమన్వితః। స్రవత్యేవదివానక్తంప్రాతస్స్నానం విశోధనం ॥ ముక్తాఫలే । అస్నాతస్తుపుమాన్నార్హో జప్యాగ్నిహావనాదిషు।ప్రాతస్స్నానంతదర్థంతు నిత్యస్నానం ప్రకీర్తితం ॥ స్రోతసోభిముఖస్స్నాయాన్మార్జనేచాఘమర్షణే। అన్యత్రార్కముఖో రాత్రౌప్రాగుదఙ్ముఖఏవవా ॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం। దేవాదితర్పణంచైవస్నానం పంచాంగముత్తమం ॥ విశ్వామిత్రః । తతోనదీం సమాగత్యగంగాధ్యానపురస్సరం । నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాత్రివారంస్నానమాచరేత్ ॥ విష్ణుః॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాకృత్వాకేశాన్ద్విధాద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారంమజ్జనం చరేత్॥ఆశ్వలాయనః । త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబద్ధ్వాసమాచమేత్। ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్యత్రివారంమజ్జయేత్పునః॥

*** అథగంగాప్రార్థనా ***

గంగాగంగేతియోబ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి । ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యోవిష్ణులోకంసగచ్ఛతి॥అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానే స్నానజంఫలం । స్వర్గారోహణ సోపానే మహాపుణ్యే తరంగిణి । వందేకాశీంగుహాంగంగాంభవానీంమణికర్ణికాం ॥ అతితీక్ష్ణ మహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ। భైరవాయనమస్తుభ్య మనుజ్ఞాం దాతుమర్హసి॥ త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వమేవజగతః పితా । యాచితం తీర్థమేదేహి సర్వపాపాపనుత్తయే ॥ యోసౌసర్వగతోవిష్ణుశ్చి త్స్వరూపీనిరంజనః॥

సర్వత్రద్రవరూపేణగంగాంభోనాత్రసంశయః॥ నందినీ నలినీ సీతా మాలి
నీ చ మహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగా త్రిపథగామినీ। భాగీర
థీ భోగవతీ జాహ్నవీ త్రిదశేశ్వరీ॥ ద్వాదశైతాని నామాని యత్ర య
త్ర జలాశయే। స్నానకాలే పఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనం॥

అత్రాయం ప్రయోగః। తత్ర గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాం ప్రవి
శ్య నాభిమాత్రజలే స్థిత్వా శిఖాం ద్విధా విధాయ నిరుద్ధకర్ణనాసస్త్రిరా
ప్లుత్య ఆచమ్య శిఖాం బద్ధ్వా పునరాచామేత్॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం..
ప్రీత్యర్థం। ప్రాతస్స్నానమహం కరిష్యే। హిరణ్యశృంగమితి సూ
క్తం జపేత్॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచి
తః। యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। యన్మే
మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం। తన్న ఇంద్రో వరుణో
బృహస్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః॥ తతో మార్జయేత్। ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః...చనః। హిరణ్య... నిధత్త। ఇదమాపః ప్రవహ
తావద్యం చ మలం చ యత్। యచ్చాభిదుద్రోహానృతం యచ్చ శేపే
అభీరుణం। ఆపో మా తస్మాదేనసో విశ్వాన్ముంచత్వంహసః। నిర్మా
ముంచామి శపథాన్నిర్మా వరుణాదధి। నిర్మా యమస్య పడ్బీశాత్సర్వ
స్మాద్దేవకిల్బిషాదథో మనుష్యకిల్బిషాత్। పవమానస్సువర్జనః... జా
తవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ పునర్నిమజ్య। నమోఽగ్నయేఽప్సుమ
తే ఇతి నమస్కృత్య॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వ
రుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః। యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠ
యజ్ఞసూత్రేణాద్భిస్త్రిరాప్లుత్య। యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం య
దశాంతం తదప గచ్ఛతాత్। అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రా
త్ప్రతిగ్రహాత్। తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు। సోఽహ
మపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛే
ద్బ్రహ్మసలోకతాం। యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్షణః। ఇమం మే
గంగ - ఇత్యపోఽభిమంత్ర్య। ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమం
సచతా పరుష్ణియా। అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా

సుషామయా।ఋతంచేత్యఘమర్షణ సూక్తేనాప్సు వగాహేత । ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత। తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య మిషతోవశీ। సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథో సువః। యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః- పునంతువసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్య మధ్యేభువనస్యగోప్తా । ఏషపుణ్యకృతాఀల్లోకానేషమృత్యోర్హిరణ్మయం। ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశ్రితగ్ంసువః। సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి॥ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య। అర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి। యోహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి- అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి- అహమేవాహంమాంజుహోమిస్వాహా -ఆచమ్య-ఏవం*ప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణంకరిష్యే- బ్రహ్మాదయోయే దేవాః తాఀ దేవాగ్ స్తర్పయామి- భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి- భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి- సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి - భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। కృష్ణద్వైపాయనాదయోయె ఋషయః । తాఀ ఋషీగ్ స్తర్పయామిత ర్పయామి । ద్విః । భూర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి । ద్విః ॥ భువ ఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సువఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨॥భూర్భువస్సువ ఋషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సోమః పితృమాఀ యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యే పితరః। తాఀ పితౄగ్ స్తర్పయామి। ఏవం త్రిః। భూః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥౩॥ భువః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ ౩॥ సువః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ ౩॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥౩॥ఆచమ్య। యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహం ॥ అసంస్కారాశ్చ యె కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ । తేషామాప్యాయనార్థాయ దీయతేసలిలంమయా ॥ ఇతితటేహస్తాభ్యాం ఉదకంనిక్షిప్య । వస్త్రంచతుర్గుణీకృత్య । యె కేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః। తెగృహ్ణంతుమయాదత్తంవస్త్రనిష్పీడనోదకం ॥ ఇతిప్రాచీనావీతినావస్త్రంనిష్పీడ్యఆసీనో*స్యేనవస్త్రేణాంగం పరిమార్జయేత్॥ ఇతిస్నానవిధిః॥

సింధుస్నానవిధిః

శ్లో॥ అశ్వత్థసాగరౌ సేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌ కదాచన । అశ్వత్థం మందవారేతు సాగరం పర్వణి స్పృశేత్ ॥ అత్రసముద్రోదకేన నాచమనంకార్యం । కింతూదకాంతరేణైవ । తథాచోక్తం । అష్టాభిరద్భిరాచామేదితి ॥ తత్రైవాచమన యోగ్యస్థలాని॥ శ్లో॥ గోకర్ణేచ ప్రభాసేచ గంగాసాగరసంగమే । జగన్నాథేరామసేతౌ వద్ధావాచమనంచరేత్। సింధౌకృత్వామహా ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్యస్తుతిం జపేత్ । సింధౌప్రక్షిప్య సూత్రాణిసరత్నంసహరీతకం॥

అత్రాయంప్రయోగః - సింధుతీరం ప్రాప్యతత్ర ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వా ప్రాణానాయమ్య ఏవం... ప్రీత్యర్థంసింధుస్నానమహంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య । యానికానిచ... రక్షరక్షజనార్దన ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా । సముద్రాయవయునాయ సింధూనాంపతయేనమః । నదీనాగ్ంసర్వాసాంపిత్రేజుహుతా విశ్వకర్మణేవిశ్వాహామర్త్యగ్ంహవిః ఇతినమస్కృత్య । రత్నహరీతకసహితాని యజ్ఞోపవీతాని సింధౌప్రక్షిప్య । పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరే । పాషాణంతేమయాదత్తమాహారార్థంప్రకల్పితాం । ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్య ప్రార్థయతే । విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనే విశాంపతే । సాన్నిధ్యంకురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి । త్రిలోకవ్యాపకమీశానం నమోవిష్ణుముమాపతిం । సాన్నిధ్యంకురుమేదేవసాగరేలవణాంభసి । నమస్తేవిశ్వగుప్తాయ నమోవిష్ణవపాంపతే । నమోజలధిరూపాయ నదీనాంపతయేనమః । ఇతినమస్కృత్య । సమస్తజగదాధార శంఖ చక్రగదాధర । దేవదేహిమమానుజ్ఞాం తవతీర్థనిషేవణే । ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య । మంత్రం పఠేత్ । అగ్నిశ్చయోని రనిలశ్చ దేహోరేతోధవా మృత్యోరమృతస్యనాభిః । ఏతచ్ఛుభం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావగాహేతపతింనదీనాం । తతస్స్నాత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమాన స్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన చెయ్యదిభి స్నాయాత్ । ప్రాణానాయమ్య ఏవం... ప్రీత్యర్థం

సింధుస్నానాంగ అర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవశ్శ్రీమాన్ సర్వరత్నాకరో యతః। సర్వరత్నప్రదాతస్త్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే। ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా - ఉదకాంతరేణాచమ్య - ఏవం... ప్రీత్యర్థం సింధుస్నానాంగ పిప్పలాదితర్పణం కరిష్యే - పిప్పలాదం వికర్ణ్వం చ కృతాంతం జీవ నేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవం చ పరాశర మహాంపతిం॥ వాల్మీకం నారదం చైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవ చ। నలం నీలం గవాక్షం చ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం చాంగదం తథా। మైందం చ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామం చ లక్ష్మణం చైవ సీతాం చైవ యశస్వినీం। ఏతాంస్తు తర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యే విశేషతః - ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం యత్కించిత్సచరాచరం। మయా దత్తేన తోయేన తృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ ఇతి సింధుస్నానవిధిః॥ స్నానానంతరం శుష్కవస్త్రపరిధానవిధిః స్మృతికాస్నానవద్ద్రష్టవ్యః॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వా మృత్తికయా చోర్ధ్వపుండ్రం కుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలే మృదా కుర్యాత్సంధ్యాకాలే చ వారిణా॥ భస్మనా హోమకాలే తు చందనం సార్వకాలికం। తత్ప్రకారః॥ గోపీచందన పాపఘ్న విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాంకిత నమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదో భవ॥ ఇతి మృత్తికామాదాయ ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా॥ ఇతి జలమాదాయ। విష్ణోరరాటమసీతి మర్దయేత్। విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా - అతో దేవా ఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యా చ త్రివారమభిమంత్ర్య - అతో దేవా అవంతు నో యతో విష్ణుర్విచక్రమే - పృథివ్యాస్సప్తధామభిః - ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం - సమూఢమస్య పాంసురే - త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః - తతో ధర్మాణి ధారయన్ - తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయః - దివీవ చక్షురాతతం - తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం.

నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి - తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ - శంఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత - గోవింద పుండరీకాక్ష రక్షమాం శరణాగతమితి ధ్యాత్వా గృహస్థో లలాటేషు స్థానేష్వనామికాంగుళ్యా విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాది ద్వాదశ నామభిర్వా ధారయేత్ - బ్రహ్మచారీ వానప్రస్థో వా లలాట కంఠ హృదయ మూలేషు వైష్ణవగాయత్ర్యా కృష్ణాదిపంచనామభిర్వా ధారయే ద్యతిస్సర్వజ్ఞ్యా శిరో లలాటహృదయేషు ప్రణవేన ధారయేత్పరమహంసో లలాటే నైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥ ఇత్యూర్ధ్వపుండ్రవిధిః॥

అథ భస్మధారణవిధిః.

శ్లో॥ స్నాత్వా చారపరిశ్రాంతః పంచ పూజావిశారదః- త్రిపుండ్రం భస్మనా కుర్వన్ చందనేనచ సువ్రతః- స్నాత్వా పుండ్రం మృదా కుర్యాద్ధుత్వా చైవతు భస్మనా - దేవానభ్యర్చ్య గంధేన సర్వపాపాపనుత్తయే. ఊర్ధ్వపుండ్రం త్రిపుండ్రంచ ద్వావేతౌ ధారయేద్ద్విజః - తయోరేకం పరిత్యజ్య రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥ బృహస్పతిః॥ సర్వభస్మాగ్నిహోత్రాంతే ధార్యమే వాగ్నిహోత్రిభిః । అనాహితాగ్నేర్వాత్రిస్థ్య మౌపాసన సముద్భవమ్ । ఔపాసనాగ్నిజం బ్రాహ్మం సర్వభస్మతు వైష్ణవం।సర్వభస్మపరం బ్రహ్మద్వయం సంసార తారకం। తయోరన్యతరత్సేవ్యం సంసార భయభీరుణా- ధార్యం భస్మత్రిసంధ్యంతు గృహిణా జలసంయుతం। పర్వకాలే భవే త్త్రీణాం యతీనాం జలవర్జితమితి ॥

భస్మనోద్ధూళనం చైవ తథైవా పాదమస్తకం।యః కరోతి సదా యుక్తః స ముక్తో భవతి ధ్రువమితి ॥ స్కాందే ॥ భస్మనోద్ధూళనం చైవ తథా త్ర్యక్తి త్రిపుండ్రకం - రుద్రాక్షధారణం కృత్వా ముక్తిం ప్రాప్నోతి మానవః॥ - యస్య ఫాలే భవేద్భస్మ కంఠే రుద్రాక్షమాలికా - తస్య పాపాని నశ్యంతి బ్రహ్మహత్యాదికానిచ - స్వర్ణస్తేయసురాపాన గురుతల్పాదికైరపి - భస్మధారణ మాత్రేణ ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః॥ త్రియంబకం జపేన్మంత్రం త్ర్యాయుషమథాపివా - యః పుణ్యావాన్భవేన్మర్త్యః పరం లోకం స యాస్యతీతి - భస్మోద్ధూళనమాహాత్మ్యం వక్తుం

కేనశక్యతే - యేననారాయణశ్శ్రీమానభూద్వైకుంఠనాయకః - వి
భూతిగుప్తిరైశ్వర్యమణిమాద్యష్టసిద్ధిదం - తస్మాద్విప్రస్సదోద్ధూళ్యబ్ర
హ్మాభూద్యోయకల్పితఇతి - యస్యఫాలేత్రయీరేఖా భస్మనా రాజతేస
దా - సశివః కేవలోబ్రహ్మ నారాయణ ఇతీరితఇతి - రుద్రాక్ష మాలి
కాయస్య కంఠే రాజతిసర్వదా - సవిప్రస్సాత్వికశ్శుద్ధస్సశివః పరమేశ్వ
రః ॥ బ్రహ్మాండే - భస్మనోద్ధూళ్యమేధావీకంఠే రుద్రాక్ష మాలికాం
జప్త్వాపంచాక్షరీం నిత్యంపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి - తిర్యక్పుండ్రం భవేద్య
స్యతీర్థస్నానఫలంనరః - సలభేన్ముక్తిమాప్నోతిశివతుల్యోపివాభవేత్ -
యస్యపంచాక్షరీనాస్తికంఠే రుద్రాక్షమాలికా - సచండాలతమోజ్ఞే
యస్సబాహ్యస్సవిగర్హితః । నిత్యముద్ధూళయేత్తస్మాద్భస్మబ్రహ్మాభి
మంత్రితం - తేనపాపాని నశ్యంతిముక్తిస్తస్యకరస్థితా - భస్మరుద్రా
క్షధారీయస్సపూజ్యోనాన్యఉచ్యతే - తస్మాత్తంగ్రాహయేద్విద్వాన్పూ
జాదానాదికర్మసు - విభూతిర్నాస్తియత్ఫాలేతం దృష్ట్వాస్నానమాచ
రేత్ । తస్మాత్కాలత్రయేవిప్రః కుర్యాద్భస్మత్రిపుండ్రకం - నాస్తిపం
చాక్షరీ యస్య తన్ముఖం నావలోకయేత్ - దూరతస్తంత్యజేద్విప్ర
స్స్నానకాలేవిశేషతఇతి॥

అథకాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్.

ఓంసహనావవతు-సహనౌభునక్తు సహవీర్యంకరవావహై - తేజ
స్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై - ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ హరిః
ఓం ॥ అథకాలాగ్నిరుద్రోపనిషదః - సంవర్తకోగ్నిరుషిః - అనుష్టుప్ఛం
దః - శ్రీకాలాగ్నిరుద్రోదేవతా - ఓంబీజం - నమశ్శక్తిః - శివాయేతికీలకం
మమసమస్తపాపక్షయార్థే భస్మధారణేవినియోగః॥ ఓమితిషడంగన్యా
సః - భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః - ధ్యానం - ఋతగ్ంసత్యం ...నమోన
మః - శాంతం పద్మా...నమామి - అథకాలాగ్నిరుద్రం భగవంతం సన
త్కుమారః పప్రచ్ఛ - అధీహిభగవన్ త్రిపుండ్రవిధిం - కింతత్త్వం -
[illegible] - కోవిధిః - కింద్రవ్యం - కింస్థానం - కతిప్రమాణం - కా
[illegible] - కేమంత్రాః - కాదేవతాః - కాశక్తిః - కఃకర్తా - కింఫల

తం- కింఫలమితిచ - తగ్ంహోవాచ భగవాన్కాలాగ్నిరుద్రః - యద్ద్రవ్యంతదాగ్నేయంభస్మ - సద్యోజాతాదిభిః పంచ బ్రహ్మమంత్రైః పరిగృహ్య- గాయత్ర్యాం భస్మంమేళ్య - వృత్తత్రికోణం విన్యస్య। మాయాబిందుర్గాయత్రీ కోణపాదంచ - బ్రహ్మణాంచక్రం ప్రణవేనాపూర్య - ప్రజాపతే నేత్యభిమంత్ర్య - బ్రాహ్మణముచ్చరేత్ - మూర్తిశ్శాంకరీ - తత్త్వమద్వైతం - ఫలంకైవల్యం- రేఖామూర్తిత్రయాత్మకాః - త్రిపుండ్రంత్రిదైవతం - విధిర్వేదగోచరః - త్రియంబకత్రియాయుషాగ్నిరిత్యాదయస్త్రయోమహామంత్రరాజాశ్చ - బ్రహ్మాగ్నిర్వసిష్ఠనారాయణాదయః పరమఋషయః । గురుర్గౌరీశః సద్యోజాతం... నమః - వామదేవాయ...నమః - అఘోరేభ్యో...రూపేభ్యః - తత్పురుషాయ ... యాత్ - ఈశానః ... శివోమ్ - అగ్నిరిత్యభిమంత్ర్య - అగ్నిరితిభస్మ- వాయురితిభస్మ-జలమితిభస్మ- స్థలమితి భస్మవ్యోమేతిభస్మ- సర్వంఖల్విదంభస్మ యోఽహం భస్మాభిమంత్రయే సోఽహంబ్రహ్మ-మానస్తోకేత్యంభసాసంమృజ్య - త్రియాయుష మితిశిరోలలాటవక్షఃస్కంధేషు - త్రియాయుషైస్త్ర్యంబకైస్తిర్యక్తిస్రో రేఖాః ప్రకుర్వీత - వ్రతమేతచ్ఛాంభవం - సర్వేషు వేదేషు వేదవాదిభిరుక్తంభవతి-తస్మాత్సమాచరేన్ముముక్షుర్నపునర్భవాయ - అథోవాచ ప్రణమ్య సనత్కుమారః ప్రమాణమస్య త్రిపుండ్రస్య- త్రిధాచ రేఖా - ఆలలాటాదాచక్షుషోశ్చ - భ్రువోర్మధ్యతశ్చ - యాస్య ప్రథమా రేఖా సా గార్హపత్యశ్చాకారో రేఖో భూర్లోకస్యాత్మా క్రియాశక్తి ఋగ్వేదః ప్రాతస్సవనగ్ం సదాశివోదేవ తేతి-యాస్యద్వితీయా రేఖా సాఆహవనీయోమకారః-తమోద్యౌర్లోకః-పరమాత్మా జ్ఞానశక్తిర్యజుర్వేదో మాధ్యందినగ్ంసవనంసదాశివో దేవతేతియాస్యాస్తృతీయా రేఖాసాదక్షిణాగ్నిరుకారస్సత్వమంతరిక్షమంతరాత్మేచ్ఛాశక్తిస్సామవేదస్తృతీయసవనగ్ంమహాదేవో దేవతేతి।ఏవంత్రిపుండ్రం భస్మనాకరోతి యోవిద్వాన్బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వానప్రస్థో యతిర్వాసమహాపాతకోపపాతకేభ్యః పూతోభవతి । ససర్వాన్వేదానధ్యాతోభవతి । ససర్వేషుతీర్థేషు

స్నాతో భవతి । స సర్వేషు వేదేష్వధీతో భవతి । స సర్వరుద్రమంత్రజాపీ భవతి । ఏతద్బ్రహ్మహా పాపాని పదమధీతే । స విద్యావాన్భవతి । ప్రాతరధీయానో రాత్రికృతం పాపం నాశయతి । సాయమధీయానో దివసకృతం పాపం నాశయతి- సాయంప్రాతరధీయానో పాపో అపాపో భవతి- ఏవం యః శతరుద్రీయం బ్రహ్మభూయాయ భవతి- స సర్వాన్లోకాన్భుంక్తే దేహాంతే కైవల్యం యుజ్యమేతి ఇత్యాహ భగవాన్ కాలాగ్నిరుద్రః॥ ఇత్యుప నిషత్ - సహనావవతు...వహై । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఇతి భస్మధారణవిధిస్సమాప్తః॥ * * * *

~~~~* ఔపాసనం *~~~~

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ । సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి। అగ్నిమిధ్వా । చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగః సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాం తు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువం । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసం। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకాముదం । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనం । ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః । స విజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః । ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమ అభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ । యత్తే కాజిహ్వాయాం హావిర్గృహాణ । ఓం భూర్భువస్సువః...త్ । సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య । అలంకృత్య। అగ్నయే నమః । హుతవహాయ నమః । హుతాశనాయ నమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః।। వైశ్వానరాయ నమః జాతవేదసే నమః । అగ్నిం పరిషించతి । అదితేనుమన్యస్వ । అనుమతేనుమన్యస్వ। సరస్వతేనుమన్యస్వ। దేవ సవితః ప్రసువ। ఇతి। హస్తేనైవ తేజహు
~~~~

తీతండులైర్వైర్వాజుహుయాత్ స్థాలీపాకవద్దర్వ్యాగం స్వారిష్ఠార్వాహు తిః ప్రాతరిత్యేకే |ఓం| అగ్నయే స్వాహా || అగ్నయ ఇదం| మధ్యే గ్నౌ జుహోతి| ఓం| అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా|| అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం| ఆహుతిసంసర్గదోషసప్తశ్యర్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే| యత్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని| తత్ర హవ్యాని గామయ| వనస్పతయ ఇదం| పూర్వవత్పరిషించతి| అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః| అనుమతేన్వమగ్గ్ స్థాః| సరస్వతేన్వమగ్గ్ స్థాః| దేవ సవితః ప్రాసావీః| ఇతి| అగ్నే త్వం నో అంతమః| ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః| తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః| సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః| వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః| అచ్ఛానక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః| స నో బోధి శ్రుధీ హవమురుష్యాణో అఘాయతస్సముస్మాత్| ఇత్యుపస్థాయాసీనః| హరోనసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపం కరిష్యే| అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు| అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథం| పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః| అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథం| యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః| అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి|| అనేనసాయమౌపాసనహోమేన జపేన చ భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు| ఆచమ్య| ప్రాణానాయమ్య| ఏవం... ప్రీత్యర్థం జ్ఞానోపయోగతా సిద్ధ్యర్థం ఛందస్కాత్తాదిభిస్సమిదాధానం కరిష్యే || యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః| ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ| స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు| అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం| శరీరం మే విచర్షణం - జిహ్వా మే మధుమత్తమా - కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం| బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః- శ్రుతం మే గోపాయ - ఇతి జపః| ఆవహంతీ వితన్వానా- కుర్వాణా చీరమాత్మనః- వాసాంసి మమ గావశ్చ - అన్నపానే చ సర్వదా - తతో మే శ్రియమావహ - లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా || ఇంద్రాయేదం| ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా || ఇంద్రాయేదం| విమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ||ఇంద్రాయేదం| ప్రమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వా

హా॥ఇంద్రాయేదం।దమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం శమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం-యశోజనేసానిస్వాహా ఇంద్రాయేదం।శ్రేయాన్వస్యసోసానిస్వాహా॥ఇంద్రాయేదం।తంత్వాభగప్రవిశానిస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం।సమాభగప్రవిశస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం।తస్మిన్త్సహస్రశాఖే।నిభగాహంత్వయిమృజేస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం । యథాపః ప్రవతాయంతి । యథామాసా అహర్జరం ॥ ఏవం మాంబ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయంతుసర్వతస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం॥ ప్రతివేశోసి ప్రమాభాహిప్రమాపద్యస్వ॥ఇత్యుపస్థాయసమిధమాదధాతి।భూరన్నమగ్నయేపృథివ్యైస్వాహా॥అన్నాయాగ్నయేపృథివ్యాఇదం। భువోన్నంవాయవేంతరిక్షాయ స్వాహా॥అన్నాయవాయవేంతరిక్షాయేదం । సువరన్నమాదిత్యాయదివేస్వాహా॥అన్నాయాదిత్యాయదివ ఇదం । భూర్భువస్సువరన్నంచంద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా ॥ అన్నాయ చంద్రమసే దిగ్భ్యఇదం। నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యో భూర్భువస్సువరన్నమోం - పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ - భూరగ్నయే పృథివ్యైస్వాహా॥అగ్నయే పృథివ్యాఇదం-భువోవాయవేంత రిక్షాయ స్వాహా॥వాయవేంతరిక్షాయేదం-సువరాదిత్యాయదివేస్వాహా॥ఆదిత్యాయదివఇదం-భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేదిగ్భ్యస్స్వాహా॥చంద్రమసే దిగ్భ్యఇదం।నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యోభూర్భువస్సువరగ్నఓం। పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ-భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచ స్వాహా॥అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం-భువోవాయవేచాంతరిక్షాయ చమహతేచస్వాహా॥వాయవేంతరిక్షాయమహతఇదం।సువరాదిత్యాయ చదివేచమహతేచస్వాహా॥ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం-భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా ॥ చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహత ఇదం । పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం । పాహినోవిశ్వవేదసే స్వాహా ॥ విశ్వవేదసఇదం । యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా ॥ విభావసవఇదం । సర్వంపాహి శతక్రతోస్వాహా ॥ శతక్రతవ ఇదం । పాహినోఅగ్న

ఏకయా। పాహ్యుత ద్వితీయయా । పాహ్యూర్జంతృతీయయా । పాహిగీర్భిశ్చత సృభిర్వసో స్వాహా ॥ వసవఇదం । యశ్ఛంద సామృషభోవిశ్వరూపశ్ఛందో భ్యశ్ఛందాగ్ స్యావివేశ। సచాగ్ంశిక్యఃపురోవాచోప నిషదిం దోజ్యేష్ఠ ఇంద్రియాయ ఋషిభ్యోనమోదే వేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువశ్ఛందఓం ॥ పూర్వవదుప స్థానం సమిదాధానంచ । అగ్నేనయే త్యాది నమస్కారంకుర్యాత్ ॥ అగ్నేనయ సుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ--- యజ్ఞేశ్వర ॥ స్వస్తి ॥ శ్రద్ధాంమేధాంయశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియంబలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమె హవ్యవాహన । యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపోహోమ క్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందేతమచ్యుతం । మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనంహుతాశన। యద్ధుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ నమస్కరోమి--- త్వదర్పణం। బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం - బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం--- అభివాదయే ॥ ఛందస్సూక్తపాఠానంతరం సర్వాజ్యాహుతీస్స్వాహాన్వ్యాః॥ఏవం--- ప్రీత్యర్థం సర్వాపన్నివృత్త్యర్థం స్వయంప్రజ్వలితేఽగ్నౌ సమిదాధానంకరిష్యే। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోఽపఘ్నన్నిరృతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనంచదిశోదిశ॥ఏకాగ్ంసమిధమాదధాతి। మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వంపురుషంజగత్ । అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామా పరిపాతయ ఇతిద్వితీయాం॥ఇత్యౌపాసనవిధిః॥

నిత్యపితృతర్పణం.

ఆచమ్య ప్రాచీనావీతి । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం--- ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄణాముదకాస్తృప్త్యర్థం పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ పితరం గోత్రం శర్మాణం స్వధానమస్తర్పయామి । ఏవంత్రిః । పితామహం గోత్రం శర్మాణం స్వధానమస్తర్పయామి। ఏవంత్రిః॥ప్రపితామహం గోత్రం శర్మాణం స్వధానమస్తర్పయామి ॥ ౩ ॥ మాతరం గోత్రాం దామాం స్వధానమస్తర్పయామి॥ ౩ ॥ పితామహీం గోత్రాం

దాయీంస్వ-- మి ॥ 3 ॥ ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయీంస్వ--మి। 3। మాతామహంగోత్రం శర్మాణంస్వధా--మి 3॥ మాతుఃపితామహం గోత్రంశర్మాణంస్వధా-- మి । 3। మాతుఃప్రపితామహం గోత్రం శర్మాణంస్వధా--మి । 3 । మతామహీం గోత్రాందాయీంస్వ--మి 3 । మాతుఃపితామహీంగోత్రాం దాయీంస్వ --మి। 3 । మాతుఃప్రపితామహీంగోత్రాం దాయీంస్వ-- మి । 3 ॥ అనంతరంకారుణ్యాతర్పణంకుర్యాత్॥ శ్లో ॥ ఆదౌపితాతథామాతాసాపత్నీమాతరస్తథా। మాతామహాస్సపత్నీకా ఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చమాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోఽభాగినేయకః ॥ పితృష్వసామాతృష్వసా జామాతాభావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవస్వామినోగురురిక్థినః॥ * * * * *

యమతర్పణం.

యమతర్పణం వృద్ధమనునోక్తం। శ్లో॥దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యంచయమతర్పణం । కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంతథైవచ । నియమస్తు॥దక్షిణాభిముఖోభూత్వాతిలైస్సవ్యం సమాహితః । దేవతీర్థేనదేవత్వాత్తిలైః ప్రేతాధిపత్వతః॥ఏవం కుర్వతఃఫలమాహమనుః। యత్రక్వచనద్యాం హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్య ధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వకిల్బిషైరితి॥

స్నాత్వాచమనంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...గుణ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంయమతర్పణంకరిష్యే । దక్షిణాభిముఖస్తిలైర్బర్హిషి దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితంజలందద్యాత్ । యమంతర్పయామి॥ ౧ ॥ ధర్మరాజంతర్పయామి॥ ౨॥ మృత్యుంతర్పయామి॥ 3॥ అంతకంతర్పయామి॥ ౪॥ వైవస్వతంతర్పయామి॥ ౫॥ కాలంతర్పయామి ॥ ౬॥ సర్వభూతక్షయంతర్పయామి॥ ౭॥ ఔదుంబరంతర్పయామి॥ ౮॥దధ్నంతర్పయామి॥ ౯॥ నీలంతర్పయామి॥ ౧౦॥ పరమేష్ఠినంతర్పయామి॥ ౧౧॥ వృకోదరంతర్పయామి॥ ౧౨॥ చిత్రంతర్పయామి॥ ౧3॥ చిత్రగుప్తంతర్పయ మి॥౧౪ ఇతితర్పయేత్॥ తర్పణసంగ్రహశ్లోకా । యమాయధర్మరాజాయ మృ

త్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయ కాలాయసర్వభూతక్షయాయచ॥ ౧॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయనీలాయపరమేష్ఠినే । వృకోదరాయచిత్రాయచిత్రగుప్తాయ తేనమః॥ ౨॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యామితితత్తిథి సంకల్పవిశేషః॥ * * * *

~~~* అథభీష్మతర్పణమ్ *~~~

వ్యాసః ॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్య దద్యాద్భీష్మాయయోజలం । సంవత్సరకృతంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి ॥ ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ర్థం మాఘశుక్లాష్టమ్యాంభీష్మతర్పణంకరిష్యే ॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం గంగాపుత్రవర్మాణంతర్పయామి। వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరంభీష్మవర్మాణంతర్పయామి । వైయాఘ్రపాదగోత్రం।సాంకృతిప్రవరం అపుత్రవర్మాణంతర్పయామి॥ఇతితర్పయేత్ ॥ అస్యైవాన్యశ్చకల్పః। వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవరాయచ।గంగాపుత్రాయభీష్మాయప్రదాస్యేహంతిలోదకం॥అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణఇతి॥ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥

~~~* పంచాయతనపూజా, *~~~

ఆగమార్థంతుదేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం । కురుఘంటారవంతత్రదేవతాహ్వానలాంఛనం॥అపసర్పంతుయేభూతాయేభూతాభూమిసంస్థితాః । యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఉత్తిష్ఠంతు... సమారభే।ప్రాణానాయమ్యఏవం... ప్రీత్యర్థం।బోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవహనాద్యంగ దేవతాసహితమహాదేవపరిచర్యాంకరిష్యే । తదంగకలశారాధనంకరిష్యే । కలశేగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య । కలశస్య...సమాశ్రితాః। ఇతికలశేదశకళాత్మనేవహ్నిమండలాయనమః । మధ్యేద్వాదశకళాత్మనేసూర్యమండలాయనమః । అధారేషోడశకళాత్మనేచంద్రమండలాయనమః । బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టానితేరవే । తేనసత్యేనమేదేవతీర్థందేహిదివాకర । ఇత్యంకుశముద్రయాతీర్థాన్యాకృష్య । ఆకలశేషుధావతి... వరాపఠం । గంగేచయ... కురు । ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య । గాయత్రీత్రివారంజ

క్షిపేత్। అత్ర గాయత్రీ సావిత్రీ శాంతి పుష్టికరీ శ్వరీ। ఆయాంతు కలశపూజార్థం దురితక్షయకారకాః॥ కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖం ప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖం పూరయిత్వా। శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి- శంఖహృదయే ఆదిత్యమావాహయామి- శంఖమధ్యే చంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రే గంగా సరస్వతీ ఆవాహయామి- శంఖే గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। త్వం పురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే। సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్య నమోఽస్తుతే- శంఖం చంద్రార్కదైవత్యం వరుణం చాధిదైవతం। పృష్ఠే ప్రజాపతిం విద్యాదగ్రే గంగా సరస్వతీ- పృథివ్యాం యాని తీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా- శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్। అథ శంఖోదకం యాగోపకరణద్రవ్యాణి దేవమాత్మానం చ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారం పూరయిత్వా స్థాప్య। తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్। ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియై నమః- ధాత్రే నమః విధాత్రే నమః। చిచ్ఛక్త్యై నమః। మాయాశక్త్యై నమః। క్రియాశక్త్యై నమః। దుర్గాయై నమః। గణపతయే నమః। క్షేత్రపాలకాయ నమః। సర్వేభ్యో వాస్తుపురుషాయ నమః। దక్షిణద్వారే ద్వారశ్రియై నమః- పశ్చిమద్వారే ద్వారశ్రియై నమః। ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రియై నమః - తదుపరి పృథివ్యై నమః - తస్యోర్ధ్వే ద్వాదశకళాత్మనే చంద్రమండలాధిపతయే సుధాంశవే నమః - సం సత్త్వాయ నమః - రం రజసే నమః - తం తమసే నమః - అం ఆత్మనే నమః - పం పరమాత్మనే నమః- సర్వాధారశక్త్యై నమః। అనేన గంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాంబూలైరభ్యర్చ్య। అథ ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్॥ అసునీతే ... ముపహ్వయుతే। స్థిరో భవ। వరదో భవ। ఓం భూః మహాదేవ మావాహయామి। ఓం భువః మహాదేవమావాహయామి। ఓగ్ం సువః మహాదేవమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః - మహాదేవమావాహయామి। ఆయాహి భగవాన్ మహాదేవ ఇతి పుష్పోదకేనావాహ్య। స్వాగత మాగతం భగవతే మహాదేవాయ స్వాగతమాపృచ్ఛ్య। ఏతదాసన ముపక్లృప్తమాస్తాం భగవాన్మహాదేవ ఇతి ఆసనం దద్యాత్। భగవతోఽయం కూర్చో దర్భమ

యస్త్రీన్పృథగితిసువర్ణస్తంజుషస్వేతికూర్చం ప్రయచ్ఛతి | అర్చకః | బ్రహ్మణేకల్పయామి | విష్ణవేకల్పయామి | దక్షిణతః | స్కందాయ కల్పయామి | వినాయకాయకల్పయామి | పశ్చిమతః శూలాయకల్పయామి | మహాకాలాయకల్పయామి | ఉత్తరతః | ఉమాయై కల్పయామి - నంధికేశ్వరాయకల్పయామి | ఓం భూర్భువస్సువః | భగవతే మహాదేవాయపాదయోః పాద్యంసమర్పయామి | ఓంభూర్భువ...వాయహస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి-శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి- సోదకకలశేన సహాదిత్యందర్శయిత్వా | పాత్రంప్రతి ప్రతిష్ఠాప్య | అపఆనీయ | ఓమితిపవిత్రేణసహాదిత్యందర్శనేత్ || ఓమితినిమార్జ్య మహేవ్యా | ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమాన ఇత్యనువాకేన నమకచమకపురుషసూక్తైశ్చాభిషేకంకృత్వా | ఆపోహిష్ఠామ = చనః | హిరణ్య --- నిభక్త | పవమానస్సువ ---పునాతు | ఓంభూర్భువస్సువః .. శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి | స్నానానంతరం ఆచమనీయంసమర్పయామి | భవం దేవంతర్పయామి- శర్వం దేవం తర్పయామి - ఈశానం దేవం తర్పయామి - పశుపతిం దేవంతర్పయామి :- రుద్రం దేవంతర్పయామి - ఉగ్రం దేవం తర్పయామి- భీమం దేవంతర్పయామి-మహాంతం దేవంతర్పయామి-భవస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామితర్పయామి- శర్వస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి | ౨|| ఈశానస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి||౨||పశుపతేర్దేవస్య పత్నీస్తర్పయామి||౨||రుద్రస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి||౨||ఉగ్రస్య దేవస్యపత్నీస్తర్పయామి|| ౨||భీమస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి||౨||ఓం భూర్భువస్సువః భ* యవస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి - వస్త్రానంతరం ఆచమనీయంసమర్పయామి - యజ్ఞోపవీతం... తేజః| ఓం భూర్భువస్సువః... యయజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి-యజ్ఞోపవీతానంతరంఆచమనీయం సమర్పయామి- నమస్తేరుద్రమన్యవఉతోతఇషవేనమః-నమస్తేఅస్తుధన్వనేబాహుభ్యాముతతేనమః-ఓంభూర్భు...యశ్రీగంధంసమర్పయామి-ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం స్వామ్యగ్నేఉరుకృతంగంసువీరంసహస్రిణం

మః । ఆనందనీరాజనం సమర్పయామి । కర్పూరనీరాజనం॥ హిరణ్యపాత్రంమధోః పూర్ణం దదాతి । మధవ్యోసానీతి । ఏకధాబ్రహ్మణ ఉపహరతి । ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి ॥ సామ్రాజ్యం భౌజ్యం । స్వారాజ్యం వైరాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం - మహారాజ్య మాధిపత్యం । అయగ్ంసముద్రపర్యాయీ స్యాత్సార్వభౌమస్సార్వాయుషా ధాంతాపరార్థాత్పృథివీసముద్రపర్యంతాయా ఏకరాళితి । యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం । తమేవ రాజాధిపతిర్బభూవ సంకీర్ణ నాగాశపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః । ఓం భూర్భువస్సువః శ్రీ-యనమః - కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి । నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి। సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం। విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరం పరమం పదం। విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వం నారాయణగ్ం హరిం। విశ్వమేవేదం పురుషస్తద్విశ్వ ముపజీవతి । పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతం । నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణం। నారాయణ పరోజ్యోతిరాత్మా నారాయణపరః నారాయణ పరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః। నారాయణపరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః । యచ్చకించి జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేపివా। అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్థితః। అనంతమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽంతం విశ్వ శంభువం । పద్మకోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖం । అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాంతే నాభ్యాముపరితిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులం భాతి విశ్వస్యాయతనం మహత్ । సంతతగ్ం శిలాభిస్తు లంబత్యాకోశసన్నిభం। తస్యాంతే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిన్ సర్వం ప్రతిష్ఠితం । తస్య మధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః । సోఽగ్రభుగ్విభజంతిష్ఠన్నాహారమజరః కవిః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్య సంతతా । సంతాపయతి స్వం దేహమాపాదతలమస్తకః । తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః । నీలతోయద మధ్యస్థాద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా । నీవారశూకవత్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా। తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః । స బ్రహ్మ

సశివస్స హరిస్సేన్ద్రి స్సాక్షరః పరమస్స్వరాట్ । రాజాధిరాజా యప్రసహ్య సాహినే । నమోవయం వైశ్రవణాయకుర్మహే । సమేకామాన్కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయవైశ్రవణాయ। మహారాజాయనమః । ఓంతద్బ్రహ్మ । ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా । ఓంతత్సత్యం । ఓంతత్సర్వం । ఓంతత్పురోంనమః । అన్తశ్చరతిభూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వగ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వంప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాంబ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మాశివో మే అస్తుసదాశివోం ।ఓం భూర్భువస్సువఃభ ... యనమః । సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి । యానికానిచ ... మహేశ్వర । ఓం భూ...మః । ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి- ఛత్రంధారయామి । చామరం వీజయామి । గీతం శ్రావయామి । నృత్యందర్శయామి । వాద్యం ఘోషయామి । సమస్త రాజోప చారాన్ సమర్పయామి । సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి । తత్పురుషాయేతిజపంకుర్యాత్ । తత్పురుషాయవిద్మహే ... యాత్ । తదుపరిశంఖనైవేద్యం కుర్యాత్ । యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపః పూజాక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందే మహేశ్వరం । మన్త్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీనం మహేశ్వర । యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే । అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయాచ భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు । యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాః ... దేవాః ॥ ఓంభూఃమహాదేవముద్వాసయామి । ఓంభువః మహాదేవముద్వాసయామి । ఓగ్ంసువఃమహాదేవముద్వాస యామి । ఓ భూర్భువస్సువః మహాదేవ ముద్వాసయామి । ప్రసీదంతుభగవాన్ సర్వ దేవనమస్కృత । అనేనహవిషాగృహీత్వా ... గమనాయచ । పునస్సందర్శనాయచ ॥ తతఃతీర్థప్రాశ

సంకుర్యాత్। తతః గురువృద్ధనమస్కారః కార్యః॥

సూర్యోపస్థానం.

సహనావవతు * ఓం * తిః॥ ఓం ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మండలంతపతి తత్ర తా ఋచ స్తదృచాం మండలగ్ం స ఋచాం లోకోథ య ఏష ఏతస్మిన్మండలేర్చిర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకోథ య ఏష ఏతస్మిన్మండలేర్చిషి పురుషస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మండలగ్ం స యజుషాంలోకస్సైషా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషోంతరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః। ఆదిత్యోవై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్రమాత్మా మనో మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోకపాలః కః కిం కం తత్సత్యమన్నమమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురుష ఏష భూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్ ॥ సహనావవతు * తిః ॥ మండలాంతరగతం హిరణ్మయం భ్రాజమాన వపుషం శుచిస్మితం। చండదీధితిమఖండవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం। ధ్యేయస్సదా సవితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసన సన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీహారీ హిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః। నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతి స్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే ॥ ఇతి సూర్యోపస్థానం॥

పంచపూజావిధాననిరూపణం.

నిర్ణయసింధౌ। శంభౌ మధ్యగతే హరీనహరభూదేవ్యో హరౌ శంకరే భాస్యే నాగసుతారవౌ హరిగణేశాజాంబికాః స్థాపయేత్। దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రరవయో లంబోదరేఽక్యరే నార్యాశ్శంకర దిఙ్ముఖాస్తు ఫలదా వ్యస్తాస్తు తే హానిదాః। మధ్యేస్థితస్య దేవస్య వేధా ఈశాన్యతస్స్మృతః। దేవస్య ముఖమారభ్య దిశం ప్రాచీం ప్రకల్పయేత్। అన్యూనావరణే ఽగ్నీశ వహ్నిరక్షోమరుత్సుచ। బుద్ధస్యాద

గణో దేవో బుద్ధ్యాస్యః పృష్ఠతః పరే - తస్మాదీశాదికోణేషు చతస్రో దే
వతాస్స్వభాః- మంత్రేణ హంస గాయత్ర్యా గాయత్ర్యా ప్రణవేన
వా - వ్యాహృత్యా పౌరుషేణాథ స్వేష్టదేవస్య యా ఋచా ॥ సదా
చారసంగ్రహే పంచాయతనపూజాయాః కాలవిభాగ ఉక్తః । బ్రా
హ్మే ముహూర్తమారభ్య పూజయేత్కాలపంచకే । ఆదిత్యమంబికాం
విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం - పౌరుషం తు భవేద్విష్ణోః ప్రణవః
పరమేశ్వరః - వ్యాహృతిస్స్యాద్గణాధ్యక్షే మంత్రాస్స్యుః పంచదే
వతాః- సంధ్యాంబికా దేవహవిర్గణాధిపః పితుర్మనుష్యస్య చ వి
ష్ణురీరితః । బ్రహ్మేశ్వరౌ భూతబలేర్గణాధిపో యజ్ఞేశ్వరాస్స్యుర్యజ
నీయదేవతాః ॥ విష్ణుస్తపః పూర్తికరస్సకర్మణాం సాక్షీ రవిర్మనం
త్రమయీ మనోన్మయీ - ధ్యాతుస్సవిఘ్నాన్ హృదంబికాసుతో జ్ఞాన
ప్రదశ్శంభురితీర్యతే బుధైః ॥ మంత్రేణ రుద్రగాయత్ర్యా ప్రణవేనాథవా
పునః- ఐశానేనాథవా రౌద్రైస్త్ర్యంబకేణ సమాహితః । అఘోరం నమశ్శివా
తిమంత్రేణానేనవా యజేత్ । సప్తకోటిమహామంత్రాశ్శివవక్త్రవి
నిస్సృతాః । పంచాక్షరస్య మంత్రస్య కలాం నార్హంతి షోడశీం । గో
శృంగం మౌక్తికం శంఖం శైవం శాక్తం చ వైష్ణవం । అన్యోన్యమపి కల్పం
స్యాత్తులసీబిల్వపంకజం । గృహే లింగద్వయం నార్చ్యం సాలగ్రామత్ర
యం తథా । శక్తిత్రయం తథైవ స్యాద్గణేశద్వితయం తథా । రత్నా
కరే । వాయవ్యసంహితాయాం చ ॥ స్త్రీశూద్రద్విజబంధూనాం తంత్ర
మార్గాధికారితా । స్త్రీణాం తు భర్తృశుశ్రూషా స్వధర్మస్సనాతనః ।
మదర్చనం తు కల్యాణి నియోగాద్భర్తురస్తి చేత్ । నిత్యమార్యార్చనం
కార్యం గౌర్యాః పంచాక్షరేణ తు । యా నారీ భర్తృశుశ్రూషాం విహాయ వ్రత
తత్పరా । సా నారీ నరకం యాతి నాత్ర కార్యా విచారణా । విశ్వామి
త్రాహ్నిక పాద్మయోః - ఆదిత్యమంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వ
రం । బ్రాహ్మణః పూజయేన్నిత్యం పంచపూజాపరాయణః - ఏతేష్విష్ట
ర్భాస్కరో వహ్నిదేశే సౌమ్యేశ త్రిర్దక్షిణే విఘ్నరాజః । మధ్యే శంభు
ర్ముఖ్యతః పూజనీయో పశ్చాంగోయం పూజితోయం చిదాత్మా ॥ ఇతి ॥

..... దేవతార్చనమ్, ...

ఏవం... ర్థం । హనుమత్సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్రదేవతాముద్దిశ్య శ్రీరా...ర్థం । సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భిరుపచారైస్సంభవితానియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాంకరిష్యే । అస్యశ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్యనారాయణఋషిః । గాయత్రీఛందః । శ్రీపురుషోత్తమో దేవతా । శ్రీనారాయణారాధనేవినియోగః । ఓంనారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । మాధవాయ- త- హృషీకేశాయ- మ- జనార్దనాయ । అ । శ్రీవిష్ణవే- క- పురుషోత్తమాయ- క - మూర్ధ్ని కేశవాయనమః- లలాటె నారాయణాయనమః - కర్ణయోర్మాధవాయనమః- నేత్రయోర్గోవిందాయనమః । ఘ్రాణే విష్ణవేనమః - ముఖే మధుసూదనాయనమః- కంఠే త్రివిక్రమాయనమః - భుజయోర్వామనాయనమః- నాభౌ హృషీకేశాయనమః - కట్యాం పద్మనాభాయనమః - పాదయోర్దామోదరాయనమః ॥ శ్లో ॥ పురస్తాత్కేశవః పాతుచక్రీజాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణశ్శంఖీనీలజీమూతసన్నిభః ॥ ఆగ్నేయ్యామరవిందాభో ముసలీమధుసూదనః । త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః ॥ వాయవ్యాంవామనో వజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ । ఈశాన్యాంపుండరీకాక్షశ్శ్రీధరఃపట్టసాయుధః ॥ విద్యుత్ప్రభో హృషీకేశోహ్యధస్తాద్దశిముద్గలీ - హృత్పద్మే పద్మనాభోమేసహస్రార్క-సమప్రభః ॥ సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః - ఇంద్రగోపకసంకాశ పాశహస్తః పరాజితః ॥ సబాహ్యాభ్యంతరందేవో వ్యాప్యదామోదరస్స్థితః- ఇదంసర్వం సంత్యజ్యనామ్నాందశపంజరం ॥ ప్రవిష్టోహంసమేకించిద్భయమస్తికదాచన - వామహస్తే సహస్రశీర్షేతిపురుషఏవేతిదక్షిణె ॥ ఏతావానస్యమహా దెచత్రిపాదూర్ధ్వేతిదక్షిణె - తస్మాద్విరాడ్వామజంఘే యత్పురుషమితిదక్షిణె - సప్తాస్యాసన్ గుహ్యదేశే తంయజ్ఞంనాభిదేశతః - తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతస్సంభృతం... తస్మాద్యజ్ఞాచ్చ కంఠతః । తస్మాదశ్వావామబాహౌ

... । బ్రాహ్మణోస్యముఖేనాస్యంచంద్రమావామకర్ణ

తః నాభ్యాత్రసీద్దక్షిణేతువేదాహంవామనేత్రకే । ధాతాపురస్తాద్దక్షిణే
చయజ్ఞేనశిరసిన్యసేత్ । అతోదేవాఅవంతునోయతో విష్ణుర్విచక్రమే ।
పృథివ్యాస్సప్తధామభిః । హృదయాయ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధాని
దధేపదం । సమూఢమస్య పాంసురే ॥ శిరసేస్వాహా । త్రీణిపదావి
చక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । తతోధర్మాణిధారయన్ । శిఖాయై
వౌషట్ । విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యతయతోవ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయు
జ్యస్సఖా । కవచాయహుం । తద్వి... తతం । నేత్రత్రయాయవౌషట్ ।
తద్వి= పదం । అస్త్రాయఫట్ । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః- ధ్యా
నం । గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షం చక్రాద్యైర్భూషణైర్భూషి
తాంగం । శ్రీభూమిభ్యామర్చితేయోగపీఠేయస్తందేవం పూజయే త్పౌ
రుషేణ ॥ యోజపేత్పురుషసూక్తంతు త్రివారంతుదినేదినే-పారాయణ
ఫలంతస్యవేదానాంచసహస్రశః ॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని = కర । సూర్య
మండలాదంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య । యస్యకేశేషుజీమూతాన
ద్యస్సర్వాంగసంధిషు । కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వారస్తస్మైతోయాత్మనేన
మః ॥ తతఃకలశపూజాంకరిష్యే । కలశస్య... తాః । గాయత్ర్యాత్రివా
రమభిమంత్ర్య ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య । శంఖచక్రయోనిసురభిము
ద్రాః ప్రదర్శ్య అస్త్రాయదశదిగ్బంధః । కూర్మముద్రయా కలశోదకం
ప్రచ్ఛాద్య । కలశోదకేనశంఖమాపూర్య । శంఖేగంధపుష్పాక్షతాన్ని
క్షిప్య । తతఃశంఖపూజాంకరిష్యే । శంఖపీఠేబ్రహ్మాణమావాహయామి
శంఖమధ్యే ఆదిత్యమావాహయామి । శంఖహృదయే చంద్రమావాహ
యామి । శంఖాగ్రేగంగాసరస్వతీ ఆవాహయామి । శంఖేహస్తంప్ర
సార్య । శంఖంచ... పూజయేత్ । త్వంపురాసాగరో... నమోస్తుతే ॥ గ
ర్భాదైత్యాదిభూతానాంవిశీర్యంతేసహస్రశః । తవనాదేనపాతాళే
పాంచజన్యనమోస్తుతే । దర్శనేనాపిశంఖస్యస్పర్శనేనతుసర్వశః । విల
యంయాంతి పాపానిహిమవద్భాస్కరోదయే । స్తుత్వాశంఖంకరేధృ
త్వామంత్రైరేభిస్తువైష్ణవైః । పృథివ్యాంయానితీర్థానితాసు... పూజ
యేత్ । అనేనమంత్రేణదేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య । పూజాద్రవ్యాణి

సంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా। త
తఃపీఠార్చనంకుర్యాత్। ఆధారశక్త్యైనమః। మూలప్రకృత్యైనమః। మ
ధ్యాయనమః। కూర్మాయనమః। అనంతాయనమః। శేషాయనమః।
గరుడాయనమః। అథద్వారపూజా। ప్రాగ్ద్వారేద్వారశ్రియైనమః। ధా
త్రేనమః। విధాత్రేనమః। దక్షిణద్వారేద్వారశ్రియైనమః। చండాయ
నమః। ప్రచండాయనమః। పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః। జయాయ
నమః। విజయాయనమః। ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రియైనమః। బలాయన
మః। ప్రబలాయనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః। గంగా
యైనమః యమునాయైనమః। దిగ్గజేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః। తన్మ
ధ్యే శ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయైనమః। వేదికామ
ధ్యేకల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్నసింహాసనాయనమః।
మధ్యే శ్రీరామచంద్రాత్మనేనమః। ధ్యానం। శాంతాకారం భుజగశయ
నం పద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారం గగనసదృశంమేఘవర్ణం శుభాం
గం। లక్ష్మీకాంతంకమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం వందేవిష్ణుం
భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం। సహస్రశీర్షేత్యావాహనం- స
హస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ - సభూమింవిశ్వతోవృ
త్వా॥ = లం॰ జ్యోతిశ్శాంతంసర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యంయోగి
హృద్ధ్యానగమ్యం। సాంగంశక్తింసాయుధంభక్తసేవ్యం సర్వాకారంవి
ష్ణుమావాహయామి। ఆవాహనంసమర్పయామి। పురుషఏవేదే - త్యాసనం।
పురుష--- హతి। కల్పద్రుమూలేమణివేదిమధ్యేసింహాసనంస్వర్ణమయం
సురత్నం। విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుత ప్రభోగృహాణలక్ష్మీధరణీసమన్వి
త। ఆసనం। ఏతావానస్యేతిపాద్యం। ఏతావానస్య= దివి। శ్రీకృష్ణసర్వ
దేవానామధికస్సర్వకామదః। మయానివేదితంతుభ్యంసంగృహాణసుపా
ద్యకం - పాద్యం। త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం। త్రిపా = అభి। గం
గాజలసమానీతంసువర్ణకలశేస్థితం। అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కాలరూప
నమోస్తుతే। అర్ఘ్యం। తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం। తస్మా--- పు

ర్శః। జనార్దనాయ దేవాయసమస్త జగదాత్మనే। నిర్మలజ్ఞాన రూపాయ దత్తస్వాచమనీయకం। ఆచమనీయం। యత్పురుషేణేతిమధుపర్కం। యత్పు... ద్ధవిః। మధ్వాజ్య దధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కం గృహాణత్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే। మధుపర్కం। సప్తాస్యాసన్నితిస్నానం। సప్త=పఠం। తీర్థోదకైః కాంచనకుంభసంస్థె స్సువాసితై ర్దేవకృపారసార్ద్రైః। మయార్పితం స్నానవిధిం గృహాణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూత నదీప్రవాహ - స్నానం - తంయజ్ఞమితివస్త్రం। తంయజ్ఞం=యశ్చమె।స్వర్ణాంచలంస్వర్ణవిచిత్ర శోభితం కౌశేయయుగ్మంపరికల్పితం మయా। దామోదరప్రావరణం గృహాణ మాయాబల ప్రావృతదివ్యరూప। వస్త్రం। తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతం। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత స్సంభృతం పృషదాజ్యం। పశూన్. స్తాన్ ... యె- సువర్ణతం తూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్స్యూత మనేకరత్నం - గృహాణతద్వత్కృత ముత్తరీయంస్వకర్మసూత్రం ధరతేనమోస్తుతె - యజ్ఞోపవీతం - తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధం- తస్మా =తే- కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజిత గంధసారైః - విలేపనంస్వీకురు దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోజ విలేపనాంగ - గంధం- తస్మాదశ్వా ఇతిపుష్పం - తస్మా=వయః - చామంతికా వకుళ చంపక పాటలాబ్జ పున్నాగ జాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వ ప్రవాళ తులసీదళ మల్లికాభిస్త్వాంపూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ। ఆరామపుష్పాణిమనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్లవాని - సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితాని త్వంగృహ్యతాం దేవవరప్రసీద॥ కరవీరైర్జాజి కుసుమై శ్చంపకైర్వకుళైశ్శుభైః - శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయె త్పురుషోత్తమం - పుష్పాణి -, కేయూరకటకె చైవ హ స్తెచిత్రాంగుళీయకం - మాణిక్యోల్లాసిమకుటంకుండలె హారశోభితం॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురె పాదపద్మయోః - అంగుళీముద్రికాశ్చైవమయాదత్తం మనోహరం। ఆభరణాని-యత్పురుషమితిధూపం - యత్పు=తె। శ్రీఖండలాక్షారస కుంద దివ్య కర్పూర కాలాగరు చందనాని - కచోరకృష్ణాగరు

దేవదారుమాంచీ యుతాస్సేనజ పూతికాశ్చ ॥ ధూపం । బ్రాహ్మణో
స్యేతిదీపం బ్రాహ్మణో=త - సూర్యేందుకోటి ప్రభవాసుదేవ దీపా
వళీగోఘృతవతిఃయుక్తం- స్వమాయయాంధీకృత సర్వలోకజ్ఞానప్రదీ
పంకురుతేనమోస్తు । దీపం-చంద్రమామనసేతి నైవేద్యం, చంద్ర ...యు
త - సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్సుపక్వాన్ భ
క్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చలెహ్యానపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ ।
నానాశాకైరుపేతందధి మధుస గుడక్షీర పానీయ యుక్తం తాంబూ
లందాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి ॥ నైవేద్యం - నా
భ్యాఆసీదితి తాంబూలం-నాభ్యా యన్ । పూగీఫలై= తాం- తాంబూ
లంవేదాహమేతమితినీరాజనం। వేదాహ= సైనర్యప్రజాంమే గోపాయ
శానిభవంతు - ధాతాపురస్తాదితిమంత్రపుష్పం । ధాతా =విద్యతే - స
హస్రశీర్షందేవం= శివోం - సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయా
మి ॥ యానికానిచ=జనార్దన । ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ త్సమ
ర్పయామిఛత్రంసమర్పయామి ...యామి ॥ యస్యస్మృత్యాచ ...పణ
మస్తు॥యజ్ఞేన=దేవాః ॥ శ్లో ॥ శంఖమధ్యస్థితం తోయంభ్రామితంకే
శవోపరి । అంగలగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతం దహేత్-
సాలగ్రామశిలావారి పాపహారి విశేషతః । ఆజన్మకృత పాపానాం
ప్రాయశ్చిత్తందినేదినే । అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం-స
మస్తపాపక్షయకరంవిష్ణుపాదోదకం శుభం ॥ ఇతిదేవతార్చనవిధిః॥

పుత్రస్వీకారః.

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ పితౄణాం శాశ్వత
పుణ్యలోకఫలావాప్తిద్వారాశ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పుత్రదానం కరి
ష్యే । తదంగత్వేనగణాధిపతిపూజాం కృత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వా
ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం । అపుత్రస్యమేపుత్రత్వసిధ్య
ర్థంపుత్రస్వీకరణంకరిష్యే । ఇతిప్రతి గ్రహీతృసంకల్పః- ప్రతి గ్రహీతృ
మంత్రః ॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతం । ఐహికా
ముష్మికార్థాయ పుత్రందేహివరంమమ । ఇతి - మమబీజ సముత్ప

స్నాంసర్వాలంకారసంయుతం । ఐహికాముష్మికార్థాయతుభ్యందత్తో మయాసుతః । ఇంద్రాగ్నియమనైర్‌ర్‌త్యా వరుణా నిలయక్షురాట్ । ఈశానో బ్రహ్మా విష్ణూచ సాక్షిణో భాస్కరాదయః । విశ్వంభర స్సర్వ భూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః ॥ మమపుత్రంకుమారం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతింకామయ మానస్తుభ్యమహంసంప్రద దేనమమ ॥ దేవస్యత్వా... హస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా... ప్రజాపతయె పురుషం । తేనాన్య...గృహ్ణామి । తతో దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ శ్లో ॥ సాక్షిణస్సోమరుద్రాద్యాభాస్కరశ్చ సచంద్రమాః । ఇమం కుమార మద దం పరలోకసుఖేచ్ఛయా ॥ ఇతి దానవిధిః ॥

అథదత్తహోమః,

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ర్థం అపుత్రస్యమే స్వీకృతస్య పుత్రస్య పుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మక రిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ...పుణ్యాహ వాచనం కరి ష్యే । ఆదౌనిర్విఘ్నే...గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే । గణాధిపతి పూజాంకృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా మాతే కుమారమితి కుమారం మాతురంకే అథాతు - మాతే కుమారగ్ం రక్షో -- గృహే । అయం కుమార ఇతిమాతురుత్సంగే స్థాపయేత్ प्रतिधाप्य । అయంకుమా రో --- యశోబలం - తతోగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నేరుప సమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితిసప్తాజ్యాహుతీర్హు త్వా । ప్రాతరగ్నిం --- వెమస్వాహా । అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్వి భగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదం । ప్రాతర్జితం---స్వాహా భగాయేదం - భగప్రణేత --- స్వంతస్సాన్యమస్వాహా - భగాయె దం । ఉతేదానీం--- స్యామస్వాహా - భగాయేదం - భగఏవ --- వే హాస్వాహా - భగాయేదం - సమధ్వ -- ఆవహంతు స్వాహా - భగే భ్యోవాజిన్య ఇదం । అశ్వావతీ --- నస్స్వాహా- వాజిభ్య ఇదం । అ గ్నే--- హా । అ... దం - సమిస్స్నహానం - జయాదిహోమంచకృ త్వా బ్రహ్మవిసర్జనాంతే । అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యాంశిమస్త్రిరా

మూర్ధన్యవఘ్రాణజపాః । అంగాదంగా --- రోహిణ - నామకరణం । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ - తతఆశీర్వచనంచ కుర్యాత్॥ ఇతిదత్తహోమస్సమాప్తః.

అథద్విభార్యాగ్నిసంసర్గః.

యస్యలౌకికేగ్నౌ ద్వితీయ వివాహస్స్యాత్ తద్ద్వితీయవివాహప్రభృత్యభావగ్నీధారయేత్-తతస్తౌవిధివత్సంయోజయేత్-తత్ప్రకారః।అథైకాదశ్యాం ద్వాదశ్యాం వాతిథావుభావగ్నీ పూర్వవత్పృథక్పృథక్ స్థాపయిత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం --- ధర్మం పత్నీభ్యాం సహితస్సన్ గృహ్యాగ్నిసాధ్యానాం కర్మణాం తంత్రానుష్ఠాన ఫలసిద్ధ్యర్థం ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ద్వితీయాయాంఅగ్నౌ ఆజ్యసంస్కారాంతే ద్వితీయాయామన్వారబ్ధాయాం చతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వానమస్తబుషేగద। అన్యథాసైత్వాస్వథాసైత్వా । మాఇంద్రాభిత్వ దృష్ట్వారిష్టాసః । ఏవాబ్రహ్మంతవేదస్తుస్వాహా । బ్రహ్మణఇదం । భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం। తతః। అయంతేయోని --- రయిం। ఇత్యేతమగ్నిం సమిధ్యారోప్యభార్యయాన్వారబ్ధః। ఆజుహ్వానస్సు ప్రతీకఃపురస్తాదగ్నే స్వాంయోనిమాసీదసాధ్యా । అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చసీదత। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ । పునఃకృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరంయువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతం । ఇతిద్వాభ్యాం మంత్రాభ్యాం జ్యేష్ఠాయా అగ్నౌ తాంసమిధంప్రహృత్య। తస్మిన్నగ్నౌ వాజ్యసంస్కారాంతే ప్రత్యేకం చతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా । యోబ్రహ్మాబ్రహ్మణఉజ్జభారప్రాణైశ్వరః కృత్తివాసాః పినాకీ।ఈశానోదేవస్సనఆయుర్ధధాతుతస్మై జుహోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా॥ బ్రహ్మణేప్రాణేశ్వరాయ కృత్తివాససేపినాకిన ఈశానాయదేవాయేదంనమమ॥ ౧॥ విభ్రాజమానస్స రిరస్యమధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్యఆగాత్ । సమృత్యుపాశానపనుద్యఘోరాదిహాయుషేవర్ధమానోఘృతేనస్వాహా।ఘర్మరుచయఈశానాయదేవాయే

దంనమమ॥౨॥బ్రహ్మ జ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషుగర్భంయ మాదధాత్పురురూ
పంజయన్తం।సువర్ణగర్భగ్రహమర్కమర్క్యంతమాయుషేవర్ధమానోఘృతే
నస్వాహా। పురురూపాయ జయంతాయ సువర్ణ గర్భగ్రహాణాయా
ర్కాయేదం నమమ ॥ ౩ ॥ శ్రియంచ లక్ష్మీమౌపలా మంబికాం
గాంపత్నీంజయా మింద్రసేనేత్యుతాహుః । తాంవిద్యాం బ్రహ్మ
యోనింస రూపామిహాయు షేతర్పయామో ఘృతే నస్వాహా । శ్రి
యైలక్ష్మ్యైఔపలాయై అంబికాయైపత్న్యైఇంద్రసేనాయైబ్రహ్మయో
న్యై సరూపాయా ఇదంనమమ ॥ ౪ ॥ దాక్షాయిణ్య స్సర్వయోన్యస్సు
యోన్యస్సహ స్రశోవిశ్వా విశ్వరూపా విరూపాః । ససూనవస్స
పత్న్యయస్సయూథ్యాఆయుషేనోఘృతమిదంజుషంతాగ్ స్వాహా । దా
క్షాయణీభ్య స్సర్వయోని భ్యస్సు యోనిభ్యో విశ్వరూపాభ్యో విరూపా
భ్య స్ససూనుభ్యస్స పత్నీభ్య స్సయూథ్యాభ్య ఇదంనమమ॥ ౫ ॥ దివ్యా
గణా బహురూపాః పురాణాఆయుశ్ఛిదో నప్రమథంతువీరాన్ । తే
భ్యోజుహోమి బహుధాఘృతేనమానః ప్రజాగ్ంరీరిషో మోతవీరాం
త్స్వాహా। దివ్యేభ్యోగణేభ్యో బహురూపేభ్యః పురాణేభ్య ఆయుశ్ఛి
ద్భ్య ఇదంనమమ॥ ౬॥ ఏకఃపరస్తాద్య ఇదంబభూవయతో బభూవభువన
స్యగోప్తా। యమస్యేతిభువనగ్ంసాంపరాయేసనోహ విర్ఘృతమిహా
యుషేత్తు దేవస్వాహా । భువనస్యగోప్త్రే ఈశానాయ దేవాయేదంన
మమ ॥౭॥వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోథనాథ్యాన్ఋభూన్ యక్షాన్
గంధర్వాగ్ శ్చపితౄగ్ంశ్చవిశ్వాన్ భృగూంత్సర్పాగ్ంశ్చాంగిర సోథ
సాధ్యాన్ ఘృతంహుత్వాస్వాయుష్యామహయామ శశ్వత్స్వాహా । వ
సుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యోమరుద్భ్య ఋభుభ్యోయక్షేభ్యోగంధర్వే
భ్యఃపితృభ్యో విశ్వేభ్యో భృగుభ్య స్సర్పేభ్యోంగిరోభ్య స్సాధ్యేభ్య ఇ
దంనమమ ॥ ౮ ॥ యన్మఆత్మనోమిందా భూదగ్నిస్తత్పున రాహా
జాతవేదావిచర్షణిస్స్వాహా। అగ్నయేజాతవేదస ఇదంనమమ ॥ ౯
పునరగ్నిశ్చక్షురదా త్పునరిందో బృహస్పతిః - పునర్మేఅశ్వినాయు
వంచక్షురా ధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నయ ఇంద్రాయ బృహస్పత

య అశ్విభ్యామిదం ॥ ౧౦ ॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపత
య ఇదంనమమ ॥ ఇత్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా । తతోఽస్మిన్నగ్నౌ చరు
గ్నౌ శ్రపయిత్వా గ్నింధనాద్యగ్నిముఖాంతే । స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమవ
దాయ - సమితమితి పురోనువాక్యామనూచ్యాగ్నే పురీష్యేతి యాజ్య
యాజుహోతి - సమితగ్ంసంకల్పేథాగ్ంసంప్రియౌ రోచిష్ణూసుమన
స్యమానౌ । ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సంవాంమనాగ్ంసి సంవ్ర
తా సముచిత్తాన్యాకరం । ఇతిమంత్రమనూచ్య । అగ్నే పురీష్యాధి
పాభవాత్వంనః । ఇషమూర్జం యజమానాయ ధేహిస్వాహా । అ
గ్నయేపురీష్యాయేదం । ఇతిచరుంహుత్వా స్రుచ్యుపస్తీర్య । స్విష్టకృ
ద్దేవతాన్యైస్విష్టకృన్సమవదాయ । అగ్నేస్సకృద్ద్విర్హీనమభిఘార్య తత
స్స్రువేణాజ్యంగృహీత్వా-పరిష్య త్స్వనుగ్నేరయుమాణ్ పుష్టిమాగ్ం
అసి- శివాఃకృత్వానిశస్సర్వాస్సావరోరాని మిహాసదస్స్వాహా । అగ్న
యేపురీష్యాయేదంనమమ ॥ భవతం నస్సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ-మా
యజ్ఞగ్ంహిగ్ంసిష్టంమాయజ్ఞపతిం జాతవేదసౌశివౌభవత మద్యన
స్స్వాహా । అగ్నిభ్యాంజాతవేదోభ్యా మిదంనమమ-మాతేవపుత్రం పృథి
వీపురీష్యమగ్నిగ్ం స్వేయోనావభారుఖా - తాం విశ్వైర్దేవైరృతు
భిస్సం విదానః ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మావిముంచతుస్వాహా । ప్రజాపత
యే విశ్వకర్మణ ఇదం - యదస్యపారేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత-
తన్నఃపరుషదతిద్విషోఽగ్నే వైశ్వానరస్వాహా అగ్నయే వైశ్వానరాయే
దం - నమస్సుతే నిరృతే తిగ్మతేజోఽయస్మయం విచృతా బంధమేతం-యు
మేనత్వంయమ్యాసం విదానోత్తమే ... అగ్నే స్వాహా-
నిరృత్యై విశ్వరూపాయా ఇదంనమమ - యత్తే దేవీ నిరృతిరాబబంధ
దామగ్రీవాస్వ విచర్త్యం । ఇదంతేతద్విష్యామ్యాయుషోనమధ్యాదథా
జీవః పితుమద్ధి ప్రముక్తస్స్వాహా । దేవ్యై నిరృత్యా ఇదంనమమ ॥
యస్యాస్తే అస్యాః క్రూర ఆసన్జుహోమ్యేషాం బంధానామవసర్జ
నాయ । భూమిరితిత్వా జనా విదుర్నిరృతిరితిత్వాహం పరివేద విశ్వ
తస్స్వాహా - దేవ్యై నిరృత్యా ఇదం ॥ అనుస్వంతి యజమానమ

చ్ఛన్త్యైనస్యేత్యంతస్యాకరస్యాన్వేషి। అన్యమస్మదిచ్ఛ సా త ఇత్యా నమో దే
వి నిర్ఋతే తుభ్యమస్తు స్వాహా । దేవ్యై నిర్ఋత్యా ఇదం ॥ దేవీమహం
నిర్ఋతిం వందమానః పితేవ పుత్రం దసయే వచోభిః - విశ్వస్య యా
జాయమానస్య వేద శిరశ్శిరః ప్రతిసూరీ విచష్టే స్వాహా - దేవ్యై నిర్ఋత్యా
ఇదం - నివేశనస్సంగమనో వసూనాం విశ్వా రూపాభి చష్టే - శచీభి
ర్దేవ ఇవ సవితా సత్యధర్మేంద్రో న తస్థౌ సమరే పథీనాగ్ం స్వాహా । దేవా
య సవిత్ర ఇంద్రాయేదం న మమ ॥ సంవత్సరాద ధాతససిరా హోవాక్ష్
ణోతన - సింహాసహః అష్టముద్రిణం వయం విశ్వాహా దభ్రముక్షితగ్ం
స్వాహా । అవటాయాక్షితాయేదం। నిహ్ర్యతాహావమవటగ్ం సువరత్ర
గ్ం సుషేచనం। ఉద్రిణగ్ం సించే అక్షితగ్ం స్వాహా। అవటాయాక్షితా
యేదం । సీరా యుంజంతి కవయో యుగా వితన్వతే పృథక్ । ధీరా దేవే
షు సుమ్నయా స్వాహా। సీరేభ్యః కవిభ్య ఇదం । యునక్త సీరా వియుగా త
నోత కృతే యోనా వపతేహ బీజం। గిరా చ శ్రుష్టిః సభరా అసన్నో నేదీ
య ఇత్సృణ్యః పక్వమాయత్ స్వాహా । సీరేభ్యః కవిభ్య ఇదం। లాం
గలం పవీరవగ్ం సుశేవగ్ం సుమతిత్సరు । ఉదిత్కృషతి గామవిం ప్రఫ
ర్వ్యం చ పీవరీం ప్రస్థావద్రథవాహనగ్ం స్వాహా । లాంగలాయేదం। శు
నం నః ఫాలా వికృషంతు భూమిగ్ం శునం కీనాశా అభియంతు వాహైః। శు
నం పర్జన్యో మధునా పయోభిః శునాసీరా శునమస్మాసు ధత్తగ్ం స్వాహా।ఫా
లేభ్యః కీనాశేభ్యః పర్జన్యాయ శునాసీరాభ్యామిదం న మమ ॥ కామం
కామదుఘే ధుక్ష్వ మిత్రాయ వరుణాయ చ । ఇంద్రాయాగ్నయే పూష్ణ
ఓషధీభ్యః ప్రజాభ్యస్స్వాహా । మిత్రాయ వరుణాయేంద్రాయాగ్న
యే పూష్ణ ఓషధీభ్యః ప్రజాభ్య ఇదం। ఘృతేన సీతా మధునా సమక్తా విశ్వై
ర్దేవైరనుమతా మరుద్భిః। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానాస్మాన్సీతే ప
యసాభ్యావవృత్స్వ స్వాహా। ఊర్జస్వత్యై సీతాయా ఇదం। ఇతి స్రువే
ణాజ్యాహుతీర్హుత్వా। పూర్వవత్తేన చరుణా । అగ్నయే స్విష్టకృతే
స్వాహా। ఇతి స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా జయాదిప్రభృతి విసర్జనాంతం కుర్యా
త్। తతః ఆత్మారోపణం కుర్యాత్ । తథా చోక్తం। పూర్వాశ్రమస్య ।

థాచకారికాః । రాగాద్గృహస్థస్యవివాహప్రాప్తేపత్న్యాభవేతాంయ దితద్రవహ్నా । వక్ష్యామిసంసర్గమనుక్రమేణ గార్హపత్యస్య తంత్రస్య సకృత్ప్రసిద్ధ్యై । ద్వితీయవహ్నిం విధినాసమింధే ద్వితీయపత్న్యావ లంబితాయాం । నమస్తఆరభ్యతతఃపరస్తాద్వ్రీహ్యంత వేదస్త్వితిమం త్రకేన। చతుర్గృహీతంజుహుయాత్తదగ్నావయంతేమంత్రేణ సమిధ్య థాగ్నిం । ఆరోప్యపూర్వాం విధినాసమిద్ధేహ్యగ్నౌతస్తాంసమిధంనిద ధ్యాత్ । ఆజుహ్వాఉద్వృత్య పదద్వయేనదార్వైరుపస్పృశేతఏవభతాం। యోబ్రహ్మసూక్తేనచతుర్గృహీత్వాపరిస్తృతేగ్నౌ జుహుయాత్స్రుచై వ। సమూదిమంత్రేణపురోనువాక్యామనూచ్యమంత్రేణ పరేణహోమః। పురీష్యఆరభ్యతతోనువాకశేషాభిరృగ్భిర్జుహుయాద్ఘృతేన । పూర్వ వత్తేనచరుణాహోమ స్స్విష్టకృతఃపునః । జయాదీంశ్చ తతోహుత్వా బ్రహ్మణేదక్షిణాంతతః॥ఇత్యేకఃపక్షః॥అథాపరఃపక్ష ఉచ్యతే॥పూర్వో త్తరాగ్నిదక్షిణతోత్తర తశ్చస్థాపయిత్వా । ద్వయోరగ్న్యోఃప్రాతరౌ పాసనగ్ంహుత్వా। పత్నీభ్యాంసహితః। ప్రాణానాయమ్యపూర్వవత్సంక ల్ప్య।ద్వయోరగ్న్యోర్మధ్యే స్థండిలోల్లేఖనాదీనికృత్వా - భవతం నస్స మనసౌ సమోకసావ ... ద్యవః - అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో అధి రాజ ఏషః । స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మాదేవానాంమిథుయా కర్భాగధేయం । ఇతిద్వా భ్యాంమంత్రాభ్యాంప్రత్యక్షౌపాసనాగ్నిం స్థండిలేసకృదేవక్షిపేత్। ప త్నీభ్యాంస్థాపయేత్ । తతస్తస్మిన్నగ్నౌచరుగ్గ్రపయిత్వా । అగ్నిం ధనాద్యాగ్నిముఖాంతే । అగ్నయేతంతుమతేస్వాహా । అగ్న...దం । అ గ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ।అగ్న...దం।ఇత్యగ్నయేతంతుమతేస్థాలీపాకం కృత్వా । సమిత్సన్నహనంజయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతంకుర్యాన్నాత్మా రోపణంకుర్యాద్బ్రహ్మణేవరందద్యాత్ - ఇత్యేకఃపక్షః అస్మిన్నర్థే త్రికాండీకారికాః। లౌకాగ్నావితరోద్వాహాయదిగృహ్యానలద్వయః। రుద్రస్వామిమతేనాథతత్సంసర్గవిధింవదేత్ ॥ ద్వితీయోద్వాహమార భ్యపృథగ్ధృత్వానలద్వయం । సంధింబోధాయనఃప్రాహ వివాహాదిదిన

త్రేయే । గృహ్యాగ్నిద్వయహోమానాం తంత్రానుష్ఠాన సిద్ధయే । హో మాగ్నిద్వయసంసర్గంకరిష్య ఇతిసంవదేత్ । పాత్రద్వయే నిధాయాగ్నీపత్నీభ్యాంసహితశ్శుచిః । అంతరాగ్నీ తతఃకుర్యాత్స్థండిలోల్లేఖనాదికం । భవతన్నస్సమనసావగ్నావగ్నిరితిద్వయం - జపిత్వాస్థండిలే‌గ్నీద్వే యుగపత్సంప్రయోజయేత్ - పత్నీభ్యాం స్థాపయే ద్ద్వావప్యస్యాగ్నేస్సంప్రవేశనం - తతో‌గ్నింతుమత్యంతంయజేదితివిధిక్రమః - తతఔపాసనంకుర్యాద్యావజ్జీవంతదంతరం । ఉపసంసృష్టఏవాగ్నౌసీమంతాదిక్రియా అపి - యస్తుకృచ్ఛ్రసంసర్గం నకరోతిద్విసహ్నిమాన్ - నిత్యమగ్నిద్వయంధారయేత్ సస్వతోనపృథక్క్రియా । ఇతిద్విభార్యస్యౌపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గహోమాదికంసమాప్తం ॥ అథవా ॥ వివాహకర్తా ప్రథమేవివాహేలౌకాగ్నిమిధ్వా జుహుయాత్తదగ్నౌ ॥ ద్వితీయపాణిగ్రహణాదికేతుపూర్వాగ్నిమిధ్వాజుహుయాత్తదగ్నౌ । తథాచోక్తం ॥ కామీసంతాన కామోవాయదీచ్ఛేత్పునరుద్వహం - ఉపావరోహంకర్తవ్యంనైవాహికసుతేఃవరం ॥ ఇచ్ఛావివాహంపునరేవ యస్యశ్యాపాసనేనస్యవివాహ ఇష్టః - వివాహభేదేపినవహ్నిభేదోయద్యగ్నిభేదోస్తినతో‌గ్నిభేదః ॥ ఇత్యాదిపక్షాంతరాణితత్తద్గృహ్యకల్పానుసారీణ్యాన్వేష్టవ్యాని ॥ అత్రపక్షవైకల్పికమేవదర్శితం ॥

*అశ్వారోహణం.

అశ్వమున్తరైరారోహయేత్ । అశ్వోసి । హయోసి । అత్యోసి । నరోసి - అర్వాసి । సప్తిరసి - వాజ్యసి । వృషాసి । నృమణా అసి - యయుర్నామాసి - ఆదిత్యానాంపత్వాన్విహి - ఏతైరశ్వమారోహయేత్ ॥

గజారోహణం.

హస్తినమున్తరయా । హస్తియశసమసిహస్తియశసీభూయాసం । వహకాలవహ శ్రియం మాభివహ । ఇంద్రస్యత్వా వజ్రేణాభినిదధామిసుందరగజ । ఇత్యాదితత్తద్గజ ప్రసిద్ధనామ గృహ్ణీయాత్ సర్వోష్వయంమన్త్రైః ఆరోహణ ఏవ వినియుక్తత్వాన్నత్వం కుశని ధానే యోజయితుంశక్య ఇతి । * * * * * * *

తాభ్యాంపతితస్యకర్మ

తాభ్యాగ్ం శరీర లేపనే పూర్వవత్పృథివీ మభిమృశేత్ । అశ్వహస్తిభ్యాం పతనాచ్ఛరీరబాధే హేమంత ప్రశ్న్యే వరోహణవత్ స్యోనా పృథివి బడిత్థేత్యేతాభ్యా మృగ్భ్యాం పృథివీమభిమృశేత్ । స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః । బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రం బిభర్షి పృథివి । ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి । మహ్నా జినోషి మహాని । అతశ్శరీరబాధో వినశ్యతి. * * * * *

సంవాదీయఫలీకరణహోమః.

సంవాదమేష్యన్ సవ్యేన పాణినా ఛత్త్రం దండం చాదత్తే । దక్షిణేన ఫలీకరణ ముష్టి ముత్తరయా హుత్వోత్తరాం జపేత్ । సభావ్యవహారాదిషు సవ్యేన పాణినా ఛత్త్రం దండం చ గృహ్ణీయాత్ । సవ్యపాణిధృతఛత్త్రదండ ఏవ దక్షిణేన పాణినా ఫలీకరణముష్టి మవ జిహ్వకేత్యేతయా స్వాగాకారేణ జుహోతి । న తు పరిస్తరణ పర్యుక్షణాది । అవ జిహ్వక ని జిహ్వికావ త్వా హవిష్యామహే । యత్ప్రాతర్యాం యదహం బ్రవీమ్యధరో మద్యజ్ఞ శమానా వ దత్యస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । తతస్సంవాద దేశం గత్వా ప్రత్యర్థినం పశ్యన్నేతే వాచముత్తరాం జపేత్. ఆ తే వాచమాస్యాం దద ఆ మనస్యాగ్ం హృదయాదధి । యత్ర యత్ర తే వాఙ్నిహితా తాం త ఆదదే । యత్ప్రాతర్యాం యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వ యజ్ఞశత్రుః । క్రుద్ధ ముత్తరాభ్యామభిమంత్రయేత విక్రోధో భవతి ॥ యా త ఏషా యుక్తే పతతి త్వేతాభ్యామృగ్భ్యాం క్రోధయుక్తం ప్రత్యర్థినమభిమంత్రయేత తతః కోపరహితో భవతి । యా త ఏషా రరాట్యా తనూర్మన్యోః క్రుద్ధస్య నాశనీ । తాం దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయంతు సుమేధసః । యత్త ఏతన్ముఖే మతేగ్ం రరాటముదివ విధ్యసి । వి తే క్రోధం నయామసి గర్భమశ్వతర్యా ఇవేతి.

స్వభార్యాయాః పురుషాంతరసంగతినిరాసార్థంకర్మ.

అసంభవేష్యః పరేషాం స్త్రీభార్యాభిరతా జీవచూర్ణాని కారయిత్వోత్తరయా సుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్ । గ్రామాంతరం ప్రి

యాస్వాఙ్ గృహేవర్తమానాయా భార్యాయాః పరపురుషోపభోగ
మకామయమానశ్చేత్ చరణౌ నామ కారణ్యాకసర్వవిశేషస్య జీవత ఏవా
శ్నాప్రహారేణ చూర్ణాని కారయిత్వా తాన్య వజ్యామవైత్యైతయ
ర్చా ప్రాప్త నిద్రాయా భార్యాయా యోనౌ నిక్షిపేత్। అవజ్యామ
వధన్వనో వ్యాదోమన్యుంతనోమితే। ఇంద్రా పాస్యఫలి గమస్యేభ్యః
పురుషేభ్యో న్యత్రమత్। ఏవంకృతే న్యానుపయోగ్యా భవతి।

పునస్తద్భార్యోపయోగకరణం.

సిద్ధ్యర్థే బభ్రుమూత్రేణ ప్రక్షాళయీత। పూర్వోక్తచికిత్సయో పభోగా యోగ్యాయా భార్యాయా యోనింస్వోపభోగార్థం కపిలా గోమూత్రేణ ప్రక్షాళయీత తతోగమనయోగ్యా భవతి। సప్తకాల ఏవైతత్ప్రక్షాళనం కార్యం.

-అథ పణ్యహోమః-

క్రయవిక్రయాదివ్యవహారవతః పురుషస్య పణ్యద్రవ్యస్యార్ఘో త్కర్షాపకర్షాది లాభార్థం కర్మ విధీయతే॥ యదస్య గృహే పణ్యస్య స్యాత్తతత్తరయా జుహుయాత్-

ప్రాణివ్యతిరిక్తక్రయ్యద్రవ్యాదవదాయాయం హోమః కర్తవ్యః। అస్య ప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ... గుణార్థం మమ పణ్యద్రవ్యార్ఘసిద్ధ్యర్థం పణ్యహోమం కరిష్యే। అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ప్రకృత పణ్యద్రవ్యాదీప్రియవమరీచ్యాదగ్రవ్యాదవదాయ యదహమిత్యేనయా జుహోతి। యదహం ధనేన ప్రపణంశ్చరామి ధనేన దేవాధన మిచ్ఛమానః। తస్మిన్ త్సోమోరుచమాదధాత్వగ్నిరింద్రో బృహస్పతిశ్చ స్వాహా॥ సోమాగ్నీంద్ర బృహస్పతిభ్య ఇదం। తతస్తంత్రశేషం సమాపయేత్। ఏవంకృతేర్ఘ సిద్ధిర్భవతి॥

భార్యాయా భగస్యవశ్యకర్మ

యం కామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి జీవ చిహా కేశమాత్రమానీ యసుప్తసుప్తగాభ్యాం త్రిః పరిషించేత్। యా స్త్రీ స్వభర్తారం సపత్నీబాధాపిహితం కామయేతసా జీవంత్యాగోధికాం బలాదహ్వా

త్యా తస్మిన్ గర్త్తే స్వమూత్రమానీయ తేన సుప్తం పతిం పరిత్వాగి రే రమి హామిత్యేతాభ్యామృగ్భ్యాం త్రిరప్రదక్షిణం పరిషించేత్ । పరిత్వాగి రేరమిహాం పరిభ్రాతుః పరమస్వసుః । పరిసర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిషీతః క్వేష్యసి । శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేణావిచ్ఛిదా । ఉలెనపరిషీతోసి పరిషీతోస్యులేన ॥ ఇత్యేవంకృతే భర్త్తా భార్యాయా వశే తిష్ఠతి॥

దాసాదిపలాయననిమిత్తంకర్మ.

యేన పథా దాస కర్మకరాః పలాయేరన్ తస్మిన్నిణ్వాన్యపథాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి । దాసాదాస్యోభృతికర్మకరాః యేనమార్గేణపలాయేరన్ తస్మిన్మార్గే సారుమయాణి వలయాన్యుపధాయ తేష్వావర్తనవర్తయేత్యాదిభిశ్చతసృభిరాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ । ఆవర్తనవర్తయని వర్తనవర్తయేంద్ర నర్దబుద । భూమ్యాశ్చతస్రః ప్రదిశస్తాభిరావర్తయాపునస్స్వాహా।ఇంద్రాయేదం। ఆవర్తననివర్తనావర్తన నివర్తయస్వాహా । ఇంద్రాయేదం । అనుపాహ్వదను హ్వయోనివర్తనోన్యవీవృతత్ । ఐంద్రః పరిక్రోశోవః పరిక్రోశతు ర్వ్యావృతస్స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । యదిమామదిమన్యాధ్వ ఆదేవా దేవ వత్తరం ఇంద్రః పాశేన సిక్త్వా వో మహ్యమిద్వశమానయాత్స్వాహా। ఇంద్రాయేదం । నాత్రపూర్వోత్తరతంత్రాదికం॥

ఆకస్మికవృక్షఫలాదిపతనమ్.

యద్యేనం వృక్షాత్ఫలమభినిపతేద్వయో వాభివిక్షిపేతా వర్షశకృద్వా బిందురభి నిపత్తేత్తమున్తైర్యథాలింగం ప్రక్షాళయీత।అకస్మాద్వృక్షాత్ఫలపాతనే కాకకంకాది కుత్సితపక్షిపక్షాభిఘాతే విద్యుత్సు మేఘ ఘోరోవాతాది రహితాకాలికాన్తరిక్షాబ్బిందుపతనే చోక్తైర్యదివృక్షాదిత్యాదిభిస్త్రిభిర్మంత్రైర్యథాలింగం తత్తన్నిమిత్తస్పృష్టం దేశం ప్రక్షాళయీత । యదివృక్షాద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తద్వాయురేవ। యత్రాస్పృక్షత్తనువం యత్రవాస ఆపో బాధం తాం నిరృతిం పరాక్షైః। ఇతిఫలపతన ప్రదేశం ప్రక్షాళయీత । యే పక్షిణః పతయంతి బిభ్యతో నిరృత్త్యైస్సహ । తేమాశివేనశగ్మేనతేజసోంవంతువర్చసా । ఇతిపక్షివా

తాభిఘాతదేశం। దివోనుమాబృహతో అంతరిక్షాదపాగ్ స్తోకో।అభ్యప తచ్ఛివేన ।। సమహమింద్రియేణమనసాహమాగాంబ్రహ్మణాసంసృచాస్సుకృతాకృతేన। ఇత్యబ్బిందుసంస్పృష్టదేశమితి॥

అద్భుతోత్పాతనిమిత్తమ్.

అగారస్థూణావిరోహణే మధున ఉపవేశనేకుప్త్యాంకపోతదర్శనేఽమాత్యానాగ్ం శరీరరేషణేన్యేషు చాద్భుతోత్పాతేష్వ మావాస్యాయాంనిశాయాంయత్రాపాంనశ్శృణుయాత్తదగ్నేరుపసమాధా నాద్యాజ్యభాగాంతే ఉత్తరాఆహుతీర్హుత్వాజయాదిప్రతిపద్యతె పరిషేచనాంతంకృత్వాభిమృతేభ్య ఉత్తరయాదక్షిణతోఽ శ్మానంపరిధింనిదధాతినిదధాతి। గృహస్యోపర్యంకురాద్యుత్పత్తౌసారఘస్యాన్యస్య వామధున ఉపవేశనేఅంబరీషెకపోతదర్శనే పుత్రభార్యాదీనాంమరణే గృహమధ్యేవల్మీకహస్తాద్యాకృత్యుత్పత్యాదిష్వద్భుతోత్పాతేషు చామావాస్యాయాంనిశాయాం అపాంశబ్దరహిత ప్రదేశంగత్వాత్రోత్తరాఏకాదశాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ --- అత్రాయంప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం... ప్రీత్యర్థంఅగారస్థూణావిరోహణాద్యద్భుతోత్పాతనిమిత్తప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతెయథావద్గృహీత్వాన్వారబ్ధాయాం।ఇమంమేవరుణ... చకేస్వాహా। వరుణాయేదం।తత్వా --- షీస్వాహా। వరుణాయేదం। త్వంనో --- హా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। సత్వంనో... హా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నే ... హా। అయసేగ్నయఇదం।ప్రజావతేనత్వ... స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। పునః। ప్రజాపతె ... హా। ప్ర... దం। సమ్రాజంచవిరాజంచాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖేతయామాసగ్ం సృజామసిస్వాహా। లక్ష్మ్యైఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయెదం। జయాదిప్రతిపద్యతెపరిషెచనాంతంకుర్యాత్ । అమాత్యశరీరరేషణవిషయేత్వయంవిశేషః। అగ్నేర్దక్షిణదేశే దీర్ఘావటంఖాత్వాతస్మిన్నవటే।ఇమంజీవేభ్యః పరిధిందధామి। మైషాంనుగాదపరోఅర్థమేతం। శతంజీవంతు శరదః పు

రూచీస్త్రీరోమ్యృష్యాందధతాంపర్వతేన। ఇత్యేతయర్చాప్సృతామృతపరి
ధిరూపంపాషాణం సంస్థాపయతి। తతఃఅభ్యుదయకంకర్మణః పుణ్యా
హంచకుర్యాత్ ॥ ఇత్యద్భుతోత్పాతనిమిత్తప్రాయశ్చిత్తం।

అథకదళీవివాహః

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రాహ్మణైస్సహగో
కదళీ సమీపంగత్వా । పుణ్యాహం వాచయిత్వా చాన్యంవృణీయ
తత్రవేదికాంనిర్మాయ తద్వేదికామధ్యేఅఢకపరిమిత శ్వేతతండులోపరి
కదళీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన ఆపోహిష్ఠామయో భువ ఇతితిసృభిః
పవమానసూక్తేనాద్భిర్మార్జయిత్వావస్త్రభూషణాది సర్వాలంకారైర
లంకృత్య । అనుహావమితిపాదాప్రక్షాళ్యాచమ్యారక్షాబంధనంయజ్ఞో
పవీతంకన్యావరణంవినా గౌరీపూజాంచబృహత్సామేతికదళ్యాంకంక
ణంబధ్వామహాసంకల్పముచ్చార్యనస్త్రీగోత్రాయపౌత్రాయపుత్రాయ
వరాయ కదళ్యాం గోత్రనామానివర్జయిత్వా కదళీ నామ్నీమిమాం
కన్యాంప్రతిపాదయామీతితతోవర స్త్వర్ధ్యాన్నుదేవేభ్యోయజ్ఞరేష
ఘ్నాన్మంత్రాన్ జపిత్వాఅథవరమిత్యాదిసంకల్పయతేత్యాంతంజపేత్
తతస్సుముహూర్తేస్వ యందృష్ట్వేత్యాది పఠిత్వా కపిలా వాచనాది
బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ । లాజహోమంవినాప్రధానహోమంకుర్యాత్
ఆశీర్వచనం కారయేత్ । రక్షాస్విస్రస్యవస్త్ర ద్వయసహిత వధూ
మలంకారసహ తామాచా ర్యాయదద్యాత్ । పృథివీం గచ్ఛేతి
ఇతస్సుక్తకదళీ మధ్యేస్థాప్యన ఛేదంత్యజేత్ । స్నాత్వాచ వ్యగో
భూతిలేత్యాది దశదానాని కుర్యాత్ శూర్పవాయనం చదద్యాత్ ।
స్నాత్వాచామేదితి। ఏవమేవార్కవివాహః.

చంద్రగ్రహణహోమాః

ప్రాణానాయమ్యఏవం ... స్థంరాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్త
గ్రహణహోమాన్ కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్యపూర్వ పరిషేచ
నంకృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా। ఆప్యాయ
స్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్య సంగథే

స్వాహా । సోమాయేదం । సంతే పయాగ్ంసి సముయంతు వాజాస్సం వృష్ణియాన్యభిమాతిషాహః - ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమదివి శ్రవాగ్ంస్యుత్తమాని ధిష్వస్వాహా। సోమాయేదం - యా తే ధామాని దివియా పృథివ్యాం యా పర్వతేష్వోషధీష్వప్సు - తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజన్ త్సోమప్రతి హవ్యా గృభాయ స్వాహా। సోమాయేదం ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా స్వస్తి శ్రద్ధామిత్యాదిః నమస్కారః కార్యః । ఇతి చంద్రగ్రహణహోమః॥

అథ సూర్యగ్రహణహోమః-

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...గుణ కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగప్రయుక్తగ్రహణహోమం కరిష్యే । ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య పూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా । తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమాభాసి రోచనగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఉద్వయం...జ్యోతిరుత్తమగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఉదుత్యం...సూర్యగ్ం స్వాహా। సూ...దం॥ చిత్రం...తస్థుషశ్చ స్వాహా॥ సూ...దం॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ స్వస్తి శ్రద్ధా మిత్యాదినా నమస్కారం కుర్యాత్॥ ఇతి సూర్యగ్రహణహోమః॥

అథ సమస్యహోమః-

స్మృతితత్త్వదీపికాయాం । యజమానే ప్రవసతి త్వగ్నిసంస్థాపనాదికం । కారయిత్వా దారభ్యాం పత్న్యా ఉపవసేదితి ॥ ద్విత్రిదినవ్యాపిసమస్యహోమం ఆహ మరీచిః । ప్రవాసినోఽగ్నిహోత్రంస్యాత్ పంచాహం చ సప్త వా । హోతవ్యో హోమ ఏకాహో సాయం ప్రాతః పృథక్ పృథక్ ॥ కాలద్వయమప్యశక్తశ్చేదేకస్మిన్కాల ఏవ వా ప్రాగుక్తేనైవ విధినా సమస్యం హోమమాచరేత్॥ బృహస్పతిః ॥ సాయం ప్రాతర్హోమయుక్తౌ సాయమేవ సమస్యతు । ఆపన్నో జుహుయాత్తత్ర సమిదేకాథవా ద్వయం ॥ చతస్ర ఆహుతీః కుర్యాత్ త్రిస్త్వా సాయమాహుతీ । ద్వే ప్రాతరాహుతీ తైస్తదుపస్థానం సకృత్తథా॥

ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం...గుణ సాయమౌపాసనం సమస్యహోమ పక్షమాశ్రిత్య అనుకృష్యకృతైః పూర్వాహ్ణసాయమౌపాసనైస్సహ తండులైర్హోష్యామి ॥ ఔపాసన సంఖ్యయా తండుల గ్రహణం ॥ ఏవమేవ ప్రాతః.

అథపక్షహోమాః.

స్మృత్యర్థసారే। సమస్యేదగ్నిహోత్రాణి యథాసంభవ మాపది। ప్రతిపద్యస్మిన్నేతస్మిన్ యమాపద్యన్యత్ర వాదినే ॥ యావన్త్యేవ సధాహోత్రస్యాగ్నిసాని భవంతిహి। తావంత ప్రతిగృహ్ణీయాత్ స్రుచా చతురస్యాయనాసిత ॥ ప్రాతర్హోమాన్ త్సమస్యైవ జుహుయాద్ద్వాపరేహని। సర్వథాప వసధ్యాహ్నే సాయంహోమః పృథగ్భవేత్ ॥ తథైవ యజనీయాహః ప్రాతర్హోమః పృథగ్భవేత్॥అయంక్రమః॥ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం...గుణ ప్రతిపత్ప్రభృతి చతుర్దశీపర్యంతం చతుర్దశసాయమౌపాసన హోమాన్ అపకృష్య పక్షహోమపక్షమాశ్రిత్య తండులైర్హోష్యామి ॥ పక్షదినాని సంఖ్యాయ సంకల్పః కార్యః। తత్సంఖ్యయా ఆహుతిద్రవ్యోన్నయనంచ కార్యం। అస్మిన్నపి పక్షే ఔపవసథ్యేహని సాయంహోమః కర్తవ్యః॥ఏవమేవ ద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్ అపకృష్య పక్షహోమపక్షమాశ్రిత్య తండులైర్హోష్యామి। పక్షదినసంఖ్యానం పూర్వవత్ ॥ అత్ర యజనీయేహని ప్రాతర్హోమశ్చ కర్తవ్యః ॥ ఇతిపక్షహోమప్రకరణమ్॥

అథఅక్షరాభ్యాసః.

ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం... గుణ అస్య కుమారస్యాక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మ కరిష్యే... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపూజాం కృత్వా। పుణ్యాహం వాచయిత్వా। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... గుణ అక్షరాభ్యాసాంగత్వేన అంగదేవతా సహిత శ్రీమహాసరస్వతీ పూజాం కరిష్యే। మధ్యే సరస్వతీం - దక్షిణతో హరిం - పశ్చాల్లక్ష్మీం - ఉత్తరతో దేవీం చావాహ్య।అష్టసు దిక్షు దిక్పాలకానావాహ్య। భూరిత్యాది మూలమంత్రేణ షోడశోపచార పూజాం కృత్వా। తతః ప్రాణానాయ

మ్యే। ఏవం... ర్థం అక్షరాభ్యాసాంగత్వేన హోమంకరిష్యే। స్థండిలో ల్లేఖనాదిపూర్వపరిషేచనాంతంకృత్వా తతః - సరస్వత్యై స్వాహా-సరస్వత్యా ఇదం - హరయేస్వాహా - హరయఇదం। లక్ష్మ్యై స్వాహా। లక్ష్మ్యా ఇదం - దేవ్యైస్వాహా। దేవ్యా ఇదం। ఇతిచతస్రస్సు (చాష్ట్ర?) ఆహుతీర్హుత్వా ఉత్తర పరిషేచనంకృత్వా స్వస్తిశ్రద్ధా మిత్యాదినా నమస్కారంకుర్యాత్। తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వా ప్రత్యఙ్ముఖంశిష్యంశివాయనమఇతిమంత్రముపదిశేత్॥ హరిః ఓం తత్సత్ అక్షరాభ్యాసస్సమాప్తః॥

~~~~ విధురవైశ్వదేవః ~~~~

అనగ్నికస్య వైశ్వదేవ మాహవృద్ధవసిష్ఠః। అనగ్నికస్తు యోవిప్రస్సోన్నంవ్యాహృతిభిస్స్వయం। హుత్వాశాకల మంత్రైశ్చ శిష్టంశాక బలింహరేత్॥ టీ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యాశ్శాకలమంత్రాః॥ విష్ణురపి॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వాహుత్వామంత్రైశ్చ శాకలైః। ప్రాజాపత్యేగృహేవిహృత్వాపూజయేదతిథీంస్తతఇతి॥ ప్రథమతస్సర్వ ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం వైశ్వదేవమారభేత్। తత్ప్రకారః। ప్రాణానాయమ్యఏవం... ప్రీత్యర్థం ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే।అగ్నిమిధ్వేత్యాది అన్నాదగ్నావధిశ్రిత్యఉదగుద్వాస్య అన్నంద్వేధావిభజ్యాభిఘార్య। ప్రథమ భాగాదాదాయ। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవఇదం।సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। శాకబలిః। ఉదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య। స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। దేవయజ్ఞపఞ్చమహాయజ్ఞాన ప్రదానంచకుర్యాత్। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। వైశ్వదేవాంగత్వేనశాకల హోమాన్కరిష్యే। సమిధ ఆహృత్యైతైర్జుహుయాత్। దేవకృతస్యైనసోవయజనమసిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం। మనుష్యకృతస్యైనసోవయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। పితృకృతస్యైనసోవయజన మసిస్వాహా।అ... దం। ఆత్మకృతస్యైనసోవయజనమసిస్వాహా। అ... దం। అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దం॥ అస్మత్కృతస్యై

నసోఽవయజనమసిస్వాహా॥ అ...దం। యద్దివాచనక్తంచైనశ్చకృమత స్యావయ జనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యత్స్వపంతశ్చజాగ్రత శ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యత్సుషుప్తశ్చజాగ్రతశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ంసశ్చైనశ్చకృమతస్యావ యజనమసిస్వా హా।అ...దం - ఏనసఏనసోఽవయజనమసిస్వాహా - అగ్నయఇదం- ఇతిశా కలహోమాన్ హుత్వాస్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినానమస్కృత్యశ్వాన బలింహృత్వాతిథీన్పూజయేత్ అత్రవైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణపూర్వో త్తరపరిషేచనాదికం సర్వం మహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవవద్ద్రష్ట వ్యం- ఇతివిధురగవైశ్వదేవప్రకరణం॥ * * * * *

సాంమనస్యాశీః -

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తు వయంత్వేంధానాస్తనువంపుషే మ। మహ్యంనమంతాంప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణపృతనాజయే మ। మమదేవావిహవేసంతు సర్వఇంద్రావంతో మరుతోవిష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్ష మురుగోపమస్తుమహ్యంవాతఃపవతాంకామే అస్మిన్। మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం మయ్యాశీరస్తు మయిదేవహూతిః। దైవ్యాహోతారా వనిషంతపూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః మహ్యంయజంతు మమయానిహవ్యాకూతిస్సత్యా మనసోమె అస్తు ఏనోమానిగాం కతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతా మి॥ దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మహిప్రజయామా తనూభిర్మారధామద్విషతే సోమ రాజన్। అగ్నిర్మన్యుంప్రతినుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహిన స్త్వం। ప్రత్యంచోయంతునిగుతఃపునస్తేఽమైషాంచిత్తంప్రబుధా వినేశత్। ధాతా ధాతౄణాంభువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం- ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభాబృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్। ఉరువ్యచానోమహిషశ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవే పురుహూతఃపురు క్షు।సనఃప్రజాయైహర్యశ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషో మాపరాదాః।

యేనస్సపత్నా అపతేభవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహే తాన్ ॥ వసవోరుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తారమధిరాజమక్రన్। అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః। ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్యకుర్మో హరివో మేదినంత్వా॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభో నయుధ్మో ఘనాఘనః । క్షోభణశ్చర్షణీనాం। సంక్రందనోనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాకమింద్రః । సంక్రందనేనానిమిషేణ జిష్ణునాయుత్కారేణదుశ్చ్యవనేనధృష్ణునా । తదింద్రేణ జయతతత్సహధ్వంయుధోనరఇషుహస్తేనవృష్ణా । సఇషుహస్తైస్సనిషంగిభిర్వశీసగ్ స్రష్టాసయుధఇంద్రోగణేన। సగ్ంసృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతేపరిదీయారథేనరక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః। ప్రభంజన్త్సేనాః ప్రమృణోయుధాజయన్నస్మాకమేధ్యవితారథానాం । గోత్రభిదంగోవిదం వజ్రబాహుంజయంతమజ్మప్రమృణంతమోజసా।ఇమగ్ంసజాతాఅనువీరయధ్వమింద్రగ్ంసఖాయోఅనుసగ్ంరభధ్వం।బలవిజ్ఞాయస్థవిరఃప్రవీరస్సహస్వాన్వాజీసహమానఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వాసహోజా జైత్రమింద్రరథమాతిష్ఠగోవిత్ । అభిగోత్రాణిసహసాగాహమానో దాయోవీరశ్శతమన్యురింద్రః। దుశ్చ్యవనఃపృతనాషాడయుధ్యో౽స్మాకగ్ం సేనాఅవతుప్రయుత్సు । ఇంద్రఆసాంనేతాబృహస్పతిర్దక్షిణాయజ్ఞః పురఏతుసోమః । దేవసేనానామభిభంజతీనాంజయంతీనాంమరుతో యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్యవృష్ణోవరుణస్యరాజ్ఞ ఆదిత్యానాంమరుతాగ్ంశర్ధ ఉగ్రం। మహామనసాంభువనచ్యవానాంఘోషోదేవానాంజయతాముదస్థాత్। అస్మాకమింద్రస్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాకంయాఇషవస్తాజయంతు-అస్మాకంవీరాఉత్తరేభవంత్వస్మాను దేవాఅవతాహవేషు। ఉద్ధర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాంమామకానాంమహాగ్ంసి।ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాంజయతామేతుఘోషః । ఉపప్రేతజయతానరస్థిరావస్సంతుబాహవః । ఇంద్రోవశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ। అవసృష్టాపరాపతశరవ్యేబ్రహ్మసగ్ంశితా। గచ్ఛా

మిత్రాన్ప్రవిశామై షాంతంచనోబిభ్రవః । మర్మాణితేవర్మణాఛాదయా
మిసోమస్త్వారాజామృతేనాభివస్తాం । ఉరోర్వరీయో వరివస్తేఅస్తుజ
యంతంత్వాను మదంతుదేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతికుమారా
విశిఖాఇవ । ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥

✻ ఆశీర్వచనమంత్రాః ✻

ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి।ఘృ
తంపీత్వామృతంచారుగవ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమం। సుప్రజాఃప్ర
జయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషఃపోషైః। నారా
యణశర్మైషతే దేవసూర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైషతే
సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘాయుస్సమామృతయాగ్ం స్వస్తిమగ్ని ర్వాయుస్సూ
ర్యశ్చంద్రమా ఆపోనుసంచరంతితాగ్ం స్వస్తిమనుసంచర నారాయణశ
ర్మన్। ఇమమగ్నఆయుషేవర్చసేకృధిప్రియగ్ంరేతోవరుణసోమరా
జన్। మాతేవాస్మాఅదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్। అ
గ్నిష్టఆయుఃప్రతరాందధాత్వగ్నిష్టేపుష్టింప్రతరాంకృణోతు । ఇంద్రో
మరుద్భిఋతుధాకృణోత్వాదిత్యైస్తేవసుభిరాదధాతు। మేధాంతేదే
వస్సవితామేధాందేవీసరస్వతీ। మేధాంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాంపుం
ష్కరస్రజా। త్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజోదధాతుత్వ
యిమేధాంత్వయి ప్రజాంత్వయీంద్రఇంద్రియందధాతుత్వ । మేధాం
త్వయిప్రజాంత్వయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు। అగ్నిరాయుష్మాన్త్సవ
నస్పతిభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।సోమఆయు
ష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి। య
జ్ఞఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతంక
రోమి॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మ
తంకరోమి । దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంతస్తేనత్వాయుషా
యుష్మంతంకరోమి। ఘృతంపిబత్వాయుర్వైఘృతమమృతగ్ంహిర
ణ్యామమృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి।శతమానంభవతిశతాయుఃపురుషశ్శ
తేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి॥

యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనావృతాం పురీం । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః । భార్గవేయమ్ నైవై నం ప్రణయతి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వా దేవతాః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి । యావతీర్వై దేవతాస్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి- తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివే దివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలం కీర్తయేదేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి- పర్యాప్త్యా అనంతరాయాయ సర్వస్తోమో ఽతిరాత్ర ఉత్తమమహర్భవతి । సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి । శతం జీవ శరదో వర్ధమాన ఇత్యభిగిరో భవతి శతమితి శతం దీర్ఘమాయుర్మరుత ఏనా వర్ధయంతి శతమేవ తేన శతాత్మా సంభవతి శతమనంతం భవతి శతమైశ్వర్యం భవతి శతమితి శతం దీర్ఘమాయుః । అగ్నాయ శ్వస్వాగ్నాయ శ్వేమమర్పయేం ద్రావతీమపచితీమిహావహ । అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సువర్చాస్సమానానాముత్తమశ్లోకో అస్తు ॥

అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః । యథా భగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాం । ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇంద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతం । యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాః । తేన భూతేన హవిషాయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ంరసేనాభివర్ధతాం । అభివర్ధతాం పయసాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతాం । రయ్యా సహస్రపోషసేమౌ స్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం ॥ ... ...

అయం । అగ్నిః । గృహపతిరితి గృహ+పతిః । సుసగ్ంసదితి సు+సగ్ంసత్ । పుష్టివర్ధన ఇతి పుష్టి+వర్ధనః । యథా । భగస్య । ఆభ్యాం । దదత్ । రయిం । పుష్టిం । అథో ఇతి । ప్రజామితి ప్ర+జాం । ప్రజాయా ఇతి ప్ర+జాయై । ఆభ్యాం । ప్రజాపత ఇతి ప్రజా+పతే । ఇంద్రాగ్నీ ఇతీంద్ర+అగ్నీ । శర్మ యచ్ఛతం । యథా । ఏనయోః । న । ప్రమీయాతా ఇతి ప్ర+మీయాతై । ఉభయోః । జీవతోః । ప్రజా ఇతి ప్ర+జాః । తేన । భూతేన । హవిషా । అయం । ఏతి । ప్యాయతాం । పునః । జాయాం । యాం । అస్మై । అవాక్షుః । తాం । రసేన ।

అభీతి। వర్ధతాం। అభీతి।వర్ధతాం।పయసా। అభీతి।రాష్ట్రేణ।వర్ధతాం।రయ్యా। సహస్రపోషసేతిసహస్ర+పోషసా।ఇమౌ।స్తాం।అనపేక్షితావిత్యనప+ఈక్షితౌ। ఇహ। ఏవ। స్తం। మా।వీతి।యోష్టం।విశ్వం। ఆయుః।వీతి।అశ్నుతం॥ ... ... *

అయమగ్నిః।అగ్నిర్గృహపతిః।గృహపతిస్సుసగ్ంసత్।గృహ+పతిః।సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః। సు+సగ్ంసత్।పుష్టి+వర్ధనః। యథాభగస్య।భగస్యాభ్యాం।ఆభ్యాందదత్।దదద్రయిం।రయింపుష్టిం।పుష్టిమథో।అథోప్రజాం-అథోఇత్యథో। ప్రజామితిప్ర+జాం। ప్రజాయాఆభ్యాం। ప్రజాయాఇతిప్ర+జాయై। ఆభ్యాంప్రజాపతే- ప్రజాపతఇంద్రాగ్నీ। ప్రజా+పతే- ఇంద్రాగ్నీశర్మ-ఇంద్రా+గ్నీ-శర్మయచ్ఛతం।యచ్ఛతమితియచ్ఛతం- యథైనయోః- ఏనయోర్న- నప్రమీయాతై- ప్రమీయాతాఉభయోః-ప్ర+మీయాతై, ఉభయోర్జీవతోః, జీవతోఃప్రజాః-ప్ర+జాః। తేనభూతేన- భూతేనహవిషా।హవిషాయం-అయమా- ఆప్యాయతాం। ప్యాయతాంపునః। పునరితిపునః- జాయాంయాం- యామస్మై-అస్మాఅవాక్షుః- అవాక్షుస్తాం- తాగ్ంరసేన-రసేనాభి-అభివర్ధతాం -వర్ధతామితివర్ధతాం-అభివర్ధతాం- వర్ధతాంపయసా- పయసాభి.అభిరాష్ట్రేణ- రాష్ట్రేణవర్ధతాం- వర్ధతామితివర్ధతాం- రయ్యాసహస్రపోషసా- సహస్రపోషసేమౌ। సహస్రపోషసేతిసహస్ర+పోషసా। ఇమౌ స్తాం। స్తామనపేక్షితౌ।అనపేక్షితావిత్యనప- ఈక్షితౌ। ఇహైవ। ఏవ స్తం। స్తంమా।మావి।వియోష్టం।యోష్టంవిశ్వం।విశ్వమాయుః। ఆయుర్వి। వ్యశ్నుతం।అశ్నుతమిత్యశ్నుతం॥*త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాస్యై త్వాంపతిం। త్వష్టాసహస్రమాయూగ్ంషిదీర్ఘమాయుఃకృణోతు వాం॥

(నవోనవోభవతిజాయమానోహ్నాంకేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః)॥నవోనవఇతినవఃనవః। భవతి।జాయమానః। అహ్నాం। కేతుః। ఉషసాం। ఏతి అగ్రే।భాగం। దేవేభ్యః।వీతి। దధాతి।ఆయన్నిత్యా-యన్। ప్రేతి। చంద్రమాః।తిరతి।దీర్ఘం।ఆయుః॥*॥నవోనవోభవతి। నవోనవఇతినవః-న

వః। భవతిజాయమానః। జాయమానోఽహ్నాం। అహ్నాంకేతుః। కేతురు
షసాం। ఉషసామేతి। ఎత్యగ్రే। అగ్రఇత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యః। దేవే
భ్యోవి।విదధాతి। దధాత్యాయన్।ఆయన్ప్రే। ఆయన్నిత్యా- యన్
ప్రచంద్రమాః।చంద్రమాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం।దీర్ఘమాయుః।ఆయురిత్యా
యుః।నవోనవో భవతి జాయమాన ఇతిపురోనువాక్యాభవత్యాయు
రేవాస్మిన్ తయాదధాతియ మాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయ యంతీతి
యాజ్యైవైనమేతయాప్యాయయతి॥ ఆయుర్దాఅగ్నేహవిషోజుషాణో
ఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి। ఘృతంపీత్వామధుచారుగవ్యంపితేవపు
త్రమభిరక్షతాదిమం॥ ఆయుర్దాఇత్యాయుః- దాః। అగ్నే। హవిషః। జు
షాణః।ఘృతప్రతీకఇతిఘృత- ప్రతీకః। ఘృతయోనిరితిఘృత। యోనిః। ఎ
ధి।ఘృతం।పీత్వా।మధు। చారు।గవ్యం।పితా। ఇవ।పుత్రం। అభీతి। రక్ష
తాత్। ఇమం॥ఆయుర్దాఅగ్నే। ఆయుర్దాఇత్యాయుః- దాః। అగ్నేహవి
షః। హవిషోజుషాణః।-జుషాణోఘృతప్రతీకః। ఘృతప్రతీకోఘృతయో
నిః। ఘృతప్రతీకఇతి। ఘృత- ప్రతీకః। ఘృతయోనిరేధి।ఘృతయోనిరితి
ఘృత- యోనిః।ఎధీత్యేధి।ఘృతంపీత్వా। పీత్వామధు।మధుచారు। చారు
గవ్యం।గవ్యంపితా।పితేవ। ఇవపుత్రం।పుత్రమభి। అభిరక్షతాత్। రక్ష
తాదిమం।ఇమమితీమం। శోచిష్కేశోఘృతనిర్ణిక్పావకః।సుయజ్ఞోఅగ్నే
ర్యజథాయదేవాన్। ఘృతైస్స మిద్ధోఘృతమస్యాన్నం। ఘృతప్రుష
స్త్వాసరితోవహంతి। ఘృతంపిబన్త్సుయజాయక్షి దేవాన్। ఆయుర్దా
అగ్నేహవిషోజుషాణః। ఘృత ప్రతీకోఘృతయోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా
మధు చారుగవ్యం- పితేవ పుత్రమభి రక్షతాదిమం॥ ఆశాస్తేయంయజ
మానోసౌ - ఆయురాశాస్తే।సుప్రజాస్త్వమాశాస్తే- సజాతవనస్యా
మాశాస్తే- ఉత్తరాందేవయజ్యామాశాస్తే-భూయో హవిష్కరణమా
శాస్తే-దివ్యంధామాశాస్తే- విశ్వంప్రియమాశాస్తే- యదనేనహవిషా
శాస్తే- తదశ్యాత్తదృధ్యాత్- తదస్మై దేవారాసంతాం - తదగ్నిర్దేవో
దేవేభ్యోవనతే- వయమగ్నేర్మానుషాః-ఇష్టంచవీతంచ-ఉభేచనోద్యా
వా పృథివీ- అగ్ంహసస్పాతాం- ఇహగతిర్వామస్యేదంచ-నమోదేవే

భ్యః॥శతమానం భవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రి
యేప్రతితిష్ఠతి॥ ॥అథఋగ్వేదాశీః॥

ఇంద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణానిధేహిచిత్తిందక్షస్యసుభగత్వమస్మే-పో
షంరయీణామరిష్టింతనూనాం స్వాద్మానంవాచస్సుదినత్వమహ్నాం ।
ఇంద్ర। శ్రేష్ఠాని-ద్రవిణాని-ధేహి-చిత్తిం-దక్షస్య- సుభగత్వమితిసుభగ
త్వం - అస్మే పోషం- రయీణాం- అరిష్టిం-తనూనాం-స్వాద్మానం-వా
చః-సుదినత్వమితిసుదిన-త్వం- అహ్నాం॥ఇంద్రశ్రేష్ఠాని-శ్రేష్ఠానిద్రవిణాని-
ద్రవిణానిధేహి- ధేహిచిత్తిం- చిత్తిందక్షస్య- దక్షస్యసుభగత్వం। సుభ
గత్వమస్మే- సుభగత్వమితిసుభగ-త్వం- అస్మేఇత్యస్మే- పోషంరయీ
ణాం।రయీణామరిష్టింఅరిష్టింతనూనాం-తనూనాంస్వాద్మానంస్వాద్మా
నంవాచః- వాచస్సుదినత్వం-సుదినత్వమహ్నాం।సుదినత్వమితిసుదిన-త్వంఅ
హ్నామిత్యహ్నాం-తతోనదేతాంద్వంద్వమింద్రేణదేవతాస్సర్వస్యంతే-ద్వం
ద్వంవైమిథునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునంప్రజాయతే- ప్రజాత్యైప్రజాయ
తే-ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద-ఇత్యృగ్వేదాశీః—ఏవమేవసామవేదా
శీః॥ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వంవిశ్వమాయురసిమాయిప్రాణాంత్వష్టాతా
జానిధేహ్యస్మే శాలతం జీవేమశరదోవఆయం తేఎఎఎ ॥

అథసర్వశాంతివిధిః.

అథాతస్సర్వశాంతివిధింవ్యాఖ్యాస్యామోపుణ్యాహేదంపతీశ్చంద్ర
తారాబలాన్వితేపూర్వాహ్ణేదంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వా॥పుణ్యా
హంవాచయిత్వా॥తస్యపత్నీమష్టనక్షత్రేచరణేవారేతిథౌప్రథమరజస్వ
లాసతీయోదోషస్స మజనితద్దోషపరిహారద్వారాతన్నక్షత్రదేవతా
ధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాఉద్దిశ్య॥ప్రీత్యర్థం నవగ్రహపురస్సర కృత్తికా
నక్షత్రశాంతిహోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యేఇతిసంకల్ప్య ॥వేదవంతంకు
టుంబినంవిత్తహీనమాచారవంతంబ్రాహ్మణమాచార్యం నియోజ్యేవం
లక్షణసంపన్నమపరంవిప్రంబ్రహ్మత్వేనియోజ్యేవంవిధానవశిష్టాన్బ్రా
హ్మణాన్చతురోనాథద్వారద్రాక్షే సహస్రశీర్షానమస్తేరుద్రమన్యవ
ఇతికద్రుద్రాయేతివాగ్నయనై ఋఋతివాయవ్య ఈశాన్యానాణేషు

ద్వారజః ఋత్విజ్యవృతః యోజ్యేవం విధానవశిష్టాన్ బ్రాహ్మణాన్ రుద్ర
జపశాంతి జపగాణాపత్యసౌరమృత్యుంజయరుద్రాభిషేకాశ్వత్థ ప్ర
దక్షిణగ్రహమఖార్థం చ నియోజ్య॥ గృహస్యోత్తరదిగ్భాగే అరత్నిద్వయ
మాత్రం చతురశ్రం ఖాతమపిద్విరత్నిమాత్రం చతురశ్రం త్ర్యర్ధ్వ్యంగుళో
త్సేధం మేఖలాత్రయయుక్తం పశ్చిమతో మధ్యమమేఖలాయామశ్వత్థ
దళసంకాశయోనిం కృత్వా తత్పూర్వతః పూజార్థం చతురశ్రం మంటపం కృ
త్వా గోమయేనోపలిప్య స్వస్తిశంఖపద్మాదిరంగవల్లీః కృత్వా ఏవం క
ల్పోక్తరూపం ధ్యాత్వా కల్పోక్తప్రకారేణ స్థండిల పూజాం కృత్వా
కలశారాధనం కుర్యాత్ ॥ స్యోనా పృథివీతి పృథివీం సంప్రార్థ్య ॥
యే నతా కారయేతి ధాన్యరాశీన్పరికల్ప్య ॥ తంతుం తన్వన్నితి కలశాన్ తం
తునా వేష్టయిత్వా। ఆకలశేష్వితి మధ్యే ప్రధానకలశం తద్దక్షిణతః అధి
దేవతాం తదుత్తరతః ప్రత్యధిదేవతాం ప్రాచ్యాం శతచ్ఛిద్రం స శుక్ల
వస్త్రం దక్షిణతో బ్రహ్మకలశమాగ్నేయ్యాదిచతుష్కోణేషు చతస్రో గ్రా
మణకలశాన్ ఋత్విజో నిధాయ శత ఓషధాసిగం పృజ్యాయథాకల
శసంఖ్యాకాన్ విభజ్య । యా ఓషధీరితి సర్వాన్ సంభారాన్నివపంతి ।
తేషామభావే విష్ణుక్రాంత సహదేవీ తులసీ శతావరీ వా। తేషామప్యభా
వే హేమమూలం వా। ఓషధయస్సంవదంత ఇతి యవగోధూమము
ద్గప్రియంగుచణకరాజమాషతిలకుళుత్థశ్యామాకాన్నిక్షిప్య । ఉద్ధృతా
సీతి గజాశ్వరథగోకులరాజద్వార చతుష్పథమృత్తికాః ॥ రుపతిభీమ
త్థ్యోదుంబరవటాశ్వత్థప్లక్షత్వచః । ప్రవో యజ్ఞేష్వితి త్వగ్ధాన్ క్త
శాఖాః । సహిరత్నానీతి ముక్తాప్రవాళవజ్రవైడూర్యనీలాన్ । గంధ
ద్వారామితి కుంకుమాగరుకర్పూరచందనరోచనాని । హిరణ్యరూప ఇ
తి సువర్ణ రజతతామ్రశకలాన్ । గాయత్ర్యా గోమూత్రం । గంధ
ద్వారామితి గోమయం । ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణో ఇతి ద
ధి। శుక్రమసీత్యాజ్యం। దేవస్య త్వేతి ద్వారా వృత్యా కుశోదకం ఆప్యాయస్వేతి
క్షీరం దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి। శుక్రమసీత్యాజ్యం। మధువాతా ఇతి మధు। స్వాదుః
పవస్వేతి శర్కరా। కాండాత్కాండాదితి దూర్వాన్। పునంతు మా దేవజ

నాఇతికుశగ్రంథిం।యాఃఫలినీరితిఫలపుష్పాణి। ఇమంమేగంగే । ఆపోవా
ఇదం । యాః ప్రవతోనివతఇతిసర్వకలశేష్వపః పూరయిత్వా । తతః
కలశానన్వారభ్యజపతి । కలశస్యముఖేబ్రహ్మామధ్య ఈశస్థితస్స్వయం।
కలశాధస్థితోవిష్ణుఃకూర్మరూపేణసంస్థితః। గంగాగోదావరీచైవతుం
గభద్రాసరస్వతీ।భాగీరథీనర్మదాచయమునాకృష్ణవేణికా । మలాప
హారీకావేరిచంద్రభాగాకుముద్వతీ । పయోష్ణీ ఫల్గునీరమ్యాఃదీర్ఘీమరథీ
శుభా।పంపాపాపప్రశమనీప్రణీతాబ్రహ్మనిర్మితా ॥ అర్జునీవంజులా
దేవీయాశ్చాన్యాస్సింధుసంగతాః। ఏతాఃపుణ్యామహానద్యః నిత్యంకల
శమాశ్రితాః। కర్షమాత్రసువర్ణేనతద్ధార్ధేనవాకృతప్రతిమాం
అగ్నిస్తృప్తిమితిసూక్తేనప్రతిమాతప్తశుద్ధింకృత్వా పంచగవ్యపంచామృ
తైరభిషిచ్య తేషాంమధ్యే ఆపోహిష్ఠేతివారుణస్నానం కృత్వాఇమం
మేవరుణ తత్వాయామిత్వంనో అగ్నేసత్వంనో అగ్నఇత్యాగ్నేయ్యాది
చతుష్టాణస్థితకలశానాముపరి వస్త్రయుగ్మసమన్వితప్రతిమాం ఋత్వి
జోనిధాయాచార్యో మూలమంత్రేణావాహనాదికల్పోక్త ప్రకారేణ
షోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్ । ఆనోభద్రా భద్రాగ్నే సహస్రశీ
ర్షాణమస్తేరుద్రమన్యవ ఇతికద్రుద్రాయేతివాఅష్టోత్తరశతసహస్రమ
ష్టోత్తరశతంవాజప్త్వాయజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతఇతిపుష్పాంజలిం కృత్వా
పూజాంసమాప్య పూర్వోక్తకుండే విధివదగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిము
ఖాంతేసర్వేషుశాంతిహోమేషుపాలాశసమిదాజ్యచరుభిస్సహాచా
ర్యః ఆత్మనేపరమాన్నేనగాయత్ర్యాహుత్వా మూలమంత్రేణత్ర్యం
బకమంత్రేణాజ్యదూర్వాతిలాక్షతైర్హుత్వా యజమానస్యాపమృ
త్యునాశ్యత్వాయు వర్ధతామిత్యుక్త్వేంద్రాది లోకపాలానామే
కైకాజ్యాహుతీర్హుత్వా శేషేణస్విష్టకృతంహుత్వాపాస్తసమి
ద్ధమిత్యసన్నహానంచాగ్నే ప్రహృత్యచిత్తంచేత్యష్టపంచాశద్ధోమాన్హో
మాన్హుత్వా బర్హిస్సమంజనం వర్జం మధ్యేనుపరిషించ్య ప్రహృ
త్యాబ్దిబ్రహ్మవిసర్జనాంతంకుర్యాత్ ॥ ౨ ॥ తతోమంటపస్యేశా
నదిగ్భాగే అభిషేకమంటపంకృత్వాతస్మిన్ దంపతీఉపవేశ్య ఋత్విగ్భి
స్సహాచార్యస్స్వస్వదిక్షుస్థిత్వా స్వస్వకలశోదకైః మార్జయంతః॥

ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువ
ర్జనఇత్యేతైరనువాకైశ్చమార్జయంతి । దేవస్యత్వా సర్వేషువా
ఏమునాతవేతస్సైతుశరమాది చతుర్థశానువాకైర్యద్దేవా దేవహే
డనమిత్యను వాకద్వయేన దేవస్యత్వేత్యను వాకశేషేణ దేవీరాపోహ
విష్మతీర్దర్భపదాభివముంచతుయోనాదం భూతంచిత్పతిస్త్వాపు నాతుశ్శ
న్నో దేవీరపాగంరసః। అగ్నిర్దేవతాగ్నిరాయుష్మాన్తదిభ్యాంతే । ని
వసాదధృతవ్రతాస్సత్యేనత్యాదినవగ్రహసూక్తమంత్రైస్త్రిస్త్రిరభిం
ద్రంత్వంనో అగ్నేసుగంనఃపంథామసుస్వం తంతత్వాయామ్యానో
నియుద్భిర్వరుణగం సోమతమీశాన మస్మైరుద్రాస్స్యోనా పృథివీస
ముద్రజ్యేష్ఠాముంచామిత్వేతి।రజస్వలాశాంతిశ్చైతా । శ్రీసూక్తఘృత
సూక్తఆయుష్యసూక్తవిష్ణుర్యోనిమితి।సురాస్త్వామభిషించంతుబ్రహ్మా
విష్ణుమహేశ్వరాః । వాసుదేవోజగన్నాథస్తథాసంకర్షణోవిభుః।
ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చభవంతువిజయాయతే।ఆఖండలోగ్నిర్భగవా
న్యమోవైనిర్ఋతిస్తథా। వరుణఃపవనశ్చైవధనాధ్యక్షస్సదాశివః।
బ్రహ్మణాసహితశ్శంభుర్దిక్పాలాః పాంతుమేసదా । కీర్తిర్లక్ష్మీ
ధృతిర్మేధా పుష్టిశ్శ్రద్ధాక్షమామతిః । బుద్ధిర్లజ్జావపుశ్శాంతిః
పుష్టిఃకాంతిశ్చమాతరః । ఏతాస్త్వామభిషించంతుధర్మపత్న్యస్సమా
గతాః । ఆదిత్యశ్చంద్రమాభౌమోబుధజీవసితార్కజాః ।గ్రహాస్త్వా
మభిషించంతురాహుకేతూచసర్వదా । దేవదానవగంధర్వయక్ష
రాక్షసపన్నగాః। ఋషయోమునయోగావోదేవామాతరఏవచ । దే
వపత్న్యస్తథానాగాదైత్యాశ్చాప్సరసాంగణాః।అస్త్రాణిసర్వశస్త్రా
ణిరాజానోవాహనానిచ । ఔషధానిచరత్నానికాలస్యావయవాశ్చ
యే।సర్వేసముద్రాస్సరితస్తీర్థానిజలదానదాః।ఆయాంతుయజమా
నస్యదురితక్షయకారకాః।ఇత్యేతైరభిషిచ్య।మంగళాశీర్యంతుర్యాత్॥
పంచవర్ణాన్నానిసర్వదిక్షువిన్యస్యార్ద్రవస్త్రాణివిప్రస్యాచార్యాయ
దత్వా । నవవస్త్రాణిధారయేత్ । ఆచమ్య। గంధమాల్యైరలంకృత్య।
స్వర్ణయుక్తంకాంస్యపాత్రంగోఘృతపూరితం । రూపంరూపంప్రతి

రూపోబభూవతదస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ । ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతే యుక్తాహ్యస్య హరయశ్శతాదశ । కల్యాణజననం పుణ్యంసర్వకల్మషనాశనం । ఆయుర్వృద్ధికరంయస్మాత్తస్మాదాజ్యావలోకనం । ఇత్యేతాభ్యామాజ్యమవలోక్యసదక్షిణాజ్యకాంస్యపాత్రం మృత్యుంజయస్వరూపిణేదద్యాత్ । చత్వారింశత్పలాదూర్ధ్వమయఃపిండంసదక్షిణం తవాధీనాస్సర్వాణిశస్త్రాణ్యస్త్రాణియానిచ । అయఃపిండనమస్తుభ్యందుష్టారిష్టంనివారయ ॥ ఇతిసదక్షిణమయః పిండందద్యాత్ । కలశారాధనమంటపెదేవస్యపురతఃస్థిత్వా । ఋత్విగ్భిస్సహాచార్యకపూజాద్యైఃకారితైఃఫలంలబ్ధ్వాతేషాంవస్త్రాభరణకలశప్రతిమాదికందద్యాదాచార్యాయగాందద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాందద్యాదితరేభ్యోదక్షిణాందద్యాత్పంగుదీనాంధకృపణాదీనిసంతర్పయేత్ । శతంపంచాశత్పంచవింశతిర్వా బ్రాహ్మణాన్భోజయేదిత్యాహ భగవాన్బోధాయనః ॥దిగ్బలిమంత్రః॥ యానీహభూతానివసంతితానిబలింగృహీత్వావిధివత్ప్రయుక్తం । అన్యత్రవాసఃపరికల్పయంతునమోస్తుతే భ్యస్సకలగ్రహేభ్యః । అగ్నిసూక్తం ॥ అగ్నిస్సప్తిం వాజంభరందదాత్యగ్నిర్వీరంశ్రుత్యంకర్మనిష్ఠాం అగ్నిరోదసీవిచరత్సమంజన్నగ్నిర్నారీం వీరకుక్షిం పురంధిం । అగ్నేరప్నసస్సమిదస్తుభద్రా అగ్నిర్మహీరోదసీఆవివేశ । అగ్నిరేకంచోదయత్సమత్స్వగ్నిర్వృత్రాణిదయతేపురూణి । అగ్నిర్హత్యంజరతః కర్ణమావాగ్నిరద్భ్యోనిరదహజ్జరూథం । అగ్నిరత్రింఘర్మఉరుష్యదంతరగ్నిర్నృమేధంప్రజయాసృజత్సం । అగ్నిర్దాద్ద్రవిణం వీరపేశాఅగ్నిరృషింయస్సహస్రాసనోతి । అగ్నిర్దివిహవ్యమాతతానాగ్నేర్ధామానివిభృతాపురుత్రా । అగ్నిముక్థైరృషయోవిహ్వయంతేఽగ్నింనరోయామనిబాధితాసః । అగ్నింవయోఅంతరిక్షేపతంతోఽగ్నిః సహస్రాపర్యేతిగోనాం । అగ్నింవిశ ఈళతేమానుషీర్యాఅగ్నింమనుషోనహుషోవిజాతాః । అగ్నిర్గాంధర్వీంపథ్యాం మృతస్యాగ్నేర్గవ్యూతిర్ఘృతఆనిషత్తా । అగ్నయేబ్రహ్మఋభవస్తతక్షురగ్నింమహోమవోచామాసువృక్తిం । అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్ఠాగ్నేమహి

నాళవేష్టనశాంతిః.

ద్రవిణమాయుశ్చ ॥ గ్రహధాన్యాః॥ గోధూమాస్తండులాః ఖల్వాః ముద్గాశ్చణకఖర్జురాః । తిలమాషకుళుత్థాశ్చ గ్రహధాన్యాః ప్రకీర్తితాః। గజాశ్వరథవల్మీకగోకులాత్ షట్ప్రదేశచ । రాజద్వారేసంగమేషుమృత్తికాష్టౌ ప్రకీర్తితాః॥

ఏకనక్షత్రజననశాంతిః.

సోదరభ్రాతృభగిన్యోర్నక్షత్రే భ్రాతృభగిన్యోరుత్పత్తౌ గోత్రసమత్వేప్యేవం శాంతిమాత్రంకార్యం। భ్రాత్రేకనక్షత్రోత్పత్తిసూచితసర్వారిష్టశాంత్యర్థం భ్రాత్రేకనక్షత్ర జననశాంత్యాఖ్యం కర్మణిఆశ్లేషానక్షత్రపూజాంతత్తద్విహితహోమాదికంచకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య స్వస్తివాచనేప్యేవమేవసంకల్పః। కలశేరక్తవస్త్రే ఆశ్లేషానక్షత్రప్రతిమాం సర్పప్రతిమాంవా। యస్మిన్నక్షత్రేజన్మ తన్నక్షత్రప్రతిమాంతన్నక్షత్రదేవతాప్రతిమాంవానక్షత్రేష్ట్యుక్తైస్తైత్తిరీయకమంత్రైః పూజయేత । అన్వాధానే— ఇదంనక్షత్రంఅముకాంనక్షత్రదేవతాం వాసమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యైః ప్రతిద్రవ్యం అష్టోత్తరశతసంఖ్యంజుహుయాత్ । స్విష్టకృదాదిహోమాచ్ఛేషంసమాప్య । ఉత్తరపూజాంకృత్వా। యయోరేషాంవాఏకనక్షత్రేజన్మతయోస్తేషాంవాభిషేకః। అత్రగ్రహమఖోపినావశ్యకః। కరణేనదోషః। తదుభయస్యాన్యత్రవిశేషోక్తౌ నిర్దేశాత్ । క్వచిత్సంపూజితహరిహర ప్రతిమాదానముక్తం ॥ శాంత్యాకరణేతు॥ శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవనక్షత్రే భ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః। ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యుర్భవేదేకస్యనిశ్చితః॥ ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః॥

అథజన్మనక్షత్రేరోగోత్పత్తౌ శాంతిః॥

ధర్మసింధౌ.

దేశకాలౌసంకీర్త్య। మమోత్పన్నవ్యాధేర్జీర్ణవచ్ఛరీరావిరోధేనసమూలనాశార్థంమఘానక్షత్రశాంతింభవంతః కుర్వంత్వితిఋత్విజో వృణుయాత్। గణేశపూజా। స్వస్తివాచనం॥ ఆచార్యంవృత్వాకుంభోపరిపూర్ణపాత్రేద్వాదశదళే నక్షత్రదేవతాప్రతిమాంసౌవర్ణీంసంపూ

జ్య । ద్వాదశదళేసంకర్షణాదిద్వాదశ మూర్తీస్సంపూజ్యహూర్వాసవి త్రి లక్ష్మీరాజ్ఞై ర్వర్గాయత్యాతత్తదేవతాయా అష్టోత్తరశతంహుత్వా। దధ్యోదనబలిందత్వా।కలశోదకేనయజమానంమార్జయేత్। మార్జనమం త్రాః।మధూఅష్టావాక్యాని-గాయత్రీ।తద్విష్ణోః।ముంచామిత్వా॥త్రియం బకేన॥ఆపోహిష్ఠాది-ఆయుష్యసూక్తం॥దేవస్యత్వేతిమార్జయేత్॥ఆచా ర్యాయకలశవస్త్రప్రతిమాంగాంచదద్యాదితిసంక్షేపః॥

నాళవేష్టనశాంతిః.

శ్లో॥నాళే వేష్టనజాతస్య పితృభ్రాతృశ్చమాతులః । ఉపవీతాకృతిస్స వ్యఅపసవ్యచమాలికా । పిత్రాదీనాం ద్వేషయుతంమాతులస్యవిశేషతః। తద్దోషశమ నార్థాయ శాంతిం కుర్యాద్యథావిధి ॥ సూతకాంతేశుభ దినేబ్రాహ్మణైస్సహపుణ్యాహంవాచయిత్వా। సంకల్ప్య।ఏవంగుణేత్యా ది శుభతిథౌ।యజమానస్యజాతస్యనాళవేష్టనజననేనపుత్రారిష్టపిత్రా రిష్ట భ్రాత్రారిష్టమాతులారిష్టాది సర్వారిష్టనివృత్త్యర్థం మాతాపి త్రోశ్శిశోశ్చ——ర్థం-ధనకనకవస్తువాహనసమృద్ధ్యర్థం-అపమృత్యుప-ర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంయమళోక్తప్రకారేణనాళవేష్టనజననశాంతి కర్మకరిష్యే।ఆచార్యాదిఋత్విగ్వరణంకృత్వా। కలశారాధనంకుర్యా త్। అస్మిన్కలశేనీలంసచ్ఛాయమితివరుణంధ్యాత్వా।ఏవంప్రతిమాపూ జాంచకుర్యాత్ । కరాళవదనఃఖడ్గః వజ్ర శూలవరప్రదః । నీలసింహా సనస్థశ్చరాహుస్తత్రప్రశస్యతే ।సతోప్యరక్తస్త్రీణేత్రశ్చద్విభుజః పీత వస్త్రభృత్ । పాశాంకుశధరస్త్రీణ్ణోదివ్యాభరణభూషితః । నమో అస్తుసర్పేభ్య ఇతిమంత్రేణ పూజయేత్ । శ్లోకద్వయేనమంత్రమేకేన పూజయేత్ । ఏహిదైత్యకులోద్భూత గ్రహణోద్భుతకారణాత్ ।గ్ర హాణపూజాంసంప్రార్థ్య సుస్థిరోభవవిష్టరే। అనేనావాహ్య ।ఖిన్నాం జనసమానీతంనీలమేఘసమప్రభం ।స్థాపయామిమహావక్త్రంరాహుంశం ద్రారటిమర్దనం । అనేనస్థాప్య।మృత్యుదారిం । పునశ్చమృత్యుంజయం ధ్యాత్వా।తత్తన్మంత్రేణ దిక్పాలకకలశారాధనంకుర్యాత్ । ఓంభూః

వరుణమావాహయామీత్యావాహ్య। కయానశ్చిత్ర-వృతా। భూర్భువ
స్సువరోంబబ్బరదేశ జంపైఠీనసగోత్రజం అంగిరసార్షజం అశ్వినీ
నక్షత్రంహుతాశనాగ్ని ఖడ్గచర్మశూల వరదంచతుర్భుజంకృష్ణాంబర
ధరంగంధమాల్యానులేపనంగోమేధికరత్నాభరణభూషితంకిరీటినంకృ
ష్ణధ్వజ పతాకినంకరాళవదనోపేతంకృష్ణ సింహవాహనం నీలాశ్వం
కృష్ణధూసరరథారుహ్యం। అధిదేవతాంకాలం ప్రత్యధిదేవతాం సర్పం
వాళాత్మకంరాహుమావా-మి॥ తద్దక్షిణపార్శ్వే। పాశదండధరంభీ
మంకరాళవదనాన్వితం। సర్పవృశ్చికరోమాణం కాలంరాహ్వధిదేవ
తాం। పరంమృత్యోరితిమంత్రేణావాహ్య॥ తద్వామభాగే-సర్పాక్ష
మండలుధరానక్షసూత్రసమన్వితాః।ఏకభోగత్రిభోగాన్వాభూషణా
న్శుభసంయుతాః।ఆయంగౌరితిమంత్రేణప్రత్యధిదేవతాంసర్పమా-మి॥
పంచామృతస్నానం। కేతకీరజోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య।ప్రా
గాద్యష్టదళేషుఏభిర్నామభిఃపూజయేత్। కామికాయ। రాహవేన।
ఉరగాయన-ధూమాంగాయన-చక్రకాయ। సింహికాతనయాయ।చంద్ర
సూర్యవిమర్దనాయన।ఏవంసంపూజ్య। ధూపదీపమాంసప్రత్యామ్నా
యలవణోపేతపాయసనైవేద్యతాంబూలాదిపూజాంకృత్వా। హో
మంకుర్యాత్। ఏవంగుణేత్యాది-జన్మనక్షత్రజన్మరాశ్యపేక్షయాజన్మా
ద్యరిష్టస్థానస్థితరాహుణాసూచితనాళవేష్టనదోష సర్వారిష్టనివృత్త్య
ర్థంయమలోక్త ప్రకారేణనాళవేష్టనశాంతింగుళూచీసమిధ దూర్వా
జ్యలవణోపేత పాయసతిలైరష్టోత్తరశత సంఖ్యయాహోమంకరిష్య
ఇతిసంకల్ప్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। నమోఅస్తుస
ర్పేభ్యఇతిమంత్రేణపూర్వోక్తద్రవ్యాణిహుత్వా। అధిప్రత్యధిదేవతా
మంత్రాభ్యాంయథాశక్తిహుత్వా। ఇతరకలశాదిదేవతా ఇంద్రాది
లోకపాలనాంఏకైకాహుతింహుత్వా। మృత్యుంజయేతితిలహోమం
హుత్వా। స్విష్టకృదాదిహోమశేషంసమాప్య।ఆచార్యఃలవణోపేత
పాయసేనచతుర్దిక్షునమో అస్తుసర్పేభ్యఇతిమంత్రచతుష్టయేనబలిం
దత్వా। ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్। గుళూచీలతయాశిరోర్నాళంయథా

వేష్టితశ్చైవధార్యతే। ఆచార్యః పత్నీపుత్రభాతృమాతులయజమానం సముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ-ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిః అక్షిభ్యామితిసూక్తేనపవమానానువాకేనత్రియంబకేనాసత్యేనేత్యాది నవగ్రహమంత్రైస్సురాస్త్వామభిషించంత్వితిఘోరశాంతి ఆయుష్యసూక్తేనేత్యాదిమంత్రైరభిషేచయేత్ ।అనంతరంకర్తా ఆర్ద్రవాససంఆచార్యాయదత్వా। నవవస్త్రేణిధృత్వా । భూషణాద్యైరలంకృతస్సన్ ఆజ్యావలోకనం కృత్వా॥ అయఃపిండకార్పాసాదికంకపిత్థశ్చ । కలశవస్త్రప్రతిమా-దానంకుర్యాత్ । ఆచార్యాయవస్త్రాంగుళీయక ఆభరణాదికందద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాయదక్షిణాసహితగుళూచీదానంకుర్యాత్ । దానమంత్రః ॥నాళాధిదేవతారాహుఃకాలస్సంప్రియతాంమమ।తస్మాదస్యాః ప్రదానే-ప్రయచ్ఛమే।ఇమాంగోమయానులెపితరంగవల్ల్యాదిరచితభూభాగోపరికల్పితపం చద్రోణపరిమితధాన్యరాశ్యు పరికల్పితతదుపరిలిఖిత అష్టదళపద్మోపరిస్థితార్ఘ్యోదకేనపూరిత వస్త్రయుగ్మేనవేష్టితకుంభోపరిస్థాపితతామ్రపాత్రేప్రసారితవస్త్రోపరిస్థితాం నిమద-పరిమాణ స్వర్ణనిర్మితాం సర్వలక్షణలక్షితాంగంధపుష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితాంనాళాధి దేవతాప్రతిమాంపూర్వోక్తఫలం కామయమానస్తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమేతిదద్యాత్ । సవత్సాంగామాచార్యాయదద్యాన్ । బ్రాహ్మణేభ్యోఋత్విగ్భ్యోదక్షిణాం దద్యాత్ । నవగ్రహానుద్దిశ్యజపాది బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయేదితి ॥ ఇతిశ్రీశౌనకీయేనాళవేష్టనశాంతిస్సమాప్తా॥

స్వస్తిమంత్రార్థాః

స్వస్తి॥ మంత్రార్థాస్సత్యాస్సఫలాస్సంత్వితిభవంతోమహాంతోనుగృహ్ణంతు। ఇతిసభ్యాఃపర్షదముద్దిశ్యబ్రూయాత్-అనంతరంపర్షదుచ్చైస్తథాస్త్వితిసభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పూరణం యజమానస్యక్రియాలోపపూర్త్యైభవతి॥శ్లో॥ యదచ్ఛిద్రంతపశ్ఛిద్రంయచ్ఛిద్రంయజ్ఞకర్మణి। సర్వంభవతినిశ్ఛిద్రంబ్రాహ్మణైరుపపాదితమితి । స్మృతేః॥ఏవముత్తర

ప్రాప్త్యాహనీయం॥ఉపనయనేవటోరాశీర్వాదః॥అస్యవటోః వేదోక్తం
పరిపూర్ణమాయుష్యం భూయాదితి భవంతో మహాంతో నుగృహ్ణం
తు।అస్యవటోర్గురుకులవాస బ్రహ్మచర్యవ్రతకాలవ్యయాన్న కార్యవేదా
ధ్యయనభిక్షాచరణగురుశుశ్రూషణాదావమతిరచంచలాస్త్వితిభ ...
గృహ్ణంతు । తథాస్తు । అస్యవటోర్గురుదేవతానుగ్రహేణప్రజ్ఞావ
శ్రద్ధామేధాస్థిరస్త్వితిభ...తథాస్తు । అస్యవటోఃవేదాస్సర్వేప్రతి
భాసంతామితిభ...తథాస్తు।అస్యవటోః సాంగవేదవేదాంతపారం
గతత్వమస్త్వితిభ...స్తు।అస్యవటోఃసకలవిద్యావైపుణ్యమస్త్వితిభ...
స్తు।అస్యవటోఃపరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వంభూయాదితిభ...స్తు।

వివాహే।అనయోర్దంపత్యోః ప్రీతిరవిచ్ఛిన్నాస్త్వితిభ...తథాస్తు।
అనయోర్దంపత్యోః గృహస్థాశ్రమ ధర్మకర్మనిష్ఠా గరిష్ఠత్వంభూయాది
తిభ...స్తు॥ఇమౌదంపతీఅన్యోన్య ప్రీతియుక్తౌసాలంకారౌసంతానసం
పత్సమృద్ధౌకీర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితిభ...స్తు॥ ఇమౌజా
యాపతీవాణీహిరణ్యగర్భావివపూజ్యౌ । లక్ష్మీనారాయణావివపూ
ర్ణానందౌ। గౌరీశంకరావివనిత్యానపాయౌ అరుంధతీవశిష్ఠావివత
పస్సమృద్ధౌ సీతారామావివసకలభోగభాగ్యోపేతౌ రాధాకృష్ణావివ
సఫలమనోరథౌ అనసూయాత్రీఇవపాతివ్రత్యసత్యశౌచపరాయణౌ
చిరాయుష్మంతౌ ధనకనకవస్తువాహనపుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధిమంతౌచ
స్యాతామితిభ...స్తు। గురుదేవతాప్రసాదేన నిశ్చితౌనిరుపద్రవౌ
నీరోగౌనిర్వ్యసనౌసర్వదాభగవద్భక్తిభాజౌస్తామితిభ...స్తు॥

సర్వముహూర్తానంతరంకర్తవ్యాశీర్వాదః । అస్మిన్ముహూర్తేలగ్న
హోరాద్రేక్కాణనవాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశాదిసమయేషుయే
యేగ్రహాఃయజమానస్యజన్మనక్షత్రజన్మరాశివశాత్ నామనక్షత్రనామ
రాశివశాచ్ఛుభేతరస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాం శుభఫలదాతృ
త్వంభూయాదితి భవంతో...స్తు॥ యేచగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తే
చాత్యంతశుభఫలదానేనానుకూలాభవంత్వితిభ...స్తు॥ యేవాగ్రహాః
అంగచారవశాత్ గోచారవశాత్ నిత్యచారవశాత్ లత్తోపలత్తవేధా

క్రాంతవశాత్ప్రతికూలఫలదా ఇతివిజ్ఞాయంతే తేఽపి యజమానకృ
జనైస్సుప్రీతాః మహాజనాశీర్వాదబలేన విశేషశుభప్రదా ఏవభూ
సురితిభ...స్తు। అనుష్ఠితమేతల్లగ్నంచ సకలదోషవిరహితం శుభబలకలి
తంచ సుఖప్రదం భూయాదితిభ...స్తు। యచ్చ యజమానహృదయం యే
చ యజమానానుబంధినః సర్వేఽపి భగవత్ప్రసాదేన కల్యాణాభిసంధయః
కల్యాణభాజశ్చ భవంత్వితిభ...స్తు. యదప్యస్మిన్ మహోత్సవే యతిరిం
చిదపశబ్దితం యాజకానాం యచ్చాపి శాపిపరుషం జనైః యచ్చశ్వాసమస్మి
లం వా తత్సర్వమపి వేదఘోషేణ బ్రాహ్మణాశీర్వచనబలేన చ శాంతక
లుషం సుమంగలం సుశ్లీలం శ్రావ్యం స్వస్తికృచ్చ భూయాదితిభ...స్తు। సం
తతశ్శ్రీరస్తు। సమస్తసన్మంగళాని భవంతు ॥ తతస్సభాం ప్రతి సాష్టాంగం
ప్రణమ్య మంత్రాక్షతాః ప్రతిగృహ్ణీయాదితి దేశకులాచారానురో
ధేన సంప్రదాయపరిపాట్యానుసర్తవ్యేతిదిక్।
యస్త్వేతాం పద్ధతిం నాభినందేత్తం ధిక్ । తతస్సభాసదో యథోచితం
సంపూజ్య దక్షిణాదానాదినా సమారాధయేదితి శివం॥ ఓం తత్సత్.

సమాప్తోయం గ్రంథః

శ్లో॥ త్రిమశల్లిష్టాతటిసీతట వేంకటపురవాసివిప్రవర్యాః। ములుకట్లవి
శ్వాధానాహ్వాయసుధి యాస్మాత్తరకర్మనిర్ణితం॥ శాఖాసూత్రం ప్రోక్త
నశిష్టాచారం చ దేశకులరీతిం । సంగృహ్యాఖిలవిధయా ప్రయోగచిం
తామణిః కృతోజయాత్ । బ్రాహ్మణతోషో భూయాదిత్యేవహిము
త్రిశంపుష్టా। చిరస్యన్యాక్రాంతంగంగాహరణోబగిరఘోభూయాం॥